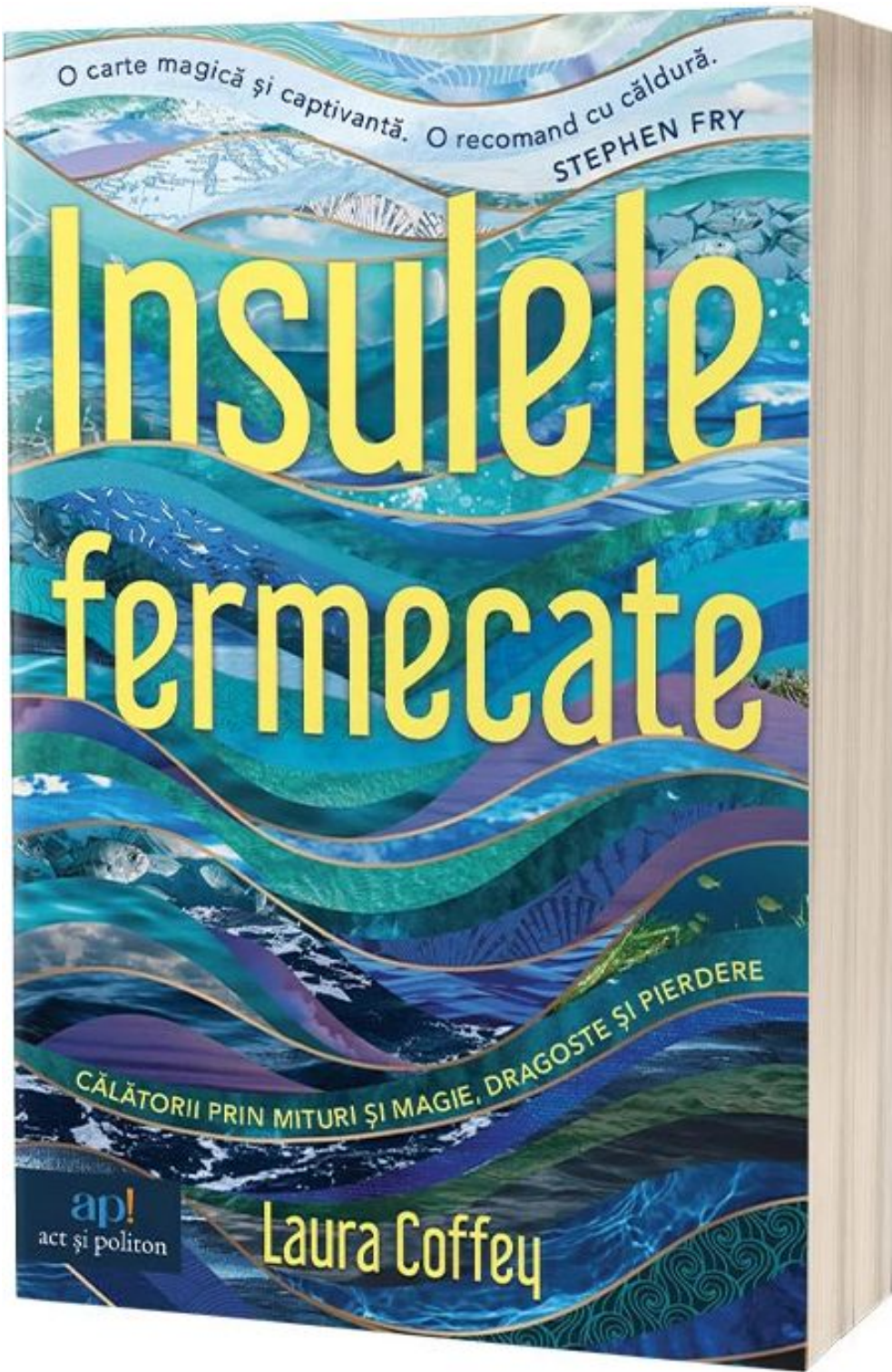
O carte magică și captivantă. O recomand cu căldură.
STEPHEN FRY
Insulele fermecate
CĂLĂTORII PRIN MITURI ȘI MAGIE, DRAGOSTE ȘI PIERDERE
ap!
act și politon
Laura Coffey

Laura Coffey

Insulele fermecate

CĂLĂTORII PRIN MITURI ȘI MAGIE, DRAGOSTE ȘI PIERDERE

Traducere din limba engleză de
Alexandra Țabără

ap!
act și politon

Odiseea personală a Laurei Coffey este o magică și colosal de captivantă aventură în lumea călătoriilor. Întocmai ca în *Odiseea* originală și ca în toate cele care i-au urmat, în *Insulele fermecate* este vorba despre găsirea drumului spre casă. Dar aventurile de pe parcurs sunt încărcate cu o neasemuită frumusețe, încântare și surpriză. Călătoria schimbă sensul destinației. O lectură pur și simplu minunată pe care o recomand cu căldură.

Stephen Fry

Am citit această carte pe nerăsuflate și cu sufletul la gură. Este vorba despre moarte și despre pandemie, despre dragoste, pierdere și dor. Dar la fel de mult, dacă nu chiar mai mult, este o carte despre povestea voioasă, chinuitoare și complicată de a fi viu. Cuvintele lui Coffey cântă despre razele soarelui pe piele, despre apa rece și fructele coapte. Ideile sunt profunde, iar limbajul rafinat.

Marianne Levy, autoarea cărții
***Don't Forget to Scream* (*Nu uita să țipi*)**

Odiseea este ghidul perfect pentru această călătorie îndrăzneață și personală, sinceră și spirituală, de reflecție și descoperire, de inimă rea și vindecare.

Michael Scott, profesor de limbi clasice și istorie antică la Universitatea din Warwick

Insulele fermecate este povestea unei călătorii fermecătoare, care surprinde minunat locurile în care trecutul îndepărtat se ciocnește de prezentul imediat. Coffey ne ia cu ea într-un tur senzorial al insulelor mediteraneene, îmbogățit cu completări judicioase din mitologie și istorie. Poți simți răcoarea mării din octombrie și poți gusta fierbințeala dulce-amăruie a unui espresso cu zahăr. Însă talentul

de ghid turistic al lui Coffey nu se opreşte aici. Includerea experienţei tatălui ei aflat la sfârşitul vieţii înnobilează şi centrează cartea, călăuzind cititorul în explorarea celui mai misterios ţinut: durerea.

Luna McNamara, autoarea cărţii *Psyche and Eros* (*Psyche şi Eros*)

Nefericită în dragoste şi evadând din izolare, Laura îşi găseşte alinarea în puntea dintre mituri şi ştiinţă, în îmbinarea dintre hărţi şi poezie şi în puterea vindecătoare a lumii naturale. Împletind bucuria cu suferinţa, aceste memorii lirice dulci-amărui sunt o odisee cu adevărat emoţionantă — te vor face să tânjeşti să sari pe o corabie şi să te laşi purtat de vânt.

Beth Morrey,
autoare de bestsellere *Sunday Times*

Insulele fermecate este o carte frumos scrisă, emoţionantă şi sinceră, dar şi amuzantă: o lucrare despre călătorii cu observaţii ascuţite, împletită ingenios cu amintiri şi mituri. Laura Coffey scrie cu o vivacitate senzuală despre insulele mediteraneene, despre *Odiseea* lui Homer şi boala şi moartea tatălui ei. Dacă ţi-a plăcut *U de la Uliu*[*] sau *Durerea e o făptură înaripată*[**], această carte este pentru tine.

Nick Higham, autor şi fost prezentator,
Meet the Author*, *BBC News

---

[*] Helen MacDonald, *U de la Uliu*, Editura Nemira, Bucureşti, 2021. (n. trad.)

[**] Max Porter, *Durerea e o făptură înaripată*, Editura Pandora M, Bucureşti, 2017. (n. trad.)

Sclipitoare și schimbătoare ca marea în toate nuanțele ei întunecate și luminoase, odiseea frumos scrisă a Laurei este despre cum să-ți îmbrățișezi libertatea, cum să devii o zeiță și cum să-ți farmeci propria ființă, țesându-ți și depănându-ți povestea. Ea ne amintește cu blândețe că în viață nu putem alege traseul, dar putem găsi insule fermecătoare.

Jennifer Barclay, autoarea cărții
***An Octopus in My Ouzo* (*O caracatiță în ouzo-ul meu*)**

Acesta este un jurnal de călătorie de primă clasă. Peisajul local, istoria și memoriile se împletesc minunat cu călătoria sufletească prin durere și bucurie. Este o lucrare literară fără pretenții, informativă și distractivă în același timp, emoționantă și sinceră, dar și foarte amuzantă. Cele mai bune cronici de călătorie ne inspiră și pe noi să pornim la drum, iar această carte m-a făcut să tânjesc după insulele calde ale Mediteranei. O carte de debut triumfătoare a unei autoare fermecătoare.

Noah Charney, autor de bestsellere și prezentator BBC

Insulele fermecate îmbină cu măiestrie memorialistica, jurnalul de călătorie escapist și meditația asupra clasicilor greci. Este, de asemenea, ironică și amuzantă și merită să fie citită la scară largă atât de călători, cât și de îndrăgostiți.

James Crabtree, autorul cărții *The Billionaire Raj* (*Rajahul miliardar*)
și fost jurnalist la *Financial Times*

Pentru Theo

Cuprins

Capitolul unu
Găsește începutul — Londra, Anglia 19

Capitolul doi
Insula plutitoare a lui Eol — Insulele Eoliene, Sicilia, Italia 43

Capitolul trei
Insula Zeului Soare — Sicilia, Italia 73

Capitolul patru
Un mit este o hartă — Marea Tireniană 93

Capitolul cinci
Însorita Itaca — Marettimo, Arhipelagul Egadi, Sicilia, Italia 103

Capitolul șase
Insula fermecată — Favignana, Arhipelagul Egadi, Sicilia, Italia 115

Capitolul șapte
De la zeiță la furtună — Calipso pe Korčula, Croația 147

Capitolul opt
Insula Ciclopilor — Menorca, Spania 171

Capitolul nouă
Cetatea cimerienilor — Menorca, Spania 191

Capitolul zece
Zorii întoarcerii mele — Oxfordshire, Anglia 219

Capitolul unsprezece
Sub zăpadă — Oxfordshire și Londra, Anglia 241

Capitolul doisprezece
Poezia Odiseei — Întoarcerea pe insule 251

Capitolul treisprezece
Portretul unei portocale — Londra, Anglia 273

Capitolul paisprezece
Da este o lume — Londra și pretutindeni 281

Postfață 289
Mulțumiri 295
Despre autoare 299
Drepturi de autor 300
Mulțumiri pentru imagini 302

Evenimentele din această carte sunt adevărate, deși ocazional m-am jucat cu cronologia și cu locațiile și din când în când am redus complexitatea în scopuri narative. De exemplu, am doi frați și folosesc „fratele meu" ca prescurtare.

Unele persoane care apar în carte au fost deghizate pentru a le proteja identitatea — numele și înfățișările au fost schimbate — și am creat unele personaje amestecate, cum ar fi iubitul meu, care nu este o singură persoană, ci reprezintă o combinație de indivizi cu care am ieșit. Despărțirea descrisă este și ea un mixt al experiențelor mele. Alte persoane au fost generoase și m-au lăsat să le folosesc numele adevărate și să le spun poveștile.

Călătoriile s-au desfășurat în conformitate cu criteriile de acces ale diferitelor țări, care au fost stabilite în funcție de evaluarea riscurilor de către guvernele lor la momentul respectiv. Am fost norocoasă că am putut călători și am fost extrem de conștientă de privilegiul și de riscurile la care m-am expus atât pe mine, cât și pe ceilalți. Am făcut tot posibilul să le diminuez, respectând reglementările din locurile pe care le-am vizitat și recomandările locale.

Aproape tot ce este descris în carte s-a întâmplat afară, inclusiv mesele. Oamenii purtau măști, își dădeau cu gel dezinfectant pe mâini, păstrau distanța. Nu am scris foarte mult despre pandemie în text și nici nu am enumerat de fiecare dată toate aceste măsuri de precauție fiindcă poate fi plictisitor să tot citești aceleași lucruri. Însă te rog să fii conștient de faptul că ele alcătuiesc fundalul poveștii.

Pentru mai multe informații, consultă postfața cărții.

„să găsești în mișcare ceea ce s-a pierdut în spațiu”

Tennessee Williams

„Te gândești să faci baie în mare — densă ca o catifea, suplă și netedă ca un animal sălbatic. Te gândești să înoți dezbrăcat, noaptea, cu stelele și cu un prieten. Înotați până când ajungeți departe de lume și respirați la unison, eliberați de tot și de toate.”

Albert Camus

EUROPA
FRANȚA
SPANIA
Menorca
Insula
Ciclopilor
ALGERIA
TUNISIA
AFRICA DE NORD

CROAȚIA
Korčula
Insula Lui
Calipso
Mljet
ITALIA
Sicilia
Insula
Zeului Soare

Arhipelagul Egadi
Marettimo
Însorita Itaca
Favignana
Insula plină de minunății
Trapani
Sicilia

Arhipelagul Eolian
Stromboli
Insula lui Eol, stăpânul vânturilor
Salina
Lipari
Vulcano
Milazzo
Cefalù
Insula Zeului Soare, zeul bucuriei umane

Capitolul unu

Găsește începutul

Londra, Anglia

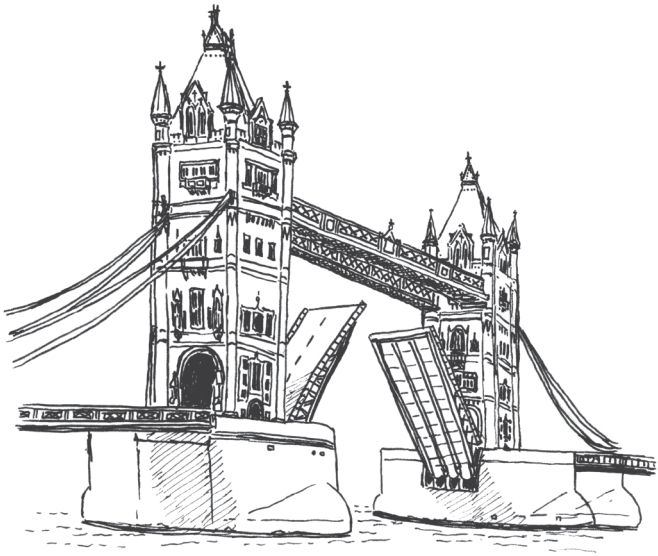

Povestește-mi despre un bărbat complicat.[*]
O, muză, spune-mi cum a rătăcit și s-a pierdut
când a distrus orașul sfânt al Troiei,
unde s-a dus, pe cine-a întâlnit, durerea
ce a suferit pe mare, cum s-a străduit
să-și cruțe viața și să-și ducă oamenii acasă.
Dar nu a reușit și, din pricina greșelilor lor, toți au murit.
Au mâncat vitele Zeului Soarelui, care
i-a împiedicat acasă să ajungă. Acum, zeiță, fiică a lui Zeus,
spune povestea străveche pentru vremurile noastre moderne.
Găsește începutul.[**]

Poetul către Muză

[*] Așa cum menționează în textul cărții de față, autoarea include citate din traducerea *Odiseei* în limba engleză de către Emily Wilson. Această versiune diferă de cele anterioare, având, printre altele, o exprimare modernă, pe înțelesul oricărui cititor contemporan. Întrucât nu există nicio traducere în limba română la fel de recentă sau realizată de către o femeie, citatele în limba engleză au fost traduse ca atare, pentru a păstra sensul afirmațiilor, referințelor și observațiilor autoarei cu privire la acest text. Cu toate acestea, în subsolul paginii, vor fi incluse și fragmentele corespondente din ediția *Odiseei* din 1971, publicată de Editura Univers, în traducerea lui George Murnu din limba greacă. (n. trad.)

[**] *O, muză, cântă-mi mie pe bărbatul / Viteaz și iscusit, care-ntr-o vreme, / Când el cu măestria lui făcuse / Pustiu din ziduri sfinte de la Troia, / Nemernici amar de ani pe lume și cunoscu pe drumul lui tot felul / De oameni, de orașe și de datini, / Și pătimi așa de mult pe mare / Silindu-se să scape de primejdii / Și înapoi să-și ducă pe tovarăși. / Dar tot la urmă nu putu pe-aceia / Să-i mântuie, oricât se străduise; / Pieriră din păcatul lor cu toții, /C-au lăcomit a ospăta, netoții, / Din boii sacri ai Soarelui, și-acesta / Deșert făcu întorsul lor acasă. / Din toate aceste spune-ne și nouă / Ceva, o, muză, fiică de-a lui Joe.*

Totul a pornit de la un băiat, așa cum se întâmplă întotdeauna. Altfel, probabil că nu aș fi părăsit Londra și nu mi-aș fi bătut vreodată capul să pun mâna pe un exemplar din *Odiseea*. A obținut de trei ori nota maximă la literatură engleză la o universitate prestigioasă, iar eu încercam să-l impresionez. Mai târziu, gândind retrospectiv, aveam să-mi amintesc că specializarea lui a fost unul dintre primele trei lucruri pe care mi le-a spus, iar asta ar fi trebuit să fie un semnal de alarmă. Că, în ciuda faptului că distincția îi fusese acordată cu mai bine de două decenii în urmă, era încă important pentru el să-mi spună cât de inteligent era, care era nivelul exact pe care îl ocupa. Dar în momentul acela relația era încă la început, iar eu mă aflam sub bine-cunoscuta vrajă care nu lăsa loc de neîncredere. Probabil n-a stricat nici că era un bucătar extraordinar, că îmi gătea cina și că mie îmi era foarte foame.

Emily Wilson nu ar fi avut nicio problemă cu acest soi de pretenționitate. Ea este profesoară la Universitatea din Pennsylvania, iar noua ei traducere a *Odiseei* a fost intens aclamată pentru robustețea ei. Este prima traducere în limba engleză realizată de o femeie, iar versiunea ei elimină inserțiile exagerate ale poeților masculini pompoși din secolul al XIX-lea, lăsând limbajul să se remarce prin simplitate, limpezime și claritate. Scopul ei a fost să-i redea poemului muzicalitatea originală, să-i restituie cadența și ritmurile, să-i confere forță și tensiune. Mă învârteam printr-o librărie la câteva luni după acea primă cină, când am văzut traducerea lui Emily sclipind cu încrustații aurite pe o masă cu produse expuse și am luat-o într-o doară, căzând astfel în plasa celor care aranjează mesele în cauză. Probabil mă gândeam că aș putea încerca să mă ridic la nivelul lui sau cel puțin că, citind-o, aș putea avea ceva interesant de spus despre o disciplină la care eram total

ignorantă ori poate că era pur și simplu un mod de a întări legătura dintre noi, dar când am luat-o în mână, cartea era de o grosime dezagreabilă. Am întrebat-o pe vânzătoare dacă măcar era citibilă. I s-a luminat chipul: „Este minunată", a spus ea, „luați-o." Am avut încredere în judecata acestei femei, care mă sfătuise anterior în privința unor cărți geniale, ciudate și deosebite. Așa că am cumpărat cartea și am pus-o în geantă. Acasă, când am deschis-o, am văzut că poemul propriu-zis era destul de subțirel, ceea ce m-a liniștit. Probabil că el era îndeajuns de deștept cât să citească textul original în limba greacă, dar sigur puteam și eu să parcurg măcar o traducere. Am adăugat-o la teancul de cărți necitite de pe noptieră, unde a rămas uitată o vreme.

La una dintre primele noastre întâlniri, l-am invitat să înoate cu mine în Hampstead Ponds. A ridicat din sprânceană la nebunia englezilor, dar a venit; a fost extrem de frig, el s-a prefăcut că nu îi displace profund, iar eu m-am prefăcut că nu știu că îi displace profund. A înotat cu mine în repetate rânduri, străduindu-se să găsească plăcere în asta cu soiul acela de entuziasm hotărât, tipic american.

Am fost operată — un dentist mi-a rupt ceva pe dinăuntru când mi-a scos o măsea de minte, provocându-mi infecție și durere și o lungă intervenție de urgență sub anestezie generală. Când am ieșit din spital, aveam fața plină de vânătăi până la gât și claviculă, eram umflată toată și aveam copci ca niște păianjeni pe partea interioară a obrazului. Mi-a înclinat cu blândețe maxilarul, și-a strecurat mâna în părul meu și mi-a atins fața atât de duios, cu cea mai ușoară apăsare posibilă.

— Știi că îmi place să petrec timp cu tine, a spus el.

— Nu, nu știu, am spus eu vrând să mă liniștească.

— Zău așa! Am înotat într-un iaz înghețat pentru tine, a spus el.

— Ce-ți place la mine?

— Cât de catifelată ți-e pielea, a spus trecându-și mâna peste ea ca o piatră pe apă, gura ta.

Șase luni mai târziu, îi plimbam câinele de-a lungul unei căi ferate abandonate în nordul Londrei. Trecea printr-o rezervație naturală și totul era de un verde întunecat și înmugurit. Păsările foșneau prin copacii de lângă potecă. Orașul era în tranziție, nu era clar încotro se îndrepta, ne așteptam la o stare de urgență, de fapt nici nu știam la ce să ne așteptăm. Era greu să găsești un loc unde să bei o cafea: magazinele începuseră să se închidă înainte de indicațiile oficiale ale guvernului, care erau confuze și întortocheate, dar cerul era vast și deschis, aerul era proaspăt și rece ca primăvara și se simțea o doză de optimism în toată neliniștea. Purtam o haină de un albastru intens și ochelari de soare și asta mă făcea să mă simt mai bine, mai puțin îngrijorată, prin simplul fapt că eram în mișcare, că mergeam alături de el, că aveam o destinație spre care să mă îndrept. A ieșit de pe potecă să intre în pădure și să facă pipi, iar când s-a întors arăta frumos și preț de o clipă m-a străbătut un val de emoție trecător în soarele rece de primăvară. Ceva pătrunzător.

La supermarket, am făcut cumpărături printre golurile din rafturi: lipsuri ciudate, de panică — zero săpun, zero hârtie igienică. El muta ouăle dintr-un cofraj în altul ca să le ia pe cele mai mari din ambele, lucru care mie nu mi-ar fi trecut prin cap nici într-un milion de ani. Doar că le mânuia cu stângăcie, așa că a spart două și s-a înroșit tot la față când a venit vânzătorul cu semnul galben: „Atenție, podea umedă". Am râs

de ruşinea lui, deşi mie acest comportament mi s-a părut exagerat. Eu nu făceam decât, cel mult, să ridic capacul pentru a verifica dacă nu sunt sparte ouăle înainte să le pun în coş şi, de cele mai multe ori, abia dacă îmi aminteam să fac şi asta.

Întorşi la el acasă, am gătit ore în şir. Îmi plăceau lucrurile făcute la scară redusă, viaţa casnică. Eu şi câinele ne simţeam deja ca o familie. Tocam usturoi, însă ceva nu făceam cum trebuie şi am fost retrogradată la deschiderea vinului. Îi admiram precizia culinară, insistenţa metodică de a face lucrurile, eu însămi fiind lipsită aproape cu desăvârşire de disciplină. Cât de liniştitor să tai, să amesteci, să guşti şi să asezonezi când afară totul e în schimbare. Mă simţeam aproape ca o soţie, deşi trecuseră abia şase luni.

Am mâncat şi ne-am uitat la ştiri, care nu erau concludente. Apoi s-a întins spre mine. Sărutări leneşe.

— Vreau totul.

— Da? S-a mutat mai jos. E bine aşa?

— Da. Pentru tine e bine?

După aceea, mi-am pus mâna pe pieptul lui, iar el a cuprins-o cu ambele mâini şi a adormit.

În dimineaţa următoare, m-am metamorfozat. Nu voiam să-i stau în cale în timp ce lucra de acasă, chiar nu voiam să mă roage să plec, aşa că m-am făcut invizibilă sau cel puţin am încercat să fiu semi-transparentă. Munca lui părea să însemne teleconferinţe nesfârşite pentru fondul de capital privat pentru care lucra. Eu nu lucram deloc, pentru că tocmai renunţasem la job într-un moment spectaculos de prost ales. Aveam ideea vagă că vreau să fac o pauză, să fac drumeţii în Chile, să mă resetez înainte să găsesc un nou job. Bineînţeles, avea să se dovedească a fi unul dintre cele mai proaste

planuri la care mă gândisem vreodată, dar deocamdată viitorul nu era clar.

Stăteam afară, la soare, într-un hamac la el în grădină, învelită într-o pătură sub spuma mărului roz. Din când în când, petalele cădeau, umplându-mi părul de confetti, de parcă aș fi fost mireasă. Citeam introducerea lui Emily la *Odiseea* și îl urmăream prin ușile de sticlă, în timp ce aflam cât de multe dezacorduri există cu privire la identitatea autorului: probabil că poemul nu a fost scris de un singur Homer, ci a fost creat de o mulțime de oameni. Chiar și momentul în care a fost scris este un subiect de mare dezbatere. Maximul asupra căruia cercetătorii implicați în dispută pot cădea de acord este că a fost scris undeva între sfârșitul secolului al VIII-lea și sfârșitul secolului al VII-lea î.Hr., ceea ce nu este prea exact.

În timpul primei călduri de primăvară, am rămas la adăpostul unui spațiu temporal liminal, în timp ce în jurul nostru orașul amuțea și începea să alunece spre carantina în masă. Zilele se repetau ca într-o buclă. Beam vin așteptând până târziu știrile. Apoi sărutările leneșe, mâinile lui în părul meu, după care dormeam înlănțuiți. Timpul s-a pliat și s-a compactat: un weekend a devenit o săptămână.

În cele din urmă, m-am gândit că ar trebui să mă întorc în celălalt capăt al orașului să văd ce mai e cu apartamentul meu. Înainte să plec, am spus rapid, dintr-un sentiment de nesiguranță:

— Vrei să mai stăm împreună?

— Da.

Răspunsul lui a venit repede, cu entuziasmul unui copil, după care s-a temperat:

— Adică doar nu avem altceva de făcut.

— Încântător.

— Nu, nu am vrut să spun asta. Am vrut să spun că nu am alte planuri.

— Și mai încântător. Dar zâmbeam în timp ce mă duceam spre casă pe bicicletă traversând orașul gol.

Stăteam în curtea comună din spatele clădirii în care se afla apartamentul meu cu *Odiseea* și o cafea. Vremea ne zâmbea fericită: era o primăvară nemaipomenită, în ciuda întunericului care creștea în lume. Nimeni nu-și amintea una mai frumoasă, toată lumea era recunoscătoare pentru această vreme prielnică și ne-o confirmam unii altora de la distanță: nu-i așa că suntem norocoși? Acestea erau ritmurile conversaționale pe care le repetam cu diverse combinații de vecini, ca un dialog într-o piesă de teatru prost improvizată.

Într-o altă secțiune a elegantei sale introduceri, Emily explica faptul că poemul lui Homer „nu acordă un mare interes reprezentării realiste a geografiei". Ea pare să îi desconsidere pe savanții și cititorii din toate timpurile care încercaseră să cartografieze lumea fantastică a poveștii pe baza geografiei propriu-zise a lumii de azi, dar mie mi-a plăcut destul de mult această idee. Pe mine mă atrăgea încercarea de a fundamenta miturile și misticismul, era un strop de poezie în tentativa de a fixa irealul pe real. Am petrecut mult timp uitându-mă la hărțile desenate de mână pe care le inclusese Emily în carte. Imaginea lumii din poveste era așezată alături de cartografia reală a lumii moderne, iar eu îmi mutam privirea de la una la cealaltă. Mi-a plăcut să citesc teoriile contradictorii ale savanților din trecut care s-au contrazis cu privire la care dintre

insulele din poveste ar putea reprezenta Sicilia din viaţa reală, care dintre Insulele Eoliene din zilele noastre, aflate în largul coastei italiene, ar putea fi sursa de inspiraţie pentru insula plutitoare unde locuieşte Eol, stăpânul vânturilor. M-am uitat să văd unde ar putea fi trasată pe hartă insula lui Calipso. Acesta este locul în care Odiseu rămâne captiv timp de şapte ani lungi şi senzuali, forţat să aibă o aventură cu o zeiţă sexy. Teoriile abundă, iar insulele din poveste s-au tot deplasat şi mutat, alunecând pe mări, în funcţie de persoana pe care o consultai. Oamenii susţineau că acestea se aflau pretutindeni, de la împrejurimile Greciei de astăzi până la insulele îndepărtate din cealaltă parte a Mării Mediterane, chiar şi prin anumite părţi ale coastei de nord a Africii. După ce am terminat secţiunea dedicată hărţilor, am început să citesc poemul propriu-zis şi nu a fost atât de enervant pe cât ai crede.

Îmi întorceam intermitent telefonul, ca să verific dacă primisem vreun mesaj, dar nu era nimic. Persista într-o tăcere întunecată. O bună parte a relaţiilor amoroase înseamnă aşteptare, aşa cum aşteaptă fetele din basme, dar cele din poveştile originale, nu din versiunile feministe. Aştepţi, te prefaci indiferentă, adopţi o atitudine pasivă, sperând că prinţul nu va fi prea nesimţit. M-a învăluit o tăcere mai profundă, mai intimă, suspendată înlăuntrul suspendării tăcute a lumii. O păpuşă rusească a tăcerilor. Cea mai mică era o pauză îndelungată: trecuse mai bine de o săptămână de când plecasem pe bicicletă, iar el nici măcar nu se interesase dacă ajunsesem cu bine în celălalt capăt al oraşului. Nu mi-a dat niciun mesaj.

În timpul acestei săptămâni de tăcere am făcut ce ar face orice fată sănătoasă la cap şi am întocmit o listă de teorii ale conspiraţiei, ipoteze şi presupuneri nebuneşti, într-un schimb de mesaje cu cea mai bună prietenă a mea, Rachel. Timp de

mai multe zile am proiectat la nesfârşit posibilităţi imaginate, am devenit profesor de cartografie, am trasat, am măsurat. Am reluat toate conversaţiile ca un criminalist şi am efectuat analize chirurgicale prin gaura cheii, în timp ce Rachel îmi înmâna instrumentele necesare. Împreună am testat, am sondat şi am cauterizat şi nu am găsit nimic care să explice ceva. Nu era ca şi cum ar fi putut fi prea ocupat, nu era literalmente nimic de făcut. Totul încetase să se mai mişte şi rămăsese complet inert. Auzeam zgomotul de fundal. În cele din urmă, tăcerea a devenit asurzitoare, prea plină şi prea îngrijorătoare ca să mai pot suporta. Niciodată nu m-am priceput prea bine să par detaşată. Aşa că am întrebat, iar când mi-a răspuns, toate s-au legat şi nu era ceea ce mă aşteptam.

I-am scris: *Eşti foarte tăcut… e totul în regulă?*

Motivele, bineînţeles, erau plictisitoare şi stereotipe, aşa cum sunt întotdeauna. Mai exista cineva de care era ataşat emoţional, ea locuia în străinătate, nu era sigur dacă ea simţea la fel, voia să afle.

M-am oprit din citit şi mi-am imaginat-o. O iubită din străinătate. Picioare bronzate. Mişcări fluide, eficiente, plimbându-se pe malul mării, culegând scoici. Trecuse o jumătate de an, toate ritmurile dragostei: cine, filme, călătorii, flori (majoritatea cumpărate de mine dintr-un entuziasm feminist inversat), o felicitare de Sfântul Valentin pe care o făcusem de mână, menită să-i stârnească râsul.

S-a auzit un al doilea mesaj, în care se oferea binevoitor să continuăm să „ieşim", între timp. A încheiat cu simbolul pentru sărut. Sau pentru oase încrucişate.

După toate acestea, s-a dovedit a fi doar o altă variaţie plictisitoare a clasicilor. Odată ca niciodată, într-un tărâm

foarte, foarte îndepărtat, dragostea adevărată era închisă într-un turn. Făcea parte din farmecul ei, fără îndoială. Proaspăt naufragiată în valurile înalte ale pandemiei, m-am inspirat de la Emily Wilson și am scris o traducere, trimițându-i versiunea mea revizuită lui Rachel:

> Stimată candidată,
>
> Ne pare rău să vă informăm că postul de Nouă Iubită cu pachetul de beneficii „Dragoste" este ocupat. Am găsit o candidată perfectă la nivel global, cu setul ideal de aptitudini, pe care acum suntem în curs de a o transfera în țară. Ne cerem scuze pentru orice neînțelegere în ceea ce vă privește. Poate că nu am fost atât de clari pe cât am fi putut pe parcursul celor șase luni de interviuri, date fiind toate provocările de consolidare a echipei și sarcinile de acasă, referitor la faptul că încă de la început am avut în minte o candidată alternativă față de care am simțit o legătură emoțională profundă. Cu toate acestea, avem o nouă oportunitate interesantă pentru postul de Iubită Interimară cu titlul de Amantă. Aceasta este o funcție prenatală, pe termen scurt, până când Noua Iubită va fi relocată. Rolul este unul de grad inferior și recunoaștem că nu este postul pentru care ați dat interviul. Bineînțeles, pachetul de beneficii este ușor diferit. Nu există un plan de stimulente pe termen lung (din motive evidente!), iar sarcinile sunt mai degrabă tactice decât strategice. Ne-ar plăcea să acceptați postul, deși, dacă vă hotărâți să nu acceptați, ne este indiferent. Încercăm doar să fim sinceri și direcți post-hoc. Sperăm că apreciați că este un gest important din partea noastră. Suntem extrem de sensibili și inteligenți din punct de vedere emoțional (deși indisponibili din punct de vedere emoțional!) și ne felicităm că suntem așa grozavi. Am făcut eforturi mari să admitem că poziția a fost ocupată și că nu ne

> vom simți prost pentru asta. Dacă refuzați oferta noastră binevoitoare, ne rezervăm dreptul de a vă cataloga răspunsul ca fiind ranchiunos & de a le spune prietenilor noștri cât de „dusă" sunteți. Probabil că este numai vina dumneavoastră că nu v-ați dat seama, deoarece v-am dat niște semnale al naibii de clare. De fapt, suntem cam supărați pe dvs. în legătură cu toată povestea asta, ca s-o spunem pe aia dreaptă. Începem să ne îndoim de competența dvs. Poate ar trebui să vă gândiți la asta.

Rachel m-a sunat râzând. Era în sfârșit însărcinată, după ce încercase o veșnicie, așa că, deși era legal să o văd, nu puteam să o pun în pericol. Era perioada de început, când nu eram siguri cu privire la ceea ce răspândea virusul și eram cu toții paranoici că am putea ucide accidental oamenii din jur doar mergând la supermarket. Mi-am dat seama, în timp ce vorbeam cu ea, ținându-mi telefonul la ureche în orașul tăcut, că acum nu mai puteam să mă duc oricând să o vizitez și să mă simt mai bine și mi-am amintit cât de singură devenisem de curând. Încă o sincronizare proastă, finalul ăsta stupid chiar înainte să înceapă cu adevărat ceva oribil, chiar în momentul în care debuta primul lockdown brutal din Regatul Unit. Omisese deja de atâta vreme această informație, nu putea să o mai țină ascunsă o vreme, ca să ne putem ține companie unul altuia în vremea apocalipsei?

Locuiam singură, așa că am fost izolată imediat, având condițiile perfecte pentru gânduri negre și obsesii, pentru a face analize pe text, pentru vina de a fi impregnată și absorbită. Însă sunt destul de inteligentă, așadar, când îmi scăpaseră simbolurile și subtextul? Ecuații de nerezolvat: de ce și-ar fi dorit el o figură semi-mitică, domiciliată peste hotare, când eu eram o fată adevărată care trăia în același oraș, iar lumea

era în colaps? De ce nici măcar nu a pomenit-o vreodată? De ce bărbații nu erau consideraţi manipulatori la ordinea zilei, dar femeile da? Ce altceva mai trecusem cu vederea intenţionat pentru a fi pe deplin complice la propria mea înşelătorie?

Intensificate de isteria mondială, emoţiile mele erau mai puţin demne de încredere decât de obicei. Într-adevăr, nu trecuse foarte mult timp, nu ne făcuserăm promisiuni, cu toate că avuseserăm o conversaţie destul de sinceră despre a nu ne pierde timpul. Poate că inventasem totul în mintea mea, văzusem tigri în umbre, sărisem de la o escapadă amoroasă la o relaţie. Cât de proastă am fost să cred că ducea undeva, că îmi clădeam iubirea şi povestea de dragoste şi un viitor. Mă amăgisem. Exagerasem. Era mult prea devreme pentru a-mi simţi inima frântă. Nu mă îndrăgostisem, doar că îmi plăcuse de el foarte tare. Însă era adevărat. Mă îndrăgostisem, nu mi se păruse ceva superficial, îi spusesem că eram interesată doar de ceva serios, mă făcuse să simt că şi el căuta acelaşi lucru, vorbiserăm despre viitor. Venise să înoate cu mine. Venise la spital. El se înşela, nu eu. De ce mă îndoiam de mine lăsându-l pe el să reconfigureze totul, să-mi spună că lucrurile erau diferite de cum erau de fapt, de ce mă abandonam, adoptând versiunea lui despre adevăr? Exista o legătură între noi, o simţeam. Era un lucru incitant, suav şi minunat. Părea adevărat. Eram tristă şi furioasă şi confuză şi greutatea fiecărei emoţii se tot schimba, iar gândurile mele se învârteau în cerc, iar el nu mi-a răspuns niciodată la ultimul mesaj şi s-a transformat într-o fantomă, iar eu mă tot învârteam, ameţisem şi nu mă puteam opri din învârtit.

Ştiam că ar fi trebuit să mi se pară mai mult o dezamăgire cenuşie, acutizată doar de şansa pierdută de a forma un cuplu la intensitate maximă, în timp ce lumea se plafona, dar dacă e să fiu sinceră, mi-am notat în jurnal, chiar *era* dureros, în felul

acela enervant de *potențial neîmplinit* sau *aproape*. Cam așa e cu inima frântă, nu e ceva rațional, nu ține cont de cronologie sau de date, pur și simplu așa simte. Am simțit că mă sfărâm. Înotam în „marea întunecată ca vinul" a lui Homer și mă durea capul. M-am târât istovită până la mal și în peștera mea și am zăcut cu ochii țintă în tavan, având mare nevoie de Atena cu ochi cenușii și sandale de aur, de Eol, stăpânul vânturilor, de toți zeii farsori pentru a face parte din dramele lor. Pentru a fi fermecată.

Pe măsură ce lumea reală devenea tot mai stranie și mai terifiantă, cu noi monștri și pericole, m-am adâncit în lumea fantastică a *Odiseei*, în căutarea unei evadări.

Am continuat să citesc poemul. Am citit chiar și notele de subsol.

„Găsește începutul", o instruiește Poetul pe Muză în deschiderea *Odiseei*. Începutul este rareori acolo unde crezi că ar trebui să fie. De multe ori nu-ți poți da seama de adevăratul început decât mult mai târziu, când ești aproape de sfârșit.

Odiseea începe la mijloc și declară de la bun început că este o poveste despre un „bărbat complicat". Este prefăcut și manipulator — dar și foarte inteligent –, iar aceste trăsături îi stârnesc simpatia Atenei, care îl consideră unul dintre animalele ei de companie. Odiseu încearcă să se întoarcă acasă după războiul troian, pe o insulă numită Itaca. Tânjește să-și vadă soția, pe Penelopa, care este înțeleaptă și enigmatică, și pe fiul său, care era doar un bebeluș când plecase și care acum este flăcău. Dar el i-a supărat rău și în diverse chipuri pe zeii răzbunători, așa că aceștia îl împiedică să se întoarcă și îi dau peste cap corabia, trimițând-o de colo-colo, în lung și în lat, pe apele mării. Practic, Odiseu călătorește de pe o insulă pe alta

vreme îndelungată, doar că insulele sunt pline de monștri, iar marea este plină de pericole, el nu-și poate alege traseul și toate astea durează de aproximativ zece ani în momentul în care îl întâlnim noi. În Itaca, Penelopa așteaptă, respingând atențiile pretendenților avizi de aur care vor să se însoare cu o „văduvă" bogată, țesând (și deșirând în secret) o pânză la războiul ei de țesut, spunându-le că va lua în considerare o eventuală căsătorie doar atunci când o va termina.

Când am zis că găsirea începutului poate fi neclară, am vrut să spun că poate totul este doar o romanțată atribuire greșită. Un narator în care nu poți avea încredere, un început fals. Poate că adevăratul punct de plecare nu a avut nimic de-a face cu băiatul acela, ci m-a vizat doar pe mine. Poate că el încerca să fie direct și eu am înțeles totul altfel. Poate că începutul a fost atunci când am renunțat la jobul meu de succes, chiar înainte de izbucnirea pandemiei, cu o sincronizare înfricoșătoare. Acum eram șomeră, îngrijorată din cauza veniturilor și a modului în care aveam să-mi ocup timpul, având în vedere că nu puteam ieși din casă. Piața fusese zguduită, nimeni nu mai făcea angajări. Simțeam că apartamentul meu cu un dormitor, ales pentru a fi cât mai aproape de inima orașului, era sufocant de mic și de închis, acum că Londra era în așteptare, acum că nu mai aveam cum să ies dincolo de cei patru pereți ai săi. Fără muncă, muncă multă și grea, cum să îmi petrec aceste zile interminabile? Scopul, așa cum ne spun anticii în maniera lor enervant de superioară, este important. Fără el, nu aveam nimic în jurul căruia să graviteze timpul meu. Am simțit, de asemenea, o pierdere ciudată a stimei de sine, munca este o parte importantă a identității mele, îmi

plăcea slujba mea, mă pricepusem la ea, iar acum îi simţeam absenţa, îmi lipseau echipa, conexiunile, conversaţiile, concentrarea, construirea lucrurilor.

Fără un serviciu care să-mi distragă atenţia, obsesia mea s-a adâncit, chiar dacă ştiam că nu se referă în mod special la el, chiar dacă înţelegeam că reprezintă o dorinţă generalizată de conexiune. Compuneam şi ştergeam mesaje, stăteam trează până târziu şi reciteam scenariul relaţiei noastre, de la început până la sfârşit, căutând.

În fiecare dimineaţă mă trezeam cu faţa şifonată, neodihnită. Nu aveam nimic de făcut. Casa se transformase în închisoare, iar eu devenisem invizibilă. Toţi se retrăseseră în familiile lor nucleare, adăpostiţi în regim de supravieţuire. Am sunat, dar oamenii erau ocupaţi să îşi şcolarizeze copiii acasă, să găsească o modalitate de a lucra de la distanţă, nimeni nu avea timp să vorbească. Zilele păreau nesfârşite, luna se lungea. Mi s-a pus un mare nod în gât, astfel că îmi era greu să înghit, greu să mănânc. Pentru prima dată mă simţeam profund singură, debusolată. Sau, când nu era o senzaţie acută, mă simţeam ca un iaz verde, infestat de ţânţari, undeva în adâncul pădurii, stătut, periculos. Oricum ar fi fost, viaţa nu prea mergea conform planului, nici la nivel personal, nici profesional. Aşadar, poate că atunci când am primit mesajul ăla mizerabil de despărţire, nu a fost începutul a nimic deosebit. Poate că totul a fost o exagerare, nici nu dura de mult timp, iar eu nu alunecasem în iubire, doar îmi doream să o fac, era mai degrabă ceva ce ar fi fost convenabil. Poate că nu am fost chiar atât de surprinsă şi cu siguranţă nu am avut inima frântă, doar am fost deranjată.

Dacă nu ai parte de dragoste, atunci măcar comedie să ai. Aşa că m-am întors la aplicaţiile de întâlniri amoroase, mai

mult ca să am ceva de făcut, organizându-mi viaţa în acest fel. Îmi petreceam zilele învârtindu-mă în cercul nesfârşitelor intervale de o oră, prin iteraţii de conversaţii reprobabile cu bărbaţi generici, recunoscătoare pentru regula obligatorie a distanţei de doi metri. În principal, ei vorbeau şi eu ascultam. În cea mai mare parte, s-a dovedit că opiniile mele nu erau deloc solicitate.

— Eşti foarte intimidantă.

Era un compliment? Ar trebui să încerc să fiu mai prejos decât ceea ce sunt ca să-ţi fac mai confortabilă insuficienţa? Am simţit că această discuţie a fost exact opusul elegantelor promenade de curtare din era edwardiană pentru care a fost proiectat Parcul Victoria, acesta fiind momentul în care am renunţat să mai încerc să ies la întâlniri la distanţă în pandemie. Mi-am luat angajamentul să mă descurc de una singură.

Spălam nişte caserole şi mă gândeam: oare acest lucru chiar este dovedit ştiinţific? Destrămarea lumii, închiderea oraşului meu, atomizarea socială crescândă, pe care o studiasem cu mult timp în urmă în cadrul unui curs de sociologie foarte anost la universitate, erau acum extrem de accelerate. Ne spuneam unii altora cât de plictisitoare e apocalipsa zombi. Am prefera să fim urmăriţi şi să ne fie mâncate măruntaiele. Am prefera să fugim mai repede decât ei, să fim nevoiţi să le tăiem capul cu sabia. Suntem creaturi sociale, trupurile noastre mici şi calde sunt acoperite de o piele moale şi sensibilă. Să fim despărţiţi unii de alţii era nefiresc, dureros. Există un motiv pentru care oamenii se adună în oraşe, un motiv pentru care izolarea este pedeapsa cea mai rea într-o închisoare. „Aceasta este o încălcare a Convenţiei de la Geneva", strigau

ziarele indignate. Gaura adâncă dinlăuntrul meu fusese dintotdeauna acolo, dar acum se lărgea, scânteia. Pielea mea părea cenuşie din cauza vieţii lipsite de atingere, opusul tuturor contactelor tehnologice. Telefonul meu mă îmbrăţişa, şoptindu-mi, oferindu-mi cunoştinţe şi disperare.

O lună s-a transformat în două. Prietena mea Katharine înfiinţa un laborator de testare Covid, era utilă, salva vieţi, dar în acel răstimp, în vidul lumii, eu am pătruns într-un loc ciudat, orbital.

Stăteam la soare afară. Nu mă mai spălam pe cap. Am încercat să mă odihnesc în cadă, dar elixirele din uleiuri scumpe nu-mi erau de ajutor. Mi-am pierdut forma sinelui dizolvându-mă în apă. Am cumpărat o mini-trambulină şi am sărit pe verticală, hotărâtă să fabric eu endorfine, dacă nu mai veneau în mod natural. Am făcut yoga şi m-am ridicat în mod repetat în mâini într-o lume cu susul în jos. Am fiert ouă. Nimic nu mă ajuta. Mă confruntam cu opresiunea străveche a femeilor, cu terorismul domestic total. Să găteşti şi să faci curăţenie, punct şi de la capăt. M-am lăsat de ambele. Am încetat să fac orice. Era uluitoare cantitatea de murdărie pe care o generam, blocată aici, în apartamentul meu cu o cameră, fără să am nimic de făcut toată ziua. Stăteam. La soare. Aşteptam. Ochii mei erau ca nişte găuri de pipi în zăpadă.

„Dă-mi să beau mandragora*", a spus Cleopatra, implorând să fie drogată, adormită, sedată, „să pot dormi în tot pustiul acesta imens de timp."

„Îmi pare rău, iubire, nu mai avem mandragora, dar vestea bună este că am refăcut stocul de hârtie igienică."

---

* Plantă erbacee cu flori violet-deschis, cu rădăcini groase, din care se extrage un tonic (*Mandragora officinalis*). (n. red.)

„Găsește începutul." Poate că nici acesta nu era începutul potrivit. Stai să găsesc altul. Poate că adevăratul început chiar a pornit de la o pierdere, dar nu a fost o pierdere a jobului, ci o pierdere mai acută și mai adâncă, o tristețe lentă pe dedesubtul tuturor lucrurilor. În acest început era vorba despre tatăl meu, care murea cât de încet putea, de cancer, nu de Covid.

Era doctor, medic de familie, așa că înțelegea totul. Era în fază terminală, nu exista nicio speranță de vindecare, dar tipul lui de cancer putea fi ținut sub control prin diverse tratamente medicamentoase. În acest moment, trecuseră cinci ani de când fusese diagnosticat și exista promisiunea că va mai avea parte de mulți ani buni, dacă tratamentele vor continua să funcționeze. Durere anticipată se numește atunci când știi că ceva rău se va întâmpla într-o zi, „pierdere iminentă" i se spune atunci când știi că tatăl tău va muri, nu în sensul generalizat, acela că toți vom muri, ci într-un mod mai concret, specific. Cu timpul, învățasem să trăiesc cu această neliniște difuză pe fundal: tatăl meu era în pericol, dar nu puteam face nimic altceva decât să petrec timp cu el, să mă plimb cu el, să îl fac să râdă, iar acum nu puteam face nimic din toate acestea fără să-i periclitez sănătatea: infectarea cu Covid era o grijă serioasă, deoarece tratamentele îi suprimau sistemul imunitar. De multe ori mă înfuria faptul că i s-a spus, că a fost forțat să trăiască cu această informație. Credeam că ar fi fost mai bine pentru el să nu știe, voiam să îl protejez de necesitatea de a face întruna controale, de a fi bombardat cu substanțe radioactive, de a fi nevoit să cântărească diferite variante de tratament. Pe măsură ce cancerul devenea încet-încet tot mai agresiv, el era tot mai diplomat, mai calm. Eram lângă patul

lui de spital după un alt tratament dificil încercând să-l fac să râdă. Nu mi-am dat seama că aceea era ultima dată când îl mai vedeam pentru o bună bucată de vreme.

Data trecută, mă plimbasem cu el așa cum ne plimbam mereu împreună, doar că puțin mai încet și pe un traseu mult mai scurt. Era începutul lui februarie și pădurile nu erau încă înverzite. M-am prefăcut că fac o poză ca să-i dau voie să se oprească și să-și tragă sufletul. Am plecat devreme, pentru a mă întoarce la Londra, ca să mi se facă de mâncare și să fiu mințită. O alegere pe care am ajuns să o regret și la care mai târziu m-am gândit des, răsucind-o când pe o parte, când pe alta, ca pe un cuțit în stomac. Când a izbucnit virusul, tatăl meu a devenit foarte temător, s-a retras, adăpostindu-se în peisajul rural liniștit și înverzit în care am crescut, îngrijorat că va muri mult, mult prea devreme de Covid, nu de cancer.

Înțelegea riscul la care se expunea în cazul în care ar fi luat virusul: dacă locurile de la terapie intensivă trebuiau triate, așa cum sugerau zvonurile din ziare, iar medicii trebuiau să aleagă cine va primi următorul ventilator, știa unde s-ar fi aflat el pe lista de priorități. Așa că i-a alungat din regatul său pe toți, cu excepția mamei mele, și a început să se izoleze înainte de intrarea în vigoare a reglementărilor oficiale. Ne-a rugat pe mine și pe fratele meu să stăm departe de el din motive de siguranță, așa că nu îl mai puteam vizita. Nu mă puteam întoarce în casa copilăriei mele. Eram oricum adult acum, trebuia să înfrunt singură această situație. În timp ce vorbeam noaptea la telefon, încercam să mă gândesc la toți oamenii care o duceau mai rău ca mine. Încercam să mi-i imaginez pe oamenii blocați pe vasele de croazieră în mijlocul mărilor înghețate, în special pe cei care economisiseră atâția bani pentru o excursie unică în viață în Antarctica, care acum erau închiși în

cabine fără ferestre, pe care le cumpăraseră cu o chibzuială folosită greşit, cu doar o oră pe zi la lumină, pe punte, pentru că nicio ţară nu le permitea vaselor să acosteze. M-am gândit la adolescenţii închişi în case, fără şcoală, fără prieteni, la oamenii dezorientaţi din centrele de îngrijire. Am vizualizat imaginile cât de clar am putut, dar nu m-a ajutat prea mult gândul la cei care o duceau mai rău. Ştiam că sunt norocoasă din multe puncte de vedere, dar nu era o consolare prea mare — eram încă închisă în limitele propriei mele vieţi, confruntându-mă singură cu un lucru oribil, nu puteam evita capcana autocompătimirii pentru problemele mele mărunte: o despărţire, lipsa unui loc de muncă şi un tată pe care nu-l mai puteam vedea. Totul părea să capete o amploare mai mare în contextul crizei mai extinse din întreaga lume, chiar şi eu vedeam contradicţiile, tensiunea din toate acestea. Suntem cu toţii atât de captivi în noi înşine.

Acea primăvară ciudat de însorită şi optimistă, plină de flori şi păsări, s-a transformat încet-încet într-o vară toridă. Toţi vecinii mei grădăriseră pe fond de stres în curtea noastră comună. Îngrijirea lucrurilor care creşteau părea să îi liniştească, iar acum era culoare peste tot unde mă uitam, florile mă înconjurau, crini albi, mândri şi viguroşi, trandafiri roz-roşiatici timpurii. Câinii maidanezi, care nu aveau voie să locuiască în clădirea noastră, erau mai fericiţi şi mai răsfăţaţi cu fiecare zi care trecea: trăiau o experienţă pandemică inversă, nu mai erau singuri, aşteptând toată ziua ca oamenii să vină acasă, acum ne aparţineau tuturor, aveau mereu companie. Spre deosebire de câini, eu simţeam din ce în ce mai mult că mă sufoc, că nu pot respira, că devin transparentă. Restricţiile din Londra au devenit mai stricte brusc, pentru ca, ulterior, să se relaxeze treptat, pe măsură ce vara se apropia de sfârşit.

Era aproape de sfârşitul unei zile călduroase când am auzit ţipete afară, pe stradă, ţipete atât de puternice, încât am alergat să văd despre ce e vorba.

Era obişnuitul schimb de replici londonez, doar că bipurile şi înjurăturile erau accentuate, atât ca ritm, cât şi ca volum, din cauza atmosferei agresive, cred. Un bărbat s-a arcuit ca un şarpe, şuierând prin aer spre un alt tip a cărui maşină îi stătea în cale. Mai multe maşini s-au blocat, mai multe claxoane s-au alăturat corului nemulţumirilor, iar accentul s-a schimbat subtil şi s-a acutizat. Du-te dracului. Nu, du-te *tu* dracului. *Du-te dracului*. *Du-te dracului*. În cele din urmă, unul dintre ei a cedat şi, exact în punctul în care cele două maşini inamice s-au intersectat, ambele cu geamurile deschise pentru a-şi putea lansa insultele, cu mare precizie, o sincronizare ca la balet şi o ţintă mortală, unul dintre bărbaţi a scuipat. Un jet lung de lichid a trecut prin fereastra deschisă şi a ajuns pe faţa celuilalt bărbat. A fost un comentariu social impresionant şi devastator. Un pistol cu apă declanşat de un lunetist foarte bine antrenat din armată. Să scuipi un străin pentru o neplăcere minoră, în pandemia cauzată de o boală respiratorie transmisă prin aer pe care încă nu o înţelegeam. Dezgustător chiar şi în vremuri normale, însă acum, o armă, intenţionată, intolerabilă. Ce s-ar întâmpla dacă cineva i-ar face asta tatălui meu? Dintr-odată, totul s-a redus la un singur punct. Nu mai puteam să respir. De ce trăiam aici? Societatea era defectă. Totul era defect. Trebuia să plec din acest oraş oribil. M-am întors, m-am îndreptat spre calculatorul meu şi l-am transformat într-un covor magic.

În momentul acela, în Regatul Unit se deschiseseră „coridoarele de vacanţă", iar oamenii plecaseră în vacanţa de vară. Aveam un oarece privilegiu, nişte economii, poate că

era timpul să intru în ele. L-am sunat pe tatăl meu să văd ce părere are.

— Du-te, a spus el, la urma urmei, nu e ca și cum ai fi doctor sau altceva util.

Așa vorbeam noi mereu, direct, uneori combativ, în mare parte cu scopul de a ne face unul pe celălalt să râdem. Fratele meu era doctor, mama era asistentă medicală, eu eram intrusa.

— Promiți să nu te îmbolnăvești de Covid cât timp sunt plecată? Nu vreau să-mi fac griji pentru tine.

— O să fac tot ce pot. Tu du-te. Ce altceva ai putea face? Să umbli singură, de colo-colo, prin apartamentul ăla minuscul?

Deci, poate că așa a început totul.

În momentul acela, Italia era pe lista țărilor sigure și m-am consultat cu prietena mea Lara despre cum să evit cât mai bine zonele ei romantice. Îmi doream să stau departe de cuplurile bronzate și frumoase în luna de miere, care se plimbă de mână pe plajele lungi, îmbrăcate în haine albe de in, orbindu-se unul pe celălalt cu lumina reflectată de pe diamantele uriașe, bune de competiție, voiam orice ar fi fost opusul Coastei Amalfi. Mi-a sugerat să mă îndrept spre un șir de insule vulcanice mici din largul coastei Siciliei, iar lucrurile s-au potrivit de minune. Aceste insule, conform mai multor teorii, au inspirat o parte din *Odiseea*, așa că aș fi parcurs povestea lui Odiseu în lumea reală, spre dispreţul imaginat al lui Emily Wilson. L-aș urma până în insulele sale fermecate, să văd dacă aș putea și eu să-i găsesc pe zeii capricioși, să-mi dau seama dacă aș putea împăca poezia cu geografia, poate să aflu ce monștri pândeau în mările dintre ele.

Atena, zeița cu ochi cenușii, zeița înțelepciunii și a războiului, avea o slăbiciune pentru Odiseu. De asemenea, avea încălțări foarte bune. La începutul poemului, ea le spune lui Zeus și celorlalți zei că ajunge tot ce au făcut și că Odiseu ar trebui să fie lăsat să se întoarcă în sfârșit acasă. Ca un prim pas, ea îi face pe zei să aprobe un plan de eliberare a lui Odiseu de pe insula lui Calipso, unde a fost ținut ostatic o perioadă destul de lungă. Hermes, zeul mesager, este trimis să o pună la punct pe Calipso și să o determine să îl elibereze. Atena

și-a legat sandalele în picioare,
minunatele sandale aurite
cu care străbate marea și uscatul, iute ca vântul…[*]

și a pornit în altă direcție, spre Itaca, ca să îl determine pe fiul adolescent al lui Odiseu să se mobilizeze pentru a-și găsi tatăl, bărbatul care îl părăsise când era copil. El este un pic cam penibil, dar Atena îl entuziasmează. După ce zeița cu „ochi de bufniță" pune lucrurile în mișcare, își ia zborul ca o pasăre.

Spre deosebire de toată această intrigă, eu a trebuit doar să rezerv un zbor. Mi-am umplut valiza cu haine albe fanteziste din in, suficiente pentru două săptămâni sub soarele dogoritor al Italiei, și am lăsat în urmă frica și cenușiul static al Londrei.

Apoi, trecând prin oglindă și coborând prin gaura iepurelui, am alunecat în albastrul Mării Tireniene, simțindu-i greutatea, sarea și nerăbdarea.

---

[*] încalță sandale dalbe veșnice de aur, / Cu care ea se poartă tot ca vântul / Pe apă, pe uscat fără hotare.

Capitolul doi

Insula plutitoare a lui Eol

Insulele Eoliene, Sicilia, Italia

Am ajuns pe insula plutitoare a lui Eol,
... el fu de acord să mă ajute și-mi dădu
un sac din piele de bou în care a închis
vânturile răzlețe...
și l-a pus pe Zefir să sufle,
ca adierea să ne poarte vasele spre casă.
Dar nu a fost să fie[*]

Odiseu

* *În insula Eolia sosirăm. / (Dar mă rugai la urmă să mă lase / Să plec.) / El nu se-mpotrivi la asta și-mi pregăti plecarea. Îmi dete-o piele / De bou de nouă ani, burduf în care / Suflările de vânturi mugitoare / Le închisese toate... / Lăsă numai un vânt ușor, Zefirul, / Pe vase să ne poarte. Însă n-a fost / Să fie așa.*

Arhipelagul Eolian, situat chiar în largul coastei nordice a Siciliei, este alcătuit din şapte insulițe vulcanice. În italiană, acestea sunt numite Insulele *Eoliene*, iar când italienii pronunță cuvântul, cu un fel de suspin marin, „eee-*Oh*-leon", sună ca vântul care suflă printre copaci. Ceea ce e chiar nimerit, pentru că acesta este regatul lui Eol, stăpânul vânturilor.

Odiseu debarcă pe „insula plutitoare" a lui Eol, se ospătează cu el timp de o lună şi este trimis acasă în timpul unui vânt bun, cu o veritabilă traistă de cadouri. Echipajul său băgăcios o deschide în timp ce el doarme, în speranța că va găsi aur, dar din greşeală dezlănțuie vânturile dinăuntrul ei, care le suflă corabia înapoi pe mare, tocmai când se aflau în apropierea casei.

Pentru a ajunge la aceste insulițe nu mai trebuie să aştepți un vânt prielnic care să-ți umfle pânzele, ci doar să iei următorul *hidropter** din urâtul oraş-port Milazzo şi să te îndrepți spre largul mării.

Lipari, cea mai mare insulă, este liniştită şi romantică, plină de drumuri înguste, de felinare vechi şi frumoase ce strălucesc pe pietrele de marmură albă şi de sunetul clopotelor răsunând în văzduh, în întâmpinarea altora. Mie nu mi s-a părut deloc o închisoare, deşi fasciştii italieni aveau altă părere: aici şi-au azvârlit adversarii politici în exil, în anii 1920.

Când am ajuns, m-am simțit de parcă eram într-un fel de lume de vis al unei nopți de vară pe dos, de parcă aş fi alunecat între tărâmuri, părăsind Londra înfricoşătoare pentru această insulă luminoasă şi aproape goală. În viața reală, acest loc ar fi fost plin de lume, dar acum străzile şi plajele erau aproape pustii — nimeni nu trebuia să concureze pentru cele mai

* Este o ambarcațiune cu aripi portante. (n. red.)

râvnite umbrele de soare, cele aflate cât mai aproape de apă. Primul lucru pe care l-am făcut după ce mi-am lăsat bagajele a fost să cobor spre mare, iar când m-am cufundat pentru prima dată în ea, când i-am simțit greutatea și valurile atingându-mi trupul, mi s-a părut că mă întorsesem brusc în mine însămi, că îmi recuperasem forma sinelui. Ceva din mine s-a destins în apa mării și mi-am promis că voi înota în fiecare zi, că voi vedea fiecare apus de soare, că voi vizita cât mai multe insule, că voi savura cât mai multe feluri de mâncare italiană. Eram din nou avidă de viață, îmi doream prea mult din toate.

Am mers până la papetărie, unde am devenit neobișnuit de înceată. Nu aveau în stoc pixurile care îmi plăceau și pe care, în graba mea, nu le pusesem în bagaj, așa că a trebuit să o iau de la zero și să găsesc un nou tip. Am ajuns să cred că puntea care îmi leagă mâna de hârtie este un lucru serios. Este ceva chinestezic în scrisul de mână, inclusiv din punct de vedere neurologic: se pare că activează creierul într-un mod diferit față de tastare. Testam diferitele pixuri pentru viteză, sub privirea serioasă, de bufniță, a proprietarului subțirel. Își juca rolul perfect, privindu-mă ușor neliniștit după fiecare probă, ca un medic care calibrează dozele. Pentru mine, important este ca cerneala să se miște pe pagină la fel de repede ca gândurile mele atunci când scriu în jurnal. Sunt o elevă slabă a paginilor matinale propuse de Julia Cameron* — ea sugerează

* Julia Cameron (n. 1948), romancieră, dramaturgă, compozitoare și poetă, semnează numeroase scenarii de film, televiziune și piese de teatru. Este autoarea a 30 de cărți, inclusiv bestellere despre procesul creativ, cum ar fi *The Artist's Way*, *Walking in This World* și *Finding Water*. Cartea *Inimă prosperă* a apărut în traducere la Editura ACT și Politon (ap!), în 2021. (n. red.)

să scriem trei pagini întregi de mână la prima oră — și a exercițiilor de scris cronometrate ale lui Natalie Goldberg*. M-am împotrivit amândurora ani de zile, dar când tatăl meu a aflat că are cancer, m-am apucat de scris în jurnal așa cum se cuvine, la fel cum m-am apucat de cristale, am aprofundat practica yoga și am încercat să meditez, fiind brusc mai deschisă la tot ce alți oameni considerau util.

Am ales niște pixuri, iar proprietarul le-a împachetat cu grijă într-o hârtie elegantă și m-a însoțit până la ușă cu o politețe de modă veche.

— Dacă vă place istoria, a spus încet, într-un mod care m-a făcut să cred că îmi oferă ceva special, pe această stradă foarte veche se află casa în care a fost ținut Carlo Rosselli. Nu în închisoare, ci… A făcut o pauză pentru a găsi cuvântul potrivit. … în exil, da? Nu avea voie să părăsească acest loc. Știți de Rosselli?

Am mințit și am încuviințat din cap. Habar nu aveam cine e Rosselli, dar nu voiam să-l dezamăgesc pe acest om amabil și serios, care îmi spunea ceva important pentru el, ceva ce nu știa orice turist care venea acolo. Am mers în direcția pe care mi-a indicat-o și, pe drum, m-am informat în privința lui Rosselli.

Carlo Alberto Rosselli a fost un antifascist italian și unul dintre fondatorii unei publicații clandestine. În 1926, a ajutat un alt socialist important să pună la cale o evadare îndrăzneață în Franța și a fost pedepsit cu exilul aici. În Lipari a început să scrie *Liberal Socialism* („Socialismul liberal"), cea mai faimoasă lucrare a sa, și, în cele din urmă, a reușit și el o evadare

* Natalie Goldberg (n. 1948) este o populară autoare americană și speaker. Este renumită pentru scrierea unei serii de cărți care explorează scrisul ca practică Zen. (n. red.)

îndrăzneață, așa cum făceau oamenii pe atunci, către Franța și libertate. Casa în care a fost ținut, simplă, albă și banală, se afla pe o străduță la marginea drumului principal, în apropierea cimitirului. Exista o placă în memoria lui, dar era mică și ușor de trecut cu vederea. Nu eram sigură la ce mă așteptasem, cred că să fii exilat pe o insulă nu este atât de romantic pe cât pare. Mă bucur că a reușit să scape.

Peste drum se afla un *cimitero*, unul dintre cele mai frumoase cuvinte din limba italiană, cred, sună atât de vesel, felul în care se pronunță îmi amintește cumva de Mary Poppins. M-am dus să arunc o privire prin porțile grandioase, cu îngerii lor înclinând din cap. Mormintele erau așezate pe rânduri, cu fața la mare. Cablurile electrice din aer fuseseră tăiate și legate individual de fiecare mormânt cu ceea ce părea o tehnică inginerească incredibil de nesigură. Asta însemna că fiecare mormânt era luminat cu beculețe, iar majoritatea aveau o fotografie încorporată în piatra de mormânt, spre deosebire de mormintele englezești. Unele dintre aceste fotografii îi înfățișau pe rezidenți la vârstele cele mai înaintate, portrete făcute chiar înainte de moarte, sumbre sau stoice, hotărâte și bătrâne, altele îi înfățișau în plină glorie a tinereții. Eu cred că aș alege o fotografie din floarea tinereții, aș fi unul dintre morții vanitoși, roz în obraji: amintiți-vă de mine așa.

Voiam să înot înainte de sfârșitul zilei, voiam să înot cu fiecare ocazie. După ce am stat atât de mult timp închisă în apartamentul meu din Londra, voiam să ocup iar un loc în lume. Am luat autobuzul spre Spiaggia di Canneto, cea mai apropiată plajă, chiar când soarele începea să se domolească. Autobuzul mergea greu, mă enerva, eram nerăbdătoare să ajung la mare, iar apoi am fost prinsă într-o convorbire telefonică prelungită, pentru a aranja să lucrez ceva ca liber-profesionist, convorbire

ce mi-a întârziat intrarea în apă, dar care însemna că voi avea un venit pentru prima dată după mai multe luni. Simţeam tensiunea în tot corpul, nevoia de a munci, dorinţa de a intra în mare. Ţopăiam de pe un picior pe altul încercând să închid telefonul, uitându-mă la lumina care sângera cerul albastru. Când am plonjat în apă, aproape amurgise, iar apa mării era rece ca la începutul toamnei. Inima a început să-mi bată mai repede din cauza frigului, dar când am început să număr încet până la o sută şi am observat că fierbinţeala îmi aluneca pe corp, ciupindu-mă şi extinzându-se deasupra claviculelor, înainte de a se deplasa în încreţiturile adânci ale coatelor, m-am calmat şi m-am relaxat. Aceasta era cea mai liniştitoare libertate meditativă pe care o găsisem, să înot singură în timp ce se întuneca văzduhul. Doar o doză potrivită de pericol. M-am întins pe spate şi am privit spre plaja cu pietricele, spre orizont, spre lumina albastră care se prelingea în toate celelalte nuanţe de albastru. Îmi place cel mai mult când totul se amestecă, marea şi cerul, când poţi privi cum noaptea cade în apă. Înotul pe timp de noapte are o frumuseţe a lui, pare transgresiv, nu mai e nimeni pe plajă sau în apă, marea se întunecă, devenind din translucidă opacă. Te simţi ca într-o aventură. Pluteam printre valurile elastice ce se izbeau, relaxată şi uşoară, când am simţit că mă biciuieşte ceva.

Durere şi panică. Am înghiţit apă sărată şi m-am îndreptat spre ţărm, îndepărtându-mă instinctiv de ceea ce nu puteam vedea, încercând să înţeleg cum aş fi putut primi un şoc electric în apă. Creierul meu a avut nevoie de câteva secunde pentru a percepe ideea de meduză şi mi-am dat seama brusc că nu era nimeni pe plajă la care să apelez pentru ajutor dacă aveam nevoie. Când am ajuns la mal, am luat-o la fugă pe pietre şi, tremurând, mi-am examinat urmele roşii groase care

mi se întindeau pe umăr. Nu mai fusesem înțepată niciodată și mă durea mai tare acum că ieșisem din apă, o arsură ciudată, fierbinte, care mă mânca. Să încerc să fac pipi pe mine? Mi-am consultat telefonul, care m-a sfătuit să nu o fac, recomandându-mi în schimb să zgârii zona cu marginea unui card de credit, ca să înlătur otrava. Cu toate acestea, urmele au continuat să se extindă, s-au făcut urâte și de un violet închis, iar durerea s-a întețit și m-a făcut să-mi mușc buza. Mi-am dat seama mai târziu că, în graba mea de a mă întoarce în oraș, îmi lăsasem costumul de baie undeva pe pietriș.

Când m-am întors în apartamentul meu, l-am apelat video pe nepotul meu, Theo, care avea patru ani, și i-am spus că am fost înțepată de o meduză. A fost impresionat pe măsură când i-am arătat semnele și am discutat ce tip de înțepătură ar durea cel mai mult, de meduză, de albină sau de urzică.

— Dar atunci aș lua niște frunze de măcriș, a spus el, și nu ar mai durea, și m-a sărutat prin telefon, iar eu i-am spus că mă simt mult mai bine și că mi-aș dori să fie totul atât de simplu.

În seara aceea, la restaurant, un chelner a observat semnele mele încă usturătoare cu bunătatea autentică a străinilor, în felul tipic italian de a intra în vorbă cu tine, așa cum londonezii nu ar face-o niciodată.

— Te-a atacat o *medusa*.

Nu știam că în italiană meduzei i se spune *medusa*.

Povestea Meduzei nu face parte în mod oficial din *Odiseea*, deși o legătură vagă există, deoarece Atena, zeița războiului și a înțelepciunii, poartă capul ei tăiat pe scut. Povestea Meduzei cuprinde ceva mai mult decât elementele de bază: păr din șerpi încolăciți, preschimbarea oamenilor în piatră și

monstruozitate. Meduza este profund religioasă, o mare preoteasă în formare, o fecioară. Într-o zi, pesemne că arăta deosebit, provocator de devotată, poate că în acea zi veşmintele ei erau şi puţin mai scurte decât de obicei. Aşa că Poseidon o violează. Chiar acolo, pe treptele templului. Ce alternativă avea el? Nu e ca şi cum ar fi acceptat dacă ar fi întrebat-o. A sângerat, a durut-o. Acest lucru este de neiertat — a fost comisă o faptă îngrozitoare: Meduza a pângărit templul Atenei. Aşa că într-o mişcare clasică de culpabilizare a victimei, violul ei este vina ei, este blestemată să aibă pielea otrăvită şi să i se umple capul de şerpi în loc de păr, o pedeapsă pe măsura traumei ei. Transformată într-un monstru, exilată şi apoi ucisă. Aşa s-a întâmplat întotdeauna cu femeile inteligente. Meduzele, care îi poartă numele, cu tentaculele lor lungi şi ascuţite, menţin vie versiunea simplificată a poveştii Meduzei — este doar un monstru, omiţându-se modul monstruos în care a fost transformată într-unul.

Chelnerul ne-a luat comanda şi a plecat. Luam cina cu un tip pe care îl cunoscusem pe feribot, în maniera întâmplătoare care survine atunci când doi oameni călătoresc amândoi singuri. Mă făcea să râd cu poveşti nefericite despre întâlniri amoroase, dar eu nu voiam să le destăinui pe ale mele: tipul nu era chiar divorţat, acceptase relaţiile poliamoroase doar pentru că aşa a vrut iubita lui, dar ea tot l-a părăsit. Era genul acela de băiat cu răni supurând pe care şi le exteriorizează şi care spune lucruri de felul „e mai uşor pentru fete" sau „vreau doar o persoană sinceră". Ar fi atât de uşor să le transform pe ale mele în comedie, să le folosesc pentru a stârni râsul, şi în general aşa aş face, dar nu aveam chef să-mi transform viaţa în anecdote şi aforisme ca să amuz un străin. Îmi doream iubitul înapoi, să stau faţă în faţă cu el la masă. El savura mâncarea,

avea un apetit generos pentru orice, ar fi încercat să recreeze aceste reţete, m-ar fi făcut să mai comand ceva, să încerc, s-ar fi gândit care ar fi cel mai bun vin.

Tipul de pe feribot a început să mă atingă cu nonşalanţă, punându-şi o mână pe genunchiul meu, pe cotul meu, pregătind terenul pentru altceva, ceva ce nu voiam, atingerea în acel moment mi se părea o infracţiune şi am plecat prea brusc, întorcându-mă la apartamentul în care stăteam, în timp ce razele lunii străluceau pe marmura albă şi clopotele bisericii băteau la ore ciudate. Mă îndepărtam de port, dar dacă ascultam, auzeam încă insistenţa mării în depărtare. Totul era liniştit şi plin în acelaşi timp. De data aceasta, alegeam solitudinea.

Am stat în lumina lunii pe treptele exterioare care duceau la apartament, dorindu-mi ca noaptea să nu se mai termine. Apoi mi-am stricat singură starea de mulţumire căutându-l pe internet pe băiatul pe care îl lăsasem în urmă şi l-am văzut într-un hamac legănându-se peste o apă de safir. Romantica din mine ar fi vrut să înotăm în aceeaşi mare — poate chiar aşa era? M-am uitat din nou, dar era o insulă croată, deci el era în Marea Adriatică, iar eu în Marea Tireniană. Umărul mă mânca, mă ustura şi mă înţepa, pielea mea otrăvită cerea atenţie, aducându-mă înapoi în prezent. Mi-am trecut mâinile peste locurile umflate, care începeau să facă băşici, şi mi-am forţat gândurile în altă direcţie, chemându-l pe Eol, stăpânul vânturilor, cerându-i să mă ducă în altă parte, să mă învârtă prin spaţiu.

Zilele au început să se contopească, aşa cum se întâmplă în timpul vacanţelor. Le-am irosit la perfecţie în căutarea unor lucruri mărunte. O privelişte anume ca de carte poştală. Descoperind

ruine antice și stând să privesc o pasăre zburând prin aer în timp ce umbra i se mișca prin iarbă, rotindu-se în cercuri una în jurul celeilalte. Aprinzând o lungă lumânare galbenă în catedrala de lângă biserică, înclinându-mă în fața zeului tatălui meu, o necredincioasă cu rugăciunea mea stângace, murmurată, cu șirul meu de cerințe din rozariu. Am stat pentru o clipă în confesionalul gol din lemn, inspirând tămâia, mirosul copilăriei mele, cu senzația familiară de angoasă în ceafă la gândul păcatelor comise — era mai ușor să le ispășesc pe vremea aceea. Când voi pleca din Lipari, voi privi înapoi la castelul de pe deal și voi ști că lângă castel se află această biserică, iar în această biserică a ars o lumânare.

Pasticceria Pesaresi făcea cele mai bune brioșe din Sicilia, sau cel puțin așa susțineau ei. Nu semănau deloc cu verișoarele lor franțuzești plictisitoare, acestea erau uriașe, ușoare și cu aroma delicată a florilor de portocal. Am contracarat cantitățile enorme de zahăr cu cești de espresso tare care mi-au acrit gura, mi-au ascuțit mintea și au făcut ceva ușor deconcertant cu ritmul meu cardiac. Scriam la masa de afară, încercând în același timp să mănânc o *cassatella*, un biscuit ca o budincă, celebră în Sicilia: ricotta lichidă și subțire, închisă într-un fel de fursec, dar care s-a scurs pe farfurie, trădându-mă. Cum reușesc femeile italiene să mănânce cu atât stil?

Giuseppe La Greca (care s-a dovedit a nu fi grec deloc) mă privea de la masa alăturată cu un amuzament vădit și a început să vorbească, așa cum pare să se întâmple întotdeauna când scriu în locuri publice: ca și cum ar fi o invitație, ceea ce chiar este, în multe feluri. S-a mutat de la masa lui la a mea,

cum fac oamenii de pe aici, în baza celei mai firave conexiuni captate și împărtășite. Mare cât un urs, Giuseppe era istoric și savant. Scrisese o carte despre toți oamenii care fuseseră exilați aici. Avea o listă lungă: „O împărătească, mafioți, criminali, liberali, anarhiști, socialiști, tot felul de oameni", mi-a spus.

I-am zis că am venit aici, pe insule, ca să găsesc regatul marin al zeului Eol.

— Dar Eol nu a fost un personaj mitic sau un zeu! A fost un prinț adevărat! a spus Giuseppe, susținând că a trăit chiar aici, pe Lipari.

Observându-mi semnele violacee, mi-a spus că există o relație între Meduză și Eol, despre care eu nu știam.

— Trebuie să verifici vântul și să înoți în direcție opusă. Dacă vântul bate dinspre sud, atunci înoți pe coasta de nord, în acest fel vei evita atacurile.

Mi-a arătat ce aplicație să descarc. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că între vânt și meduze ar exista vreo legătură. Nu mi-a trecut niciodată prin cap că aș putea verifica direcția vântului sau că asta ar putea să însemne ceva. Aveam să aflu mult mai multe despre importanța vânturilor pe insule, despre puterile lui Eol.

Lipari era pentru îndrăgostiți: o insulă în care să-ți legeni mâna în mâna altcuiva, să te săruți la colț de stradă, să te întinzi peste fața de masă albă și să-i bagi celuilalt mâncarea și degetele în gură, să bei vin care-ți pătează buzele și să te clatini apoi pe străzi, mergând desculță, cu încălțările atârnând de vârfurile degetelor, cu trupul atingând alt trup. Îmi plăcea să călătoresc singură, să pot fi cât mai egoistă cu zilele mele: alegere în loc de compromis. Îmi plăcea cât de ușor era să cunosc oameni în acest fel. În același timp, îmi doream ca fostul

meu iubit să fie aici și nu să fie un fost de niciun fel. Eram plină de contradicții, de tensiune, nu mă puteam abține — faptul că mă aflam în acest loc romantic mă făcea să mă simt mai singură. Voiam să mănânce și el brioșe cu mine, să discute cu străinii despre zei și regi.

Am navigat până la următoarea insulă, Vulcano, cu vântul lui Eol suflând în jur, jucându-se cu părul meu. Înțepătura de meduză încetase să mă mai doară, deși urmele nu aveau să dispară decât peste câteva săptămâni.

— Ceea ce spui este incorect. Acest lucru nu este valabil din punct de vedere științific, a spus savantul, categoric.

— Spun doar că mă *simt* mai magnetică aici, sus, am spus eu.

— Dar nu așa funcționează câmpul magnetic. Se uita la mine într-un fel cam îngrijorat.

Eu și vulcanologul ne aflam pe vârful vulcanului de pe cea mai sudică insulă din lanț, denumită cu multă imaginație Vulcano. Urcasem pe conul Fossa, așteptându-mă la o singurătate glorioasă și la o liniște necontenită și, bineînțeles, în vârf se afla un vulcanolog adevărat, care, bineînțeles, se juca cu o dronă zbârnâitoare.

În jurul nostru, gazele sulfuroase scuipau fum galben urât mirositor, care se înălța spre cerul luminos. Întreaga insulă duhnea de această miasmă grea, care mirosea vag a medicament și mă făcea să mă simt ca într-un fel de farmacie medievală, în căutarea unui leac neplăcut. Grecii antici credeau că sulful are proprietăți purificatoare și că absoarbe energiile negative. După ce Odiseu ajunge acasă, la sfârșitul poveștii, îi ucide pe pețitorii soției sale, care încercau să o seducă pe

„văduva" bogată. După ce termină, toți sunt morți, sala este plină de sânge, iar Odiseu îi cere unei servitoare:

adu-mi foc
și sulf, leacul celor rele,
și voi afuma casa.[*]

Sub picioarele noastre, vulcanul era cenușiu, granular și sfărâmicios. Mi s-a părut a fi compus în cea mai mare parte din pietriș și arăta plăcut ca într-o ilustrație de manual a unui vulcan clasic, cu toate lucrurile la care te-ai aștepta, o „caldeiră" afundată, partea în care a explodat vârful, și pufuri galbene de fum. Mi-am scărpinat compulsiv pișcăturile de pe picioare. Țânțarii de pe această insulă erau mici și din cale afară de agresivi, poate din cauza sulfului din aer. Vulcanologul meu privea acum cerul, pilotându-și drona pentru a aduna date care ar putea ajuta la explicarea momentului în care vulcanul urma să erupă. După cum mi-a spus, comunitatea științifică era îngrijorată, pentru că o erupție ar fi trebuit să aibă loc acolo cu mult timp în urmă. Conform previziunilor lor, acest vulcan ar trebui să izbucnească o dată la o sută de ani, dar ultima erupție avusese loc în 1890 și nimeni nu știa sigur ce se întâmpla. Peste tot în orășelul dezordonat de sub noi, de la poalele muntelui, existau afișe grafice viu colorate, care descriau voios modul în care, în cazul unei erupții, populația locală ar fi absolut capabilă să se evacueze în siguranță, foarte calm și direct, și cu siguranță nu ar fi arsă de vie de lava fierbinte care s-ar scurge cu mare viteză în josul muntelui. Acestea

[*] „Măicuțo, adu-ncoace acum pucioasă, / Leac bun de molimi, adu foc să curăț / Cu fumul sala."

prezentau același entuziasm ilustrat și optimism nestăvilit ca benzile desenate introduse în buzunarele din față ale scaunelor de avion, arătând cum se vor umfla toboganele gonflabile galbene și se vor transforma magic în bărci de salvare pentru a ne salva pe toți atunci când avionul va pica din cer, ceea ce ei preferă să numească „eventualitatea unei aterizări pe apă".

Mi-am scos din rucsac un colier și niște cercei și i-am așezat pe marginea craterului.

El s-a uitat la mine.

— Ce faci?

— Îmi încarc cristalele.

Bărbatul și-a dat ochii peste cap.

— Îți sugerez să le iei de aici: sulful va deteriora argintul. Ăsta da, e un fapt științific. A început să râdă.

— E o perioadă ciudată, avem nevoie de știință, de cristale, de toate cele, am spus, punându-le înapoi în geantă, în timp ce el rânjea la mine.

L-am rugat să nu mai piloteze drona zgomotoasă o vreme ca să ne putem bucura de liniștea de acolo, de sus. În tăcere, am privit spre mare, către Lipari, care întrerupea orizontul de-a lungul apei.

În afară de tachinarea oamenilor de știință, nu prea aveam altceva de făcut pe această insulă. Peisajul pe care îl priveam era pustiu și dezolant, avea ceva lunar în el. Vulcano este renumit pentru băile sale vindecătoare cu nămol, dar acestea erau închise pentru renovare, așa că am închiriat o bicicletă de la un magazin care închiria mai mult scutere, ceea ce ar fi trebuit să fie un avertisment, și am pedalat până la Valle dei Mostri („Valea Monștrilor") pe coasta de nord-est. A fost o

cursă mult mai dificilă decât părea pe hartă, cea mai mare parte în urcare, traversând un peisaj ciudat de pustiu, sub soarele arzător. Majoritatea pantelor erau atât de abrupte, încât a trebuit să cobor și să merg pe jos, transpirând pe lângă bicicletă. Când am ajuns, nu era nici vale și nici monștri, ci doar o zonă cu iarbă în vârful unor stânci de mare, unde rocile formate din lavă clocotită înghețaseră în forme uriașe și ciudate pe măsură ce se răciseră.

M-am urcat pe negura uneia dintre cele mai mari stânci și am încercat să meditez, dar am sfârșit prin a mă holba la marea albastră. M-am gândit la tatăl meu stând în bucătăria care dădea spre grădină, îngrijită cu o atenție obsesivă de mama în timpul izolării. Erau flori peste tot, iar în cele mai grele zile ale lui, în zilele dintre tratamente, când nu avea energia necesară pentru o plimbare adevărată, știam că ea îl încuraja întotdeauna să facă o tură prin grădină; „ia niște aer proaspăt, te vei simți mai bine" era mantra ei. Cunoșteam și eu efortul. O vedeam arătându-i anumite flori, legumele răsărind, pălăvrăgind pentru a compensa, pentru a umple tăcerea, amândoi prefăcându-se că el nu suferă.

Când am plecat, am așezat una peste alta câteva pietre mai mici, în semn de mulțumire pentru ceva ce nu înțelegeam, pentru că am putut călători din nou, pentru că am scăpat de tristețea care era Londra acum.

La Ristorante La Forgia Maurizio, Maurizio în persoană — proprietar, bucătar, povestitor — a efectuat o consultație detaliată la masa mea, care părea să implice un fel de stabilire a profilului psihologic, și a declarat că va alege el mâncarea pentru

mine, ca un amant dominant la o primă întâlnire, pe baza chakrelor mele sau a altor înclinaţii paranormale pe care le-a desluşit. Mai întâi au sosit lucrurile mici, două măsline acrişoare, o bucată de brânză ricotta rostogolită prin ierburi, o felie minusculă de tortilla cu fenicul sălbatic, o cupă pentru ouă cu o supă închisă la culoare făcută din linte neagră şi secară albă, la care mi s-a dat o lingură de păpuşă şi mi s-a spus să adaug ulei de măsline şi seminţe de negrilică. Paste cu fructe de mare roz, de la roşii, o jumătate de porţie cică, dar enormă, onctuoasă, delicioasă şi, în sfârşit, un pahar de vin dulce Malvasia însoţit de o cutie de biscuiţi în miniatură pentru înmuiat în vin. Căldura vinului şi a zahărului mi-a pătruns în sânge. Oricare ar fi fost puterile magice pe care le folosise să ghicească ce îmi place să mănânc, Maurizio nimerise totul perfect. Mâncarea a fost mai bună decât îmi imaginasem eu că poate fi mâncarea siciliană. DREAM*, mă instruia ceaşca de espresso illy, cu un scris alb pe galben. M-am uitat lung la ea o vreme înainte să pricep. Nu aveam nevoie acum (sau vreodată) de instrucţiuni din partea unor vase de lut motivaţionale.

— Sentimentele tale? Scrii despre sentimentele tale?

Scriam în jurnalul meu după cină şi un italian frumos flirta sau încerca să flirteze, iar eu, de obicei încrezătoare, de obicei capabilă să vorbesc cu oricine, eram agitată, bâlbâită. Îmi ieşisem din mână. Roşeam şi parcă nu eram eu. El mi-a zâmbit nesigur. O conexiune aproape stabilită.

M-am îndreptat spre plaja întunecată, în timp ce luna strălucea, gândindu-mă la cum fusesem ţinută de mână la cinema, la mesele din restaurante, pe canapea. Masa fusese mai bună decât mi-aş fi putut imagina, fostul meu iubit se dovedise a fi

* Visează. (n. trad.)

foarte diferit de ceea ce mi-am imaginat. Era o apăsare în asta. Tristețe și autoflagelare, cum de nu mi-am dat seama? Și de ce mă mai gândeam la cineva care se dovedise nepotrivit, nesatisfăcător, de necunoscut? Știam că îmi pierd timpul, la fel cum îl pierduse și el, și totuși îl doream, încă mai verificam dacă nu-mi trimisese vreun mesaj. Mă enerva și mă înfuria și mă făcea să mă simt neînsemnată și tristă. Mă făcea să le simt pe toate la un loc. M-am descălțat și am mers de-a lungul țărmului, prin apa până la glezne.

Mi-a țiuit telefonul. Dar bineînțeles că nu era el: telefonul nu era altceva decât un adevărat maestru al chinului psihologic. A apărut o fotografie, În această zi, acum doi ani: tatăl meu se plimba în Oxfordshire și arăta bine, arăta ușor ironic. M-am oprit în loc, ca o pisică din desenele animate, cu laba rămasă absurd în aer. Arăta exact ca el însuși, foarte diferit de cum arăta acum. Nu observasem schimbările treptate, nu le acordasem suficientă atenție.

În fotografie, ne plimbăm pe câmpurile englezești de un verde clasic, până la ruinele unei vile romane. Aceasta încearcă să ne intimideze cu permanența efemerității sale, fiind încă acolo, chiar dacă e o ruină. Noi o ignorăm, suntem prea ocupați să vorbim.

— Ai putea să ți-o imaginezi pe mama ta cu altcineva?

— Nu, dar trebuie să lași asta în scris și să-i acorzi permisiunea, spun eu, genul ăsta de lucruri trebuie lăsate în scris.

Urmează o pauză. Una lungă, așa cum se întâmplă mereu în cazul lui.

— Mă gândeam să te rog să-mi scrii discursul de nuntă, îi zic pe la spate, recunoscând ironia de îndată ce o spun. E o prostie, pentru că nu sunt și nu am fost niciodată genul de fată

preocupată de nunți, inele, angajamente de proprietate. Lucrurile convenționale pe care ar trebui să mi le doresc îmi întorc stomacul pe dos, mi se par apăsătoare, ciudate și false. Poate că este vorba doar despre fantezia acelui scenariu — momentul crucial tată-fiică. Știu că este o premisă greșită, nu prea stau pretendenții la coadă să îmi ceară mâna. Totuși, vreau asta pentru viitor, un viitor în care el s-ar putea să nu fie. Dragostea mea se exprimă prin limbaj, a fost întotdeauna verbală, îmi place felul în care cuvintele împletesc șaluri în jurul nostru. Și lui îi place să vorbească, ia acest lucru în serios, editează săptămâni întregi. De data aceasta nu este o pauză. E o tăcere, mai densă, mai blândă. Tatăl meu se oprește din mers și mă opresc și eu. Se întoarce spre mine.

— Da, spune el, pot s-o fac, și își transformă pumnul în microfon, după care își drege glasul.

Deasupra lui, păsările zboară pe cer, soarele strălucește, iar eu îl aștept să vorbească.

— Laura este/era fiica mea, spune tatăl meu, comportamentul ei a fost mulțumitor… Face o pauză și zâmbește: … în mare parte. Și râdem, iarba e verde ca vara și aerul e plăcut. E o fărâmă, dar o primesc.

Rugămintea mea, pe care a trebuit să-mi fac curaj să o rostesc, s-a transformat într-o glumă. Este/era. Slash-ul, delicat și ușor, care limitează spațiul fiecărei părți. Prezentul/trecutul.

Telefonul a țiuit din nou aducându-mă înapoi în prezent: o companie îmi oferise un contract pe termen scurt. Parcă era un cadou. Era ceva cu totul la distanță și puteam începe când ajungeam acasă. Am simțit cum mi se relaxează umerii.

Auzisem că Salina era opusul lui Vulcano, luxuriantă şi luxoasă, şi am prins următorul vapor până acolo, scărpinându-mi încă pişcăturile de ţânţar, pete temporare, o amintire în relief a locului în care fusesem. Cea mai verde insulă din arhipelag, a fost numită după lacul sărat care încă parfuma aerul în timp ce mă plimbam prin oraşul Santa Marina în căutarea unui taxi.

Această insulă este obsesiv de mândră de trei lucruri: caperele, vinul de Malvasia şi asociaţiile sale cinematografice. Filmul *Il Postino* (*Postaşul*), câştigător al premiului Oscar, a fost turnat aici: un lucru cu care locuitorii insulei încă se laudă, omiţând partea în care faimoasa plajă prezentată în film a fost măturată de mare cu ani în urmă.

M-am răsfăţat şi am rezervat o cameră la un hotel elegant: lenjerie albă, terase lungi cu hamace din stofă neutră şi paturi cu baldachine vaporoase amplasate în jurul unei piscine infinity*. Credeam că este doar pentru adulţi, dar când m-am cazat, vreo doi copii ţipau şi alergau de colo-colo. Este deja oribil să fii în vacanţă cu copiii altora, insuportabil când sunt privilegiaţi şi răsfăţaţi, intolerabil când reprezintă o încălcare a politicii. Doamna manager a ridicat din umeri. Nu i-au spus că vor veni cu copiii. Ce putea ea să facă? Un memento să citească şi scrisul cu litere mici: era „numai pentru adulţi" şi se accepta un copil per rezervare, cu vârsta de peste 12 ani. Eram confuză. M-am legănat într-un hamac, străduindu-mă să ignor

* Principiul unei piscine infinity constă în faptul că se revarsă pe una dintre laturile sale. Apa cade în cascadă într-un bazin de reţinere a apei situat în partea de jos a piscinei. Acest bazin de revărsare permite recuperarea apei care ulterior este filtrată şi trimisă din nou în piscină, într-un ciclu perpetuu. (n. red.)

țipetele și bălăceala, încercând să practic acceptarea. Nu am reușit să accept. I-am trimis un mesaj lui Rachel plângându-mă de copii. Ea mi-a trimis o poză cu burtica ei. Pentru mine, sarcina ei era o chestiune total abstractă, și nu ceva concret: din cauza izolării și a propriei ei precauții, nu o mai văzusem de luni de zile.

Am tot citit cărți de parenting, a scris ea. *Această insistență cu privire la nașterea naturală este toxică. Face de ocară femeile care nu pot. Suntem prinse în capcana ideilor patriarhale ale suferinței și ale vieții domestice. Este uimitor că emanciparea femeilor ne-a adus în extrema în care maternitatea este cel mai tare lucru pe care îl poți face în viață.* A adăugat emoticonul cu ochii dați peste cap, dar știam că este foarte încântată că este însărcinată, dat fiind că încercase ani la rând.

Numai să nu-ți aduci bebelușul în hoteluri destinate exclusiv adulților, i-am scris în timp ce țipetele atingeau cote maxime.

Promit, mi-a răspuns.

Spiaggia dello Scario se afla la mică distanță de mers pe jos de hotel, prin satul Malfa, cu casele lui galbene și roz, cu scuterele și cafenelele, cu bisericile și podgoriile lui. Un golfuleț banal, cu pietre albe mari, se încolăcea în jurul unei mări de denim, plată, aproape nemișcată. Am traversat stâncile și am alunecat în apa de un albastru închis chiar în momentul în care o femeie ieșea în fugă țipând — un sistem de avertizare timpurie împotriva meduzelor. Temându-mă de *medusa*, amintindu-mi de sfatul lui Giuseppe, am țâșnit afară din apă și m-am îndreptat spre cealaltă coastă.

Rinella este un sat pescăresc unde bărcile se leagănă pe apă, nisipul este negru și viața este ușoară. Ceva de genul ăsta. Numai că era pustiu, iar plaja arăta un pic distopică. Pa. Pe.Ro., renumitul restaurant, era închis pentru un eveniment privat, dar am implorat și până la urmă mi-au permis să cumpăr un pahar din faimoasa lor granita de ricotta cu capere dulci. Suna revoltător, avea un gust extraordinar. Înainte să vin aici nu știam ce este granita. O combinație de înghețată și șerbet, dar era mai bună decât ambele: ricotta dădea o dulceață grunjoasă gheții, iar caperele erau marinate în miere și cimbru pentru a le face lipicioase și cleioase.

O zi la malul mării cu înghețată — ce poate fi mai frumos? În aceste insule nu mă îndrăgostisem atât de mult de *la dolce vita*, cât de *dolce far niente* (plăcerea de a nu face nimic). După ultima lingură, am traversat nisipul negru și am intrat direct în mare, sfidând vechea regulă din copilărie de a aștepta să-mi fac digestia. Voiam să plutesc, să alunec din propriul corp și să-mi simt coastele întinzându-se și ondulându-se în timp ce înotam spre orizont. M-am rostogolit în valuri până am amețit, transformând cerul în apă și faleza în lichid.

În seara aceea exista în atmosferă un fel de apăsare provocată de ceața mării în atmosferă și bătea un vânt ciudat, fierbinte, care agita aerul din jurul meu, dar fără să-l răcească în bătaia lui. Există opt tipuri de vânturi pe care le dirijează Eol. Acesta era *scirocco*, un vânt sudic care suflă dinspre Sahara și face ca totul să pară înăbușitor și închis. A devenit repede sufocant și umed, iar oaspeții stăteau nemișcați în jurul piscinei. Am dormit prea adânc și agitat în același timp. Din câte îmi

dădeam seama, vânturile de pe insule te afectează puternic. *Scirocco* este asociat cu stârnirea unor senzaţii de neliniște şi iritare şi se zice că provoacă insomnii. În cazul meu, a reuşit să realizeze toate aceste lucruri.

Salina nu m-a fermecat, în ciuda frumuseţii sale înverzite şi a golfului său dulce cu pietricele. Era prea îngrijită, prea conştientă de sine, prea luxoasă. Eram nerăbdătoare să continui să mă mişc, acceleram din nou după atâta linişte şi lentoare crâncenă, îmi refăceam energia, începeam să mă simt normală, să revin la felul meu obişnuit şi iute de a mă mişca prin lume.

Mai aveam timp să vizitez o ultimă insulă. M-am îmbarcat din nou la bordul *hidropterului* şi am pornit spre una dintre cele mai sălbatice şi mai îndepărtate insule din arhipelag.

De pe mare, Stromboli arată ca o insulă desenată de un copil, un munte triunghiular verde care se ridică direct din apă. Cu o suprafaţă de nici 12 kilometri pătraţi şi aproximativ 500 de locuitori, insula este în mare parte verticală. Linia orizontului este dominată din toate unghiurile de vulcanul care se întinde la aproape 300 de metri deasupra nivelului mării, fiind unul dintre cei mai activi din lume. Stromboli — în mod derutant, este atât numele vulcanului, cât şi cel al insulei propriu-zise, bănuiesc că nu există prea multe lucruri care să le deosebească una de cealaltă — a erupt destul de constant în ultimii 5.000 de ani şi nu pare să aibă motive să se oprească acum.

Geograful antic grec Strabon a scris: „Aici se spune că a locuit Æolus" şi poate că avea dreptate, pe Stromboli exista o energie specială care mă făcea să mă simt liberă şi uşoară. Părea un loc în care ar putea să viețuiască un zeu. Insula era

atât de mică, încât auzeam marea de oriunde, la fel cum peste tot unde mă uitam dădeam de vulcan. Era sălbatică și teribil de elementară.

Zgomotul mării m-a adormit în pensiunea la care eram cazată, iar dimineața m-am trezit cu o priveliște perfectă a vulcanului din grădină, încadrat de portocali înfloriți, ca într-un tablou de Cezanne. Am luat micul-dejun la o masă vopsită în albastru, așezată sub viță-de-vie, cu suc proaspăt de portocale stors din fructele culese din copaci, cu pâine și gem de casă și cafea tare, am mulțumit pentru că mă aflam în țara deliciilor culinare și am coborât la Spiaggia Lunga pentru a înota. Plaja nu era atrăgătoare, avea un fel de nisip cenușiu grunjos. Evident, Stromboli nu era o insulă pentru apă și înot, ci un loc în care să te cațări cât mai sus, o insulă de aer, foc și pământ.

Am început să urc pe vulcan spre după-amiază, când s-a mai răcorit, mergând încet printre măslinii și oleandrii de pe pantele inferioare, urmărind cum apusul de soare se profilează la orizont, portocaliul intens preschimbându-se într-un roz palid. A fost o plimbare lungă, aproximativ șase ore în total, dar am luat-o încet și m-am uitat la tot. Mireasma de *Cestrum nocturnum* (regina-nopții) parfuma aerul — făcând parte din familia iasomiei, mi s-a părut a fi mezina devotată a vulcanului, cu florile ei alb-verzui ce înfloresc doar după apusul soarelui, înmiresmând extravagant aerul. Marea de la poalele muntelui se izbea încontinuu de rigiditatea vulcanului care se înălța de sub apă. În timp ce mergeam, simțeam în mine o reverență tăcută. O rotire spre înăuntru și o tihnă, chiar și atunci când ochii mei observau toți copacii și florile, dansul mării

și lumina care se stingea pe măsură ce urcam tot mai sus și după-amiaza se preschimba în noapte.

În vârf, m-am întins pe spate și am privit cerul. Domul constelațiilor se întindea spre mare, iar stelele căzătoare scăpărau în întuneric. Singurul sunet era al valurilor care se izbeau de poalele vulcanului de sub mine. Dacă întorceam capul spre stânga, puteam vedea săgețile de foc pe care neliniștitul Stromboli le împroșca în sus și luminițele presărate de-a lungul coastei muntelui: torțele altor excursioniști, care priveau exploziile alături de mine într-un pelerinaj spiritual. Era atât de frumos! Lacrimile îmi șiroiau pe față, dar, din fericire, era prea întuneric să vadă cineva. Nu eram sigură de ce plângeam — pentru tristețea lumii în acest moment de suferință, pentru frumusețea sălbatică din locul acela care o acompania, pentru tatăl meu, pentru mine, pentru iubire, pentru toate. „Bătrânii sfinți ne binecuvântează ori de câte ori pot", îi spune preotul muribund tânărului său fiu în *Galaad*[*], ultima carte pe care am citit-o. Fraza mi-a rămas în minte. Aceasta era o binecuvântare, o blagoslovire. Erau atât de multe stele și e ușor să uităm că sunt mereu cu noi, că ard tot timpul, până când le vedem strălucind prin întunericul limpede și perfect, ne taie răsuflarea și ne amintim.

Am avut odată un iubit care credea cu tărie că un om nu trebuie să repete niciodată nimic. Filozofia lui era că de mâncarea extraordinară în restaurante uimitoare și de alte experiențe transportoare ar trebui să te bucuri o singură dată, fiindcă nu

---

[*] Marilynne Robinson, *Galaad*, Editura Univers, București, 2007, traducere de Gigi Mihăiță. (n. trad.)

pot fi niciodată la fel de bune a doua oară, nu poți retrăi niciodată acel prim sentiment, încântarea este în cel mai bun caz doar un ecou și, în cel mai rău, o dezamăgire. M-am gândit la el în ziua următoare, când mă pregăteam să urc din nou pe același vulcan, pentru a doua zi la rând. M-am gândit la el și mi-a fost dor de cât de drăguț fusese cu mine în tot timpul cât fuseserăm împreună. Bunătatea lui a fost generoasă și s-a prelungit și după despărțirea noastră. Avusese dreptate în multe privințe, dar filozofia lui nu a ținut și de data asta. Plimbarea a fost la fel de frumoasă, cerul avea un nou amestec de roz și albastru, vântul se mișca din nou încet printre copaci, muntele era la fel de sever și neiertător. M-am întins în țărână lângă platforma de observație și mi-am frecat mâinile cu pământ, voiam să mă apropii de el ca un animal. Am înălțat diferite rugăciuni către diferiți zei, în mare parte cuvinte de mulțumire pentru că eram acolo, pentru acea frumusețe, pentru acea minunăție.

Am privit în sus spre stelele întunecate și m-am gândit cât de repede se pot schimba lucrurile și cât de mult timp pot rămâne la fel. Stelele nu sclipeau, ci mai degrabă radiau în constelații mozaicate prin întuneric. Hărți stelare pe cer care prezic viitorul. Nu că aș fi putut să citesc ce spuneau sau să le descifrez tiparele. Îmi place ideea de astrologie, rotițele ei în mișcare, casele, stelele care alunecă prin întuneric, șoptindu-ne destinele atunci când planetele se unesc, gândul că lucrurile pot fi prezise, prevestite și cunoscute, că viața se poate învârti rapid, dacă tragi cărțile potrivite. O ghicitoare mi-a spus odată că m-am născut sub o lună balsamică, între nevoia de a rezolva trecutul și pregătirea pentru viitor. Ceva din această afirmație părea adevărat, dar lucrurile astea sunt concepute în așa fel încât să fie atrăgătoare la scară largă. M-am uitat la

hărţile de pe cer, la dispunerea stelelor, vrând să mă asigur că lucrurile se vor îmbunătăţi, că viaţa se va deschide din nou.

A doua zi am plecat în căutarea unui cimitir ascuns, despre care Pasquale, de la pensiune, îmi spusese întâmplător, dându-mi indicaţii uimitor de vagi. Îmi plăcea modul în care aceste misiuni ofereau un scop zilelor goale de vacanţă, şi anume de a vâna ceea ce era ascuns, de a vedea ce omiseseră alţii. Ştiam deja că cimitirul principal se află pe versantul muntelui de deasupra oraşului, îngrijit şi ordonat, pentru că îl văzusem din drumeţiile mele, dar, conform superstiţiilor, victimele ciumei nu puteau fi îngropate împreună cu ceilalţi, aşa că cimitirul lor era separat. Mi se păruse oportun, în perioada aceasta, a unei noi molime, să le aduc un omagiu celor din trecut, dar am căutat ore întregi, se făcuse cald şi transpiram. Am ocolit din nou poteca ce cobora de pe munte, ca să văd dacă găsesc vreo urmă, dar nu era nimic în afară de iarba înaltă şi galbenă şi de căldura gâfâitoare care se ridica de pe potecă. Nicio cale precisă de a înainta. M-am hotărât să încerc alt traseu, de pe plaja Piscità.

În vârful unei stânci pe care se urca cu greutate, presărată cu cioburi rămase de la sticlele de bere, pe jumătate ascunse de tufişuri, am găsit şase morminte mici care dădeau spre mare. Soarele după-amiezii poleise crucea albă de pe cel mai mare mormânt şi încinsese iarba lungă din spatele pietrelor, făcând-o aurie. Unele morminte aveau grămezi de pietre pe ele, sticlă de mare verde, dale sparte. Erau îngrijite. Trebuie să fi existat o cale de acces pe care am omis-o. Am stat mult timp în liniştea de aici privind spre mare. În faţa mea se afla Strombolicchio, o insulă mică, stâncoasă şi nelocuită, chiar în afara golfului, cândva vârful mândru al vulcanului, până când

a fost spulberat de o explozie. Soarele începuse să apună și mai era un loc pe care trebuia să-l găsesc.

Nu eram prea sigură dacă mă aflu în locul potrivit. De data aceasta era mai degrabă o întrebare practică, și nu existențială. Conform hărții, mă aflam lângă peștera lui Eol. Părea puțin probabil ca stăpânul vânturilor să fi ales acest loc neprimitor, o banală cavitate întunecată pe o stâncă, dar harta insista în acest sens.

În poveste, Eol avea o „citadelă frumoasă", un „palat" în spatele unui zid de bronz masiv, foarte diferit de această peșteră. Am stat o vreme pe stânci, în timp ce mintea mea se învârtea în stilul ei enervant, obsesiv, întorcându-se la început, la băiatul cu care ieșisem. Am recitit mesajul devastator pe care mi-l trimisese și răspunsul meu. Eram mulțumită de felul în care le-am spus lucrurilor pe nume, un lucru mărunt, dar era de ajuns. Încă mai voiam să mă sune, să-mi trimită un mesaj, să mă surprindă sosind aici într-un gest romantic grandios, ceea ce era complet absurd din moment ce nu știa unde sunt. Vântul sufla în peșteră, spunându-mi să renunț. E ușor pentru Eol să dea instrucțiuni. El era un zeu, eu sunt o muritoare de rând.

Era seara devreme la cafeneaua de pe malul mării, ora țânțarilor, ultima mea noapte pe Stromboli. Zborul spre casă era peste câteva zile și trebuia să plec a doua zi. Mi-am sorbit vinul și am citit *The Group*[*] (*Grupul*), o carte despre un grup de prieteni, colegi la universitate. A fost scrisă cu măiestrie și m-a făcut să-mi doresc să mă întorc la eternitate, căci așa îmi părea mie atunci, când aveam douăzeci și ceva de ani. Această

[*] Primul roman al Larei Feigel, scriitoare și profesoară de engleză la King's College din Londra. (n. red.)

propoziție m-a durut: „Mi-a spus că îmi place să-mi privesc iubita înotând. Îmi plăcea că el folosește acest cuvânt, îmi plăcea că mă privește, iar soarele strălucea și simțeam că poate aș putea fi revendicată". Oare eu așteptam să fiu revendicată? Mi se părea o atitudine prea pasivă, dar o parte din mine încă mai dorea să fie salvată, încă mai aștepta un mesaj. Dar nu mai avea rost să aștept nimic. Acționează. Mișcă-te. Mergi mai departe.

În jurnalul meu, am făcut o listă a tuturor plajelor pe care am înotat în această călătorie, clasificându-le în funcție de criterii neconsecvente, mi-am enumerat defectele (multe) și posibilele strategii de atenuare (meditație?). Vântul mi-a fluturat paginile și m-am uitat cum îl încorporează valurile, cum dau formă aerului, și am simțit o dorință anticipată acută pentru „imensitatea nesfârșită a mării", chiar dacă era aici și se izbea de stânci, chiar lângă mine.

Aceste insule vulcanice bătute de vânt m-au resetat, un tonic pentru vremuri tulburi: volatile, instabile, misterioase. Între vânt și apă, foc și pământ, mă simțeam una cu elementele, sălbatică, mai puțin stresată, chiar dacă lumea rămânea nesigură, explozivă, un glob de zăpadă al panicii și fricii. Mă scuturasem de toropeala cenușie, de frământările Londrei. Corpul mi se înzdrăvenise de la atâtea drumeții și înot. Începusem să-mi recapăt puterile.

Pe Stromboli am găsit ceea ce căutam și nu am vrut să plec, dar timpul curgea, zborul spre casă era aproape, așa că am navigat înapoi spre continent.

Capitolul trei

Insula zeului soare

Sicilia, Italia

Soarele s-a ivit

pe cerul de bronz să-și reverse lumina

*pentru zeii și muritorii de pe pământul roditor**

---

* *Soarele din strălucinda mare / Ieși pe bolta cerului de-aramă / Spre-a lumina pe zei și-orice suflare / De pe pământul darnic în bucate.*

Am luat *hidropterul* de pe insule ca să mă întorc în Sicilia, am prins un tren care înainta încet de-a lungul coastei spre Cefalù, un vechi oraş pescăresc, şi am mers de la gară pe străzile medievale înguste în căutarea lui Agrodolce, care în traducere înseamnă dulce-amărui, un nume potrivit pentru aceste vremuri ciudate.

Unii cercetători cred că Sicilia a fost sursa de inspiraţie pentru insula zeului soarelui din *Odiseea*. Din câte se pare, calitatea luminii soarelui de aici este deosebită din punct de vedere ştiinţific — este vorba despre ceva legat de combinaţia dintre nivelul scăzut al vaporilor de apă, locaţia insulei şi claritatea sa atmosferică, care fac ca lumina să fie mai puţin difuză aici — cu alte cuvinte, străluceşte. Sicilia este plină de soare, cu mai mult de două mii de ore pe an, aşa că mi se pare logic ca aceasta să fie insula lui Helios.

Helios, zeul soarelui, avea o pasiune pentru vite. El ţinea pe insula sa cirezi de boi albi, pe care îi preţuia mai presus de orice. Vrăjitoarea Circe şi profetul Tiresias îl avertizează pe Odiseu să nu pună piciorul pe această insulă, dar echipajul său epuizat îl convinge să ancoreze peste noapte. Zeus trimite o „furtună stranie", corabia rămâne eşuată săptămâni întregi, iar hrana începe să se sfârşească. Odiseu se retrage pentru a se ruga să fie îndrumat, lăsându-şi în urmă oamenii înfometaţi ca un nesăbuit (*Harvard Business Review* ar critica mare parte din stilul său de conducere). Bărbaţii se gândesc că ar fi bine să mănânce o bovină sau două, considerând că se pot revanşa mai târziu construind un templu pentru Helios, şi că, oricum, ar fi mai bine să fie ucişi decât să moară de foame. Ei măcelăresc repede animalele şi se ospătează cu delicioasa carne de vită la grătar până la întoarcerea lui Odiseu.

Helios, extrem de ofensat, căci masculinitatea fragilă nu-i ocolește nici pe zei, se supără. El amenință că nu va mai străluci pe Pământ dacă nu se iau măsuri și, oricât de ciudată ar fi obsesia lui pentru bovine, restul zeilor nu au chef să trăiască în întuneric. Așa că atunci când Odiseu pornește din nou la drum, Zeus trimite câteva fulgere, distrugând corabia, iar membrii echipajului fie cad peste bord și se înecă într-un vârtej, fie sunt striviți de catargele căzute, fie sunt mâncați de un monstru marin. Într-o răsturnare de situație pe care nimeni nu a prevăzut-o, doar Odiseu rămâne în viață, plimbându-se agitat pe punte, încercând să-și dea seama cum să supraviețuiască unui vârtej, pe de o parte, și unui monstru marin înfometat, pe de altă parte. Răspunsul, așa cum se întâmplă adesea în viață, este să se agațe de un smochin.

Agrodolce era un hotel tip boutique situat la cel mai înalt etaj al unei clădiri vechi, fără lift. Am transpirat rău cât am urcat treptele, târându-mi valiza roșie, în timp ce, din vârful scărilor, Rita râdea la mine. Era scundă și voluptoasă, cu părul negru și o căldură luminoasă.

Arhitectă de meserie, renovase singură acest spațiu, până la vopsirea gresiei albastre și galbene care decora bucătăria centrală din zona comună. Rita făcea totul, inclusiv cocea în fiecare zi la micul-dejun *mamalata*, tarte proaspete traversate de modele complicate de linii încrucișate, cu un gem diferit și un model diferit în fiecare zi. Le mâncam pe *terrazza* îngustă, înconjurată de plante suculente cu un echilibru precar. Rita mă tot încuraja să mănânc mai multe tarte, să beau mai mult espresso.

Oricât de frumos ar fi fost hotelul, nu voiam să mă întorc pe continent — chiar dacă, practic, Sicilia este o insulă, cu toate că lunga plajă nisipoasă era la doar câțiva pași distanță — pentru că asta însemna că totul avea să se termine curând. Nu m-am priceput niciodată la sfârșituri, iar de data aceasta era și mai rău. Mă simțeam răvășită, sufocată la ideea de a mă întoarce acasă în câteva zile; era ceva mai mult decât teama normală de încheiere a unei vacanțe, simțeam că evadarea se apropie de sfârșit, că mă predau. Londra devenea periculos de infectată și mi-era teamă să nu prind o altă perioadă de izolare în singurătate, să schimb libertatea cu închisoarea, îngrijorată că aveam să mă întorc la un soi de tristețe, că probabil aveam să mă îmbolnăvesc. Îi pierdusem și pe zei, nu mă mai simțeam purtată de vânt și ușoară, ci din nou cu picioarele pe pământ, țintuită de gravitație. Am alungat aceste gânduri în timp ce mă plimbam pe străzi.

Cefalù este un oraș vechi, cu o arhitectură arabo-normandă și, ca majoritatea orașelor italiene, are prea multe clădiri vechi și frumoase, biserici divine, minuni arhitecturale extraordinare de admirat.

Catedrala din piața principală a fost construită ca parte a unui târg cu Iisus Hristos. Ruggero al II-lea, rege al Siciliei, prins într-o furtună uriașă pe mare, l-a implorat pe Dumnezeu să-l salveze, promițându-i, în schimb, să construiască o biserică în cinstea lui. În clipa următoare, s-a trezit eșuat pe nisipul moale al plajei din Cefalù în loc să moară înecat pe fundul oceanului. Și-a respectat partea sa din înțelegere, a început construcția și a convins artizani din Constantinopol să vină aici și să instaleze un mozaic auriu complicat, în stil bizantin, în tavanul în formă de cupolă. M-am uitat la el, un portret al lui Cristo Pantocratore (Hristos Atotputernic),

aparent unul dintre cele mai frumoase exemple din întreaga Sicilie. Lui Hristos îi stătea bine părul în ziua aceea, afișa o barbă de hipster și părea să poarte veșmintele albastre ale mamei sale. După aproape nouă sute de ani, dalele aurii încă străluceau. Hristos se uita la mine, sever și radiant ca întotdeauna. Am cumpărat o carte poștală ca să i-o trimit tatălui meu, dar am uitat să o fac.

Mai târziu, aveam să o găsesc strecurată printre paginile unei cărți. Hristos se va uita din nou impasibil la mine, ținându-și degetele într-un gest complicat, cumva mai vizibil pe vedere decât pe tavan. Degetul mare atingea degetul mic și degetul inelar, formând un cerc, iar degetul mijlociu era ușor îndoit, supus degetului arătător întins, îndreptat în sus. Reprezentând literele IC, X și C pentru a crea hristograma ICXC, care înseamnă „Iisus Hristos". Asta în cazul în care ar putea exista vreo posibilă confuzie.

Familia mea este irlandeză și catolică, iar eu am mers la biserică până la vârsta de șapte ani, moment în care credința mea s-a întins și s-a rupt, după ce am fost instruită cu privire la „transsubstanțiere", la taină mai degrabă decât la simbolismul pâinii și al vinului. Nu prea puteam să cred în trupuri și sânge, așa că am încetat complet să mă mai duc la slujbă și am rămas acasă, preferând exotismul de a fi singură într-o casă tăcută. Înainte de a înceta să mai merg, partea din slujba catolică care îmi plăcea cel mai mult era cea în care oamenii se ridică în picioare, dau mâna cu străinii de vizavi și din spatele băncilor, urându-și pace unii altora. Este o conversație programată. „Și cu tine" este refrenul. Mă voi gândi la toate acestea în timp ce îmi voi aranja degetele pentru a oglindi limbajul semnelor lui Hristos, îndreptându-le spre el. „Pacea fie cu tine", voi șopti eu. Iisus va rămâne tăcut.

Divinul stă alături de cotidian. De la catedrală am mers spre Lavatoio Medievale (o spălătorie medievală). O scară de piatră cobora de pe stradă către o zonă acoperită unde erau sculptate o serie de bazine de piatră de mică adâncime, fiecare având la un capăt o scândură de spălat striată, așezată ca o pernă, pentru a freca rufele în timp ce se înmuiau. Simțeam oprimarea femeilor de-a lungul vremurilor în timp ce mă plimbam în jurul lor, udându-mi pantofii. Legenda spune că râul Cefalino, care curge pe aici pentru a umple bazinele înainte de a-și continua drumul spre mare, s-a format din lacrimile unei nimfe care și-a ucis din greșeală iubitul.

În partea de sus a treptelor a fost gravată o piatră — textul era în latină, dar avea și o traducere: *Aici curge Cefalino… mai pur decât argintul, mai rece decât zăpada*. Mai pur decât argintul, mai rece decât zăpada. Îmi plăcea romantismul, cadența lui, chiar dacă era un basm al vieții casnice.

Îmi puneam rufele la uscat la soare pe terasa de pe acoperișul Ritei, *exact ca o italiancă veritabilă*, îmi ziceam în gând, când m-am împiedicat, am scăpat o șosetă și am văzut-o aterizând pe țiglele roșii de teracotă ale acoperișului de dedesubt, *deloc ca o italiancă veritabilă*. Nu aveam cum să cobor până acolo, așa că am expediat-o mintal în regatul șosetelor fără pereche, dar Rita nu avea de gând să îngăduie așa ceva.

— Vom folosi un mecanism făcut de Santina, bunica mea, a spus ea enigmatic, scoțând ceea ce părea a fi o bucată mare de carton dintr-un dulap din spatele recepției. *Allora*, vom merge la pescuit. *Attenzione!* Fii atentă!

Mi-a pus în palmă un buzdugan în miniatură. Se pare că Santina a îmbinat patru tipuri diferite de cârlige feroce de pescuit, le-a lipit de o greutate de plumb pentru pescuit și le-a

atașat de un fir de pescuit, pe care l-a înfășurat în jurul cartonului pentru a nu se încâlci. Era clar că nu era genul de femeie care să lase rufele sau orice altceva să-i scape. Am coborât buzduganul cu firul de pescuit pe acoperiș în timp ce Rita mă filma cu telefonul.

— Lao-ra, ce faci?

În filmare mi se văd picioarele goale pe terasa de marmură, acoperișurile de teracotă strălucind în albastrul cerului. Picioarele albe, fusta mea roz mișcându-se în adierea vântului. Camera se îndreaptă spre fața mea.

Port o mască, dar se vede că zâmbesc.

— Mergem la pescuit șosete.

Cu harul unui zeu italian minor, sau mai degrabă călăuzită de fantoma bătrânei Santina, am reușit în mod miraculos să prind șoseta rătăcită din prima încercare și am ridicat-o, spre entuziasmul debordant al Ritei, care a comentat tot timpul ca un expert în fotbal, cu acea efervescență frenetică pe care o iubeam atât de mult la italieni. Mi se părea că vorbesc mereu în italice.

— *Brava, Lao-ra! Brava! La prima tentativo! Va bene!* se aude Rita râzând în spatele camerei.

I-am trimis videoclipul tatălui meu crezând că i se va părea amuzant, dar nu a răspuns, ceea ce era neobișnuit. În schimb, mama mi-a trimis un mesaj în care îmi spunea că noile medicamente îl fac să se simtă rău. Părinții mei se cunoscuseră la balul medicilor și asistentelor, când erau amândoi studenți, și erau căsătoriți de mai bine de patruzeci de ani. În prezent, ea era protectoarea lui și, ocazional, purtătoarea lui de cuvânt, iar eu știam că traiul sub regimul lui totalitar de Covid își pune amprenta asupra ei. Lui îi era foarte teamă să nu ia virusul și

instituise reguli mai stricte decât guvernul. Ei îi era greu să nu-l poată vedea pe fratele meu sau să nu-l îmbrățișeze pe nepoțelul meu, Theo. Îi plăcea să gătească și, vrând să o înveselesc, am convins-o pe Rita să noteze rețeta delicioaselor tarte cu gem și i-am trimis-o prin SMS, împreună cu o fotografie, pentru inspirație.

Într-o lume fără hoteluri, Emily Wilson explică faptul că Odiseu a trebuit să se bazeze pe un cod de „prietenie între oaspeți" numit *xenia*. În poem, oaspeții sunt de obicei tratați extrem de bine, li se face o baie fierbinte, sunt masați cu ulei, li se oferă un ospăț și cel mai moale pat, după care sunt copleșiți cu daruri generoase și trimiși la drum. În schimb, ei oferă divertisment și noutăți sub formă de povestiri la masă. Cu toate acestea, există și o serie de încălcări ale codului, cu oaspeți abuzivi și gazde răuvoitoare care îi întemnițează pe membrii echipajului, îi vrăjesc și, în unele cazuri, îi mănâncă.

Am încălcat partea mea din codul oaspeților cerând un prosop de plajă, ceea ce a făcut-o pe Rita să se transforme în toate stereotipurile unei mame italiene autoritare. A refuzat să-mi dea unul. De ce aveam nevoie de el? Era *Ottobre*, mult prea frig. Mi-a interzis. Nu aveam voie să înot. O să răcesc sau o să iau Covid sau mai rău. În cele din urmă, am convins-o să-mi dea un prosop portocaliu, pe care mi l-a aruncat teatral, a rămas foarte dezaprobatoare, a mormăit de fiecare dată când mă întorceam cu părul umed la spate din cauza mării năprasnice și istovitoare, iar apoi strica toată prestația cu un zâmbet.

Din punct de vedere fiziologic sunt norocoasă, am fost întotdeauna destul de echilibrată, fac mișcare des și corpul meu

funcționează într-un mod fidel, animalic. Am ajuns să înțeleg cum îmi vorbește, sistemul său de alertă, dar nu mi-am dat seama că are nevoie de atât de multă lumină. Unghiile și părul îmi creșteau vertiginos și simțeam că mintea mi se limpezește și se întărește după gândurile anxioase din timpul izolării, care se tot învârteau în cerc. Energia m-a pătruns din nou și nu era vorba doar despre cafeaua italiană tare, ci și de această lumină solară aprigă, strălucitoare și frumoasă.

Am luat un autobuz până sus, pe munte, la Castelbuono. Un sătuc cu un castel roz care îmi amintea de cutiile de bijuterii din copilărie, cele care cântau tot felul de melodii și aveau o balerină care se învârtea dacă răsuceai o cheiță, genul pe care mi-l doream atât de mult când eram copil. În interiorul castelului se afla ceea ce venisem să văd, Cappella Palatina. Capela era în cel mai trăsnit stil baroc sicilian. Un amestec nebun de sculpturi în stuc alb, cu îngeri și animale, creaturi mitologice și figuri grotești de lunatici, pe un fundal auriu masiv. Arăta ca un tapet tridimensional dement, în genul celor pe care le-ai găsi în conacul unui miliardar care spală bani. Creaturile zburdau pe pereți chicotind și făcând grimase, în timp ce craniul Sfintei Ana privea cu ochii goi din cușca sa argintie aflată în spatele altarului. Religiozitate de forță maximă. Era ceva înălțător în absurdul ei.

Ghidul menționase câteva picturi ascunse într-o criptă a bisericii din piața principală. Am urmat micile trepte de piatră de sub altar, dar nu am găsit întrerupătorul, așa că am folosit lanterna telefonului pentru a mă uita la frescele secrete. Acestea datează din Evul Mediu, iar cea mai mare era o pictură a

unui sat cu oameni scheletici care ies din sicrie. Am ghicit că era Ziua Judecății de Apoi și trebuia să fie încurajator și dătător de speranță, dar era înfiorător, mai ales la lumina torțelor. Conform legendei, acesta era un loc al miracolelor, așa că, ferindu-mi privirea de scheletele care se căţărau în jur, am șoptit o rugăciune pentru tatăl meu, care credea în catolicism, în misticismul său parfumat, în simbolurile sale sacre. Întotdeauna spuneam același lucru, aceeași incantație către zeul său, cerând mai mult timp, pentru ca tratamentul să funcționeze cât mai bine posibil. Nu i-am cerut niciodată vindecarea. Chiar și zeii au limite. Era umed și frig acolo jos. M-am bucurat să ies din nou la soare. M-am așezat pe treptele bisericii și am privit cum măgarii transformați în gunoieri urcau și coborau pe străzile înguste, prea mici pentru mașini, adunând gunoaiele. Măgarii păreau nervoși.

Îmi recunoscusem deschis ura față de tot ce înseamnă ciuperci, iar chelnerul m-a raportat imediat lui Giuseppe, proprietarul restaurantului Nangalarruni, care a venit la masa mea pe stradă, ridicându-și deja mâinile în sus de groază, înainte să fi schimbat măcar o vorbă. După ce îi voi mânca pastele, a strigat el, voi fi spășită și voi cădea în genunchi, forțată să-mi recunosc greșeala, voi cere iertare pentru păcatele mele. I-am zâmbit, destul de sigură că va fi invers. Am făcut o înțelegere.

— Deci, *va bene*, eu voi alege ce vei mânca. Paste.

— *Sì.* Dar pastele astea au ciuperci?

— Da.

— Dar nu-mi plac ciupercile.

— Imposibil. Atunci o să vezi tu!

— Foloseşti un porc ca să le găseşti?

— Un porc?

Părea dezgustat, am reuşit să-l insult din nou.

— Numai francezii folosesc porci. Eu folosesc doar un câine, bineînţeles!

S-a întors cu o farfurie de *spaghetti cacio, pepe e funghi di bosco* făcute cu *la mazza di tamburo,* pe care telefonul meu a tradus-o prin „una dintre cele mai spectaculoase, cunoscute şi apreciate ciuperci comestibile". Nu mi s-a permis să-mi aleg nici băutura, mi s-a adus un pahar cu vin, trântit de Giuseppe, care s-a uitat încruntat cum mi-am învârtit furculiţa şi am luat o gură.

— *Allora.* Deci?

O viaţă întreagă de prejudecăţi ştearsă cu o îmbucătură de paste. Ciupercile nu semănau cu nimic din ce încercasem până atunci, erau delicate şi aveau gust de pădure întunecată şi adâncă. Spaghetele erau mătăsoase, nu cremoase. Am greşit. Şi îmi pare rău. Giuseppe a dat din cap în semn de binecuvântare.

Împăcat, a scos din bucătărie un platou uriaş de argint cu toate felurile de ciuperci şi s-a aşezat lângă mine, ţinând-o pe fiecare cu afecţiune, spunându-mi denumirile lor, unde le găsesc în pădure şi costul lor unitar. Desfăcea preţioasele trufe rare din învelişurile lor de muselină cu mare grijă, ca şi cum ar fi fost bebeluşi adormiţi. Am strâmbat din nas la mirosul puternic.

— Vrei să îmi faci o poză cu ciupercile, Giuseppe?

— *Va bene.*

Și iată-mă, purtând pălăria Panama a tatălui meu așezată jovial pe cap, un pulover turcoaz, cu părul lung și negru revărsat pe umărul stâng, cu o farfurie enormă și ridicolă de ciuperci crude în față, ridicând furculița și cuțitul ca și cum aș fi pe punctul de a înfuleca.

I-am trimis fotografia tatălui meu. El m-a sunat.

— *Ciao*, Pietro!

Aveam o nouă poreclă și, se pare, un nou sex:

— *Come stai?*

El a prelungit partea din mijloc a întrebării așa cum trebuie, subliniind accentul cu acel semn al exclamării tremurând și săltăreț, pe care italienii îl folosesc atât de des în loc de semnul întrebării, transformând întrebările în cerințe, *có·me·stài!*

Întotdeauna s-a priceput la limbi, accente, personaje.

— *Bene, bene. Tutto bene!*

După ce am epuizat limitele italienei noastre, am trecut din nou la engleză.

— Ar trebui să scrii despre asta. Scrie niște articole. Toți prietenii mei cred că e minunat că faci turul Siciliei.

— Nu știu cum s-o fac, i-am spus, sunt atât de multe bloguri. Nimănui nu i-ar păsa.

Totuși, gândul mi-a rămas întipărit în minte.

Încurajată de Giuseppe, am comandat cu lăcomie. Am vrut să încerc fileul de mistreț în migdale, fistic și ceva numit manna, despre care mi-a explicat că e un fel de sevă extrasă din scoarță. Când i-am spus că sunt prea plină pentru desert, s-a uitat la mine cu tristețe. Dar am încercat vreodată un *fico d'india*? Nu? Ei bine, trebuia să încerc! La masă, Giuseppe mi-a curățat para de ghimpii ei de cactus și a ieșit la iveală roșie,

cu gust de apă și deșert, semănând un pic cu fructul dragonului, delicată și solidă în același timp. Nu pot să înțeleg de ce oamenii își fac griji când iau masa singuri. O masă pentru o persoană este o șansă de improvizație, de conexiune și, dacă ești norocos, te vei trezi cu masa acoperită de ciuperci și povești.

Pe drumul de întoarcere spre oraș, l-am rugat pe șoferul autobuzului să oprească la Cala Kalura, la periferia lui Cefalù, pentru o partidă de înot la lăsarea serii, care să ardă pastele. Se lăsa amurgul, iar cerul se adâncea într-un indigo închis și murdar. Pe cărarea care cobora spre golf am trecut pe lângă o casă de închiriat cu un panou care promitea o *privelişte uluitoare*. Când am ajuns la plajă, aceasta era plină de pietricele maronii ce străluceau în amurgul din ce în ce mai intens, iar în stânci erau înfipte două scări pentru înot din fier. Mereu mi s-au părut jucăușe, de parcă transformau oceanul într-o piscină uriașă.

Am alunecat în apă și mă îndreptam spre o stâncă din depărtare când, de nicăieri, doi pescărușI albaștri au survolat valurile de lângă mine, coborând în picaj mai întâi primul, apoi celălalt, cu un zbor rapid și strălucitor, peste apa tot mai întunecată. În astfel de momente, când lumea se restrânge într-un singur punct, îmi doream atât de mult să împărtășesc totul cu fostul meu iubit, să privim amândoi uimiți.

— Ai văzut asta?

Voiam să mă minunez de păsări, de vârtejurile norilor de frișcă în timp ce soarele apunea. Voiam să împărtășesc toate aceste frumuseți efemere care se sting repede, aproape prea repede pentru a fi văzute, dar nu eram decât eu în apa albastră a asfințitului, zâmbind la păsări. Am crescut la țară, lângă un râu verde, care străbate peisajul copilăriei mele, și, deși

mă plimbam des de-a lungul lui și cercetam cu privirea, nu mai văzusem niciodată un pescăruș albastru. În golf treceau pe lângă mine atât de repede, atât de jos, atât de neînfricați să se arate, strălucind splendid, cu portocaliul lor aprins, cu fluorescențele ferme ale albastrului lor. Nu mi-am dat seama că trăiesc lângă mare, credeam că sunt doar păsări de râu.

M-am întors pe jos în întunericul tot mai adânc, urmând drumul de coastă spre oraș, gândindu-mă la apariția fulgerătoare a pescărușilor albaștri și întrebându-mă ce a însemnat.

M-am trezit brusc, telefonul îmi bâzâia în pat și ecranul lui îmi lumina violent ochii. Marea Britanie închidea „coridorul de vacanță" italian. Am clipit și m-am ridicat. Puteam fie să fug la aeroport, să cumpăr un nou bilet la un preț astronomic și să încerc să mă întorc înainte de termenul-limită, fie să mă confrunt cu două săptămâni de carantină solo la întoarcere.

Panica m-a cuprins, mi-a uscat gura, mi-a strâns stomacul ca greața. Am început să arunc haine în valiză, trăgând un braț plin de cosmetice de pe polița din baie direct în geanta deschisă, așa cum fac oamenii în filme. Am închis-o, plimbându-mi ochii prin cameră, verificând dacă a mai rămas ceva. Am apucat-o de toartă și am lăsat-o din nou jos. Ce făceam?

Îmi scurtam vacanța și mă grăbeam să mă întorc la ce? La a fi din nou singură, din nou izolată. Știam dinainte să plec că e riscant, coridoarele de călătorie se deschideau și se închideau, după cum orbecăiau guvernele. Îmi era cald. Trebuia să mă gândesc. Regulile carantinei presupuneau să nu ieșim afară deloc, erau mai restrictive decât lockdownul. Timpul se

scurgea. Dacă voiam să plec, trebuia să mă îndrept chiar acum spre aeroport.

Ceva s-a încleștat puternic. Corpul meu ținea refuzul în el, ca un cal biciuit în încercarea de a-l forța să treacă peste un pod șubred. Deodată, mi-am dat seama că nu trebuia să plec nicăieri. Contractul ca liber-profesionist pe care îl obținusem era complet la distanță. Puteam să rămân dacă voiam. Nimic nu mă oprea.

Dar era ceva. Cum rămânea cu tatăl meu? Dacă se îmbolnăvea de Covid sau dacă i se agrava cancerul? Dacă nu se simțea bine și eu nu mă puteam întoarce? Trebuia să plec. Trebuia să plec acum, înainte să fie prea târziu.

Totul părea urgent. Cortizolul îmi invadase corpul. Trebuia să mă hotărăsc, timpul trecea, dar nu puteam gândi limpede. Aveam creierul încins, se aprindea și se stingea ca la scanările RMN. Niciodată nu m-am priceput să iau decizii ireversibile, întotdeauna vreau opțiuni deschise, o cale de scăpare. Eram între monștri marini și vârtejuri.

Ne agățăm de un vrej
la marginea prăpastiei.
Sunt tigri și deasupra
*și dedesubt**

Tigri. Și deasupra noastră și dedesubt.

L-am sunat pe tatăl meu, vorbind sacadat, vorbind prea repede, învălmășind toate lucrurile. El a ascultat. A spus: mai

---

* *We cling to a vine/ at the cliff 's edge./ There are tigers above/ and below*, din poemul „Tigers", de Eliza Griswold. (n. red.)

încet. A spus: stai. Mi-am ținut răsuflarea. Am făcut o pauză. Mi-a explicat că urma să fie supus unui nou tratament care presupunea să fie complet izolat două săptămâni înainte și după. Era vorba despre ceva radioactiv care să distrugă celulele canceroase, așa că nu putea intra în contact cu nimeni, pentru că și ceilalți ar fi devenit radioactivi. Așa se întâmplă cu cancerul în fază terminală, nu este un lucru liniar, depinde de modul în care o persoană răspunde la diferitele tratamente. Unele tipuri de cancer pot fi gestionate ca o afecțiune cronică timp de mai mulți ani, cu medicamente care „te țin pe linia de plutire". Până acum, tatăl meu a răspuns bine la tratamentele lui, niciodată atât de mult pe cât sperau medicii, dar întotdeauna existau diverse protocoale de tratament de încercat, medicamente noi sau combinații diferite.

Și el era între tigri.

— Dar dacă va fi nevoie să mă întorc acasă?

— Vei găsi o cale dacă va trebui. Întotdeauna va exista o cale să te întorci acasă. Stai în lumina soarelui, Pietro, poți să lucrezi de oriunde, să fii ca unul dintre nomazii ăia digitali.

— Și dacă Italia va intra în izolare?

— O să te descurci, ești ca o pisică, aterizezi în picioare. Întotdeauna am spus asta despre tine.

Am avut o conversație lungă, repetitivă, cu o agentă de turism de la Trailfinders, calmă, care m-a asigurat că, într-adevăr, va exista întotdeauna o cale de întoarcere în caz de urgență, că voi putea veni acasă oricând doresc, că va trebui doar să stau în carantină. Genul de promisiune pe care aveam nevoie să mi-o repete din nou, ca unui copil. Am sunat-o pe Rachel, care mi-a spus să rămân. Am sunat-o pe Katharine, care mi-a spus să mă întorc. M-am abținut să-l sun pe fostul meu iubit

și dintr-odată am fost furioasă, simțeam că e vina lui, că m-a lăsat să iau singură această decizie.

Am ieșit din cameră simțind că iau foc. Rita s-a uitat la mine și a văzut cum arătam, cu privirea speriată, transpirată din cauza panicii, și m-a poftit să mă așez.

— Mănâncă, a spus, și mi-a pus în față o bucată de tartă.

Uneori e atât de simplu. M-am dus la plajă să mă gândesc, să mă răcoresc. Era vânt. Marea se izbea implacabil de țărm. Am înotat până m-au durut brațele. Aveam de gând să rămân. Să înot. Dacă regulamentele se vor schimba, voi găsi o soluție. Știam că sunt norocoasă să pot face această alegere și, în același timp, mă simțeam singură în instabilitatea lumii. Atât de nesigură.

M-am întors pe drumul lung de la mare la hotel, apreciind din nou toate elementele clasice italiene: clopotele care răsună din biserici, micile altare închinate sfinților de la colțurile străzilor, cimentate în ziduri, pe drumuri, în locuri aparent neimportante, înălțând, comemorând. „Bătrânii sfinți ne binecuvântează ori de câte ori pot", părea să fie un strop de adevăr în asta. Sau, cel puțin, era liniștitor să o crezi. Mă simțeam proaspăt eliberată, dar, de cealaltă parte a efervescenței sclipitoare, lucea întunericul. Știam undeva, în adâncul sufletului meu, că o nouă izolare de una singură m-ar fi durut foarte tare și nu știam pentru cât timp voi putea scăpa de ea, cum se va suci lumea în continuare.

Pentru moment, drumul mi se întindea în față, eram Kerouac*. Eram destul de sigură că luasem decizia corectă,

* Jack Kerouac (1922–1969) — scriitor, pictor și poet american, considerat, alături de William S. Burroughs și Allen Ginsberg, pionier al Generației Beat. (n. red.)

dar încă mă simţeam confuză, mi-era teamă să nu rămân pe dinafară, mi-era teamă că nu mă puteam întoarce suficient de repede, eram între tigri, vârtejuri şi monştri marini, dar eram şi cuprinsă de un soi de destindere, ceva strâns cu putere în interiorul meu se relaxa. Când am sunat să spun că o să rămân, tatăl meu a zâmbit. Îmi dădeam seama de asta din vocea lui.

— *Va bene,* Pietro, a spus el, profită din plin de tot.

Soarele portocaliu al Siciliei m-a umplut de optimism.

În noaptea aceea am dormit adânc, epuizată de experienţa care mi se păruse seismică. La trezire, am simţit dimineaţa ca începutul a ceva nou. M-am gândit la Odiseu şi la călătoria lui, el mă condusese deja spre insulele lui Eol. M-a străfulgerat un gând şi am căutat o hartă pe laptop. Itaca era aproape. M-am hotărât să mă îndrept spre vest, în căutarea ei.

Devenisem un Odiseu în sens invers, navigând în direcţia opusă, departe de casă.

Capitolul patru

Un mit este o hartă

Marea Tireniană

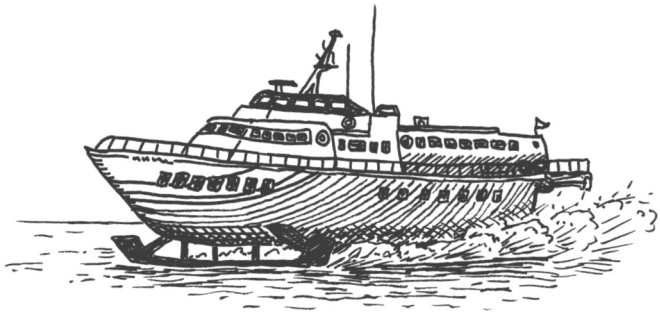

*Atena, zeița cu ochi vioi, și-a făurit un plan**

* *Într-asta / La altceva se mai gândi Minerva.*

Pe vas, am privit încontinuu marea, gândindu-mă la hărți și la rătăcire, la insule imaginare și la locurile în care geografia și mitologia se intersectează, întrebându-mă dacă evadarea mea devenea altceva acum, un voiaj, poate chiar o călătorie.

Întotdeauna trebuie să întorc hărțile ca să-mi dau seama unde mă aflu, spre disperarea cumnatei mele, care a studiat geografia la Oxford. Corelația dintre ce arată o hartă și ce văd eu în lumea fizică este o problemă cu care creierul meu are de furcă. Adesea mă rătăcesc, o iau pe căi greșite în toate sensurile. Când mama spune nume de străzi și râuri, mă uit nedumerită, iar ea nu poate înțelege, pentru că am crescut cu ele, dar se pare că eu nu-mi amintesc niciodată denumirile oficiale ale lucrurilor, nu sunt niciodată sigură unde se află nordul, pic la testele de orientare spațială. Cotul râului verde pe care îl iubesc cel mai mult nu mi se pare deloc asemănător cu felul în care este desenat pe hartă. Eu navighez bazându-mă pe peisaj și pe memorie, pe amintirea curburii unui anumit drum, pe forma dată de un copac căzut, pe lucrurile pe care le-am văzut și le-am făcut, pe oamenii pe care i-am iubit. Străzile, podurile și curțile pătrate din Cambridge sunt încă pline de indicatoare fantomatice într-atât, încât mi-e greu să mă întorc și să trec pe lângă momentul în care am intrat în grădinile unui colegiu cu un iubit și ne-am sărutat toată noaptea în iarba întunecată. Cum miroseau trandafirii în seara aceea, în toiul verii fierbinți, cât de tineri eram amândoi!

Nu-mi place să mi se spună ce să fac, dar îmi place să mi se arate unde să merg. Sunt fericită să mă iau după un prieten printr-un oraș străin, dependentă ca un copil, prea ocupată cu vorbitul ca să-mi amintesc ceva despre traseul pe care l-am urmat. Dar aș putea să enumăr toate adresele la care am stat când am vizitat New Yorkul, să-ți dau coordonatele fetei

care am fost în fiecare dintre acele locuri și ale felului în care s-a schimbat ea. Ți-aș putea da o hartă către mine în interiorul orașelor, dacă vrei, ți-aș putea desena versiunea mea a Londrei. Ar fi mari întinderi de porțiuni vagi și neclare cărora nu le acord niciodată atenție și apoi unele extrem de detaliate: florile din grădina lui Rachel, amplasarea băncii albe din metal în vârful pantei unde stăm să privim cum apune soarele peste Greenwich, un anumit copac din Victoria Park, care este cel mai bun loc pentru a vedea luna plină, dacă vrei să intri cu mine prin efracție, strecurându-te prin golul din balustradă târziu în noapte. Aș putea marca cele mai bune străzi din West End pe care să te plimbi singur, dacă vrei să te simți nostalgic, fragil și melancolic după ce ai văzut un musical, casa secretă din East End ascunsă în spatele iederii și viței-de-vie care este folosită pentru filmări. O bancă din Regent's Park, unde am stat la vârsta de 25 de ani cu un iubit mult mai în vârstă și am crezut că sunt boemă, îndrăzneață și matură, când de fapt făceam exact ce voia el să fac. Trotuarele pe care am sângerat, podurile pe care am plâns, pavelele de pe South Molton Street, unde am fost sărutată atât de intens, încât m-am îndrăgostit, grădinile de flori din Hyde Park, unde m-am despărțit de el un an mai târziu. Strada din spatele Strand-ului, unde am fost doborâtă de pe bicicletă și am căzut în zăpadă, iar un preot iezuit m-a ținut de mâini și m-a binecuvântat în timp ce genunchii îmi sângerau, iar zăpada continua să cadă și bicicleta nu mai mergea.

Tatălui meu îi plăceau hărțile, cele adevărate, de modă veche, din hârtie. Le punea în portofele speciale de plastic pe care le atârna de gât în timpul plimbărilor lungi la țară, insista să păstreze în permanență în mașină o copie galbenă uriașă a Atlasului rutier AA, ani buni după ce navigația prin satelit se

dovedise fiabilă. Se putea orienta cu uşurinţă, dar nu avea niciun respect pentru drumurile private marcate pe hartă sau în lume — pentru el, asta era o invitaţie. Îi plăcea, mai mult decât orice, să încalce proprietăţile sărind gardurile şi porţile moşiei din apropierea casei noastre. Nu ştiu de ce îi plăcea atât de mult, din câte ştiu, era una dintre singurele lui fărădelegi. Cred că pentru el însemna să fie îndrăzneţ, să-şi trăiască viaţa la limită, sălbatic şi liber. Într-o zi, mergând pe unde nu ar fi trebuit, a fost uşor mustrat de un paznic de vânătoare amabil şi ani la rând a bodogănit în termeni sumbri despre acest om, pe care l-a botezat Asasinul cu faţă de copil, îndemnându-mă să fiu cu ochii în patru după el când ne plimbam împreună pe câmp. Asta nu l-a împiedicat totuşi să fie un medic de familie respectabil, din clasa de mijloc, trecut de 65 de ani — le numea plimbările lui de gangster.

Înainte să existe hărţi exacte, au existat cartografi care au încercat să traseze limitele lumii cunoscute şi, de asemenea, mituri care au povestit naşterea acesteia. Întocmirea unei hărţi se bazează doar pe tehnologie şi tehnică, pe matematică şi compasuri care se învârt şi ţine în egală măsură de estetică — proiectarea şi desenarea unei ilustraţii a lumii, împăturind-o în două dimensiuni. Este atât o chestiune de precizie, cât şi una de imaginaţie. Citirea unei hărţi este, la rândul său, un act de imaginaţie. Creatorul hărţii îşi imaginează cum să deseneze cel mai bine realitatea, iar apoi şi noi trebuie să ne imaginăm şi să conectăm lucrurile între ele, să o interpretăm suprapunând lumea hărţii peste ceea ce vedem în faţa noastră. Îmi place să desenez pe hărţi, să marchez locurile pe unde am fost, să schiţez cu pixul traseele mele de drumeţie după ce le-am parcurs, să desenez cu negru calea pe care am urmat-o ca să ajung la munte.

Pe marginile hărților lor, acolo unde informațiile cartografilor se terminau, poveștile preluau controlul creând monștri teribili în ținuturi străine, transformând creaturi marine în sirene, prevestind pericolul și dezastrul, vitejia și curajul. Poveștile ne arată contururile lumii în mai multe dimensiuni și culori decât ar putea surprinde vreodată Ordnance Survey*. Miturile creează înțelesuri, ne arată cum să ne găsim calea atunci când suntem pierduți și singuri și nu ne simțim deloc curajoși. Ele ne oferă eroine și aliați și pericole și speranța mereu arzătoare că vom fi izbăviți, că vom regăsi drumul spre casă și vom fi întâmpinați, într-un sfârșit, cu brațele deschise. Știința nu ne poate spune nimic despre moarte și viața de apoi, dar poveștile pot.

Miturile sunt, de asemenea, cele mai vechi lecții de geografie, explicând forma lumii. Furtunile, vijeliile și erupțiile vulcanice sunt mânia imprevizibilă a zeilor. Cu mult înainte ca meteorologii să introducă razele soarelui în ecuații matematice pentru a putea prognoza vremea, grecii l-au inventat pe Helios. Faptul că el avea să strălucească și mâine era incomensurabil, depinzând de starea sa de spirit în timp ce își mâna carul de foc pe cer. Atunci când navele se pierdeau pe mare, cineva uitase să-l venereze pe Poseidon și, chiar dacă i se aducea o jertfă, morțile pe mare puteau fi totuși explicate, deoarece zeul oceanului, ca toți ceilalți, era ranchiunos și meschin.

Miturile pot fi și ele cartografiate; legătura dintre locurile imaginare și cele reale i-a obsedat pe oameni de-a lungul secolelor, căci au încercat să înțeleagă unde avea loc *Odiseea*, unde

* Ordnance Survey (OS) este agenția națională de cartografie a Marii Britanii. (n. trad.)

se afla Itaca, gândindu-se la insulele care se corelează cel mai bine cu descrierile ținuturilor fantastice prezentate în poveste. Punctul de vedere al lui Emily Wilson este pragmatic: ea spune că „există o anumită corespondență între lumea lui Homer și lumea reală, însă relația este parțială și inexactă". Faptul că este parțială și inexactă nu a împiedicat generații de cercetători să prezinte teorii divergente, adesea bazate doar pe speculații și fantezii.

Totul a început cu savanții antici precum Strabon, părintele geografiei. Apoi, în secolul al XIX-lea, datorită renașterii studiilor clasice și a intensificării călătoriilor și explorărilor, a existat o explozie a interesului față de încercarea de a afla unde anume se aflau ținuturile mitice din *Odiseea* în geografia lumii reale. Cercetătorii au analizat descrierile din poveste, amplasarea peșterilor, dispunerea stelelor și modul în care formele geologice erau redate în poem, pentru a stabili corespondența cu insulele reale. Nu există un consens propriu-zis, iar teoriile diferă și se modifică. Unele sunt foarte specifice: de exemplu, cum că Strâmtoarea Messina, cu ai săi curenți înșelători, este exact locul în care Odiseu a fost prins între vârtej și monstrul marin, în timp ce altele vorbesc în termeni mai largi despre coasta din sudul Italiei ca fiind o sursă de inspirație pentru ținuturile fantastice, și nu o reprezentare exactă.

Ceva legat de această încercare de a cartografia imaginarul pe o geografie precisă, concretă, poate natura sa inutilă, mi-a atras și mi-a reținut atenția. Am tendința de a inventa povești, de a umple golurile cu ceea ce vreau să cred, de a-mi făuri povești romantice nebunești sau tragedii cumplite, chiar și atunci când datele concrete ar putea sugera contrariul. Dacă miturile au rolul de a ne ajuta să înțelegem lumea, hărțile ne

ajută să ne găsim echilibrul, să înțelegem unde ne aflăm în spațiul gravitațional. Eu aveam nevoie de amândouă.

Mi i-am imaginat pe bărbații din secolul al XIX-lea fumându-și pipele, împungând cu degetele pasaje din poem, certându-se între ei, apărându-și teoriile cu toată convingerea. Deosebirile dintre hărțile lor mă fascinau cel mai mult, deoarece lăsau loc de interpretări multiple. În această lume ciudată, cu susul în jos, proiectele lor de cartografiere aveau pentru mine un sens nebunesc. Cu pericole și frică pretutindeni, aveam nevoie de o hartă diferită, de o cale de a accesa miticul, de a crede din nou în zei. Poate că îmi voi găsi casa insulară urmându-l pe Odiseu până la a sa.

Fiind un copil singuratic, mi-am instruit de timpuriu puterea imaginației de a transcende: cărțile deschideau porți către alte lumi, mă lăsau să călătoresc. Proza și logica sunt bune și frumoase, dar dați-mi și poezie, dați-mi romantism și povești, spuneți-mi cât de mult a plâns o nimfă pentru iubitul ei încât lacrimile i s-au prefăcut într-un râu rece și limpede în Sicilia, unde femeile își spală hainele, spuneți-mi că vulcanul este un zeu de munte irascibil (patriarhatul, chiar și în formă simbolică, nu este niciodată satisfăcut), nu doar plăci tectonice care se ciocnesc încet în adâncul apelor. Arată-mi cum cântă balenele opere melancolice despre otrăvirea oceanelor, scandând o litanie pentru lumea întreagă. Când sunt înțepată de meduze, amintiți-mi că sunt mâncate de caracatițe și că o caracatiță are trei inimi și sânge albastru. Atrageți-mi atenția bătând clopote argintii în orășele italiene la ore ciudate, care răsună în văzduh spunând „privește, privește și iar privește".

Lumea era nesigură, era imposibil să îmi trasez o rută. Trebuia să am încredere în soartă. Odiseu apărea ca o oglindă, ca geamănul meu, amândoi fugind de groază: Troia în cazul lui, iar în cazul meu, o inimă frântă și un tată bolnav în toiul unei pandemii. Parcurgerea călătoriei lui Odiseu începea să devină o ancoră de care mă agățam într-o lume instabilă, un fel de forță călăuzitoare care oferea o formă călătoriilor mele, dând sens haosului. Dar în timp ce scopul lui era fix și sigur — să ajungă acasă — al meu era mai amorf: să rămân departe.

Am fost smulsă din aceste gânduri de stropii mării care împroșcau geamurile. Ambarcațiunea sălta cu putere peste valuri pe măsură ce ne apropiam de insulă și verdele apărea în mijlocul albastrului. O geantă a căzut de pe suportul de bagaje din spatele meu și un câine a început să latre frenetic. Voiam să mă desprind de brutalitatea lumii reale contaminate de frică, să mă îndepărtez de durerea și oroarea ei, de isteria și agenții patogeni invizibili, de cancer și Covid, să intru în „marea întunecată ca vinul" în care corabia lui Odiseu se clatină în valuri, în care zeii fac crize de furie și monștrii marini stau la pândă. Voiam să traversez toate spiralele regretului și greutatea trecutului, să nu mai știu cât de fragile îmi sunt temeliile, cât de ușor pot fi dezancorată. Voiam să rămân în poveste, să nu las loc de scepticism și să mă uit cum Zâna Zorilor deșteaptă cerul în culori disco, roz, galben și portocaliu, pline de posibilități.

Nu exista nicio hartă a acestei pandemii, ne aflam la marginile lumii cunoscute, făcând tot posibilul să ne croim singuri drum prin ea. Ceea ce făceam acum părea să se prefacă în altceva și nu aveam un cuvânt care să descrie acest lucru, doar un poem antic ciudat și un plan incomplet de a-l urma și de a găsi locurile în care se contopeau ținuturile imaginare cu

lumea reală. Abia mai târziu mi-am dat seama că devenise o busolă.

Vasul se legăna la intrarea în port şi m-am împiedicat în timp ce coboram pe pasarelă spre Marettimo, întrebându-mă dacă acolo aveam să găsesc Itaca.

Capitolul cinci

Însorita Itaca

Marettimo, Arhipelagul Egadi,
Sicilia, Italia

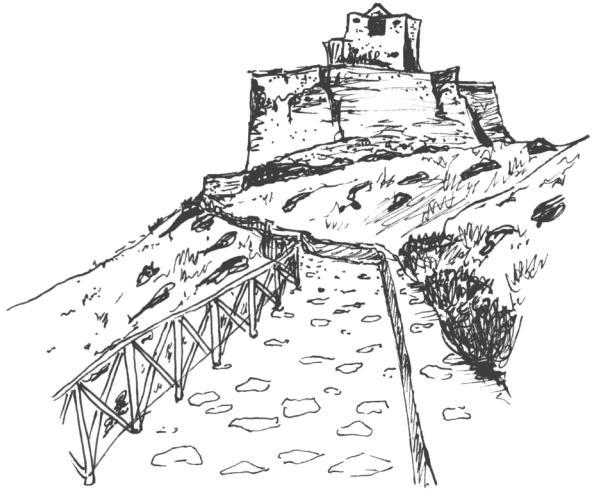

Itaca mea este izolată, cea mai îndepărtată,
*cu fața spre întuneric. Este un ținut aspru**

Odiseu

* *Itaca-i cea mai delungată-n mare / Și scundă spre apus, iar celelalte / Sunt mai spre răsărit. / Pietroasă, aspră-i Itaca.*

Marettimo se traduce prin „cimbru de mare". Omonimul insulei parfuma aerul, dar mai era ceva în atmosferă. Când am ajuns, cerul era acoperit de nori și locul avea un aer misterios, la limita sinistrului. Vaporul a acostat în portul din fața principalului sat pescăresc, care părea ușor grecesc, cu case albe și obloane bleu. M-am plimbat pe străzile în mare parte pustii, căutând o cafea. Puținii localnici pe care i-am întâlnit erau complet dezinteresați, lipsiți cu totul de farmecul sicilian obișnuit. Locuitorii de pe această insulă sunt cunoscuți pentru încăpățânarea și aversiunea lor față de turiști. Nu este surprinzător, poate, având în vedere că Marettimo este izolată, situată la 45 de kilometri de coasta vestică a Siciliei — cea mai îndepărtată insulă din arhipelagul Egadi, are reputația de a fi un loc aspru, pirateresc, plin de munți, păsări și frumusețe, dar totodată dur și necruțător. Populația este mică și nu există mașini pe insulă, totul este prea vertical. În cele din urmă, am găsit un bar, genul de loc dominat de lumini fluorescente, un televizor zgomotos și câțiva oameni morocănoși care fumau copios afară. Mi-am luat un *espresso lungo* cu zahăr și l-am băut repede.

Samuel Butler* credea că acest loc era Itaca, casa lui Odiseu. Un romancier englez, care a devenit faimos pentru că a scris satire despre societatea victoriană, a plecat în Noua Zeelandă ca să scape de tatăl său religios și să facă avere, iar la întoarcerea sa în Anglia, a realizat o traducere a *Odiseei*. Efortul, se pare, a fost neînsemnat. „Greaca fiind ușoară, am avut puține dificultăți în a înțelege ce am citit." În plus, pentru că nu era

* Samuel Butler (1835–1902) — romancier și eseist englez, unul dintre primii autori care și-au exprimat îngrijorarea cu privire la faptul că mașinile extrem de avansate ar putea prezenta riscuri existențiale pentru omenire. (n. red.)

un erudit grec și, prin urmare, a abordat textul cu „alți ochi", Butler a descoperit ceea ce altora le-a scăpat complet: Itaca nu se afla în Grecia, iar lui Homer îi fusese atribuit sexul greșit.

În opinia sa, era evident că poemul era opera unei „femei sclipitoare și entuziaste" și că, atunci când această „poetă" scria despre Itaca, își închipuia insula Marettimo. Această convingere, lipsa oricărei dovezi reale în acest sens sau, probabil, termenii aroganți în care a fost exprimată, i-a deranjat foarte mult pe contemporanii săi. În cartea, *The Authoress of the Odyssey* (*Autoarea Odiseei*), Samuel a susținut, de asemenea, că „poeta" s-a inclus pe sine în poveste sub forma personajului Nausicaa, o prințesă tânără și frumoasă căreia Odiseu, gol pușcă, trebuie să-i ceară veșminte după ce naufragiază. Situația este ușor jenantă, dar Nausicaa este calmă și abia clipește când este abordată de nudistul șleampăt. Ar putea fi aceasta prima repovestire feministă a mitologiei grecești? Emily Wilson spune că este destul de puțin probabil, „din păcate, nu avem nicio dovadă a participării femeilor în calitate de compozitoare la tradiția epică grecească arhaică", și sugerează, în plus, că teoria lui Samuel este, de fapt, destul de jignitoare, deoarece el atribuie ceea ce consideră a fi elementele stângace ale poemului faptului că acesta a fost scris de o tânără femeie nemăritată.

Ideea de „acasă" este incredibil de puternică în poem, întoarcerea acasă fiind singura forță animatoare care îl susține pe Odiseu în timpul tuturor provocărilor sale. Ce este acasă? Este evident mai mult decât o casă fizică, un loc familiar, un peisaj iubit. Mi se pare că acasă este așteptarea imaginară a acceptării, a apartenenței, a stării de a fi cu adevărat cunoscut și iubit. Există un romantism idealizat cuprins în aceste cinci litere, o îmbrățișare în interiorul cuvintelor „bun venit acasă",

care s-ar putea să nu poată fi niciodată pe deplin realizată — nu ne putem întoarce cu toţii la viţei graşi*. Dar dacă această insulă era „însorita Itaca" în opinia lui Samuel, mie nu îmi părea foarte primitoare.

Planul meu era să traversez insula pe jos, urmând traseul de coastă de la satul dărăpănat până la Punta Troia, un castel de pe ţărmul nordic, situat pe o peninsulă care se încolăceşte ca o coadă de dragon. Am vrut să mă familiarizez cu locul şi să-mi dezmorţesc din nou picioarele după câteva zile în care am stat nemişcată la birou, începând să lucrez la noul proiect ca liber-profesionist, apoi o zi de tranzit pentru a ajunge aici din Cefalù, inclusiv o noapte la Trapani, oraşul port de pe coasta de vest. Trebuia să-mi fac un plan, iar mersul pe jos mă ajută întotdeauna să îmi limpezesc mintea. Gândurile se leagă mai bine în mintea mea atunci când sunt în mişcare. Simt că, în timp ce corpul meu lucrează, mintea mea devine fluidă. Căutam un loc unde să-mi fac un cămin temporar şi mi s-a părut logic să încep cu insula despre care se presupune că ar fi Itaca.

Toamna începuse să coloreze plantele de pe potecă în diferite nuanţe de foc, deşi era încă mult verde. Întorcându-se către uscat, cărarea străbate o pădure de tufişuri prin care zboară atât de multe păsări, încât parcă e codrul Albei ca Zăpada. Locul este renumit printre observatorii de păsări şi botanişti şi am înţeles de ce. La capătul pădurii se afla un indicator simplu din lemn care arăta în sus pe o pantă spre *sorgente*, cuvânt pe care telefonul meu l-a tradus misterios prin „izvor".

Am dat ocolul unui deal şi am descoperit o grotă în miniatură în adâncul pădurii. Înăuntru se afla o mică statuie a

---

* Referire la Pilda fiului risipitor, Luca 16:23 — *Şi aduceţi viţelul cel îngrăşat şi-l înjunghiaţi şi, mâncând, să ne veselim*. (n. red.)

Mariei cu brațele întinse, pururi iertătoare, într-o variație palidă a ținutei sale obișnuite: rochie albă, mantie albastru deschis, cu o expresie deosebit de blândă și mulțumită pe față. Ținea ochii plecați și se uita în apă la reflexia ei. Opusa lui Narcis, adoptând ironic postura lui. Era înfășurată într-un rozariu supradimensionat, iar în spatele ei se afla „izvorul", un pârâu de apă dulce care picura ușor pe mușchiul verde, după care se scurgea într-un jgheab de piatră de mică adâncime săpat în stânca de dedesubt. Părea o căsuță din povești pentru copii, dar cu Maica Domnului pe post de jucărie. Era un sentiment de pace în atmosferă sau poate se datora prezenței Mariei. Singurul sunet era al apei care picura neregulat, ușor, și al vântului care adia printre copaci. Verdele mușchiului și al plantelor care creșteau pe pereții stâncoși din jurul peșterii era uimitor de aprins. Am stat o vreme așa, apoi mi-am făcut mâinile căuș să beau apa binecuvântată, am luat o înghițitură și am început să îmi fac griji că aș putea contracta vreun fel de amibă.

M-am întors pe drumul principal și, dincolo de pădure, peisajul a devenit pustiu, o potecă galbenă de coastă trecând prin plantele joase, gătite în nuanțe asortate de galben, ce contrastau cu albastrul mării. În cele din urmă, poteca s-a transformat într-o pantă de pietriș negru ce cobora în vale, alunecoasă și greu de parcurs. M-am împiedicat și am căzut, nu aveam bocanci potriviți, nu eram atentă, mergeam prea repede, ca întotdeauna. Am îndepărtat pietrișul și am supt sângele din tăieturile de pe mână, mi-am rotit glezna timid, m-am ridicat și aproape imediat am căzut din nou. Cel puțin nu era nimeni să mă vadă. În fața mea, Castello di Punta Troia se înălța pe culmea unui deal, pe propriul său promontoriu subțire, iar marea se clătina de fiecare parte a digului. Din locul în care

mă aflam, puteam vedea drumul sinuos spre vârf, vizibil gravat în dealul arid din faţa mea. Când am ajuns acolo, castelul în sine era mic şi îndesat, o serie de pătrate care se înălţau dintr-un turn de piatră. Fusese restaurat, iar un indicator m-a informat că, în prezent, e muzeul unei închisori şi observatorul focilor cu burtă albă.

În secunda în care am ajuns la uşă, gâfâind, însetată şi sângerând uşor, doi ghizi s-au năpustit asupra mea şi mi-au oferit cu entuziasm un tur gratuit al castelului. Insula era total lipsită de turişti, abia puteam să-mi cumpăr o cafea, şi totuşi acest *castello* izolat, aflat la kilometri depărtare de orice, era deschis şi avea tot personalul necesar. Dacă Italia seduce, Sicilia uluieşte.

Ghidul mai tânăr, Vittorio, un adolescent într-un trening negru, era încă un băieţandru, dar afişa zâmbetul lejer şi încrezător al bărbaţilor italieni. Castelul, mi-a spus el, a fost un turn de veghe, dar a devenit închisoare în 1793. A deschis o trapă şi mi-a arătat nişte trepte întunecate care coborau în „peşteră", dar mi-a interzis să cobor. Ne-am uitat împreună în întuneric.

— Se duceau la toaletă în această peşteră. Per total, 52 de prizonieri trăiau aici. Viaţa se desfăşura exclusiv în peşteră. Mâncau, beau, totul în peşteră. În groapă, 20 de soiuri de insecte. Condiţii foarte sălbatice.

Vittorio mi-a zâmbit încurajator, ca şi cum să fii ţinut într-o groapă întunecată nu era îndeajuns de rău, era important să înţeleg că prizonierii mai erau şi chinuiţi de o grămadă de specii de insecte.

— Au murit acolo sau au ieşit?

— Nu. Nu murit!

Părea foarte puțin probabil ca nimeni să nu fi murit vreodată aici, dar engleza lui Vittorio era limitată, iar italiana mea era mult mai proastă. Theo era obsedat de închisori, cred că i se datora traiului în izolare, așa că i-am făcut câteva fotografii pe care să i le arăt și am încheiat acolo discuția, într-o notă optimistă.

O capră albă a coborât țopăind pe stânca abruptă. Apele de sub castel se învolburau și se înălțau în nuanțele lor de alb și albastru. Vittorio mi-a spus că de aici a văzut delfini, foci cu burta albă și balene.

La sfârșitul turului, mi-a prezentat o selecție de cărți poștale cu meduze, dintr-un motiv care mi-a scăpat. M-am urcat în taxiul pe apă care venise să ia ghizii și, în timp ce barca străbătea apa, am întors ilustratele pe care le aveam în mâini. Acestea făceau publicitate unui proiect UE de „combatere" a efectelor meduzelor. Cartonașele mă informau că din cauza schimbărilor climatice „fluorescențele" de meduze crescuseră, astfel că două milioane de oameni erau înțepați în fiecare an, iar în limbajul ciudat și sugrumat al politicilor se spunea că această „proliferare reprezintă o amenințare crescândă pentru activitățile umane și specifice coastei". Fiind unul dintre cele două milioane, am fost fericită să știu că se iau măsuri împotriva dușmanilor mei. I-am trimis prietenei mele Katharine o fotografie a cărților poștale: *dușmanii mei au dușmani*, i-am scris. Ea mi-a răspuns cu emoticonul cu craniu, cel cu o meduză și cel cu șarpe.

La întoarcerea în sat, l-am întâlnit pe Salvatore, un bijutier de vreo 40 de ani care purta o șapcă turtită, fuma țigări rulate și avea un zâmbet larg și luminos. Mi-a povestit legenda din spatele castelului. Aici a locuit un prinț, pentru că întotdeauna există un prinț, și două surori erau îndrăgostite de el,

pentru că așa sunt fetele în compania prinților. El era îndrăgostit de una dintre surori și, într-o zi, sora neiubită s-a întâmplat să se afle în palat și i-a spus surorii iubite că prințul se îndrăgostise acum de ea. Sora iubită s-a sinucis pe loc, pentru că ce rost are să trăiești dacă ești o femeie neiubită. Sora neiubită i-a mărturisit prințului minciuna ei. Fugind la trupul zdrobit și însângerat al iubitei sale, prințul furios a încercat să o arunce în mare pe sora neiubită pe fereastra castelului, dar ea s-a agățat de el și l-a tras în jos cu ea, așa că s-au înecat amândoi.

— Deci toată lumea a murit?

— *Sì*, toată lumea a murit.

— E o poveste oribilă, i-am spus lui Salvatore.

— Așa sunt legendele noastre în Sicilia, toate foarte tragice, toate foarte triste, a spus el rânjind.

Nu mi-a scăpat simbolismul, un castel antic, povești de dragoste tragice, o închisoare cu 20 de insecte. Exista o circularitate în toate astea, un mesaj despre plecare și întoarcere. Nu era un loc în care să rămân. Poate că Marettimo era Itaca în viziunea lui Butler, dar mie mi se părea mai degrabă ostilă decât primitoare. Sau poate că eu mă simțeam ciudat și transpuneam asta asupra peisajului. La urma urmei, ideea de acasă creează așteptări pe care deseori nu le poate îndeplini. Acasă este sinonim cu siguranța, dar casa mea din Londra era acum înconjurată de pericole. Nici întoarcerea în casa copilăriei mele nu era o opțiune din cauza precauției obsesive a tatălui meu cu privire la Covid. Când acasă nu mai ești în siguranță, poți pleca, dacă ești norocos, sau poți fi exilat dacă nu ești, ca Rosselli pe Lipari. Insulele pot fi deopotrivă paradis și închisoare. Am conștientizat altfel tot ceea ce luasem de bun, un

cămin, sentimentul de siguranţă: aveam un loc în care să mă întorc dacă voiam. M-am gândit la toţi oamenii forţaţi să îşi părăsească locuinţele din motive teribile, din cauza războiului, m-am gândit la cei strămutaţi, la cei care nu au avut niciodată o casă şi la cei care şi-au pierdut-o.

Poate că acasă este mai mult un sentiment, un loc în care te simţi aşezat, iar dacă aşa stau lucrurile, există multe modalităţi de a-ţi crea diferite cămine prin lume. Dar este vorba şi despre inimă, despre oameni. Nu mi-am propus niciodată să locuiesc singură şi, deşi sunt o persoană autonomă, nu am fost nicicând o fire retrasă. Sunt foarte extrovertită, ceea ce înseamnă că îmi place să am oameni în jur tot timpul, şi privesc mai mult înspre exterior decât înspre interior. Înainte de izolare, eram doar la o conversaţie distanţă de conexiuni şi posibilităţi.

În timp ce aşteptam lângă port, m-am gândit din nou la tigrii de deasupra şi de dedesubt, la noua asprime a lumii, la brutalitatea ei uluitoare şi la blândeţea ei neaşteptată. „Tigrii înoată", îmi spusese Theo, cu plăcerea pe care o au copiii când află lucruri noi, în timpul ultimului nostru apel video. El era un tigru curcubeu, mi-a spus, şi avea doi noi prieteni imaginari, unul bun, unul blamabil. În fiecare zi coaliza ba cu unul, ba cu altul.

După multe aventuri pe „marea sărată", Odiseu ajunge pe o insulă unde locuiesc feacii, un popor renumit pentru navigaţie şi dans. Aceştia îl găzduiesc şi îi oferă şansa de a se odihni, ba chiar organizează o zi dedicată sportului ca să-l înveselească atunci când izbucneşte în lacrimi la cină. În final, îi oferă o corabie magică care se cârmuieşte singură şi astfel se întoarce în cele din urmă acasă, în Itaca.

Nu eram încă interesată să mă întorc acasă, chiar dacă cineva mi-ar fi dat o corabie magică, dar nu voiam nici să rămân acolo. Tremuram şi mă uitam la orizontul întunecat în căutarea ultimului vapor spre Favignana, cunoscută ca insula caprelor şi a minunăţiilor din *Odiseea*.

Când pornești spre Itaca,
sper ca drumul să îți fie lung,
plin de aventuri, plin de descoperiri.

Capitolul șase

Insula fermecată

Favignana, Arhipelagul Egadi,
Sicilia, Italia

Când Zâna Dimineții strălucea cu degete trandafirii,
*am cutreierat insula aceea plină de minunății**

Odiseu

* *A doua zi, când zâna dimineții / Cu degete trandafirii răsare, / Ne minunăm cutreierând ostrovul.*

Am pedalat în cântecul păsărilor, în culori, în timp ce lumina își făcea apariția în frumosul ei auriu hollywoodian, licărind pe pietrele albe de pe zidurile joase de piatră. Simțeam că trișez: viața curgea. Se simțea spațialitatea în timp ce mergeam cu bicicleta, întinderea laterală a sunetelor, ceruri mari, păsări care cântau. Nu am mai întâlnit pe nimeni pe străduțele înguste și aveam senzația că sunt complet singură pe o insulă cu două mii de locuitori. Bicicleta trosnea pe nisipul de pe benzile desfundate și trepida prin gropi, făcându-mi geanta și sticla de apă să sară în coș. Există o fericire mai mare decât să te afli pe o bicicletă dimineața devreme, în drum spre mare?

Pedalam în zorii zilei prin Favignana ca să fac o baie matinală. Roțile se învârteau scoțând un sunet metalic, un câine lătra în depărtare, un cocoș țipa indignat de răsăritul de neoprit al soarelui. A făcut o pauză. S-a repetat: imperativul masculin de a fi ascultat, solicitarea dreptului la atenție. Liniștea era încărcată de conversații păsărești pe care nu le puteam traduce suficient de bine pentru a distinge diferitele triluri și melodii, la fel cum nu înțelegeam nici siciliana. În schimb, le auzeam doar colectiv, simplificat, un îndemn generalizat la bucurie.

Mă trezisem așa cum mă trezeam aici în fiecare zi, la ora 6.00, sărind sprintenă din pat, așa cum nu reușeam niciodată la Londra, unde îmi părea aproape imposibil să mă dezlipesc de căldură în cenușiul rece, unde alarmele rămâneau fără răspuns și bunele intenții erau îngropate sub perne, măști de ochi și dopuri de urechi, care acopereau zgomotul strident, lumina apoasă ca de cărbune. Aici eram transformată, în sfârșit, în ceea ce speram să devin: o persoană virtuoasă. Tipul de fată care se trezește devreme fără efort, care se mândrește cu participarea zilnică la corul zorilor, unul dintre oamenii aceia îngâmfați care prelungesc ziua trezindu-se odată cu lumina

și care susțin că nu sunt niciodată obosiți. În perioada de dinainte ca ziua să înceapă de-a binelea, reușeam să fac anumite lucruri cu ușurință, scriind în jurnal înainte de cafeaua de dimineață, mergând cu bicicleta și înotând înainte de a trebui să înțepenesc la birou. Eram mulțumită de mine însămi, împăcată, nu mă mai războiam cu propria persoană pentru că încercam și nu reușeam, nu-mi mai criticam lenea. Eram mai bună aici. Trăiam mai bine. Am verificat vântul pe aplicația de pe telefon, am ales un golfuleț în direcția opusă, pentru a minimiza șansele de a fi înțepată de meduze, am tras pe mine niște pantaloni călduroși și m-am urcat pe *bici*, în timp ce cerul se colora în nuanțe roșii și trandafirii.

Vremea se răcea apropiindu-se de toamnă, iar marea era evident mai rece. În fiecare zi, la țărm, duceam o luptă cu mine însămi. Știam că o să mă simt mai bine după ce mă afundam în mare, dar tot ezitam. Pierdeam momente lungi în fiecare dimineață cu apa până la coapse, cu picioarele albe, cu abdomenul moale tresărind din cauza atingerii reci. Întotdeauna mi-a plăcut estetica disciplinei, limitarea ei. Văd plăcere în privare, în frugalitate, am crescut cu stricteţea austeră catolică: pedeapsă, renunțare la sine, vinovăție. Uneori, la Londra, practicam postul intermitent, folosindu-mă de foame pentru a-mi înteți productivitatea și concentrarea, dar această practică a înotului era mai mult decât disciplină. Era, în egală măsură, o plăcere endorfinică explozivă. Când, în sfârșit, intram în apă și simțeam cum mi se taie și îmi revine răsuflarea, cum frigul mă pătrunde și îmi trece prin tot corpul, la început era o senzație brutală, care se transforma apoi în liniște și, în cele din urmă, în bucurie, pe măsură ce corpul meu se încorda, apoi se relaxa și se delecta. Rânjeam ca o idioată în timp ce mă scuturam și îmi puneam hainele pe mine, după care pedalam

repede înapoi, cu picioarele amorţite şi încleştate, încercând să mă încălzesc.

Noua mea abilitate de a mă trezi devreme, în combinaţie cu diferenţa de o oră faţă de Anglia, a transformat dimineţile în ceva languros, ceva al meu, înainte de a trebui să-mi vâr capul în laptop şi să rezolv probleme ca nişte puzzle-uri, să-mi scriu concluziile, să întocmesc dovezi, să fac recomandări. Munca, de asemenea, îmi părea mai uşoară şi mai controlată, neliniştea mea obişnuită fusese canalizată de ciclism şi înot, iar concentrarea şi atenţia mi se îmbunătăţiseră.

După aproximativ o săptămână pe insulă, devenisem o prezenţă acceptată în mulţimea obişnuită de la Bar Cono, cafeneaua din colţul pieţei. Aici toţi tipii bătrâni îşi beau cafeaua, dar ei mă cunoşteau deja şi discutau cu mine într-o italiană rapidă, întrebându-mă unde am înotat astăzi, dându-şi cu părerea cu privire la cel mai bun golf pe care să-l încerc mâine, avertizându-mă legat de *mare brutto* (marea urâtă), dând din cap dezaprobator la excentrica englezoaică cu ochelari şi pălărie de paie, căreia îi plăcea *acqua fredda* (apa rece). Purtam conversaţii lungi, chiar dacă tot ce făceam era să dau din cap şi să spun „*sì, sì*", încleştându-mi şi relaxându-mi mâinile iar şi iar ca să-mi ajut degetele să se înroşească după galbenul fantomatic pe care îl căpătaseră în apă. Se pare că agreabilitatea este tot ce îşi doreşte un om de la un partener de conversaţie. Eram mai docilă, mai puţin acerbă în traducere. De asemenea, zâmbeam mai mult să-mi compensez limitele, faptul că nu ştiam italiană, dar şi pentru că eram din nou fericită. Fericirea se ridicase în mine ca un fum, dulce, blândă şi uşoară, astfel încât la început nu mi-am dat seama, la fel cum o pisică se târăşte pe tine când dormi şi îţi dai seama abia dimineaţa când se dă jos sau la fel cum se intensifică febra şi atinge

apogeul, apoi cedează în toiul nopții, dar ești prea bolnav sau somnoros ca să observi că te simți mai bine până a doua zi, când îți dai seama, privind înapoi.

Stăteam pe *terrazza*, în aerul proaspăt, ne cumpăram unul altuia espresso, ne uitam la oamenii care stăteau la coadă la brutăria de vizavi sau pedalau prin piață. Îmi plăcea că eram salutată pe nume, îmi plăcea că eram cunoscută, că, într-un fel sau altul, aparțineam acelui loc.

— *Ciao,* Lao-ra! *Caffè?*

Am încuviințat din cap, am insistat că e rândul meu să plătesc și mi-am turnat *zucchero de canna* în ceașca mică de porțelan. Era de neconceput să-mi îndulcesc cafeaua acasă. Era de neconceput ca tatăl meu să bea vreodată cafea dintr-o cană, insistând întotdeauna să folosească o ceașcă și o farfurioară, așa cum se cade — în acest sens, era un pic demodat. *La dolce vita*, mă gândeam în timp ce amestecam zahărul în espresso, este corect spus, la propriu, Italia era plină de dulceață.

— Aceasta este casa ta acum, a spus Maria.

Buzele ei date cu ruj roșu pătau capătul țigării albe pe care o folosea ca indicator pentru a-mi prezenta hotelul. O convinsesem să îl țină deschis doar pentru mine. Nu mai erau alți clienți și puteam sta cât de mult doream. Un hotel întreg în care să locuiesc ca rezident pe termen lung — era ceva vechi și hollywoodian în chestia asta. Nu prea mă joc de-a prințesa, dar am luat imediat în primire camera „Princessa" și m-am simțit ca o regină în palatul ei. Avea un duș elegant într-o cabină puțin cam mică pentru ca jetul cu efect de ploaie să funcționeze corespunzător și o terasă mare pe acoperiș, cu marginile

de sticlă, care părea luxoasă. Aici, după a doua partidă de înot, îmi făceam în fiecare seară exerciţiile de yoga, privind luna strălucind pe cerul nopţii şi stelele scânteind. Desculţă, cu degetele de la picioare albe şi îngheţate recăpătându-şi culoarea pe salteaua mea neagră, pe măsură ce noaptea se adâncea în întuneric. Luminile galbene ale străzilor începeau să strălucească peste satul alb şi ponosit, pisicile se chemau cu glasul lor de feline sexy, biserica îşi scutura clopotele pentru necredincioşi, muntele verde se transforma în cărbune şi devenea doar un contur, iar în spatele tuturor, se auzea foşnetul mării la căderea serii.

Această insulă mi se părea imaginară, ca într-un vis. Monte Santa Catarina, cu castelul său romantic înclinat, golfuri stâncoase pentru înot, o mare cu dungi de tigru, localnici sicilieni duri în locul serviciilor linguşitoare obişnuite pe care le primeşti în locaţiile estivale de pe litoral. Lumina se revărsa lichidă, cerul albastru strălucea deasupra bisericii galbene cu cele trei clopote de alamă. Altare ale sfinţilor oriunde mă uitam, cimentate în ziduri joase de piatră, la colţurile străzilor, lângă vitrinele magazinelor, flori în vaze în cinstea lor. Şoimii călători trăiau pe versantul muntelui şi vibrau incognito, plutind deasupra câmpurilor în penajul lor cafeniu ca molia, făcându-mi inima să tresară de fiecare dată când îi zăream în timp ce treceam pe lângă ei pe bicicletă.

Din punctul meu de vedere, exact aşa trebuia să simţi o insulă. Nu puteam uita nici măcar o clipă că sunt înconjurată în întregime de apă, marea se ridica şi se smucea la ţărm oriunde mă duceam. În New York, îmi creasem obiceiul de a merge lateral prin oraş de la o apă la alta. Făceam asta ori de câte ori îl vizitam şi, cu toate acestea, nu am simţit niciodată că Manhattanul este o insulă, chiar dacă ştiam că este, chiar

dacă i-am parcurs graniţele acvatice. În Anglia îmi este imposibil să consider că mă aflu pe o insulă. Litoralul englezesc murdar, cenuşiu şi ostil este prea departe de aproape toată lumea, nu îţi dă sub nicio formă senzaţia de plutire. Înainte de a pleca, simţisem că în centrul Londrei era ceva enorm şi rupt. Sau poate că eu nu mai aparţineam acelui loc.

Încet şi uşor. O lume paralelă. O insulă de pe o insulă din Italia. Un exerciţiu de viaţă la scară mică, de suficienţă. Aici era destul din toate, dar nu prea mult din nimic. Am pedalat pe vechiul drum de munte *chiuso* (închis), strict interzis traficului de când a fost săpat un tunel prin Monte Santa Catarina, dar, în stilul tipic italian, toată lumea îşi ridica bicicletele peste bariere, pentru că era mult mai frumos să pedalezi pe vechiul drum, cu marea care se deschidea în stânga ta, cu cactuşii agăţaţi de pantele munţilor şi cu florile sălbatice roz şi violet pe margine.

Găsisem o plajă ascunsă peste un câmp de cealaltă parte a muntelui, iar Cala Pirreca a devenit unul dintre locurile mele preferate. Stăteam la umbra unei peşteri în stâncă în timp ce marea se juca cu pietricelele de pe plajă. Vântul era prielnic, aşa că înotam până la Isola Preveto, o insulă stâncoasă aflată la o jumătate de kilometru de ţărm. La dus, înotul era uşor şi seducător şi uitam mereu cât de periculoşi sunt curenţii la întoarcere. La plecare, mă urcam pe stânci ca să mă odihnesc şi să mă încălzesc, dar nu stăteam prea mult, fiindcă cineva îmi spusese că insula era locuită exclusiv de „şoareci atât de mari". Mi-a luat ceva timp să-mi dau seama ce vor să spună.

Nicio maşină nu mă claxona când pedalam aici, spre deosebire de Londra, unde mersul pe bicicletă înseamnă să fii înjurat

zilnic. Previzibil și chinuitor. Aici eram relaxată, umerii mi se pistruiau în timp ce mă deplasam cu *bicicletta* mea prin liniștea densă a insulei, textura păcii.

Mergeam pe bicicletă de-a lungul coastei de vest până la farul monocrom, acolo unde se formaseră bazine stâncoase de mică adâncime din exoscheletul unei cariere vechi, și înotam. Cum stăteam eu să mă usuc pe stânci, doi pescăruși albaștri au trecut electric, atingând apa, unul zburând atât de aproape de genunchiul meu, încât am simțit vibrațiile vântului din bătaia aripilor. Apariția lor fulgerătoare a fost ca o ruptură în lume, o licărire a unui alt tărâm. A fost pentru a doua oară când pescărușii albaștri au venit la mine, mișcându-se din nou atât de iute, încât nu eram sigură dacă îi văzusem aievea sau în închipuirea mea. O ceață albastru-portocalie, un zbor furtunos, un truc ca o vrajă.

Ernie Bradford, istoric englez și împătimit al antichităților, a publicat în anii '60 o carte intitulată *Ulysses Found* (*Ulise regăsit*). În această lucrare, el sugera că Favignana era insula caprelor sau, în traducerea lui Emily, „insula plină de minunății", pe care Odiseu și echipajul său s-au oprit înainte de a merge să-l înfrunte pe ciclop. În poveste, fiicele lui Zeus mână caprele de munte spre ei pentru o partidă de vânătoare reușită, iar bărbații se bucură de un adevărat festin sicilian:

… și-am stat acolo
toată ziua până la apus, mâncând carne și bând
*un vin roșu și tare**

* *Apoi șezurăm noi și cât e ziua / De mare până-n seară ne-ospătarăm / Cu mult prisos de carne, cu vin dulce.*

Dar mie Favignana mi se părea mai degrabă insula lui Circe, un loc al farmecelor magice, decât un loc unde să vânezi capre — cât timp am stat acolo nu am văzut niciuna. Toate teoriile geografice mi se păreau destul de subiective, aşadar de ce să nu inventez şi eu una? În poveste, Circe este o vrăjitoare puternică care transformă echipajul în porci. Odiseu, îndrumat de Hermes, reuşeşte să o păcălească, mâncând o plantă protectoare care face ca magia ei să nu aibă efect asupra lui, o convinge să îi preschimbe oamenii la loc, iar apoi se culcă cu ea (desigur). Eu eram zâna, vrăjitoarea, zeiţa, capra. Aceasta era insula mea sălbatică şi orice se putea întâmpla.

Era o seară senină şi albastră şi mă plimbam pe terasa de pe acoperiş uitându-mă la cupola bisericii, la acoperişurile caselor vechi, în timp ce vorbeam cu tatăl meu.

— Ce mai faci? Ai fost la altă tură lungă de alergat? l-am întrebat. A râs şi am auzit ceva obstrucţionându-i respiraţia, aşa cum vezi vapori în aerul rece în timpul plimbărilor de Crăciun. Ceva nou. O umbră de efort în respiraţie.

M-am uitat la luna plină, la luciul ei rotund, la iepurele pe care l-am văzut în umbra ei, încercând să anulez schimbarea pe care tocmai o percepusem. A observa astfel de lucruri îmi părea încă o trădare.

— O, da, mă antrenez pentru maraton, a spus el, şi din nou am auzit acea uşoară încordare, ca o boare; poate însemna că acest ultim tratament dădea rezultate, făcându-şi drum prin corpul lui în misiunea de a distruge celulele canceroase.

— Pentru un Iron Man, vrei să spui? Urmează să bei un shake proteic din piure de pui?

— Da, sunt pe punctul de a-mi lua infuzia de pui.

— Ce-i aia?

— O infuzie rectală de pui.

Ne duelam și dansam în conversații menite să ne stârnească hazul, ajungând uneori până la sânge. Jucam tare, ca întotdeauna. Niciunul dintre noi nu se lăsa mai moale, nu făcea nimic diferit. Niciunul dintre noi nu devenea brusc siropos, prea dulce. Așa îți arăți dragostea uneori, prefăcându-te că totul e normal. Mă rugase odată, chiar la început, când a primit diagnosticul, să nu-l sufoc cu compasiunea mea. Aveam să mă țin de cuvânt. Ochii îmi ardeau și au început să vibreze, dar am rămas neclintită, clipind spre luna galbenă, până când lacrimile s-au reabsorbit, fără să le las să cadă.

De fapt, alergase o dată la maratonul londonez, pe vremea când se simțea bine, și, pentru a-l imortaliza, își scosese două fotografii uriașe cu el purtând un tricou verde și nelipsita lui borsetă, cu ambele brațe întinse ca și cum ar fi trecut deja linia de sosire, o postură de victorie anticipată. Și-a pus o poză chiar lângă birou, ca să nu-și uite propriile realizări, iar pe cealaltă chiar vizavi de ușa principală a casei, pentru a-i îndemna pe oaspeți să întrebe de ea. Era un om vanitos, îi plăcea să se laude, nu doar cu propria persoană, ci și cu mine. Uneori îmi făceam griji că nu-i dădusem un material prea ofertant în comparație cu fratele meu.

Clemente, unul dintre pescarii bătrâni cu care beam cafea la bar, mi-a înmânat într-o zi cartea lui de vizită, în care promova excursii cu barca. Pe spate era o fotografie făcută cu ani în urmă: un ton uriaș era târât pe o barcă de cinci bărbați, cu

toţii înclinaţi pe spate şi strâmbându-se din cauza efortului, peştele uriaş având cinci harpoane de lemn înfipte în stomac, iar înotătoarea îndreptată în sus, ca şi cum ar fi arătat spre Dumnezeu. Clemente a arătat cu degetul înspre bărbatul cu părul blond şi apoi înspre el însuşi ca să se asigure că am înţeles.

Observasem vechea fabrică de ton, la un capăt al portului. Erau o serie de clădiri elegante şi de magazii lungi pentru bărci, cu acoperişuri din ţiglă portocalie, cinci coşuri lungi din cărămidă roşie îndreptate spre munte şi un zid înalt de jur-împrejur. Erau patru arcade uriaşe care dădeau direct spre apă, pentru lansarea bărcilor, presupun. Îmi dădusem vag seama că insula avea o legătură cu tonul după numeroasele reprezentări grafice ale pescuitului însângerat de pe faianţă şi de pe tablourile din magazinele din jurul satului, dar acum, uitându-mă la cartea de vizită a lui Clemente, voiam să înţeleg istoria aşa cum se cuvine.

Eram singura din turul de grup. Anna, ghidul, mi-a spus că, la un moment dat, în secolul al XV-lea, insula i-a aparţinut cuiva care se autointitula „Baronul tonului", datorită tonului albastru care împânzeşte apele de aici, dat fiind că insula se află chiar pe traseul lor de migraţie. Cu toate acestea, când Favignana i-a fost vândută lui Ignazio Florio, în secolul al XIX-lea, situaţia tonului s-a înrăutăţit serios. Familia Florio a construit cea mai mare fabrică din Marea Mediterană şi a inventat metode din ce în ce mai crude şi mai ingenioase de prindere a peştilor, culminând cu un sistem sadic de şapte plase subacvatice care duceau la „camera morţii", unde tonii fie se omorau între ei prin bătaia cozilor, fie erau atacaţi cu harponul până la moarte. Aceste plase pentru *tonnare* erau atât de mari, încât era nevoie de toată luna aprilie pentru a le instala, în pregătire pentru sezonul care începea în mai.

Odată prinși, peștii erau agățați de coadă înainte să fie gătiți și conservați în cantități uimitoare. Chiar și conservele erau extraordinare. Cele mai mari pe care le-am văzut vreodată, cutii uriașe cât pentru o armată, cât o îmbrățișare. Totul era integrat pe verticală, conservele erau, de asemenea, confecționate în această fabrică, iar bărcile folosite pentru pescuitul tonului erau construite peste port, la șantierul naval de vizavi. Potrivit Annei, chiar și cheile pentru deschiderea cutiilor și sistemul de păstrare a tonului în ulei în interiorul conservei au fost inventate aici. Nicio parte din ton nu era irosită: prin fierberea capetelor de pește se obținea ulei, iar oasele erau măcinate și transformate în îngrășământ. Deasupra fiecărei cutii se afla un leu, simbolul neamului Florio, îngenuncheat pe o labă, cu limba scoasă, lingând apă dintr-o baltă. Se pare că leul bea chinină să se vindece de malarie, un omagiu adus afacerii farmaceutice a familiei. Leii Florio sunt sculptați pe ușile fabricii și pot fi găsiți și pe cele mai frumoase biserici din Palermo. Fabrica și-a închis porțile în 1982, dar tonul a continuat să fie pescuit în stilul tradițional, cu harpoane lungi din lemn, până de curând, în 2007.

Când eram copil, creierul meu corela dimensiunea conservei de ton cu dimensiunea peștelui, așa că ani la rând am crezut că sunt ca sardinele sau anșoa. Abia la universitate, urmărind un documentar despre natură, am descoperit adevărul. Era instructiv să privesc aceste conserve de ton, deoarece îmi aminteau de scurtcircuitele propriilor mele procese de gândire, de presupunerile mele, de cât de proastă pot fi.

Uneori, să fii ignorant este un lucru bun. Pe insulă eram în siguranță din mai multe puncte de vedere, nu doar fizic. Eram izolată de bariera lingvistică. Anxietatea nu putea să ia amploare pentru că înțelegeam teama și grijile oamenilor care

discutau în piaţă la fel de bine cum distingeam diferitele strigăte ale păsărilor. Pentru mine totul era cântec. Italiana mi se pare că sună ca nişte bule sau ca nişte pisici care cântă, iar siciliana, cu notele sale de „s" estompate, este mai terestră, mai sibilantă, conţinând o umbră de ameninţare în consoanele ei înfundate. Era o uşurare să fiu ignorantă, să îmi exprim doar nevoile de bază ca un copil, să nu fiu împovărată cu aşteptarea de a fi elocventă sau amuzantă. Trebuia doar să zâmbesc sau să ridic din umeri, dar până şi ridicările mele din umeri au devenit mai dramatice pe acest tărâm al gesticulaţiei pantomime, căci acum îmi lăsam colţurile gurii în jos, precum şi umerii şi braţele. Încercările mele elementare de a vorbi limba erau încurajate cu o afecţiune enormă, cu aprobări şi zâmbete, aşa cum aclami un copil mic care învaţă să se târască sau să stea în picioare.

Gestul meu preferat pe care îl făceau sicilienii era să îşi ţină ambele mâini lejer chiar sub stern, într-un fel de rugăciune orizontală, după care să le scuture în sus şi în jos cu jale. *Non posso faci nulla*, spun ei (nu pot să fac nimic în privinţa asta). Este un gest de acceptare şi renunţare, dar şi o tehnică de negociere. A-ţi trece trei degete de-a lungul gâtului, mişcându-le rapid dinspre bărbie, înseamnă indiferenţă categorică: *non me va* (nu-mi pasă), în timp ce a-ţi ţine vârfurile degetelor împreunate cu degetul mare ca nişte cioculeţe întoarse în sus şi a ţi le flutura prin aer înseamnă alternativ *cosa vuoi* (ce vrei?) sau *che ci posso fare* (ce pot să fac?). Limbajul semnelor mă ajuta să înţeleg ce se întâmplă. Ocazional, mă prefăceam că împărtăşesc tristeţea exprimată de oameni cu privire la faptul că nu vorbesc italiană şi făceam promisiuni deşarte că am să o învăţ. Am prins câteva cuvinte, pentru că sunau frumos: *brioches con tuppe* însemna că au „pălărioare", *zenzero* este

cuvântul țipător pentru ghimbir și de fiecare dată când ceream *latte schiuma*, cuvântul mă făcea să mă simt ușoară și spumoasă. Eram fericită în bula mea, lunecând de colo-colo.

Întotdeauna am iubit limba, cuvintele, lexicul, abilitatea de a spune un lucru în moduri diferite, de a încerca să prind ceva între literele din propoziții, dar nu m-am gândit niciodată că absența lor ar putea fi seducătoare. Înainte, când călătoream, simțeam bariera lingvistică doar ca pe ceva frustrant, un zid de care mă izbeam, dezvăluind neajunsurile jenante ale educației mele. Scriam cuvinte și numere în timp ce încercam să învăț spaniola când hoinăream prin Columbia, exersând cu oamenii din autobuze, dar aici era mai mult un balsam decât o barieră. Era ca și cum te-ai afla într-un plic cu bule antișoc la poștă sau ca și cum ai sta pe bancheta din spate a unei mașini conduse noaptea de părinții tăi, uitându-te la reflexia verde a ochilor pisicii de pe drum, la felinarele galbene de pe străzi, obosit și cu ochii mari în întuneric, având gânduri copilărești despre luminile orașului care arată ca petele inversate ale unui leopard. Alegeam să nu știu, nu puteam participa la îngrijorarea colectivă cu privire la ultimele mișcări ale pandemiei, la microinterpretările isterice, la macroconspirații. Nu trebuia să am de-a face cu observații banale despre lume, cu plângeri meschine și văicăreli. Neștiind ce spunea cineva cu adevărat, puteam alege să cred că bătrânii pescari purtau conversații elevate despre artă și poezie în fiecare dimineață. Știam inclusiv că aleg să nu știu nimic despre tatăl meu. Chiar de la început, când a fost diagnosticat, cu ani în urmă, confundând optimismul meu, speranța mea, cu negarea, a încercat să mă lămurească în timp ce stăteam pe strada din fața casei fratelui meu din Londra.

— Mi-e teamă că tatăl tău nu va ajunge la bătrânețe.

Am dat din cap ca să arăt că am înțeles. Ura manifestările emoționale, iar eu nu mă puteam încrede în vocea mea.

— Vreau să te comporți normal, a spus el.

A fost tăios, un ordin, nu extracția unei promisiuni. Acesta a fost momentul în care mi-a spus să nu-l sufoc cu compasiunea. Deci știam ce să nu fac, dar încă eram nesigură cu privire la ce să fac. L-am îmbrățișat atunci. A fost ciudat. Noi nu ne îmbrățișam niciodată, era un lucru pe care îl văzusem că îl fac prietenii mei cu tații lor, simțindu-mă ciudat și invidioasă, fiind ceva ce se întâmpla în filme.

Apoi a urmat o răsturnare de situație. Doctorii l-au diagnosticat inițial cu cancer la stomac. Ca medic, el însuși era nedumerit. Factorii de risc nu existau, nu avea sens, și totuși era acolo, o masă cenușie în stomac, mare și revoltătoare, un uger de vacă răsturnat. Trei până la șase luni. Ne-am ținut bine. O jumătate de viață sau o dublare a timpului, absurditatea unei estimări. Dar curând diagnosticul s-a mutat în altă parte. Un alt tip, neuroendocrin, un cancer cu evoluție mai lentă, operabil.

— Nu poate fi ținut sub control pentru că a părăsit cuibul, mi-a spus el.

Se metastazase, un cuvânt urât.

— Cele din ficat îmi vor pune capăt până la urmă, a spus el, propriul său organ fiind o armă invizibilă de distrugere în masă.

Cu toate acestea, după schimbarea diagnosticului avea mult mai mult timp și, dacă o operație și medicamentele puteau ține boala sub control, putea să mai trăiască ani buni.

M-am înfuriat în fața emoțiilor irosite din cauza greșelii medicilor. Cum puteau să stea în fața unui om și să îi spună că

mai are trei luni de trăit, iar apoi să spună: îmi pare rău, am făcut o greşeală, de fapt este vorba de un cu totul alt tip de cancer? Întrucât era medic, el nu gândea aşa. Lucrurile astea se întâmplă. Era o veste bună. A fost norocos. Şi până la urmă, psihologic, cred că a fost mai bine aşa pentru el. Când treci de la foarte grav la grav, e mai uşor să te simţi recunoscător.

Pe insulă mi-am liniştit mintea cu apă rece, mi-am îngheţat gândurile, mi-am mişcat corpul în şi din forme contorsionate şi echilibre dificile în poziţii de yoga care îmi cereau toată concentrarea, clătinându-mă pe un picior, holbându-mă într-un punct fix. Aceste lucruri m-au ajutat, nu m-au lăsat să mă gândesc la el, la pandemie, la posibilitatea de a-mi fi irosit viaţa. Aceste lucruri erau nişte schele. Trecând de la statul în cap la roată, nu simţeam nimic altceva decât respiraţia şi muşchii întinzându-se şi mişcându-se: Oare picioarele mele erau suficient de încordate? Aveam umerii ridicaţi pentru a-mi susţine gâtul? Mă puteam mişca în interiorul propriei mele fiziologii, în adâncul corpului, departe de fierbinţeala minţii mele — „bio-hacking", i-ar spune experţii ăia obositori în tehnologie –, drogându-mă cu apă, forţându-mi artificial producţia de endorfine, doze de dopamină. Muşchii mi se umflau, îmi puteam urmări forţa când stăteam în mâini: devenisem din ce în ce mai pricepută la a mă menţine dreaptă stând cu capul în jos şi cu picioarele în sus. La sfârşitul fiecărei zile, aveam dureri fizice şi eram suficient de obosită pentru a dormi atât de adânc, încât să nu mai visez. Ştiam ce fac. Ştiam că pun anxietatea în mişcare. Şi ştiam ce se poate întâmpla dacă mă opresc, dacă stăteam neclintită.

În *Odiseea* li se oferă frecvent libaţii zeilor, ca parte a unor ritualuri elaborate. Vinul este turnat pe pământ în timp ce sunt rostite rugăciuni, cerându-se favoruri, protecţie, să ajungă acasă

în siguranță. Animalele sunt sacrificate și arse până la oase ca daruri, dar jertfele nu funcționează întotdeauna. Zeii nu sunt ușor de mulțumit și nici nu le trece întotdeauna supărarea.

M-am apucat să-mi fac propriile ofrande, pietricele de mare, pietre stivuite, sticlă de mare* aruncată înapoi în valuri, un mod de a le mulțumi că mă aflu acolo, în acel loc magic. Am oferit libații vechilor zei în manieră străveche și am cerut mai mult timp, dar tributul meu a fost prea mic, iar zeii au rămas tăcuți și am știut într-un fel ceea ce nu voiam să știu.

Eram într-un magazin de lângă vechea fabrică de bărci când am întâlnit-o pe Alice. Doar că ea nu mai era Alice, la fel cum nici eu nu mai eram Laura. Ea era Ahleechay și eu eram Lao-ra. Era subțire și distinsă, îmbrăcată elegant, cu părul scurt și cărunt și cu gura mereu gata să zâmbească.

— Mă simt de parcă aș fi ultimul turist din oraș, am spus, arătând spre magazinul gol.

— Nu chiar, a spus ea, dar aproape.

M-am uitat la toate lucrurile de vânzare fără să cumpăr nimic, în timp ce ea îmi povestea că unchiul ei are un hotel „pe partea cealaltă a insulei", pe coasta de vest, pe lângă tunelul

---

* Sticla de mare își începe viața sub formă de gunoaie aruncate, făcute din recipiente de sticlă, dar și din orice alte resturi făcute din acest material ce își găsesc cumva drum către mările și oceanele planetei. Ele sunt purtate de colo-colo de valuri și curenți marini, fiind mărunțite, măcinate de acestea. Procesul prin care ajung la aspectul ce le face atât de atractive, încât unii le pot confunda cu cine știe ce pietre prețioase, durează, de fapt, decenii, chiar secole. Din ele rezultă micile bucăți colorate cu margini rotunjite și plăcute la atingere. (n. red.)

care străbate muntele. Aveau și o livadă de măslini și creșteau albine și măgari.

— Sună frumos, am spus.

— Aș vrea să te invit mâine la micul-dejun. Vino ca oaspete al meu.

În dimineața următoare, în timp ce pilotam *bici* pe pistele accidentate, am văzut niște măgari cafenii frumoși pe câmpuri și flori galbene pe margini. Hotelul lui Alice era mare, liniștit și frumos. Mesele erau așezate în grădină, iar ea mi-a oferit ricotta caldă de la un cioban local, stropită cu miere de cimbru de la albinele lor. Parcă mâncai nori nu altceva, iar mierea avea un gust aproape medicinal. Teoria lui Alice era că întrucât insula este aridă și florile de aici supraviețuiesc cu foarte puțină apă, parfumul lor este mai concentrat, dând mierii un plus de savoare.

— La fel cum cele mai bune roșii din Sicilia cresc fără apă, mulțumindu-se să ia umiditatea din aer. În continuare, îți propun o omletă cu mentă proaspătă, a spus ea, iar după aceea urmează o selecție de prăjituri de casă.

Puțin spus „selecție", căci erau destule feluri de prăjituri pentru a o face fericită chiar și pe Maria Antoaneta, iar menta pusă în ouă a fost o revelație.

După ce am încheiat cu investițiile în gută și în talie, Alice mi-a arătat camerele, cu căzi de baie exterioare în grădini de cactuși, cu vedere spre Marettimo, spre vest, și preferata mea, o cameră înaltă, la care se ajungea pe o scară exterioară, unde patul era acoperit în nuanțe suave de roz și alb, iar pe terasă erau felinare. Totul părea pregătit pentru iubire și romantism și am simțit cât de mult îmi doream să fie cineva alături de mine acolo, cât de mult îmi lipseau ușurătatea și ușurința de

a fi în cuplu, dorindu-mi să stau cu fostul meu iubit pe terasă și să privesc cum apune soarele peste mare, în spatele albastrului Marettimo.

Înainte să fie oprit de Covid, tatăl meu era mereu în lume, adunând tot timpul oameni noi în jurul lui. Îi plăcea mai mult decât orice să întâlnească străini, era încântat să-mi cunoască și să-mi interogheze prietenii, deși acest lucru se întorcea uneori împotriva lui. Când s-a întâlnit cu una dintre fostele mele colege de apartament, pe care nu o mai văzuse de câțiva ani, a observat schimbarea din înfățișarea ei. Se despărțise de prietenul ei, se tunsese scurt, era într-o formă excelentă, toate chestiile clasice.

— Wow, Jill, arăți *mult* mai bine acum, i-a spus el cu un zâmbet larg.

— Ăăă… mulțumesc. Cred, a spus ea și s-a uitat la mine ridicând din sprânceană.

— *Mult* mai bine decât înainte! Chiar arăți foarte bine în ultima vreme!

După aceea mi-a spus:

— Cred că tatăl tău și-a închipuit că îmi face un compliment.

Am moștenit înclinația lui de a vorbi cu străinii, sunt fericită să intru în vorbă cu oricine și, în acest sens, îmi place să fiu ca el. Îmi vine ușor, se pare că sunt în stare să stabilesc rapid și ușor legături care se mențin puternice în timp, însă aceste invitații tot mă surprindeau, mai ales în această perioadă de deconectare, de contaminare. Să fiu invitată acum mi se părea un gest deosebit de generos.

Pe Giorgia am cunoscut-o stând pe o stâncă la Cala Rotonda, într-un prosop, în noiembrie. Aici se află o arcadă stâncoasă subțire, care se ridică din mare și încadrează golful. Făcusem mai multe ture de înot și stăteam la soare să mă încălzesc. Giorgia avea în jur de 25 de ani și semăna cu vechile staruri de cinema italiene: păr negru creț, pardesiu, ochelari de soare închiși la culoare și un mod elegant de a se așeza în lumina soarelui.

— *Buongiorno*, a spus ea.

— *Buongiorno*, i-am răspuns, iar când mi-a auzit accentul a trecut la o engleză perfectă.

— Ai înotat? Dar e atât de frig! Mi-a spus că ea înoată o dată pe an, în plină vară, și chiar și atunci doar dacă este constrânsă. Sunt șerpi în apa asta, mulți, mulți șerpi, a mai zis.

Cred că se referea la țipari, dar tot a fost un pic neplăcut. Apoi a arătat spre mama și tatăl ei, puțin mai sus pe plajă.

— Acum mergem să mâncăm ceva, vrei să vii cu noi?

Mai târziu, Giorgia mi-a spus că, în mod normal, nu ar fi intrat în vorbă niciodată cu o persoană necunoscută, dar a văzut că eram singură și „uitată de Dumnezeu", așa că s-a gândit să mă invite alături de familia ei. Mi-a dat adresa, s-a urcat într-un Fiat Panda vechi, tipul acela de mașină pe care o conduceau toți locuitorii insulei, și a înaintat cu greu peste gropile de pe drumul de întoarcere de la plajă. Eu i-am urmat pe bicicletă. Mai târziu am aflat că arcada stâncoasă de aici se numește Arco di Ulisse (forma italiană a lui Odiseu, din latinescul Ulixes). Poate că el a adus-o la mine. În acest moment eram dispusă mai mult ca niciodată să cred în coincidențe, în serendipitate.

O adevărată familie siciliană, o sărbătoare. Tot ce am sperat vreodată de la preparatele culinare italiene făcute în casă. Giorgia, Ignazio, tatăl ei, Stella, mama ei, și Susana și Angelo, mătușa și unchiul ei, erau cu toții acolo, vorbind tare unul peste altul în cel mai neaoș stil italian. Locuiau peste apă, în Trapani, dar aveau o casă pe insulă, iar Giorgia își petrecuse toate verile copilăriei aici, cunoștea fiecare centimetru din ea. Am mâncat în grădină, înconjurați de cactuși. Ignazio m-a consultat în legătură cu uleiul din anul respectiv; a tradus ea.

— Vrea să știe ce gust are.

Se uita la mine așteptând, cu sprâncenele încruntate, în timp ce îmi înmuiam pâinea în cel mai verde și mai gros ulei de măsline pe care îl văzusem vreodată.

— *Buono!* am spus, accentuând fiecare silabă. Era abia presat, motiv pentru care era de un verde extraordinar de vibrant, și avea un gust ușor picant, diferit de orice ulei pe care îl degustasem până atunci. Mai erau lasagna și *linguine al nero di seppia* (paste cu cerneală de sepie), negre ca tușul, cu un gust sărat, ca de umami, peștișori prăjiți mâncați întregi și prăjituri de la Pasticceria care străluceau ca niște bijuterii. Masa a durat peste patru ore. Mi-a plăcut să mă aflu din nou într-o familie, să mă simt parte din toate, chiar dacă Giorgia trebuia să traducă simultan ce le spuneam eu. După aceea am băut cafele absurd de mici și am mâncat *frutta martorana*, făcute din migdale, zahăr și apă, modelate și pictate să arate ca niște fructe și legume. Semănau la gust cu o variantă mai ușoară a marțipanului.

— Acesta este un desert sicilian foarte tipic, a spus Giorgia, îl facem pentru *Giorno dei Morti*, Ziua Morților, când toată lumea se duce cu flori la cimitir.

Ea a explicat că aceste dulciuri le sunt dăruite copiilor de către *morti*, rudele lor decedate, pentru a ajuta la crearea legăturilor între generații, chiar și atunci când oamenii nu mai sunt în viață. O versiune mult mai drăguță a Halloween-ului.

După prânz, ne-am dus la cimitirul de lângă mare, unde fiecare mormânt avea buchete de flori mari și galbene. Nimeni nu fusese uitat. Era ceva superb în această comemorare — nu mai văzusem niciodată un cimitir înțesat de flori ca acesta. Era ciudat de vesel, morții erau pomeniți, regretați, iubiți.

— Ți-ar plăcea să vezi niște peșteri descoperite? a întrebat Giorgia misterios.

În timp ce ne îndreptam spre extremitatea nord-estică a insulei, mi-a spus că vechii romani veniseră aici pentru a extrage piatra *tufo* (*calcarenite arenaria*), albă și puternică, pentru casele lor siciliene luxoase de pe continent. Extragerea pietrei a explodat cu adevărat începând cu secolul al XVII-lea, iar această moștenire a transformat peisajul în ceva din altă lume. De o parte și de alta a drumului, existau coborâri bruște în cariere adânci de până la 30 de metri. Ne-am plimbat prin ciudatele stive de stânci verticale, de sine stătătoare, mult sub nivelul străzii, în *labirinto*. M-au făcut să mă simt ușor amețită pe măsură ce înaintam mai adânc și labirintul se descoperea. Giorgia, care știa toate astea din meseria ei de ghid turistic din timpul verii, a spus că unele dintre cele mai mari cariere au fost transformate în grădini scufundate extraordinare pentru oamenii bogați, care dețineau o a doua casă pe insulă. Ea mi-a arătat semnele propriu-zise ale trecutului pe falezele de pe plajele Cala Rossa și Bue Marino, unde treptele fuseseră sculptate în piatră pentru a forma o scară, iar grilajele cioplite manual se deosebeau de cele create ulterior de utilaje. Am

urcat în vârful uneia dintre stivele de stânci, iar tatăl Giorgiei ne-a fotografiat, sus, pe fundalul cerului albastru.

Acolo unde apa a revendicat cicatricile carierelor, s-au format lagune și piscine turcoaz de mică adâncime. Pe drumul de întoarcere, ne-am oprit la Scalo Cavallo, o lagună numită după o stâncă care arată ca un cal și care poartă cea mai drăguță denumire pe care s-o rostești cu voce tare. Niște trepte de piatră și o balustradă șubredă duceau în apele de un verde vrăjitoresc, care coborau la o adâncime și într-un întuneric tot mai mare, devenind de culoarea smaraldului și apoi de un verde-negru, până când am avut senzația că înot deasupra abisului.

Când ne-am întors, tatăl Giorgiei ne-a pus pe toți să bem shoturi de Mirto, rachiul lui făcut din frunze amare de mirt. M-am uitat la ei, tatăl și fiica râzând împreună, și am închinat un toast. Lichidul mi-a coborât arzând pe gât.

Zilele fără margini se scurgeau, timpul își strecura ghearele pe măsură ce noiembrie avansa. Singurătatea mea s-a schimbat, era tot persistentă, dar nu mai era combinată cu golul. Un fel de singurătate mai plină a înlocuit-o, umplută cu ritualuri: înot și mers cu bicicleta, adaptate la zorii, amurgurile și apusurile de soare după care îmi derulam zilele. Mă întorsesem instinctiv la ritmul circadian al omului cavernelor, cu lumea în hibernare, m-am lăsat absorbită, în armonie cu sistemele meteorologice. Pe măsură ce luna se cufunda în iarnă, vederea mea se ascuțea, fixând mici gradienți ai schimbărilor. Greutatea schimbătoare a lunii, o mișcare a vântului la începutul zilei, un nou tip de patiserie în vitrina brutăriei pentru a marca o

anumită sărbătoare religioasă. Fânul de pe câmpuri, mai întâi cosit şi apoi adunat în baloţi, culorile schimbătoare ale tufişurilor din jurul golfurilor. Mici schimbări progresive peste care, în mod normal, aş fi trecut repede cu privirea. Am început să fiu mai atentă la tot, la o şopârlă ca o săgeată verde-neon pe care am tulburat-o când făceam plajă. La felul în care păsările se roteau şi planau în văzduh. Am rămas singură, dar cumva lumea s-a extins, a devenit mai mare în jurul meu, pe această „insulă plină de minunăţii", mult mai largă decât era în oraşul meu mare şi nestatornic. Devenise regatul meu marin, o Itaca, o nouă casă. Devenisem foarte diferită de mine însămi, dar mai asemenea mie, compusă din lumină, sare şi mare.

Fermecarea nu este întotdeauna pasivă, nu trebuie să muşti din măr, să te îneci şi să intri în comă. Poate fi ceva ales, o plasare a atenţiei. În *Odiseea* există o mulţime de farmece diferite. Vrăjitoarea Circe transformă membrii echipajului în porci, lotofagii dependenţi îi droghează cu plante medicinale, Elena din Troia adaugă în vin un medicament care alungă sentimentul amar al durerii, zeii se transformă în păsări, iar Atena deghizează sau îmbunătăţeşte înfăţişarea lui Odiseu în diferite momente, pentru a-l face mai chipeş, mai bătrân sau mai tânăr. Sirenele le cântă cântece death-metal sexy bărbaţilor care nu pot rezista chemării lor (o, cât de mult se teme patriarhatul de femei) şi mă gândesc cât de des am fost şi eu fermecată de regret, trasă înapoi în trecut. Dar există şi farmece pozitive în poveste. Zeii inspiră credinţă, li se închină rugăciuni, li se oferă libaţii, se fac jertfe pentru gloria lor. Pentru a fi vrăjit, captivat, fermecat, trebuie să crezi în magie, să o aclami pe Tinker Bell*.

* Clopoțica. (n. red.)

Cuvântul „încântare" este unul muzical, derivat din cuvântul care înseamnă cântec. În etimologia sa există „fascinație", „a fi fermecat", literalmente sub „vrajă", ne cântă reîntoarcerea la noi înșine. Este felul în care măgarii mă priveau cu ochii umezi ai poeților înainte să strige melancolic cu vocea lor răgușită, mișcarea fluturilor de mare negri care zburau pe deasupra valurilor, plutind departe de țărm, însoțindu-mi înotul. Ciudatele flori violet cu miros dulceag de pe mal, care păreau ușor vrăjitorești. Am întrebat și mi s-a spus că sunt mandragora, sedativul antic după care am tânjit în perioada de izolare, medicamentul pe care Cleopatra l-a cerut atunci când Antoniu a părăsit-o și ea a vrut să „doarmă în pustiul acela imens de timp". Privelișteа acestor flori violet era dovada, în caz că aveam nevoie de ea, că totul se învârte în cerc. *Incantesimo* înseamnă vrajă în italiană și, dacă rostești cuvântul cu voce tare, accentuând silabele din mijloc, poți auzi sunetul unei bătăi de baghetă.

Am construit o hartă a insulei, căci o știam instinctiv acum, așa de repede necunoscutul devine familiar prin repetiție, devine iubit. Am simțit cum ceva se așază la locul său, cum încetinește și se desfășoară. Într-un fel, să fii acasă înseamnă să fii cunoscut, dar și să cunoști un loc.

Pe măsură ce restabilisem ritmul, contururile, mă simțeam mai puțin dizolvată. Sau mai degrabă simțeam că se clarifică ceva, că se reunește. Se reconstruiește. Eram din ce în ce mai puternică din punct de vedere fizic, corpul meu țesea mușchi noi, coloana mea vertebrală era mai fluidă, nu mai simțeam că sunt susținută de fire ce-mi trec prin vene, ca în perioada de izolare. Fiecare zi părea o duminică. Munceam, dar făceam mai mult decât atât. La Londra, mă ghemuiam toată ziua deasupra laptopului, plecam și mă întorceam acasă pe întuneric,

ca un animal, cu ochii îndureraţi de luminile epileptice ale bicicletelor, de echipamentele verde-neon pentru vizibilitate şi de farurile maşinilor care străluceau în noapte, acoperind stelele, obosită de agresivitatea şoferilor, de umezeala rece, de jacheta mea impermeabilă subţire, care nu mă proteja prea bine de ploaie, de greutatea oraşului, de teama de a nu fi strivită de un camion care virează la stânga. Aici, munca mea era mai integrată. Dimensiunile reduse ale insulei îmi permiteau să iau prânzul aproape în fiecare zi lângă apă, iar noua mea rutină însemna că îmi începeam fiecare dimineaţă cufundându-mă în mare.

În frig, eram doar funcţie, nu mai eram formă, puteam să ies din mintea mea şi să intru în corpul meu, păstrat în sarea mării. Concentrarea mea se limita să-mi forţeze respiraţia să încetinească, respirând din branhii. Albastru după albastru, sare peste sare. Am urmărit lumina în formă de diamant de pe apă unduindu-mi celulele scuamoase pe piele, am stat cât de aproape am putut de marginile mării, am ascultat-o în timp ce dormeam.

Stăteam la umbră la Cala Pierrca, cu jurnalul meu, o carte şi o sticlă de apă. Oceanul îşi etala bijuteriile, acvamarinul, safirul, topazul albastru şi diamantele cristaline scânteiau. Soarele era molcom şi dulce, apăsând pe tăria stâncilor, încălzind pietrele. Nu îmi doream o cameră, ci un golfuleţ al meu. Am privit cum marea linge sarea de pe stânci, cum boiştenii de culoarea nisipului înoată la mică adâncime. Marea se ascundea, se răzgândea, îşi reamesteca tonurile albastre, adâncurile, vadurile. Se ţesea şi se destrăma, ca pânza Penelopei. Eol făcea firele de alge maronii să danseze în vânt. M-am întins, mutând pietricelele de sub mine, şi am tras un pui de somn în pulover, în soarele cald de iarnă. Dragoste de una singură.

„Sus să avem inimile", intona sever preotul din copilăria mea în amintirile mele, iar enoriașii răspundeau la unison: „Avem către Domnul". E ceva în asta. Sus inima! Inima mea umflată, plină de sare.

— Este foarte mândru de tine, îi place să le povestească prietenilor despre insula ta, a spus mama, care devenea din ce în ce mai mult purtătoarea de cuvânt neoficială a tatălui meu. Nu se simte prea bine în clipa asta, a spus ea încet, de parcă afirmația ar fi fost mai puțin adevărată dacă vorbea mai tare.

Voia cu disperare ca noul tratament să funcționeze. O altă vrajă, un alt farmec, dar un fel de magie violentă de data aceasta. Credința și medicina sunt strâns legate: efectul placebo arată cât de puternică poate fi încrederea. Uneori, în cazul cancerului, ca să te simți mai bine trebuie mai întâi să te simți mai rău, așa funcționează medicamentul.

L-am visat pe tatăl meu în noaptea aceea, micuț și pipernicit, într-un pulover alb. „Vrea să achite nota de plată", îmi spune mama din vis, „lasă-l să plătească." Visul era încărcat cu straturi de tristețe, a lui și a mea. Tatăl meu se micșora și ținea de mână un politician, ca și cum ar fi fost un copil, încercând să-și expună punctul de vedere, iar eu încercam să-l protejez de batjocura politicianului. L-a înfruntat odată pe David Cameron, pe vremea când era prim-ministru, cu privire la reformele din domeniul sanitar care, în opinia lui, îi afectau negativ pe medicii de familie. Își făcuse o programare, își pregătise argumentele cu scrupulozitate, repetase, voia să schimbe lucrurile în bine. Nu s-a schimbat nimic.

Când m-am trezit, l-am sunat și i-am sugerat ideea de a face un podcast, dar era prea târziu, prea complicat: am avea nevoie de echipament specializat, a spus el. Ar fi trebuit să îmi restrâng cerința, să mă rezum la înregistrarea convorbirilor noastre telefonice. Laura este/era fiica mea. Este/era. Este și Era. Momentan. Subiecte despre care voiam să îl intervievez: De ce îți va fi dor, ce vei regreta, ce îți vei aminti? Ce este moartea, religia, iubirea? Ce poți povesti despre toți pacienții pe care i-ai tratat? Furie. Diplomație. Operații pe creier. Ce ai fi făcut diferit? Ce să fac, ce să fac, ce să fac?

Toată ziua vremea a fost greoaie și apăsătoare. Urma o schimbare. Am pedalat până la Cala Rossa, în est. Era un loc impresionant, plin de formațiuni stâncoase ciudate rămase de la toate carierele de piatră și o curbă lungă până la un punct. Vremea s-a stricat imediat după ce am sosit, o furtună uriașă a făcut marea lăptoasă și cerul de o culoare ciudată, roz-închis. În ciuda pericolului, m-am strecurat în apă și am înotat prin golf privind fulgerele care brăzdau cerul, cu Zeus și Poseidon aproape. După aceea, în timp ce mă întorceam pe bicicletă udă leoarcă și invincibilă, m-am simțit încărcată cu un fel de energie metalică.

Odiseea este plină de furtuni și fulgere, acestea creează tensiune, dirijează acțiunea, ilustrează furia zeilor, puterea destinului și a naturii, ucid echipajul și îl pun la încercare pe Odiseu ca personaj. Mie îmi plăceau furtunile, dar mă săturasem să fiu pusă la încercare. Voiam ca totul să revină la normal.

În dimineața de după furtună, în noua prospețime, în timp ce urcam spre castel, muntele pulsa înverzit în lumina aprigă

a zorilor. Fortul din vârf a fost construit inițial de invadatorii sarazini care au ocupat insula în Evul Mediu și au folosit-o ca rampă de lansare pentru cucerirea Siciliei. Ulterior, a fost construit și reconstruit de o succesiune de diferiți cuceritori, dar acum era un loc înfricoșător, plin de echipamente ciudate de satelit abandonate, lăsate să ruginească sub cerul liber. De multe ori castelele par mai frumoase de la distanță. Îmi plăcea să-l privesc de la balconul meu din hotelul abandonat — era luminat noaptea și de multe ori părea să aibă efecte speciale, deoarece interacțiunea dintre nori și lună îl făcea să pară cețos, gotic și amenințător sau feeric. Îmi lăsam perdelele trase, ca să mă trezească Zorii, iar castelul era primul lucru pe care îl vedeam când mă deșteptam. Încă îmi verificam din reflex telefonul pentru un mesaj care tot nu venea, iar în fiecare dimineață trebuia să-mi stăpânesc pornirea de a-l suna pe fostul iubit. Mă uitam la castelul de pe deal și mă gândeam la basmele cu zâne și la minciunile pe care le spunem fetițelor.

Chiar și după furtună a rămas ceva nedeslușit în aer. Giorgia a spus, ridicând elegant din umeri doar pe jumătate, un gest nativ al italienilor, că e posibil ca Sicilia să fie desemnată *zona arancia* (zonă portocalie), ceea ce însemna restricții suplimentare și amenințarea că aveau să urmeze și altele. Mi s-a încleștat stomacul. Un fior bine cunoscut de panică. Ca în junglă, când bei apă din baltă, ciulești urechile, îți încordezi picioarele. Să mă dau bătută și să plec acasă sau să rămân? Nu voiam să fiu închisă din nou undeva. Rata infecțiilor din Londra creștea dramatic și de data asta m-am hotărât rapid. Ideea de a mă întoarce la o singurătate cunoscută era mai rea decât să dau piept cu necunoscutul, care cel puțin lăsa loc unei alte posibilități. Pe insulă, restaurantele au primit ordin să se închidă: Bar Cono a devenit un local numai pentru mâncare la pachet.

L-am sunat pe tatăl meu. Să fii trist, indiferent de motiv, în faţa unui bolnav de cancer în fază terminală pare meschin, nepoliticos, lipsit de respect. Cancerul este egoist, fură tot spaţiul, inculcă vinovăţia. Doliul anticipat este obositor, epuizant pentru toată lumea. Dar lui îi plăcea să facă pe consilierul şi pe diplomatul, era mult mai calm decât mine, aşa că i-am adus oricum problemele mele neînsemnate şi i le-am trântit în faţă, ca pe o ofrandă de şoarece mort.

— E ca şi cum aş trăi la timpul prezent, i-am spus, totalmente în clipa de faţă, iar acum trebuie să mă gândesc din nou la viitor şi mi-e frică.

— Mama ta crede că ar trebui să vii acasă.

— Aici mă simt ca acasă.

Londra mi se părea îndepărtată. Mă preferam aşa cum eram aici, pe o insulă, în traducere.

— Ei bine, Pietro, îţi poţi găsi oricând altă insulă, a spus el, eu aş sta departe de Regatul Unit pe cât posibil. Chiar îmi place să te ştiu înotând cu meduzele.

Insula nu ştia că a fost desemnată *arancia*, a continuat să fie radioasă, păsările încă zburau în aer, liliecii se învârteau pe alei la asfinţit, la apus erau încă nori graffiti, portocaliu-neon, roz-aprins, galbeni ca evidenţiatoarele. L-am sunat pe agentul de turism de la Trailfinders şi m-a întrebat senin unde vreau să merg. O voce optimistă, profesionistă. Ca şi cum ar fi existat o opţiune în loc de un set de constrângeri, ca şi cum traiectoriile de zbor nu ar fi fost toate întrerupte. Întoarcerea acasă ar fi o abandonare în faţa întunericului şi a iernii, a umbrei şi a încremenirii. Când îmi imaginam apartamentul meu, pereţii se tot îndesau, mă striveau, simţeam cum mi se amplifică panica. Toate lucrurile pe care le găsisem aici şi care mă

echilibraseră, mă făcuseră din nou normală, păsările și înotul, niciunul dintre ele nu era la Londra. Fără apă și fără lumina soarelui, mă gândeam că aș putea deveni din nou cenușie. Ceva mă atinsese îndeaproape în acel prim lockdown, ceva care se regăsea în cenușiul acela, ceva care mă putea înghiți și de care știam că trebuie să stau cât mai departe.

Am început să completez actele pentru a părăsi Italia. Încotro? Urmasem *Odiseea* până în împărăția vânturilor, la Itaca, și până în această „insulă plină de minunății", poate că mitul mă putea ghida din nou. Magneții mei erau bruiați, nu aveam un alt fel de busolă.

What shall–
what should I do? And the sea says
In its lovely voice:
Excuse me, I have work to do.[*]

Farmecul s-a spulberat, visul a luat sfârșit. Îmi era dor de insulă înainte să plec.

---

[*] *Ce voi… / ce să fac? Iar marea spune cu glasul ei încântător: / Scuză-mă, am treabă.* Fragment din poemul *I Go Down to the Shore*, al lui May Oliver (1935–2019), poetă americană care a câștigat premiul Național pentru Carte și Premiul Pulitzer. (n. trad.)

Capitolul șapte

De la zeiță la furtună

Calipso pe Korčula, Croația

Iar acolo ședea Calipso cu cosițele ei împletite.
Lângă vatră ardea un foc strașnic.
Mireasma de citrice și de pin
învăluia întreaga insulă. Înăuntru, ea cânta
și țesea cu o suveică din aur.
Avea o voce frumoasă. În jurul peșterii
se întindea o pădure luxuriantă: arini, plopi
și chiparoși parfumați. Era plină de aripi.
Păsările se cuibăreau acolo, dar vânau pe mare[*]

---

[*] *Jăratic mare-ardea în vatră. Lemne / De chedru și de tuia ce se taie / Ușor, în vatră-arzând, mireasmă dulce / Împrăștiau departe-n tot ostrovul. / La stative, lucrând o pânzetură, / Țesea zeița-n casă c-o suveică / De aur și cânta cu-atâta farmec. / Iar peștera-mprejur era cu totul / Împădurită. Înfloreau puternici / Arinii, plopii, chiparoșii negri, / Mirositori. Și-acolo zburătoare / Se cuibăreau, ba huhurezi, ba ulii, / Ba ciori limboase ce trăiesc pe mare.*

După frumusețile eterice ale insulelor mele italiene însorite, Split, portul principal aglomerat de la mijlocul Coastei Dalmate a Croației, a fost un șoc, rece, întunecat și înghesuit. Am pierdut o oră de lumină pe zi și câteva grade de căldură venind aici. Nu mi-a plăcut să mă întorc din nou într-un oraș, la presiunea oamenilor, zgomotul traficului; mi-am făcut provizii de pixuri noi, dar nu a fost o bucurie ca în Lipari: doar o altă tranzacție anonimă într-un magazin luminat cu benzi led.

Când eram mai tânără, îmi doream doar orașe, întrucât crescusem într-un sat izolat, unde nu se întâmpla niciodată nimic, iar seninătatea mi se părea o capcană. Aveam nevoie de amploare și intensitate, de energia nonstop a Londrei, de luminile electrice ale New Yorkului, care să mă ducă departe de mine însămi, de locuri în care să mă pierd și să găsesc necunoscutul, dar acum voiam să fiu departe de toate acestea, în liniștea somnoroasă a unui golfuleț. Dă-mi o casă pe malul mării, o limbă pe care nu o vorbesc și un soare arzător iarna. Frigul de aici era năprasnic. Am cumpărat cea mai călduroasă haină pe care am găsit-o în oraș.

Coasta Dalmată îmi evocă de fiecare dată un vârtej de buline. Ultima dată când am vizitat-o a fost în circumstanțe foarte diferite, în stilul vechi, cu iubitul la purtător. Ne-am dus la Hvar, fiindcă nu m-am putut gândi unde altundeva să mergem. A devenit un fel de vacanță tip Matrioșka, deoarece, cu mulți ani înainte, în perioada zbuciumată și optimistă de la 20 și ceva de ani, vizitasem aceeași insulă pentru prima dată cu prima mea iubire arzătoare. Întoarsă acolo, mă simțeam ciudat și dislocată, prinsă între fantoma primei experiențe și umbra celei de-a doua. Revenind acum în Split, am simțit o nostalgie acută vizavi de mine când eram mai tânără. Pe atunci eram blondă și sigură pe mine, călătoream cu un rucsac în

spate și fără bani, îndrăgostită nebunește de iubitul meu, care ne-a ținut pe amândoi pe jumătate înfometați pe tot parcursul călătoriei, căci interzisese prânzul în încercarea lui de a slăbi. Am luat vaporul de la Veneția până în Croația și am dormit pe punte toată noaptea ca să economisim banii pe care i-am fi dat pe o cabină. Încă mai am o fotografie făcută de el, stând la masa unui restaurant, într-un tricou roz, cu fața plină de noi pistrui. Zâmbeam ca și cum nimic nu avea să se schimbe vreodată. În acea călătorie am fost mereu la un pas de el, mă cuprindea cu brațul în timp ce îmi arăta lumea și ușurința cu care o ocupă cei bogați. Voiam să călătoresc înapoi în trecut, pe vremea când aveam 21 de ani și nimic nu era pe internet și eram întâmpinați în stațiile de autobuz de bătrâne cu pancarte pe care scria *camere de închiriat*, fără poze sau recenzii online, pur și simplu te luai după una dintre ele și sperai să o fi nimerit bine, și totul mergea strună, iar posibilitățile erau infinite. De data aceasta mă simțeam foarte diferit. Eram singură, era iarnă și întuneric. Voiam să fiu din nou fata de pe vremuri.

În anii 1970, Aristid Vučetić, care locuia în Dubrovnik, a sugerat că locul principal al călătoriei lui Odiseu a fost Marea Adriatică, și nu Marea Egee, și a susținut că insula croată Mljet era insula lui Calipso, dintr-o serie de motive, inclusiv fiindcă are o peșteră care i se potrivește descrierii din poveste. Potrivit cărții *Demystifying The Odyssey* (*Demistificarea Odiseei*), atunci când Vučetić și-a publicat ideile într-o serie de articole de ziar, unii savanți italieni furioși au încercat imediat să discrediteze această „încercare de a strămuta călătoriile lui Odiseu". Este posibil ca teoria sa să nu fi fost suficient de solidă pentru a-i convinge pe experții italieni, dar pentru mine a fost de ajuns.

Nu exista un feribot direct spre Mljet, așa că am cumpărat un bilet spre Korčula, cea mai apropiată insulă, plănuind să petrec câteva zile acolo înainte să găsesc o modalitate de a pleca mai departe. Vaporul se mișca încet pe apă, ducându-mă spre sud, în direcția Muntenegrului.

Korčula este lungă și îngustă, aproximativ 32 kilometri lungime și 8 kilometri lățime, și este renumită pentru orașul său de basm, care este mai mic și mai drăguț decât Dubrovnik. Am închiriat un apartament mic și călduros de la Adrijana, deasupra atelierului unui artist, chiar în centrul orașului fortificat. Proiectate de colonișți venețieni pricepuți, străzile înguste sunt dispuse în formă de oase de pește, fiecare fiind curbată și înclinată în jurul unei coloane vertebrale centrale pentru a proteja locuitorii de vuietele lui *Bura* (bora), un vânt catabatic puternic și extrem de neplăcut care suflă dinspre nord-est, și pentru a-i permite minunatului vânt de nord-vest *Maestral* (mistral) să aducă aer proaspăt în timpul verii toride. Puterea vânturilor pe insule mi-a fost confirmată încă o dată în timp ce mă plimbam pe străzi — se presupune că aici, în epoca medievală, a fost adoptată o lege care acorda imunitate împotriva urmăririi penale în zilele în care vântul *Jugo* din sud-est bătea cu putere, deoarece se spunea că îi scoate pe oameni din minți, astfel că era firesc să nu mai poată fi trași la răspundere pentru comportamentul infracțional atunci când vântul era năprasnic. Am putut observa influența venețiană asupra orașului, în clădirile lui albe și elegante. Întregul loc arăta de parcă ar fi fost sculptat în marmură, dar erau foarte puțini turiști și părea sinistru de pustiu, un oraș de jucărie fără păpuși.

L-am întâlnit pe Joey Inocentul bătând străzile insulei. Era un student american de vreo 20 și ceva de ani, înalt și slab, un

tocilar chipeş cu ochelari cu rame de sârmă, cu o viziune inocentă şi entuziastă asupra vieţii şi un cioc cu fire rare pe care îl mângâia ocazional, ca şi cum ar fi încercat să îl încurajeze să crească. Cursurile i se mutaseră în mediul online, aşa că a plecat în Croaţia pentru că era încă deschisă turiştilor, rata de infectare era scăzută, traiul era ieftin şi dorea să vadă insulele. I-am explicat planul meu de a vizita Mljet şi Joey şi m-a privit cu îngrijorare. „A fost groaznic acolo", a spus el, „totul era închis, era ceaţă şi era înfricoşător. Ca într-un film de groază în partea în care eşti pe punctul de a fi ucis." În timp ce vorbea, mi-am imaginat o insulă ameninţătoare, rece şi umedă, cenuşie şi sinistră.

În poveste, insula lui Calipso pare mai degrabă o lumânare parfumată scumpă:

Mireasma de citrice și de pin
*învăluia întreaga insulă…**

Divina Calipso trăieşte într-o peşteră în mijlocul pădurii sale parfumate. Odiseu este aruncat pe ţărmurile insulei ei după ce supravieţuieşte naufragiului pe care Zeus l-a provocat atunci când oamenii lui au mâncat vitele zeului soarelui. Zeiţa îl seduce, cred că folosindu-se de arta infailibilă şi profund erotică a ţesutului la război şi cântând un pic, nu este foarte clar, deşi, desigur, promisiunea ei de nemurire probabil are şi ea o contribuţie. În orice caz, Odiseu, la rândul său, o satisface pe Calipso cu atâta măiestrie încât ea nu se satură niciodată şi se hotărăşte să-l ţină prin preajmă. Practic, ea îl

* *Lemne / De chedru și de tuia ce se taie / Ușor, în vatră-arzând, mireasmă dulce / Împrăștiau departe-n tot ostrovul.*

întemnițează ca sclav sexual timp de șapte ani. Probabil că sexul formidabil cu o zeiță frumoasă nu a fost nici pentru el o corvoadă. Cu toate că atunci când îl întâlnim pentru prima dată pe Odiseu în poveste, acesta plânge pe plajă, tânjind după casă și ducându-i dorul soției sale, pe care o înșală.

Povestea începe la mijloc, când Atena îl convinge pe Zeus că lui Odiseu trebuie să i se îngăduie să se întoarcă acasă. „Rapidul" Hermes (zeul curier la comandă) este trimis la Calipso cu un mesaj în care i se spune să își scoată ghearele din Odiseu și să îl elibereze. Zeița nu e încântată că i se cere să renunțe la iubitul ei și se lansează într-un înflăcărat discurs feminist:

Calipso se cutremură și se repezi la el:
„Voi, zei cruzi și geloși! Îi purtați pică
Oricărei zeițe care primește un bărbat
*ca amant în patul ei"**

Este o punere la punct serioasă, iar ea susține cu argumente fiecare aspect pe care îl aduce în discuție: frumoasa și trandafiria Zână a Dimineții l-a avut ca iubit pe muritorul Orion, numai că Artemis l-a ucis. Demetra, zeița recoltei, a făcut dragoste cu Iasion pe câmp, până când Zeus l-a ucis cu o bombă de foc. Este o lume a bărbaților, chiar și atunci când ești zeiță: același vechi dublu standard. Calipso trebuie să se supună voinței lui Zeus, nu are de ales pentru că, așa cum se întâmplă întotdeauna, puterea este concentrată în mâinile bărbaților.

---

* *Ah, cruzi sunteți, pizmași fără potrivă, / Voi, zeilor ce nu lăsați din pizmă / Pe zâne de a-și lua de soț pe-oricare / Bărbat și-l pot alege din iubire!*

În consecință, ea îi dă lui Odiseu instrucțiuni detaliate, ca la Ikea, despre cum să construiască o plută și îl aprovizionează cu mâncare și băutură, haine și un vânt ușor care să îl ducă în siguranță acasă. Odiseu este emoționat și afectat la gândul că va pleca pe o mică plută fragilă, este paranoic și se teme că este o păcăleală, iar ea este nevoită să-l liniștească. Calipso, la rândul ei, încearcă să înțeleagă de ce vrea el să se întoarcă la Penelopa, o simplă muritoare, când ea este o zeiță regină super sexy. Este o întrebare bună:

Știu că trupu-mi este mai mândru ca al ei
În frumusețe, muritorii pe zei nu-i pot întrece.[*]

Ea ajunge la concluzia că trebuie să fie din cauză că Odiseu este un masochist atras de suferință. Fără să stea deloc pe gânduri, el este de acord și începe să o flateze. Acum, știind că este pe cale să se întoarcă acasă la soția sa, toate lacrimile s-au uscat și este pregătit pentru o ultimă partidă fenomenală.

intrară în peștera goală
și-n dragoste se desfătară, lipiți unul de altul[**]

Emily Wilson susține că discursul lui Calipso este memorabil datorită deschiderii sale emoționale, dar subliniază că aceasta „își face un deserviciu prin simpla evidențiere a înfățișării ei superioare. Ea are, de asemenea, o minte superioară".

---

[*] *Ce-i drept, o fi ea trupeșă, frumoasă, / Dar nu mă țiu eu mai prejos de dânsa, / Că nu se-ncape doar între zeițe / Și muritoare-ntrecere nici una / De frumusețe și de măreție.*

[**] *Ei merseră în fundul / Boltitei peșteri, unde se culcară / Și petrecură până ce-adormiră.*

Emily crede că zeița „apreciază și înțelege capacitatea [lui] de a înșela și de a țese intrigi, pentru că și ea are calități asemănătoare" și, prin urmare, se potrivește foarte bine cu el.

Pentru mine, a fost enervant de răsunător, o zeiță nesigură care își face griji în legătură cu înfățișarea ei, care se lasă înșelată de un bărbat care nu merită și care se îndoiește de ea însăși.

L-am sunat pe tatăl meu, dar părea distrat.

— Ce faci?

— Mă uit la televizor,

— Serios? Credeam că-mi scrii discursul de nuntă.

— Nu fi enervantă, a spus el tăios, azi am puțin de furcă, Pietro.

Acesta era codul lui pentru o zi îngrozitoare, plină de durere, greață și oboseală cruntă. Tratamentele împotriva cancerului au efecte secundare nefaste, iar irascibilitatea e printre cele mai neînsemnate.

— Bine, vorbim mai târziu, i-am spus.

L-am sunat pe fratele meu. Mi-a spus să nu-mi fac prea multe griji, m-a asigurat că totul e normal. În două săptămâni urma să ia o pauză pentru ca organismul lui să se refacă.

Am pus telefonul jos gândindu-mă la durere și la toate formele diferite pe care le poate lua.

Apele Mării Adriatice erau verzi și delicios de reci, dar înotul în Korčula era mult mai înviorător decât în Italia. Apa era palpabil mai rece, iar temperatura exterioară scăzuse și ea, așa că înghețam când intram și îmi era frig când ieșeam. Dar acum eram dependentă de șoc, de valul de adrenalină, de explozia de endorfine. Mi-am pus în gând să găsesc cele mai bune locuri de înot de pe insulă în primul meu weekend. La Pupnatska Luca, pe coasta de sud, plaja arăta ca o promisiune de pe o carte poștală: un semicerc de apă de un albastru electric încadrat de păduri de pini de un verde aprins, cu munți înalți care se ridicau de ambele părți ale golfului.

Am închiriat o bicicletă electrică să ajung acolo. În mod normal, aș considera că am trișat, dar drumul era prea abrupt pentru o bicicletă obișnuită și chiar și mașinăria asta sofisticată urca greu unele pante. Ultima coborâre sinuoasă m-a făcut să țin strâns de ghidon în timp ce coboram în goană pe drumul de munte întortocheat, luând virajele prea repede. Plaja era plină de pietriș, iar apa era uluitor de rece când am intrat încet în ea, fiind miezul iernii. Am ezitat când mi-a ajuns până la coapse și m-am forțat să mă scufund, încercând să-mi controlez respirația în timp ce îmi explodau ace pe toată pielea. Am încercat, ca întotdeauna, să observ cum se mișca frigul pe corpul meu, fiind atentă la felul în care radia peste mine, coborând spre încheieturile mâinilor, în timp ce răsuflarea mi se strângea în gât.

Sunt o bună înotătoare, constituția mea este prielnică acestei activități, lucru pe care tatăl meu îl spunea cu plăcere crezând că este un mare compliment, până când mama i-a atras atenția că îmi creează un complex. „Umeri largi în comparație cu talia", a corectat el, neînțelegând ideea. „Vreau doar să spun că ești atletică", a zis cu tristețe, „umerii tăi sunt frumoși și

musculoşi", dându-şi ochii peste cap spre mama, în semn că delicateţea fetelor adolescente era ieşită din comun. Nu am purtat niciodată rochii fără bretele, dar întotdeauna mi-a plăcut să înot. După câteva minute, am început să mă simt bine, emoţia depăşind disconfortul, şi a devenit uşor să alunec printre valuri în timp ce dădeam ture de înot prin golf. Când am ieşit din apă, tremuram de frig aproape necontrolat, corpul mi se înroşise peste tot, iar degetele albe şi îngheţate nu mai funcţionau cum trebuie, aşa că m-am chinuit să-mi pun hainele pe mine.

În golful Samograd de pe ţărmul opus, lângă satul Račišće, la 15 kilometri spre vest de oraş, ceva s-a întâmplat cu bicicleta mea electrică şi m-am umplut toată de ulei; am sunat la magazinul de biciclete şi am aşteptat-o pe Antonija să vină cu o baterie nouă, deoarece bicicleta era prea grea pentru a pedala în pantă fără energie, dar înotul, când am ajuns acolo, a meritat toată drama.

Plaja era din prundiş, iar marea se mişca pe pietricele, scoţând un sunet asemănător cu cel pe care îl fac jucătorii care aruncă zarurile la masa de poker. Am înotat în reflexia pinilor verzi care făceau ca apa să pară chiar mai verde decât în mod normal. Grecii numeau această insulă „Korčula neagră" din cauza densităţii pinilor, iar insula este şi astăzi acoperită în mare parte de păduri.

Când înot, simt că am găsit o modalitate de a-mi reocupa corpul, faptul că îl forţez să intre în apa îngheţată pare să-i calmeze neliniştile pătrunzătoare, de obicei inevitabile, de care suferă, iar în zilele în care nu înot, indiferent de motiv, mă simt plată şi fără contur. Am reuşit să-mi prelungesc din nou activitatea de liber-profesionistă, dar odată cu scurtarea zilelor, a devenit din ce în ce mai dificil să echilibrez şedinţele

cu cerinţele lacome ale corpului meu dependent de apa rece: era prea frig pentru înotul de seară după lăsarea întunericului şi prea întuneric pentru înotul de dimineaţă înainte să mă apuc de lucru.

Locul meu obişnuit în timpul săptămânii a devenit „plaja" Mandrač, de sub mănăstirea din afara oraşului. Dacă mergeam repede, reuşeam să fac o baie rapidă în jurul prânzului. Nu este chiar o plajă, ci un mic port în partea de vest, unde localnicii îşi ţin bărcile de lemn. Numele i se trage de la *mandraccio*, care înseamnă „port mic" în italiană, coliziune lingvistică datorată colonizării veneţiene. Apa a fost întotdeauna calmă aici, mai mult ca un lac decât ca o mare. Mă lăsam pe spate şi pluteam, uitându-mă la oraşul de basm, la orizontul dominat de clopotniţa bisericii, la casele cu acoperişuri roşii, la palmierii extravaganţi şi la zidurile uriaşe ale oraşului fortificat care îmbrăţişau totul. Priveliştea era frumoasă, dar îmi era dor de valurile turbulente din Italia, care mă legănau şi mă azvârleau de colo-colo. Nu aveam niciun sentiment de pericol aici, înotând printre bărcile plutitoare.

Într-o zi, grăbindu-mă să fac o baie între şedinţe, am văzut o femeie blondă tăind apa într-un mare stil. Eu şi un cormoran negru am urmărit-o de pe mal, iar când m-am alăturat ei în mare, ţipând de frig, ea a râs şi mi-a sugerat să intru mai încet ca să-mi păstrez energia. După aceea, m-a invitat să împărţim un termos de ceai fierbinte să ne încălzim.

Tonificată şi subţire, Lea avea în jur de 40 de ani, dar părea mai tânără. Practica yoga şi credea în obiceiul de a-i scrie scrisori lunii. Epistolele trebuiau să fie scrise pe hârtie verde şi strecurate sub pernă cu câteva nopţi înainte de luna plină. De asemenea, credea în lenjeria frumoasă, în puterea alimentelor integrale de a reface corpul, în beneficiile pentru sănătate

ale înotului în apă rece și în a nu te pierde niciodată într-o relație. Avea ceva înălțător în ea, ceva de pe altă lume. Când mi-a spus că tatăl ei era originar din Mljet, totul a căpătat sens. Lea ar fi putut fi o întruchipare a lui Calipso, sau cel puțin una dintre urmașele ei.

A devenit rapid nutriționista și doctorița mea. De profesie fitoaromoterapeut, Lea știa cum să prepare elixire din uleiuri și care sunt extractele din plante care te hrănesc și te înviorează. Mi-a prescris o dietă strictă, care însemna să mă duc la ea acasă și să mănânc o supă de dovleac de un portocaliu aprins, cu semințe prăjite care crăpau când mușcam din ele, și negrese amare cu mandarine, făcute din fructele de iarnă care încă mai atârnau la ea în copac. M-a pus să cumpăr un set amețitor de suplimente, spunându-mi cu fermitate că toate sunt esențiale atunci când m-am întrebat cum o să încapă în valiza mea la plecare. I-am urmat instrucțiunile în vederea curățării ficatului stresat cu ridiche neagră și anghinare, am luat o pomadă cu usturoi rea la gust, care să mă ferească de răcelile de iarnă, am adăugat picături de vitamina D în apă și am înghițit în fiecare zi tablete de spirulină ciudat de mari.

Lea a preparat uleiuri de aromaterapie personalizate, amestecate cu precizie pentru a răspunde tuturor nevoilor mele patologice, pe care le-a identificat cu o acuratețe alarmantă: mandarină roșie pentru îmbunătățirea moralului, salvie pentru feminitate, ylang-ylang pentru „a te îndrăgosti de tine". Miroseau a citrice și a copaci, ca pădurea lui Calipso. Mi-a dat inclusiv ceva făcut din magneziu marin, promițându-mi că mă va lecui de somnul meu fragmentat. Acesta fusese o urmare neașteptată a pandemiei și a noilor temeri venite din umbră, cu suflul morții și al sfârșiturilor. Obișnuiam să dorm regește, legănându-mă în adâncuri ori de câte ori doream,

dar acum mă trezeam frământându-mă în paturi ciudate, privind în sus la tavane necunoscute în toiul nopții, în fiecare noapte, și nu mai puteam adormi la loc.

Zahărul era interzis, dar Lea mi-a făcut o prăjitură densă cu ciocolată fără zahăr, servită cu un tip de gem galben-auriu pe care îl preparase în vară. Am mâncat prăjitura greoaie și înțepătoare după ce am înotat împreună în piscina mare în aer liber de la marginea orașului. Lea mi-a povestit că, în anii '70, în ciuda tuturor probabilităților, echipa din Korčula a avut o victorie surprinzătoare la Cupa Europeană de polo pe apă, fiind cel mai mic oraș care a obținut vreodată acest titlu. Piscina exterioară a fost construită pentru ca locuitorii insulei să se antreneze în ea, dar iarna era goală.

Am urmat instrucțiunile Leei, am înghițit toate pastilele, am aplicat unsoarea, am încercat să am gânduri frumoase. Rețeta ei mi-a oferit prima noapte de somn neîntrerupt din ultimele luni. Pe Korčula m-am reconectat cu un „da" care la Londra era cel mai adesea un „nu", când mă plimbam în viteză prin oraș pe bicicletă, oscilând între serviciu și cursurile de yoga (unde, în mod ironic, nu încetineam deloc ritmul), între întâlnirile cu prietenii și cinele de serviciu, între seri de comedie, ieșiri în oraș, lecții de patinaj și zboruri. Când toate astea au încetat, ceva din adâncul meu s-a fosilizat, a început să devină casant, dar, sub supravegherea atentă a Leei, am început să îmi adun din nou puterile, puteri care se risipiseră atât de departe de mine în timpul pandemiei, încât abia îmi mai aminteam cum să le folosesc. Lea mi-a amintit de ceea ce știam, mi-a dat fularul ei ca să mă feresc de vântul rece și a înotat alături de mine. Poate că până la urmă era un amestec între Circe și Calipso: jumătate vrăjitoare, jumătate zeiță. Oricum ar fi, grație ei am început să am din nou încredere în mine, să

mă conectez din nou cu intuiția mea. După câteva zile de urmat acest nou regim, mi-am dat seama că nu îmi verificasem telefonul toată ziua, că nu mai speram ca fostul meu iubit să apară brusc pe insulă cu brațele pline de flori și ochii îndureraţi. Că, de fapt, nu mă gândisem deloc la el.

Pentru a ajunge la Mljet, Lea mi-a spus că va trebui să urmez un traseu complicat care presupunea să mă întorc pe continent și să prind din nou feribotul pentru mașini, dar m-a avertizat că e o perioadă proastă a anului pentru vizită și credea că vremea e pe cale să se înrăutățească. Clarviziunea părea să fie încă una dintre abilitățile ei magice, deoarece a doua zi s-a iscat furtuna, marea a devenit prea periculoasă pentru a fi străbătută, iar feriboturile au fost suspendate pe termen nelimitat. „Așa se întâmplă iarna", mi-au spus oamenii din port, ridicând din umeri, când am întrebat când putem pleca. Săptămâna s-a prelungit și tot nu erau vapoare. Eu și Odiseu făcuserăm schimb de locuri: eu eram captivă pe insula greșită, în timp ce el înfrunta furtuna pe mare.

Când Odiseu plutește pe pluta lui, puternicul său dușman Poseidon îl spionează. Într-un acces de furie, el stârnește o furtună pe mare. Având rău de mare și clătinându-se, Odiseu geme și se plânge, cade, reușește să se urce din nou și trebuie salvat din nou de o femeie. De data aceasta este vorba despre zeița albă, Ino, care ia forma unui pescăruș. Ea îi ordonă să se dezbrace, să își lege eșarfa ei de el ca protecție, să abandoneze pluta care se despica și să sară peste bord. Odiseu, încăpățânat și neîncrezător, nu-i urmează instrucțiunile, dar, în cele din urmă, pluta lui este atât de avariată, încât nu are de ales. Planul lui Ino funcționează întocmai cum îi spusese, după care intervine încă o femeie pentru a-l ajuta. De data aceasta este Atena, care îl protejează pe Odiseu, unul dintre favoriții ei din

toate timpurile. Ea liniștește vânturile, calmează marea, astfel ca el să poată înota până la țărmul unei alte insule, păcălind din nou moartea.

Eu nu prea visez să fiu salvată de pescărușI și zeițe, dar faptul că nu am putut pleca din cauza furtunii mi-a arătat reversul insulelor: izolarea care le este intrinsecă; ele pot fi locuri în care să evadezi, însă doar până când nu mai poți pleca, moment în care devin cu totul altceva. Nu-mi place să mă simt prinsă într-o capcană, să nu am cale de ieșire. Întotdeauna am un plan de evacuare, trebuie să simt că există o ușă sau o fereastră deschisă tot timpul. Cred că asta i se datorează faptului că am crescut la țară, fără transport public, eram blocată, nu aveam nicio scăpare. Trebuia să aștept să împlinesc vârsta necesară pentru a conduce, pentru a pleca.

M-am îndreptat spre restaurantul lui Frano, Konoba Komin, ca să mă liniștesc lângă foc.

Frano arăta ca un căpitan de pirați; avea părul lung argintiu legat la spate cu o bandană și era îmbrăcat în întregime în negru. Mâncarea pe care o pregătea era simplă și delicioasă, gătită la grătar pe foc deschis, dar restaurantul lui era de obicei gol. În majoritatea zilelor eram doar noi doi, stând de vorbă la un risotto de sepie neagră sau la o supă bakalar din pește alb și cartofi, dar astăzi ușa s-a deschis și din furtună s-a ivit o americancă roșcată, scuturându-și buclele. În spatele ei, un bărbat zvelt și arătos, cu un fular elegant, se lupta cu vântul pentru a-și strânge umbrela. Au luat masa cea mai apropiată de foc, iar ea m-a invitat să beau cu ei un pahar de Pošip, vinul local. Într-un exemplu de determinism normativ perfect, mi-a spus că o cheamă Mona și că este terapeut sexual.

Nu mi-am pus în gând să săvârșesc un ritual la lumina lunii cu un terapeut sexual, însă iată-mă acolo, pe stânci, târziu în noapte, aprinzând lumânări. Când am întrebat-o pe Mona cum este meseria ei, mi-a spus că, în principal, ascultă oamenii fără să îi judece și îi alină. Apoi mi-a spus, ca într-un aparteu cam tare, că Georges, iubitul ei francez, „este destul de conservator în pat", iar el a ridicat privirea, îngrozit, și a încercat rapid să și-o ferească în timp ce ea râdea.

Mona locuia în Florida și făcea naveta la birou cu o placă cu padelă pe râu; Georges purta o cravată veritabilă și locuia la Paris. Niciunul dintre ei nu voia să se mute. Compromisul, cumva, a fost cumpărarea unei case de vacanță în Korčula. Și iată-ne pe toți trei, la miezul nopții, pe stâncile de sub zidurile orașului.

Ploaia se oprise, dar încă mai era furtună, marea era zgomotoasă și luminoasă, izbindu-se de stâncile negre, norii se mișcau repede pe fundalul galben al lunii, captându-i strălucirea. Urmând instrucțiunile de pe internet, nefiind familiarizată cu ritualurile lunii, Mona a legat trei lumânări cu un șnur albastru. Am fost instruită să tai în mod ceremonial firul din jurul primei lumânări, care reprezenta trecutul. Am scris fiecare ce trebuia să lăsăm în urmă și am ars mesajul în flacără. Am scrijelit numele băiatului care mi-a inspirat lectura *Odiseei*. El a fost catalizatorul acestei călătorii, acțiunile lui m-au pus în mișcare și, la urma urmei, nu este aventura al doilea cel mai bun lucru după dragoste? Scântei mici și săltărețe s-au ridicat zburând în noaptea întunecată în timp ce hârtia ardea.

A doua lumânare a fost dedicată motivelor pentru care eram recunoscători. Am scris o listă lungă cu numele unor oameni care fuseseră buni cu mine în această călătorie. Din nou, hârtia a ars portocaliu în întuneric.

A treia lumânare reprezenta viitorul. Am scris lucruri de care eu, când eram mai tânără, aş fi râs, lucruri stupid de convenţionale. Apoi ne-am aşezat picioarele încrucişate pe stâncile umede şi am încercat să simţim lumina lunii şi a stelelor în noi. Am sfârşit prin a asculta marea care se izbea de zidurile oraşului, gândindu-mă la cât de mult îmi plăcea deschiderea Monei, vivacitatea ei. Când am deschis ochii, Georges, încercând să-şi înăbuşe un zâmbet, strângea bucăţi de aţă şi lumânări stinse. M-am uitat la luna rotundă, la lumina lunii care arginta marea întunecată şi neliniştită, sperând că măcar o parte din cele scrise aveau să se adeverească.

A doua zi, în librăria secondhand din oraş, am deschis la întâmplare o carte de poezii şi am dat de acest poem. Sună artificial, ca o situaţie oportună de film, dar chiar aşa s-a întâmplat. Poate că ritualul funcţiona. Poate că, până la urmă, chiar eram călăuzită.

Is it

possible
to be returning
all your life
to a Penelope
you've
never met[*]

---

[*] *Oare este / posibil / să te întorci / toată viaţa / la o Penelopă / pe care / nu ai cunoscut-o niciodată.* (n. trad.)

Adrijana, proprietara locuinței mele, m-a invitat la ea acasă pentru un prânz tradițional sârbesc. Mătușa și unchiul ei erau acolo, deși în mod normal își petreceau iarna la Belgrad, dar, la fel ca mine, simțiseră că era mult mai sigur să stea departe de orașele mari. Casa Adrijanei era luminoasă, cu tablouri, bârlogul unui artist. Am mâncat supă și un fel de varză murată servită cu friptură de porc, dar cea mai bună parte a mesei a fost *tufahije*: mere verzi coapte umplute cu un amestec delicios de ciocolată și alune. Unchiul Adrijanei le făcuse. Acesta mi-a așezat farfuria în față în mod ceremonial, a scuturat violent recipientul ca și cum l-ar fi jignit profund și s-a apucat să-mi acopere mărul cu o cantitate imposibil de verticală de frișcă. Nevorbind aceeași limbă, ne-am zâmbit unul altuia ca niște copii. Mărul avea gust de binecuvântare, de ceva pentru care Odiseu și oamenii săi și-ar fi dat brațul drept în timp ce mureau de foame pe diferite insule. În poveste, ei sunt adesea înfometați și, desigur, această foame nu este doar fizică, ci și simbolică, cu referire la dorul lor de casă.

După prânz, Adrijana m-a dus la Crkva Svetog Antuna (Biserica Sfântului Anton). Aflată în capătul a o sută de trepte, fiecare treaptă fiind flancată de chiparoși înalți, urcarea mi s-a părut grandioasă și ceremonioasă, dar biserica în sine era simplă, cu o clopotniță mică și o sculptură din secolul al XIV-lea a sfântului, dominată de o inimă uriașă. Ne-am așezat pe o bancă afară să ne uităm la marea biciuită de vântul puternic. Am întrebat-o pe Adrijana cum a ajuns din Serbia pe această insulă, iar ea mi-a spus că a fost vorba despre o poveste de dragoste. S-a îndrăgostit de un bărbat din Korčula și au avut un copil. Deși mariajul lor nu a rezistat, dragostea ei pentru insulă a rămas puternică. Înaltă și atletică, îmi amintea cumva de o panteră. În timp ce o ascultam, mi-am dat seama că

Adrijana era poate o altă versiune a carismaticei și seducătoarei Calipso. Avea o anumită stăpânire de sine, un fel de siguranță redutabilă pe care o admiram, deoarece mie îmi lipsea.

În timp ce vorbea, i-am remarcat și determinarea, felul în care își crescuse fiul singură, adoptând această insulă, construindu-și un cămin aici, dezvoltându-și afacerea, mai întâi magazinul de artă, apoi apartamentul de închiriat și, în curând, un nou hotel din ruinele unui palat venețian. Era ceva emoționant în ea, ceva electric. Avea aproape 50 de ani și era plină de energie, se mișca cu ușurință prin ținutul ei adoptiv. Când m-a lăsat la apartamentul meu, s-a îngrijorat în privința frigului și a insistat să-mi împrumute un pulover cald din mohair. Purtându-l, mă simțeam aproape de ea și speram ca o parte din felul ei de a fi să mi se transmită și mie.

Când voi părăsi această insulă, îi voi da înapoi puloverul din mohair, în ciuda protestelor ei, lucru pe care îl voi regreta mai târziu. Îmi voi dori să îl fi păstrat, să fi păstrat o parte din ea lângă mine. Cred că hainele și bijuteriile poartă ceva din proprietarii lor, adânc în firele țesăturii, invizibil, ca ADN-ul.

Din punct de vedere vestimentar, tatăl meu se îmbrăca urmărind un singur scop: să zădărnicească relele intenții ale eventualilor hoți de buzunare. Începea cu o pereche de pantaloni impermeabili cu buzunare cu fermoar, ale căror beneficii împotriva hoților le lăuda cu entuziasm. Aceștia mă făceau să mă simt rușinată în adolescență și i-am smuls promisiunea că nu va coborî niciodată din mașină când va veni să mă ia. Mulți ani a purtat o borsetă și, deși era destul de bună pentru a descuraja potențialii bandiți, a atins nivelul de securitate nuclear odată cu achiziționarea unui portofel cu lanț. Acest dispozitiv impresionant nu l-a dezamăgit niciodată pe când se plimba prin periculosul Cotswolds.

Când l-am văzut ultima dată, mi-a strecurat în geantă unul dintre puloverele lui de caşmir. L-am găsit când m-am întors la Londra şi am fost emoţionată, fiindcă nu era genul care să ofere cadouri. Când eram acasă, îi împrumutam şosetele şi puloverele, dar mereu fără permisiunea lui. L-am împăturit cu grijă într-o pungă pentru a-l proteja de molii şi l-am pus într-un sertar. Mi-am dorit să fi luat puloverul cu mine. Mi-ar fi prins bine în frigul acesta croat.

Şi el credea în ritualuri. De fiecare dată când aveau o programare la spital, el şi mama se îmbrăcau cât mai elegant posibil. Cred că, într-un fel, considera că efortul depus îi putea mări şansele de a primi veşti bune.

Vremea s-a înrăutăţit, vântul a continuat să fie prea puternic pentru ambarcaţiuni. Am început să mă împac cu ideea că nu o să ajung la Mljet, că până la urmă nu o să pun piciorul pe insula lui Calipso. Când e vorba despre o odisee, nu prea poţi alege unde să mergi, totul depinde de soartă şi de zei.

Restricţiile s-au înăsprit, Frano a fost nevoit să îşi închidă restaurantul, conversaţiile noastre seara lângă foc au fost desfiinţate, iar viaţa a început să îşi piardă culoarea. Toate cafenelele au început să servească doar la pachet, iar fără cafenele şi restaurante nu mai aveai unde să te duci. Vechea singurătate mă apăsa din ce în ce mai tare. M-am hotărât să călătoresc până la Zagreb şi să prind un avion care să mă scoată din ţară imediat ce feriboturile aveau să circule din nou. Simţeam că iarna se apropie, că lucrurile se înrăutăţesc.

Am înotat în ploaie și am început să mă gândesc din nou la ideea de acasă și la căile mele de migrație spre și dinspre ea. Poate că de fiecare dată când noțiunea de acasă este redefinită, pierderile noastre devin mai mari. Am citit despre porumbeii voiajori, despre modul în care transportau mesaje de la trupe la comandament în Primul Război Mondial. Pe atunci, porumbeii erau mult mai fiabili decât echipamentele radio. Păsările curajoase zburau la înălțime deasupra câmpurilor de luptă, ocolind gloanțele, chiar și atunci când lunetiștii își îndreptau armele asupra lor, având ordin să întrerupă comunicațiile inamicului prin încercarea de a-i doborî. Interesant este că poți antrena un porumbel voiajor să se întoarcă în locuri diferite. Păsările pot fi învățate că acasă este un concept mobil, că nu este întotdeauna fix. Chiar și porumbeii pot înțelege că lucrurile rareori rămân la fel pentru mult timp. Pasărea învață și se adaptează după doar câteva zboruri de antrenament, folosindu-și simțurile magnetice misterioase pentru a localiza noua sa casă, calculând cum să se întoarcă acolo pe cea mai rapidă și eficientă rută. Mi-am imaginat apartamentul meu din Londra, gol și în așteptare, un muzeu prăfuit al persoanei care am fost, simțeam că aparține unei alte vieți, unei alte fete.

Când, în sfârșit, vremea s-a îmbunătățit, am așteptat toată ziua în port, dar bărcile s-au anulat una după alta din motive pe care nu le-am înțeles. În cele din urmă, la lăsarea serii, am găsit un feribot pentru mașini care să mă ducă înapoi pe continent.

— Mai bine mai târziu decât niciodată! mi-a spus veselul croat care așteptase cu mine toată ziua.

În timp ce feribotul își croia încet drum pe marea întunecată, m-am gândit la căutare și la întoarcere, la iubire și la durabilitatea ei, la durerea pe care o tot respingeam de fiecare dată când discutam cu tatăl meu, la modul în care îmi modulam vocea când vorbeam ca să nu-și dea seama cât de tristă eram, la faptul că nu puteam să-i spun niciodată ce simțeam cu adevărat pentru că ar fi fost doar un urlet. M-am gândit la ușurința legăturilor făcute pe drum și la modul în care ele păreau să reziste, la faptul că în Korčula am găsit trei femei care mi-au arătat trei moduri diferite de a fi.

Aeroportul din Zagreb, în frigul cumplit de la începutul lui decembrie, arăta ca într-un film SF cu buget redus, gol și suprailuminat, cu rânduri de tejghele de check-in abandonate și o singură femeie, care stătea în spatele tuturor ghișeelor și citea *Jane Eyre*. A lăsat cartea deoparte cu reticență pentru a-mi lua pașaportul.

Eram în drum spre o insulă pe care se spunea că umblă monștri cu un singur ochi, iar accesul pe ea avea să fie complex, căci fuseseră introduse noi teste PCR și timpul se scurgea. M-am urcat într-un avion epuizată de atâta tensiune. Am încercat să nu respir.

Capitolul opt

Insula Ciclopilor

Menorca, Spania

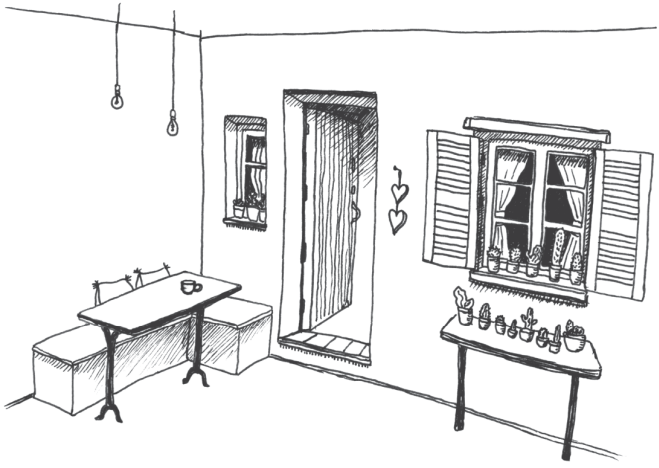

Străinilor! Cine sunteți? De unde ați venit
din largul mării? Aveți treabă sau hoinăriți
fără țintă, ca piratii[*]

Ciclopii

La fel și ochiul lui pocni pe suliță.
Apoi urlă îngrozitor, de răsunară stâncile[**]

---

[*] *Dar cine sunteți voi? De unde bateți / Al mării drum, străinilor? Cu treabă / Veniți la noi sau hoinăriți pe mare / Ca niște hoți.*

[**] *Așa tot sfârâia și ochiul /Ciclopului, când răsuceam noi parul. / Și groaznic el gemu. Boltita stâncă / Vui de glasul lui.*

Deasupra orașului galben Mahón, cerul de iarnă era de un albastru intens. Toate clădirile erau vopsite în nuanțe de citrice și lămâie, ocru și muștar și în toate tonurile intermediare. Palmierii zăngăneau în vânt, iar șoseaua cobora în josul dealului spre portul ascuns, unde iahturile albe așteptau, în felul lor superior, sclipitor, vara.

De-a lungul bulevardului comercial central, portocalii erau încă plini de fructe, iar vrăbiile se adunau pe ramurile lor la lăsarea serii pentru a-și striga una alteia veștile zilei, volumul lor crescând pe măsură ce lumina slăbea, până când, în amurg, discuția devenea atât de zgomotoasă, încât trebuia să ridici tonul ca să fii auzit. După frigul cumplit al Zagrebului înghețat, aici vremea părea tropicală, aerul mai cald și mai blând. Câștigasem o oră în plus de lumină, zilele se întindeau din nou în fața mea, optimismul soarelui se întindea pe aceste străzi galbene.

Într-una dintre cărțile mele preferate pentru copii, *Tigrul care a venit la ceai*[*], cafeneaua este eroul, repară totul, îi face pe toți fericiți, restabilește ordinea. Recunoscătoare că într-o lume devastată de tigri cafenelele s-au redeschis, stăteam pe terasa verde de la Cafe Nou, cu vedere la portocali și la vrăbiile lor și mâncam o *tostada con tomate*, în timp ce citeam despre Mauricio Obregón. Acesta a fost un istoric și profesor universitar din secolul al XX-lea care și-a petrecut mult timp reconstituind călătorii antice. El credea că insula ciclopilor ar putea fi una dintre Insulele Baleare, astfel că ținutul pe care umblau monștrii cu un singur ochi ar putea fi aici, în Menorca.

---

[*] Judith Kerr, *Tigrul care a venit la ceai*, Editura Pandora M, București, 2017. (n. trad.)

În poveste, Poseidon are o aventură cu o nimfă de mare care rămâne imediat însărcinată (niciun zeu nu are probleme cu spermatozoizii), iar copilul lor creşte şi devine cel mai puternic dintre toţi ciclopii, ducând o viaţă liniştită de păstor pe o insulă.

După ce au scăpat ca prin urechile acului de ademenirea plantelor medicinale psihedelice în ţara lotofagilor şi după ce au fript capre la grătar pe „ostrovul plin de minunăţii", Odiseu şi doisprezece dintre oamenii săi pornesc într-o expediţie, în căutarea ciclopului. Ei pătrund în peştera acestuia, aşteaptă ca monstrul să se întoarcă acasă, iar când revine, într-un alt exemplu clasic de judecată proastă, Odiseu îi cere un cadou, conform protocolului oaspeţilor. Deloc surprinzător, ciclopul refuză să le ofere un cadou intruşilor. În schimb, îi prinde în capcană şi se hrăneşte cu o parte din echipaj, ieşind între timp să-şi pască oile. Odiseu, viclean ca întotdeauna, pune la cale un plan, îl îmbată pe monstru, îi înfige o ţepuşă ascuţită în ochi şi reuşeşte să scape cu restul oamenilor care nu fuseseră mâncaţi.

Ajunşi în siguranţă pe vas, el îl tachinează cu aroganţă pe gigantul orb. Înfuriat, monstrul aruncă o piatră uriaşă spre corabie, dar nu nimereşte, evident, din moment ce nu vede. Înfuriat, ciclopul apelează la ajutorul tăticului său.

Ascultă, zguduitorul pământului, zeule Poseidon cu plete-albastre,
Recunoaște-mă drept fiul tău și fii tatăl meu.
Fă ca Odiseu, prădătorul de orașe,
să nu se mai întoarcă acasă[*]

[*] *Cutremur-de-pământ Neptun, tu, zeul / Cu plete-albastre, dacă eu ți-s fiul / Cu-adevărat și zici că-mi eşti părinte / Ascultă-mă şi fă să nu ajungă / La casa lui Ulise din Itaca!*

Drept replică, „Lordul Poseidon răbufnește, necruțător”*. Un zeu răzbunător are acum o vendetă personală. Isteață mișcare, Odiseu.

Am închiriat un apartament în care ieșea fum negru din prize și lămpile explodau, împrăștiind sticlă peste tot, dar era ieftin și central. Trebuia să găsesc o bicicletă, dar ambele magazine de închirieri din oraș aveau prețuri astronomice: o săptămână de închiriere costa mai mult decât o bicicletă cumpărată la Londra și nu puteam să cumpăr una aici, pentru că singurele care se vindeau erau cele de lux, pe care le folosesc oamenii îmbrăcați în Lycra și care costau mii de lire. Fără bicicletă eram blocată, apa din port era prea uleioasă și poluată pentru înot și era prea departe să merg pe jos până la cea mai apropiată plajă. Când am zis că am devenit dependentă de apa rece, am spus-o la modul foarte real: corpul meu devenise dependent și începeam să mă simt cu nervii întinși la maximum după o săptămână întreagă în Mahón fără înot. M-am gândit dacă să închiriez o mașină, mi s-a părut inutil, deși motivul real a fost o lipsă de încredere în mine neobișnuită.

În urmă cu cinci ani, imediat după ce a fost diagnosticat, tatăl meu a suferit o operație care l-a eviscerat ca pe un animal, pentru a elimina cât mai mult posibil din celulele canceroase. Intervenția nu era curativă, dar urma să încetinească boala, iar el a petrecut o săptămână în spital pentru a se recupera. Era noiembrie, sau cel puțin așa mi se pare în amintirea mea, frig și întuneric prea devreme, iar drumurile erau înghețate și periculoase. Tocmai condusesem înapoi

---

* *Neptun, el singur, cutremurătorul, / I-amar pornit asupra lui.*

spre casă când m-a rugat să mă întorc la spital cu niște lenjerie nouă.

— Nu poate aștepta până mâine?

— Nu, la naiba, nu poate, a spus el.

Eram ruptă de oboseală și simțeam o greutate care era mai mult decât fizică. Era genul de epuizare emoțională cu care corpul meu a trebuit să încerce să se obișnuiască în anii lenți care au urmat, dar în acel moment totul era încă nou și copleșitor. Am sunat-o pe mama, care era în spital cu el.

— Trebuie să vin? Sunt extrem de obosită.

— Știu, draga mea, dar chiar vrea o lenjerie nouă.

Cred că ceea ce își dorea cu adevărat era să dețină controlul și își proiecta dorința asupra unei perechi de boxeri, dar oricum, am scos din nou mașina din garaj și m-am întors pe drumurile negre și alunecoase, refăcând traseul. Treceam printr-un sens giratoriu când o mașină a intrat în mine dintr-o parte. Cel puțin așa am simțit. Compania de asigurări a stabilit ulterior că a fost vina mea. Celălalt șofer a fost șocat și politicos și amândoi ne-am tot cerut scuze. L-am sunat pe tatăl meu, nu am vrut să-l alarmez, mi-am ales cu grijă cuvintele.

— Am avut un mic accident, eu sunt bine, dar mașina ta nu este.

S-a înveselit pe loc, a devenit specialist în asigurări auto, mi-a spus să fac toate lucrurile pe care le făcusem deja și alte chestii pe care nu m-aș fi gândit niciodată să le fac.

— Îmi pare rău de chiloții tăi, tată.

— Nu-ți face griji pentru asta! a spus fericit, părând din nou el însuși. Accidentul de mașină a fost mai bun decât chiloții noi, mai transformator, coliziunea transformându-l din

nou în tată în loc de pacient postoperator, i-a dat un alt lucru asupra căruia să își concentreze atenţia. I-am spus să nu-i povestească fratelui meu, care ar fi fost răutăcios o veşnicie. În mod normal nu sunt o persoană foarte precaută, dar după această întâmplare am devenit mai atentă la condus. Oricum, nu voiam să închiriez o maşină aici. Voiam o bicicletă.

Într-un bar de tapas îi povesteam toate astea barmanului. Terapeut experimentat, mi-a pus în faţă o bere şi măsline şi m-a ascultat.

— O, poţi să iei bicicleta mea, a spus o femeie care stătea pe scaunul din capătul barului. O iau eu de la sora mea şi ţi-o aduc mâine.

— Dar nici măcar nu mă cunoşti!

Montese a respins această obiecţie şi s-a prezentat şi uite aşa vechea magie insulară a început să curgă din nou. A doua zi, s-a ţinut de cuvânt şi a apărut pe stradă împingând o bicicletă veche înspre bar: cauciucuri dezumflate, lanţ ruginit şi frâne stricate, dar toate uşor de reparat. Aveam din nou un mijloc de transport, eram din nou liberă. A refuzat să accepte bani, aşa că i-am lăsat flori.

— Generozitate insulară, s-a mirat tatăl meu când i-am spus, dar eu eram mai puţin surprinsă, obişnuită deja cu bunătatea străinilor.

— E clar că oamenii te plac, a spus el, că te pricepi să faci cunoştinţă cu ei, iar ei îţi dau biciclete şi te invită la masă.

Am pufnit puţin, căci el rareori lăuda pe cineva.

— Mi-aş dori să fii mai mult aşa şi cu familia, rareori vedem această latură a ta, a spus el. Ar fi trebuit să mă aştept la asta, era un maestru al complimentelor cu două tăişuri. Critic şi iubitor, toate amestecate. Cancerul terminal nu te transformă

automat într-un sfânt. Şi nici pe mine nu m-a transformat în sfântă, aşa că i-am răspuns tăios.

În Londra, drumul pe bicicletă spre şi dinspre anumite locuri era adesea partea care îmi plăcea cel mai mult, anticiparea sosirii la o petrecere, uşurarea că pleci de acolo, mersul liber pe străzile întunecate clipocind luminiţe albe şi roşii în drum spre casă, străzile învârtindu-se sub roţile mele, şerpuind prin trafic, uşoară şi de neoprit în densitatea oraşului, coborând pe trotuare de-a lungul apei cu unduiri întunecate întrebându-mă dacă mă voi răsturna, dacă îmi voi putea salva bicicleta şi pe mine. Urcam şi treceam rapid peste Tower Bridge, London Bridge, Blackfriars, coboram încet pe Embankment noaptea, sub şirurile de luminiţe, cu delfinii încolăcindu-se strâns unul în jurul celuilalt la baza fiecărui stâlp de iluminat şi cu apa râului încărcată de lumini roz şi albastre pâlpâind de la teatrele de pe malul opus. Cărările pe care treceam uşor, scurtăturile, cele mai rapide căi spre casă prin întuneric, frig şi ploaie. Drumurile mai lungi în zilele însorite sau când aveam emoţii, mişcarea bicicletei readucându-mă în fire.

Am pedalat pe bicicleta lui Montese în jurul insulei şi am găsit golfuri stâncoase în care să înot. În plimbările mele, am văzut păsări peste tot, mişcându-se prin aer ca nişte note muzicale, îndoindu-şi aripile în toiul zborului pentru a plonja şi a sălta. Păsări albe, atingând norii, zburau în cerc deasupra mea în timp ce mă îndreptam spre mare, păsări albe şi negre cu cozi lungi ţopăiau de-a lungul aleilor, luându-şi zborul exact când treceam pe lângă ele. Păsări minuscule se mişcau printre ramurile joase ale măslinilor, cu capetele înclinate şi clipind din ochi, uitându-se unele la altele şi la mine. Eram vrăjită, aproape obsedată. Aceasta era o limbă pe care voiam să o învăţ.

Javier, un ornitolog din Menorca, mi-a devenit translator. Rezervasem un „tur ghidat pentru observarea păsărilor", dar nu mai era niciun participant în afară de mine. Javier era înalt, cu părul negru și un zâmbet timid, purta pantaloni de drumeție serioși, un rucsac cu o închidere adecvată la piept, avea două binocluri la gât și un telescop pe umăr. Arăta exact așa cum ar trebui să arate un ornitolog, nu că aș mai fi văzut vreodată unul. L-am plăcut instantaneu.

Am condus până la zona mlăștinoasă din spatele Son Bou, o plajă nisipoasă de pe coasta de sud, și am privit prin binoclu cum un erete vânăt îi dădea târcoale unei rațe distrate asupra căreia voia să se năpustească. Ereții vineți înecă rațele așezându-se pe capul lor, înainte să le mănânce, mi-a spus Javier, iar singura strategie defensivă a rațelor este să stea cu ochii pe cer și să plonjeze adânc dacă zăresc un uliu.

Următoarea noastră oprire a fost o pajiște unde păsărelele se ospătau cu semințe de ciulin, Javier a instalat telescopul și a identificat cu precizie științifică fiecare dintre mesagerii cu pene ai zeilor, învățându-mă numele lor în spaniolă, catalană și engleză — ceea ce, sincer, a însemnat un volum prea mare de informații, l-am oprit când a încercat să-mi spună și denumirile lor latinești. S-a dovedit că păsările petrec mult mai mult timp pe sol în căutarea hranei decât credeam eu, imaginându-mi cu naivitate că stau mai mult în zbor sau ciripind prin copaci. Cu Javier descopeream plăcerea copilăriei de a numi lucrurile cu precizie, de a ști cum se cheamă diferitele păsări, unde trăiesc, ce le place să mănânce. Am notat toate datele, gata să-l impresionez pe Theo, care era obsedat de lumea naturală. Sticleții ostentativi și florinții spectaculoși desemnează santinele care să vegheze și să avertizeze asupra prădătorilor, în timp ce restul stolului se hrănește pe câmp.

În catalană, măcăleandrului i se spune *ropit*, iar femelele de piţigoi cu cap negru au de fapt capul maro, doar al masculilor fiind negru. Atunci când acvilele pitice în pantaloni albi din pene se învârt în cerc şi strigă cu vocile lor ciudat de subţiri, atingându-şi penele, de fapt se curtează în văzduh, pornind împreună în curse amoroase. Acele păsări albe uriaşe pe care le văzusem zburând printre nori erau „egiptenii", conform terminologiei lui Javier. Se referea la vulturii egipteni. Arătau urât, străvechi şi reptilieni de aproape, în poza pe care mi-a arătat-o din cartea lui cu păsări de la Collins, dar se vedeau minunat zburând albi în înaltul cerului, un inel de pene negre pe aripi încadrându-le partea inferioară a corpului. Leneşii vulturi egipteni nu se obosesc să vâneze, ci doar patrulează pe marginea drumurilor, căutând stârvuri din care să se înfrupte.

În timp ce ne plimbam prin pădure, Javier mi-a descâlcit cântecul păsărilor, împărţindu-l în melodii individuale, atribuindu-le cântăreţilor anumite note. Nu am văzut niciodată *Cettia cetti*[*], o pasăre maro timidă, uşor de camuflat, dar Javier m-a învăţat să-i disting ciripitul când cânta dintre copaci, puternic, abrupt şi distinctiv. Mi-a spus că pupăza este pasărea emblematică din Menorca şi am înţeles de ce: arăta ca un spirit rebel, cu o creastă punk rock portocalie, aripi cu buline şi un zbor de fluture în cerc, deşi preferata mea dintre păsările pe care mi le-a arătat în acea zi a fost micuţa silvie mediteraneeană, dolofană şi veselă.

Ne-am îndreptat spre coasta de nord, unde Javier mi-a arătat o mierlă albastră care zbura în apropierea stâncilor. Era cam de mărimea unui graur şi toate penele ei aveau nuanţa

* Stufărică sau stufăriţă. Este o pasăre din familia Cettiidae şi face parte din grupa stufăriţelor, care sunt păsări mici, întâlnite în zonele cu stuf şi vegetaţie densă, cum sunt mlaştinile şi luncile râurilor. (n. red.)

perfectă a unui albastru imaginar, arăta ca în filmele Disney. În curând, mi-a spus el, parfumul florilor de muşeţel va umple aerul de-a lungul traseului şi prigoriile se vor întoarce din Africa, împreună cu flamingo roz şi cu alte păsări migratoare, pentru a se înfrupta din ţânţari toată vara.

Pe lângă faptul că ştia tot ce era de ştiut despre păsări, Javier se pricepea de minune să „prindă" tulpini subţiri de sparanghel sălbatic în timp ce ne plimbam. La sfârşitul lungii noastre zile împreună, le-am gătit şi am savurat gustul intens, aproape picant al pădurii.

Fericirea se rezuma la o bicicletă, drumuri de ţară înguste cu ziduri joase pe care le coboram încet, o mare turcoaz adăpostită de un golfuleţ stâncos, o zi luminoasă şi un carneţel pentru a putea nota lucrurile noi pe care învăţasem să le văd. Codroşi negri, doi vânturei, fluturi pătaţi, un pârş care foşneşte într-un copac, un cuib de omizi otrăvitoare, un zmeu roşu care scânteiază ruginiu prin aer. Şi încercarea mea de a surprinde ceva din mirosul căldurii din adâncul pădurilor de pin nisipoase sau din forma sculpturilor mării, care albesc lemnul în derivă cu culoarea nisipului înainte de a-l aranja pe plajele de iarnă cu ochiul unui custode de muzeu. Nu-mi lipsea aproape nimic din Londra. Aici eram în continuă mişcare, pedalam până la mare, găseam măgari pe câmpurile mici înverzite, priveam păsările, mă gândeam şi nu mă gândeam la tatăl meu. Deveneam mai animalică, mai împănată, mai bestie.

Mama a vizitat Menorca acum 50 de ani, când avea 19 ani. Nu mai fusese niciodată în străinătate şi a venit cu prietena ei cea mai bună. Cele două fete flirtau cu o echipă de rugby în piscina hotelului în timpul nesfârşitelor zile fierbinţi, iar seara se întreceau pentru a câştiga o sticlă de şampanie ieftină aruncând un cerc peste gâtul ei.

— Toată ziua nu făceam decât să râdem şi să râdem, a spus ea, fata de 19 ani arsă de soare strecurându-se în vocea ei, făcând-o din nou tânără şi visătoare.

— Cred că vinul ieftin şi-a spus cuvântul.

— Întotdeauna am spus că o să mă întorc, a zis ea, cu un dor amestecat cu tristeţe, aşa cum vorbesc oamenii când nu cred cu adevărat că se vor întoarce într-un loc: Este o insulă atât de frumoasă.

Am vrut să-mi spună mai multe, i-am cerut numele plajelor pe care îşi amintea că a fost, le-am notat pe toate şi le-am vizitat în cinstea ei, scriindu-i numele în nisip.

M-am mutat din apartamentul meu într-o căsuţă de vară lângă satul Sant Lluís din sudul insulei. M-am simţit bine când am ieşit din agitaţia Mahónului, iar zona rurală liniştită din jurul satului îmi amintea de casă. Mulţi locuitori ai insulei au o astfel de *casa de campo*, o a doua locuinţă la ţară în care se mută vara pentru a sta la răcoare, departe de oraş. Împrumutată de la o prietenă generoasă a unei prietene, această casă de vară i-a aparţinut iniţial unei persoane care lucra în modă şi era amenajată cu stil: pereţi văruiţi, pături albe din lână de oaie întinse pe canapele albe ca zăpada, gresie oblică albastră şi galbenă pe scara centrală, arcade ca de catedrale în toate

camerele, podele roșii, o sobă cu lemne și o grădină plină de copaci și păsări, înconjurată de terenuri agricole. Căsuța venea la pachet cu mama ei, o franțuzoaică șic care stătea departe de Paris din același motiv pentru care eu nu voiam să mă întorc la Londra. Era frumos aici și viața a început să aibă din nou un ritm și o formă. Să stai într-o altă locuință, într-o altă casă, este un mod de a testa cum este să fii o altă persoană. Eram mai puțin agitată și arțăgoasă, mai puțin agresivă. Aceasta nu era casa mea, aparținea altcuiva, dar locuind aici mă simțeam cumva aproape de casă.

Locul meu preferat în această casă de vară era masa în aer liber din grădină. Mă înfofoleam în pulovere și luam micul-dejun acolo în fiecare zi, mâncând un castron de căpșuni sau două ouă fierte reci cu o bucată de pâine prăjită, sau o tartă dulce de la brutărie, și priveam grădina, înțesată de cântecele păsărilor. Silviile mediteraneene săreau printre crengile măslinilor etalându-și piepturile albe, înclinându-și capetele negre și privindu-mă cu ochii lor păsărești, mistici și roșii. Apoi lucram câteva ore — compania începuse prin a-mi cere să analizez inovațiile de pe piață și cele mai bune modalități de a profita de noile oportunități, lucru care s-a extins până la elaborarea unui plan de afaceri pentru înființarea unei noi echipe pentru alianțe strategice. Construiam punți, verificam ipoteze, discutam în fiecare zi cu femeia care conducea divizia lor de strategii și cu echipa care se ocupa de fuziuni și achiziții, înainte de a pedala până la mare pentru a înota la prânz, întorcându-mă cu mâinile înghețate, ca să-mi pun o sticlă cu apă caldă pe abdomen în casa neîncălzită, pentru a mă dezgheța din nou și a lucra în continuare. Seara mergeam pe bicicletă până la câmpul unde trăiau trei măgari sau mă plimbam pe ulițe înainte să se stingă lumina. Toți așa-numiții

guru ai bunăstării vorbesc despre importanța unei rutine. Găsirea unui ritm, crearea unor ritualuri, cred că toate astea fac parte din sentimentul că ești „acasă".

Într-o zi, mă grăbeam să înot puțin între ședințe și, în pofta mea neastâmpărată de mare, nu am fost îndeajuns de atentă. Am văzut o meduză moartă pe o stâncă și m-am uitat la ea cu o satisfacție sumbră, dar vântul era în direcția potrivită, așa că nu m-am obosit să cercetez bine marea, am sărit direct în apă și am fost pedepsită de *medusa* pentru neglijența mea. Niciodată nu m-am putut obișnui să fiu înțepată, întotdeauna a durat câteva secunde până când creierul meu și-a dat seama ce înseamnă senzația aceea apoasă, șocantă, în ce fel să o traducă, iar aceasta s-a simțit extrem de electrică. Când m-am întors acasă, mi-am dat seama cât de grave erau înțepăturile, îmi simțeam tot piciorul fierbinte. În timp ce îl examinam, m-a sunat tatăl meu.

— Ultimul tratament nu a funcționat atât de bine pe cât am sperat…

Felul de a vorbi al tatălui meu, cadența lui, însemna pauze lungi în mijlocul unei propoziții — oamenii credeau adesea că și-a pierdut șirul gândurilor, dar era doar un obicei și nimic nu-l putea grăbi, trebuia doar să aștepți până când își relua discursul. Poate că, în parte, era un lucru care se datora pregătirii sale, modului în care medicii erau învățați să comunice, astfel încât pacienții să poată încerca să absoarbă informațiile în spațiile libere dintre litere și sunete, să asimileze totul în timpul golurilor din vorbire. Vorbea mai încet decât de obicei, iar pauza aceasta a durat mai mult, s-a prelungit.

— …cancerul a devenit mai agresiv. Nu a început așa, dar cancerele pot acționa așa uneori, a spus el cu o precizie

clinică detaşată, folosindu-şi propria manieră de a se adresa pacienţilor.

A venit rândul meu să fac o pauză. M-am uitat la parchet, la lumina galbenă care pătrundea de la stâlpul de pe stradă, la umbra inversată a geamurilor pe podea. Îmi spusese că într-o zi îl va ucide, dar fusese tratat, eliminat, suspendat prin diferite combinaţii de medicamente, fiecare „ţinându-l pe linia de plutire" până când nu mai reuşea, iar apoi doctorii începeau ceva nou, mereu era ceva nou de încercat. Asta se întâmplă cu cancerul în stadiu terminal, este un fel de calibrare şi recalibrare nesfârşită a speranţei, nu pentru vindecare, ci pentru mai mult timp, şi pe măsură ce fiecare metodă de tratament eşuează, speranţa se cântăreşte şi se măsoară din nou, se reafirmă, căci altfel care ar fi alternativa? Cred că la asta se referă oamenii când vorbesc despre cruzimea bolilor în fază terminală.

— Cum te simţi? l-am întrebat. Era întotdeauna greu să-mi dau seama, el nu vorbea niciodată despre sentimentele lui. Schimbul nostru de replici se baza întotdeauna pe glume, niciodată pe emoţii.

— Mă simt nespus de trist în privinţa asta. Sunt trist pentru mama ta. Dar vom „zdruncina porţile Raiului", cum se spune în Dublin. Mai avem o carte de jucat, o ultimă opţiune de tratament. Aş vrea să pot să-ţi dau veşti mai bune, draga mea fiică.

— Organismul tău face tot ce poate.

Mi-am păstrat vocea calmă, notând ce spunea pentru a putea reciti, pentru a avea o transcriere, pentru a nu fi nevoită să-i cer să repete. Am înţeles că, fără medicamentele care îl ţineau sub control, cancerul nu mai era stabil, ca atunci când am plecat, putea deveni volatil, risca să se extindă necontrolat.

— Cel puţin nu mai trebuie să iei pastilele alea de chimioterapie de Crăciun.

Veselia mea forţată părea nelalocul ei.

— Uram să iau otrava aia. *Uram* tabletele alea.

Am scos nişte zgomote care ar fi trebuit să însemne: Te iubesc, îmi pare rău, nu ştiu ce să spun. Sunetele sunt mai puţin de încredere decât cuvintele, dar sunt mai cuprinzătoare, se dilată, devin orice vrei tu să însemne.

— Sunt trist pentru toţi copiii mei, sunt trist că nu am răspuns mai bine la tratament. Tu cum te simţi?

L-am lăsat să devieze de la subiect. Uneori, te apropii de tristeţe, ca mai apoi să trebuiască să te îndepărtezi din nou de ea. Am compus împreună răspunsul la un e-mail pe care mă chinuiam să îl scriu, cuvinte ticluite cu precizie. Era banal, nu conta, dar asta a vrut el să facă.

— Pot să fac ceva? A sunat ciudat când am spus-o, ăsta e celălalt aspect legat de cancer, nu poţi face prea multe, devii inutil, neajutorat, îţi vine să urli.

— Nu prea cred, scumpo. Mă suni şi avem aceste mici discuţii şi e frumos. Cât de superficial s-a simţit când a spus-o, cât de neînsemnat, „aceste mici discuţii".

Mi-am dorit să fi făcut acel podcast cu el, ar fi putut fi o modalitate de a-i oferi un public, îi plăcea să facă spectacol. Trebuia să fi reacţionat mai frumos în legătură cu un videoclip pe care îl înregistrase în izolare, mi-l trimisese întrebându-se dulce dacă nu cumva avea să devină viral? „Prea lung", i-am spus eu, brutal, „nu îndeajuns de amuzant." Aş fi vrut să înregistrez toate conversaţiile noastre, aş fi vrut să-l ţintuiesc ca pe o molie într-o vitrină de muzeu, să captez totul

înainte să dispară, înainte ca ceva în el să încetinească și să se oprească.

— Am fost norocos să am doi dintre cei mai buni consultanți alături de mine.

Spunea adesea cât de norocos se simte și era ceva plin de grație în asta:

— Când te întorci acasă, scumpo?

În momentul acela, restricțiile se schimbau aproape în fiecare săptămână, Spania interzisese accesul din Marea Britanie, existau zvonuri că Anglia va adăuga Spania pe „lista roșie". Era imposibil de planificat.

— Poate în martie. A urmat o pauză.

— Ei bine, scumpo, mamei tale i-ar plăcea să te vadă mai devreme de martie.

Nu am acordat atenție acelei mici cezuri, punct și virgulă, un moment de liniște. Am trecut cu vederea o pauză. Mi-a scăpat repetarea lui „scumpo". Voi reveni la acest moment din nou și din nou mai târziu, când voi încerca să înțeleg totul. Poate că negam realitatea, nu auzeam bine, vedeam cu un singur ochi. Este greu să asculți ce se ascunde sub cuvinte. E greu să auzi abstracțiile.

— Ultima dată când te-am văzut, m-ai făcut să urc pe o scară până în dormitorul meu!

Încercam să înveselesc atmosfera, asta se întâmplase în vară, când era legal să vin în vizită, dar el era paranoic și nu voia să mă tot plimb prin casă:

— Dacă aș fi alunecat, am fi avut griji mult mai mari decât Covidul.

— Ei bine, mă tem că tot nu poți intra, trebuie să minimizez riscul.

A fost momentul meu să deviez, i-am povestit că am fost victima unei meduze și că o zonă mare din jurul coapsei mi se umflase, iar pielea devenise neregulată și plină de bășici din cauza concentrației înțepăturii — trebuie să se fi înfășurat în jurul piciorului meu, i-am spus, sau poate că m-au atacat mai multe, în haită.

Concentrarea atenției asupra acestei dureri fizice i-a permis să fie din nou medic. A vrut să vadă o fotografie, m-a pus să aștept la telefon în timp ce el investiga.

— Probabil că este o reacție alergică și se va înrăutăți cu cât vei fi înțepată mai des, trebuie să fii mai atentă. Du-te la farmacie și ia niște cremă cu hidrocortizon.

— Bine, tată, am spus. Un mod clinic de a prescrie dragostea, dar am înțeles ce încerca să spună în timp ce ne concentram amândoi asupra meduzelor, ceva ce putea fi reparat, tratat, rezolvat. Mă voi vindeca, mă voi face bine, voi fi din nou sănătoasă.

După ce ne-am luat rămas-bun, am stat mult timp pe podea, înțepăturile mă mâncau și mă usturau, mi s-a pus un nod în gât, până când mi-am dat seama că începusem să tremur, corpul mi se zguduia, eram însetată și complet istovită. Îmi doream ca el să nu știe, să nu fie nevoit să ofere aceste informații despre ceea ce nu funcționa. Toată lumea suferea în pandemie. Cel puțin eu eram aici. Sunt norocoasă, sunt norocoasă, sunt norocoasă, am repetat ca o mantră, trecându-mi degetele peste piciorul umflat pentru a calma înțepăturile fierbinți, devenite acum o masă roșie concentrată, care practic strălucea. Mă gândeam să-l sun pe fratele meu sau pe Rachel

sau pe Katharine sau pe prietena mea Pella, dar mi s-a întors stomacul pe dos și s-a tras brusc în jos. Am început să vomit și nu mă puteam opri, deschizându-mi supusă gura pentru a face voia corpului meu. Cât de ușor era să fiu slăbită, făcută să mă târăsc.

În timp ce corpul meu s-a chinuit și a luptat cu otrava în următoarele două zile, m-am gândit din nou la Meduza. În fiecare versiune a poveștii, sfârșitul este același: părul ei se transformă în șerpi, ochii ei transformă bărbații în piatră, pielea ei se transformă în otravă. Oamenii de știință au descoperit că unele meduze sunt nemuritoare din punct de vedere biologic, ele pot reveni la o etapă anterioară a ciclului lor de viață. Spre deosebire de noi, ele o pot lua de la capăt.

Trei zile mai târziu, clătinându-mă slăbită ca un Bambi fără echilibru, am mers încet prin lumina albă a soarelui de iarnă pentru a lua prânzul de Crăciun la Hotel Jardí de Ses Bruixes. Era genul de loc în care mi-am imaginat că ar fi stat Scott și Zelda Fitzgerald, un fel de fast de modă veche à la Riviera. Am ocupat o masă în grădina împrejmuită de ziduri, sub un lămâi, învelindu-mă în păturile hotelului ca să mă protejez de frigul ușor de decembrie. Sunasem înainte să spun că nu mă simt bine și că nu sunt sigură că pot mânca meniul complet. Am ajuns și am constatat că bucătarul-șef concepuse un meniu complet nou de mâncăruri special pentru a-mi calma stomacul gol și sensibil. Aproape că am plâns în fața bunătății lui, dar m-am stăpânit. „Oh come let us adore him!" se auzea încet din boxe. Ce an a fost! Opusul lui Dumnezeu este o meduză. Iar cel mai bun lucru, pe locul doi după iubire, este să plătești pentru a ți se purta de grijă.

Mai devreme, în ziua aceea, avusesem un apel prin Zoom de Crăciun, dar nu funcționase prea bine, tatăl meu părea

obosit, fratele meu era stresat, Theo era plictisit și deranjant, noua lui surioară, Willow, tocmai se născuse și acapara toată atenția. Nu a existat cine știe ce veselie festivă, chiar dacă toată lumea s-a străduit.

— E cam răcoare afară, doriți să luați desertul lângă foc, doamnă?

Bradul din holul care ducea spre salon era perfect decorat, cu luminițe strălucitoare și decorațiuni din lemn sculptate manual în roșu și verde. M-am uitat la el îndelung. Când vine vorba despre Crăciun, partea mea preferată este decorarea bradului, transformările.

În salonul cu dungi verzi am fost întâmpinată de Alma, un golden retriever care arăta ca un star de cinema și avea o fundiță roșie festivă. Francesca, stăpâna ei italiancă fermecătoare, în vârstă de 50 de ani, îmbrăcată imaculat, cu o manichiură perfectă și un colier enorm cu diamante, avea o casă pe insulă și o afacere în domeniul modei la Milano. Am stat de vorbă lângă focul aprins, Francesca mi-a făcut cinste cu o băutură și m-a invitat la ceai a doua zi. Alma a venit și s-a așezat la picioarele mele, ghemuindu-se lângă mine ca și cum am fi fost prietene vechi.

Crăciun de una singură și, dintr-odată, nu am mai fost singură deloc.

Capitolul nouă

Cetatea cimerienilor

Menorca, Spania

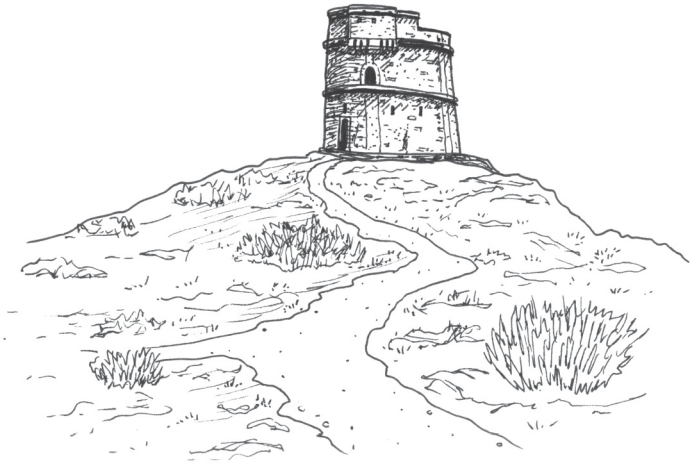

Am vrut să îmbrățișez
Spiritul mamei mele. Ea era moartă
și nu știam cum. De trei ori am încercat,
tânjind să o ating. Dar de trei ori fantoma ei
mi-a fugit din brațe, ca umbra sau ca visul[*]

Odiseu

[*] *Așa-mi vorbi. Și eu gândind în sine, / Vrui să cuprind al mamei mele suflet. / De trei ori mă săltai spre-a o cuprinde, / De trei ori însă ea-mi zbură din brațe / Ca umbra sau ca visul.*

— Ești cea mai nerecunoscătoare persoană din lume, striga tatăl meu la telefon.

Nu știam cum ajunseserăm aici, căzuserăm în vechile încrengături ale vechilor resentimente, prinși în vâltoarea unei dispute care nu era niciodată despre ce era de fapt. Înapoi în blocajele obișnuite, tatăl meu cerând recunoștință pentru o educație privată la o școală unde am fost nefericită, unde am învățat că până și părțile unei persoane despre care nu ai crede că se pot micșora chiar se pot micșora, că până și carnea minusculă dintre încheieturile degetelor poate ajunge până la os.

— Nu-i poți spune unui om să aibă emoțiile pe care vrei tu să le aibă, țipam la rândul meu.

Noi doi mereu ne-am înfruntat pe picior de egalitate:

— M-am săturat de cancerul tău. Nu mai e loc pentru mine, sunt singură în pandemia asta tâmpită, mi-e frică de viitor și totul e numai cancer, cancer, cancer.

Furia îmi încingea fața, vinovăția îmi sufoca stomacul. Și eu ar fi trebuit să fiu o fiică mai bună, dar și el ar fi trebuit să fie un tată mai bun. Îmi împingeam bicicleta, ca să ne certăm mai abitir, pentru că el se plânsese de zgomotul vântului când încercasem să folosesc căștile.

— Nu poți purta o luptă dreaptă cu un om bolnav de cancer.

— E adevărat, draga mea. Înțeleg. Îmi pare foarte rău pentru asta.

Și-a schimbat atitudinea, s-a înmuiat, dar era prea târziu. Am ajuns la casa de vară, am izbit bicicleta de perete, am legat-o și am intrat nervoasă în casă. N-ar fi trebuit să spun nimic. Bine, nici el nu ar fi trebuit să mă provoace. Am răbufnit și am închis, m-am băgat în pat cu toate hainele pe mine și am

tremurat în frigul iernatic al casei de vară, plângând ca una dintre fetele alea tâmpite din poveşti. Fete inutile, triste, fără coloană vertebrală, care aşteaptă să fie salvate, care aşteaptă atât de mult, încât adorm vreme de un milion de ani înainte ca un prinţ să se lupte cu spinii şi vrăjitoarele pentru a le salva de toată răutatea din lume. Eu sunt toată spini, toată vrăjitoare. Când m-am trezit, am văzut că îmi trimisese o inimă mare şi roşie pe WhatsApp, cea uriaşă, cea care bate. Toate mesaje acestea cu „Te iubesc", poze cu inimi, iertare grabnică nu erau în stilul lui. Devenea din ce în ce mai diferit faţă de cum îl ştiam. Era o tranziţie pe care voiam s-o anulez, s-o întorc din drum. Îl voiam înapoi pe adevăratul meu tată, cel care nu ar fi spus asta nici într-un milion de ani, cel căruia îi plăcea să-mi sublinieze „defectele şi slăbiciunile" cu lux de amănunte. Când am vorbit din nou mai târziu şi ne-am cerut scuze reciproc, mi-a spus că sunt exact ca el.

Vântul venea dinspre nord, un vânt puternic tramontana, cel mai rău soi. Se înteţise pe durata întregii zile, iar acum se intensificase şi se zguduia în jurul casei. Vijeliile din Menorca sunt evenimente imersive. Să stai în casă nu ajută prea mult, iar dacă ieşi afară, vântul îţi intră în urechi şi te îmbolnăveşte, îţi intră în corp şi te epuizează într-o manieră unică, greu de explicat dacă nu i-ai simţit nesfârşirea. Se simţea implacabil, ca şi cum ai fi lovit de o migrenă sau de o durere de cap cauzată de o compresie. Era presiune şi sunet negativ şi părea să-mi afecteze toate fluidele din corp. Nu exista nicio scăpare, nimic de făcut decât să aştept să treacă. Furtunile se înteţesc şi adesea durează zile întregi. Palmierii se zguduiau afară şi un înveliş de plastic flutura pe undeva, totul în mine părea sub asediu, iar întreaga lume incertă, tremurândă, fragilă. Am vrut să adorm din nou, dar am rămas în patul rece, cu ochii

închişi, trează şi furioasă, plină de resentimente şi remuşcări la un loc, ascultând vântul care biciuia insula, dezolată şi rece.

Cetatea cimerienilor, învăluită în ceaţă şi nori, este locul unde rătăcesc spiritele morţilor. Odiseu urmează instrucţiunile lui Circe şi îndeplineşte un ritual pentru a le chema la el, cu scopul de a cere îndrumare de la un profet mort pe nume Tiresias cu privire la cum să ajungă acasă în siguranţă. El face libaţii, presară nişte orz pe deasupra şi umple o gaură cu „sângele negru" al câtorva oi sacrificate ca să-l bea morţii. Încet-încet, încep să apară fantome, inclusiv unii dintre soldaţii răpuşi în războiul troian care luptaseră alături de el. Cei mai mulţi dintre ei au un fel de sindrom de stres posttraumatic, lucru deloc surprinzător, şi vorbesc „cu plâns şi cu suspin". Când apare fantasma mamei sale, Odiseu încearcă să o îmbrăţişeze, dar ea îi alunecă printre braţe. El încearcă din nou şi din nou. Mai târziu, m-am gândit mult la această „îmbrăţişare ratată". M-a bântuit.

Tatălui meu nu-i plăcea să se atingă de oameni; pentru un medic, era extrem de paranoic în privinţa microbilor. Dacă răcea, atribuia furibund boala persoanei pe care se hotăra să o învinovăţească şi asta dura luni întregi: am luat microbul de la fratele tău sau răceala de la mama ta, urla şi se lamenta. E de mirare că a ales medicina. În loc de îmbrăţişări, ritualul nostru de salut era să ne batem reciproc pe spate cu o forţă şi o viteză din ce în ce mai mari, până când aceste bătăi se transformau în plesnituri dure şi se opreau doar atunci când unul dintre noi nu mai putea suporta. Iubire şi brutalitate la un loc. A fost crescut în anii '50 şi trimis de tânăr la o şcoală cu internat. Cred că afecţiunea i-a fost refuzată de timpuriu — presupun, pentru că rareori vorbea despre părinţii sau copilăria sa. Îşi pierduse şi el tatăl când avea 17 ani şi spunea, când vorbea

despre cina perfectă, că și l-ar alege ca invitat pe propriul lui tată. A spus că i-ar plăcea să îl cunoască mai bine, iar asta mi-a rămas în minte.

Era ajunul Anului Nou. Am coborât cu bicicleta până la mare, lângă satul Alcaufar de pe coasta de sud, și m-am băgat ușor în apa plină de alge, întrebându-mă dacă frigul mai poate compensa ceva, dacă acest botez zilnic în adâncuri și adâncimi mai avea vreun sens, dacă noul an avea să aducă vreo schimbare. Am văzut trei pupeze în timp ce urcam dealul înapoi pe bicicletă, cu picioarele înghețate, și am observat că felul în care zburau prin aer avea ceva nesigur, ceva tremurător, un tipar neregulat. A țipat o pisică sau poate o găină. Am pedalat până la Biniparratx. Semnul promitea un golfuleț la capătul unei râpe — mi-am imaginat o prăpastie abruptă și adâncă, un loc în care oamenii ar putea să-și piardă echilibrul și să cadă sau să fie împinși. Un loc în care mașinile puteau să se răstoarne de pe drumurile de munte. Dar când am ajuns acolo, era doar o traducere exagerată, locul era mai degrabă o vâlcea. Păsările se învârteau și țipau în jurul stâncilor care, conform aceluiași indicator, erau presărate cu camere funerare din Epoca Bronzului. M-am urcat și m-am așezat la soare, urmărind zbuciumul mării tulburate.

În seara aceea, am aflat că obiceiul spaniol este să mănânci un strugure pentru fiecare bătaie a ceasului de la miezul nopții. Am încercat și m-am înecat, cu gura plină ca un hamster, cu ochii lăcrimând.

Tatăl meu a refuzat să vorbească despre credința sa catolică, era o chestie privată între el și Dumnezeul său, nu era nevoie

să fiu implicată, dar eu îmi pierdusem propria credință și voiam să găsesc calea spre a lui. Deși rupsesem relația cu biserica, renunțasem la religie de mică și de timpuriu, vinovăția pe care mi-o impregnase s-a dovedit mai greu de înlăturat. Eram curioasă în privința convingerilor lui, l-am întrebat de multe ori și direct, și pe ocolite, iar el nu mi-a răspuns niciodată, se enerva, până când la un moment dat când mi-a spus: „Pur și simplu nu vreau să vorbesc despre asta", pe vechiul ton tăios care era un avertisment. Un medic, un om de știință, o persoană orientată spre planul rațional mai presus de cel emoțional, care cântărea dovezile, doza medicamentele, făcea legături între diverse date, încă mai credea în mister, încă mai mergea la biserică, mărind frecvența după ce a fost diagnosticat. Știam că în sertarul cu șosete se aflau niște relicve, cioburi din dintele unui sfânt, se presupune, sau poate o bucată de os, o așchie de lemn, care ar putea fi de pe cruce, nu era clar. Erau depozitate în cutiuțe de bijuterii albe, cu capac de plastic transparent, împachetate cu grijă, cu vata îngălbenită. Era acolo și un rozariu vechi. Uneori, când îi luam șosetele (fără permisiune), îl scoteam, îmi treceam mâinile peste mărgelele grele. Nu știam cum făcuse rost de lucrurile acelea.

Știam că fusese la Lourdes când era copil, într-un fel de pelerinaj, dar detaliile erau neclare, nu sunt sigură de ce se dusese acolo. Poate că a avut de-a face cu poliomielita ușoară de care suferise — în copilărie purtase o proteză de piele pentru spate și, în ciuda acestei corecții, a rămas cu o ușoară scolioză a coloanei vertebrale, avea probleme cu spatele. Sau poate că a fost doar o excursie școlară. Când i-am povestit despre escaladarea vulcanului de pe insula lui Eol, despre cât de spirituală mi s-a părut experiența, despre torțele celorlalți excursioniști care străluceau în întuneric ca niște lumânări,

a pomenit de Lourdes, a spus că i s-a părut foarte emoționant, apoi a tăcut, asta a fost tot ce a vrut să spună. După ce șocul diagnosticului inițial s-a diminuat, s-a transformat în ceva mai amplu și mai luminos decât crâncenul moment inițial, am vorbit despre *Camino de Santiago*[*]. Își dorea să-l parcurgă și mi se părea momentul potrivit să mergem, i-am spus, imaginându-mi cum am fi mers amândoi împreună cu sfântul bătrân și frumos care i-a însoțit pe atât de mulți pe drumul acela străvechi.

Mersul pe jos a fost întotdeauna activitatea noastră comună, noi doi în zona rurală din Oxfordshire, de cele mai multe ori fără să vorbim, doar stând unul lângă celălalt. Îi spuneam uneori lucruri dificile, iar el asculta sau îmi spunea povești alegorice lungi sau îmi amintea de excursiile de acum un milion de ani în Irlanda cu verișoara mea de-a doua, Una, și soțul ei, Jack, încercând să mă facă să râd. Am încercat din nou să-l conving să stabilim o dată pentru *Camino* și nu m-a refuzat niciodată categoric, dar nici nu s-a concretizat nimic. Cred că nu voia să o lase pe mama. În cele din urmă am încetat să mai întreb. Poate că ar fi trebuit să insist mai mult. Regulile pentru cancer nu sunt clare. Apoi a trebuit să rămână în apropierea spitalului pentru tratamente, iar *Camino* a rămas neparcurs. Plimbările erau cam singurele momente pe care le petreceam singură cu el. Momentele în care părea să mă vadă cel mai clar, ca persoană. Alteori, mai alescând eram foarte

[*] Camino de Santiago este unul dintre cele mai cunoscute trasee ale lumii. Începe, în general, undeva în Spania, Portugalia sau sud-vestul Franței și se termină în orașul Santiago de Compostela din Galicia. Mai exact, punctul de sosire este altarul apostolului Sfântul Iacob cel Mare din catedrala orașului. Traseul era cunoscut în secolul al IX-lea ca traseu de pelerinaj. Astăzi, Camino de Santiago atrage sute de mii de drumeți în fiecare an, religioși sau nu. (n. red.)

mică, eram mai puțin vizibilă pentru el. În timpul ultimei plimbări mi-a povestit despre unul dintre pacienții săi, care se sinucisese. Despre cât de mult l-a întristat. Cum a participat la înmormântare, stând undeva în spate.

Mersul pe jos mi-a eliberat întotdeauna mintea de gândurile care se învârt în cerc, a transmutat sentimente pe jumătate formate, pe jumătate simțite în unele concrete: oboseală, încordare și întindere, îmi las mușchii să preia controlul, mintea mi se golește și se deplasează în lateral, spre peisajul sonor, întinzându-se în tăcere, în liniște, spre frumusețe și departe de micimea preocupărilor mele.

Mersul pe jos în jurul insulei Menorca nu a început ca un pelerinaj, cel puțin nu în mod conștient, deși poate că o parte din mine căuta o modalitate de a repara, de a ispăși, de a remedia toate disputele o dată pentru totdeauna, de a aduce o jertfă zeilor. Voiam să merg pe jos pentru că aveam nevoie să-mi adun gândurile. Nu-mi era clar ce să fac în continuare, dacă să mă întorc acasă sau să rămân. Spania blocase sosirile din Marea Britanie, dar exista o cale de întoarcere dacă aveam nevoie de ea. Dar la ce îmi folosea să mă fiu acolo? Conform spuselor mamei, nu puteam face nimic. Totul părea greu și greșit. Mintea îmi zvâcnea, cântărind opțiunile. Alegerea corectă nu este întotdeauna evidentă în momentul în cauză, deși strălucește puternic atunci când privești înapoi, fiind de neșters în retrospectivă. Abia după aceea mi-am dat seama că plimbarea aceea era ceva cucernic. Abia mai târziu mi-am dat seama că ar fi trebuit să mă întorc acasă mai devreme.

Există o cărare de coastă care înconjoară insula, numită *Camí de Cavalls*. Am dat întâmplător peste acest traseu într-o zi, când vizitam o plajă nouă, și am urmat un timp indicatoarele

roșii ca cireșele. A doua zi am cumpărat o hartă și am început să parcurg tronsoanele ori de câte ori aveam ocazia.

Această potecă a fost creată de regele iberic Iacob al II-lea în secolul al XIV-lea pentru a îmbunătăți apărarea insulei Menorca — locuitorii insulei trebuiau să țină un cal cu armură în gardă la orice oră și să patruleze de-a lungul ei. Totuși, *Camí* nu a fost de mare ajutor: insula a fost aproape în permanență atacată de pirați, mai ales în 1535, când celebrul Barbarossa, însetat de sânge, a jefuit orașul Mahón, capturând peste șase sute de insulari și târându-i înapoi în Alger ca sclavi. Apoi, în secolul al XVIII-lea, locul a fost invadat în mod repetat de puterile europene, care îi apreciau poziția strategică în inima Mediteranei.

M-am plimbat ore în șir de-a lungul potecii nisipoase de deasupra coastei de culoarea pescărușilor albaștri, prin păduri toride de pini și de-a lungul culmilor stâncoase. Am mers însoțită de muzica ușoară a tălăngilor vitelor. Am mers până m-au durut picioarele, apoi m-am scufundat în apa înghețată și m-am întins să mă usuc în soarele indiferent de primăvară. Primăvara a venit devreme pe insulă și verdele era cel mai intens pe care îl văzusem vreodată. În timp ce mergeam, bobocii le făceau deja loc frunzelor proaspăt înverzite, o altă nuanță de verde în tot restul de verde.

Am trecut prin sate pustii cu case ca locuințe secundare, construite cât mai aproape de apă, și, pe măsură ce mergeam și vremea se încălzea, am început să observ un val brusc de activitate, de grădinărit și de construcții pentru repararea celor mai grave eroziuni cauzate de sare. Lucrurile erau proaspăt vopsite în alb strălucitor, pregătite pentru vară.

În timp ce mă plimbam, am observat schimbarea drastică a geologiei, un lucru căruia nu îi acordasem niciodată prea multă atenție până atunci. Pe coasta sălbatică de nord, am trecut pe lângă ceea ce părea o parodie a peisajului rural englez, câmpuri proaspăt înverzite și copaci înfrunziți. În sud, m-am plimbat printre trifoi de un roșu extravagant și margarete mari și optimiste, încercând să ignor semnalele de avertizare cu privire la albinele enorme, și am explorat buncărele abandonate de pe plajă, săpate pentru apărarea împotriva lui Franco, dictatorul spaniol. În cele din urmă, nu au mai fost folosite, căci Franco a invadat Spania pe calea aerului și a pedepsit opoziția din Menorca, ținând insularii prizonieri pe nave ani de zile și refuzând finanțarea pentru dezvoltarea insulei. Am trecut pe lângă vechi turnuri de veghe construite de spanioli și englezi, când puterile alternante construiau noi fortificații. Drumul m-a dus la o bazilică paleocreștină în ruine, unde pietrele erau acoperite cu graffiti grecești străvechi. Am stat pe vârful dealului, cu spatele lipit de ruine, mâncând *pastissets*, un biscuit asemănător cu fursecurile, uitându-mă la două acvile pitice care survolau izvoarele termale, strigându-se una pe alta, împletind poeme geometrice de dragoste între vârfurile aripilor lor. Am mers pe jos până la strălucitoarea plajă Mitjana și am străbătut apele de smarald, ca să ajung la sora ei, micuța Mitjaneta, în jurul promontoriului, unde am scris numele mamei mele pe nisip. Am vrut să mă gândesc la ea, și nu la tatăl meu, măcar o dată. Am vrut să mi-o imaginez întinsă pe nisip în bikini cu dungi, tânără, fericită și bronzată.

În est, am mers la Cala Rafalet, unde stâncile înalte încadrau o întindere îngustă de mare albastră. Drumul până acolo mi s-a părut o taină, poteca șerpuind printr-o pădure verde întunecat până la o râpă adâncă, unde bazinele stâncoase

scânteietoare, de un verde-deschis, se revărsau în cascadă unele în altele şi, în cele din urmă, se deschideau spre o porţiune îngustă de înot azurie, unde apa umbrită era atât de rece, încât mi-a tăiat răsuflarea. Am mers desculţă pe plajele de mătase albă de pe coasta sudică şi pe nisipul mai aspru, roz-corai, de pe coasta nordică, care era şi mai fervent, mai evanghelic de verde decât în sud, şi unde mici cabane de pescari văruite se agăţau de coastele golfuleţelor izolate, fiecare o versiune şi mai idilică a casei de pe ţărm decât cealaltă.

Tatăl meu m-a sunat în timp ce mă plimbam, ca să-mi spună despre dispozitivul care i se instalase, de fapt, o deschidere care i se făcuse pentru a i se putea administra medicamentele mai uşor. Ceva mi s-a umflat în piept şi am simţit cum explodează. Mi-am dorit ca el să fie aici, am vrut să-l teleportez, am vrut mai mult decât orice să fie lângă mine, bine din nou. Nu am putut decât să îi descriu tot ce vedeam. Mi-a sugerat să scriu un articol. „Oamenii ar fi interesaţi de modul diferit în care trăieşti pandemia, fiica mea genială", a spus el. Am respins propunerea, am spus că nu ştiu cum, dar i-am promis că voi încerca să aflu.

La Cales Coves, un golfuleţ dublu de pe coasta de sud, am intrat într-o necropolă din Epoca Bronzului, un mare oraş al morţilor. O sută de camere funerare au fost săpate în stâncă de misterioasa civilizaţie preistorică talayotică*. Morţii lor beneficiau de vederi uimitoare la mare şi nu erau niciodată singuri: se odihneau în gropi comune, dăltuite manual.

---

* Cel mai caracteristic monument al acestei culturi este talaiotul, care poate fi definit ca un turn tronconic mare, ai cărui pereţi sunt construiţi pe o faţă exterioară din blocuri mari şi o faţă interioară cu pietre mai mici; spaţiul dintre ambii pereţi a fost umplut cu pietre mai mici şi pământ. În Menorca, talaiotul are rareori o cameră interioară, prin urmare este de obicei solid. (n. red.)

Lângă apă, o femeie își dădea jos costumul de scafandru. Îmi plăcea că menorcanii nu se simțeau deloc stânjeniți să se arate complet goi. În timp ce îmi schimbam costumul de baie lângă ea, am început să vorbim. Mi-a spus că aceste peșteri au fost ocupate de hipioți, iar ea crescuse într-una dintre ele.

— Mama mea i-a născut pe ultimii doi copii în peșteră, doar cu tatăl meu și un vecin cu un cuțit, a râs ea. Îți poți imagina? Au trăit printre morți în această comună alternativă populară până când autoritățile spaniole i-au dat pe toți afară și au închis majoritatea peșterilor.

M-am cufundat încet în apa adâncă, încercând să nu scot niciun țipăt, fiindcă nu voiam să mă considere o novice. La jumătatea drumului spre celălalt țărm, mi s-a tăiat răsuflarea când un pescăruș albastru a zburat spre mine. Pasărea era aproape prea rapidă să fie urmărită, o rază de neon, o mișcare electrică, zbârnâitoare.

— Ai văzut? i-am strigat, iar ea a ridicat degetul mare de pe mal.

Văzuse pasărea, era reală. În sfârșit, exista cineva cu care să împart această magie. Ne-am zâmbit una alteia peste apă. Era a treia oară când Eol mi-o trimitea pe fiica sa în peregrinările mele.

Eol, stăpânul vânturilor, avea o fiică frumoasă, pe Alcyone. Ea nu apare în *Odiseea* ca tatăl ei, dar povestea ei merită spusă. Prințesă tesalică, a avut parte de o căsătorie scrisă în stele, la propriu, făcând schimb de jurăminte cu Ceyx, fiul luceafărului dimineții. Au devenit rapid unul dintre acele cupluri enervant de fericite. Erau și un pic perverși, căci le plăcea să joace roluri în pat, spunându-și unul altuia „Zeus" și „Hera", iar acest sacrilegiu înfăptuit între cearșafuri i-a costat fericirea de

până la adânci bătrâneți. Când a auzit despre asta, Zeus s-a înfuriat — era foarte atent chiar și la cele mai mici atacuri și imediat se simțea ofensat, în stilul specific zeilor. În spiritul firii lui răzbunătoare, a aruncat imediat un fulger asupra navei pe care se afla Ceyx, omorându-l pe loc. Când a aflat de moartea lui, Alcyone s-a aruncat în mare, omorându-se din cauza durerii împinse până la paroxism, așa de profundă era dragostea pentru soțul ei. Imprevizibilului Zeus, impresionat de acest gest de iubire, i s-a făcut milă și a hotărât să-i reîncarneze pe cei doi îndrăgostiți în doi pescăruși albaștri.

Legenda spune că pescărușii albaștri își depun ouăle la suprafața mării la mijlocul lunii decembrie, în timp ce tatăl lui Alcyone ține vânturile în frâu. În realitate, ei sapă un tunel în malul râului și își depun ouăle sub pământ. Spre deosebire de majoritatea păsărilor, femela are penele mai colorate. După ce am terminat de înotat și de sărit în sus și în jos ca să mă încălzesc, am căutat simbolistica. Pescărușii albaștri sunt asociați cu libertatea, curajul și aventura. Ei ne ajută să renunțăm și să mergem înainte. Aveam nevoie să renunț și să merg mai departe, dar dacă renunți la lucruri, ce anume le va lua locul?

Mi-a vibrat telefonul: Rachel avea și ea o fetiță frumoasă. În fotografie, prietena mea arăta învingătoare, obosită și fericită. Nașterea fusese complicată. Ea se dovedise curajoasă. Fetița urma să poarte numele lui Lady Hester Stanhope, o exploratoare celebră. Era perfect. I-am trimis sărutări pe calea aerului prietenei mele și copilului ei mult dorit.

Atunci când *Camí* se îndrepta spre sud, străbătea mici văi cu ziduri joase de piatră care mozaicau câmpuri micuțe și treceau pe lângă pajiști cu flori, izlazuri pe care păștea caii, livezi și pâlcuri de măslini sălbatici. Dar în vest peisajul se schimba. Nu existau păduri de pini sau stejari pe această

parte a insulei, în schimb arăta a peisaj desprins din *La răscruce de vânturi*: stânci sumbre, bătute de vânturi, şi şiruri de ziduri de piatră uscată şi colibe circulare de piatră pentru adăpostirea oilor. Mi-am legat puloverul peste urechi, deoarece tramontana nordică, vântul care modelase acest peisaj, îmi vâjâia în jurul capului în timp ce treceam pe lângă o cruce de fier aflată pe vârful unei stânci abrupte care comemora un naufragiu. În timp ce mă plimbam ore întregi singură pe traseu sau cu Francesca, prietena mea de la Crăciun, şi câinele ei Alma, mintea mi se înceţoşa şi mi se limpezea. Nu ştiam ce avea să mai aducă această lume a nisipurilor mişcătoare, dar măcar pentru moment aveam o cale de urmat, o secţiune a hărţii de bifat.

În februarie, circumnavigaţia insulei era pe trei sferturi terminată şi era ziua de naştere a tatălui meu. Citea *A Time Of Gifts* (*Vremea darurilor*), de Patrick Leigh Fermor, o carte de memorii despre perioada petrecută de Patrick ca pelerin, din Olanda până în Germania, în 1933, pe când avea 18 ani. *Multe paralele cu experienţa ta,* mi-a scris el, în special ospitalitatea de care a avut parte chiar şi în Germania, *la vremea în care Hitler începuse să se afirme.* M-am gândit la toţi oamenii care îmi deschiseseră uşa lor în această călătorie, în aceste vremuri de primejdie. Cum am trecut de la statutul de străină sosită în oraş la cel de oaspete poftit, de la singurătate şi dislocare la sentimentul de conectare şi împământenire, prin intermediul oamenilor pe care i-am întâlnit în drumul meu.

La casa de vară, un măcăleandru a început să ia micul-dejun cu mine la masa de afară, acceptând firimiturile de pâine

prăjită sau de prăjitură pe care le aşezam în cercuri concentrice tot mai aproape de farfuria mea. Într-o zi, m-a urmărit, a intrat în zbor în casă şi s-a prins de geam. Inimile amândurora băteau cu putere în timp ce îl scoteam afară cu un prosop de bucătărie. Asta nu era de bun augur, ştiam eu. În legendele străvechi, măcălendrii sunt păsări voluminoase care păstrează sufletele morţilor.

Câteva zile mai târziu, stăteam în vârful stâncilor de la Es Caló Blanc, golfuleţul meu preferat, odihnindu-mă după o zi lungă de drumeţii şi urmărind peştii care alunecau în smârcurile rămase după reflux, când o femeie goală, cu părul lung şi negru revărsat pe spate, a coborât pe plaja îngustă în mare. Când s-a lăsat pe spate ca să se scufunde în părţile de mică adâncime, părul negru i s-a desfăcut în apa limpede, arătând ca desprinsă dintr-un mit sau dintr-o pictură. A luat în palme şi a înghiţit opt pumni de apă sărată într-o succesiune scurtă, după care a ieşit liniştită din apă. A fost prima dată când am văzut pe altcineva acolo, cu atât mai puţin înotând, cu atât mai puţin bând apă de mare.

M-am întors şi am văzut că un bărbat înalt cu părul alb şi ochelari se materializase pe stânci, unde aranja nişte prosoape roşii.

— *Hola*, am strigat, ea ce face?

— O, Carmen urmează dieta delfinilor, a spus el, de parcă asta ar fi explicat totul, de parcă ar fi explicat ceva. Apoi s-a apucat să-şi dea jos toate hainele.

Andrew cel Despuiat avea aproape 70 de ani, era un nudist entuziast şi britanic până la satiră. Fusese elev la internat,

tatăl său îi spunea „Băiete”, chiar și ca adult, și lucrase în capitală. În prima dintr-o serie de afirmații din ce în ce mai absurde, s-a prezentat drept „Regele din Cala Fonts”, zona portuară înstărită iubită de expatriații din orașul Es Castell, și mi-a spus că se oprește adesea în golful acela ca să facă o baie rapidă în drum spre casa lui Carmen.

Nu ne-am făcut niciodată planuri oficiale să ne întâlnim, cel puțin nu la început, se întâmpla să fim amândoi în golf în jurul prânzului și încet-încet a devenit o rutină și apoi o așteptare, iar apoi ne trimiteam mesaje dacă întârziam. De obicei, era doar Andrew, deși uneori ni se alătura și Carmen la sfârșit de săptămână. Din când în când, mă ducea cu mașina dacă ploua prea tare ca să mai merg cu bicicleta.

Am aflat rapid că Andrew era un împătimit al rutinei rigide. Mai întâi se așeza pe pragul „lui” de stâncă din golfulețul nostru. Era o fâșie minusculă de stâncă puțin cam incomodă. Eu nu aveam voie să stau acolo. În schimb, trebuia să mă așez pe una dintre stâncile incomode din apropiere. Apoi își aranja cele trei prosoape într-o anumită ordine, care a rămas un mister pentru mine, în ciuda timpului petrecut împreună, înainte de a-și aplica generos aloe vera pe toată fața. Când l-am întrebat la ce folosește, mi-a spus că e ca o cremă de protecție solară și că oferă același nivel de protecție (nu este, nu oferă protecție). În cele din urmă, începea să își pieptene cu grijă restul de păr alb care-i flutura în vânt. Acum era pregătit să facă plajă în pielea goală și, în timp ce se dezbrăca, se apuca să-mi înșire tot soiul de povești de groază care îi treceau prin cap.

— Un rechin albastru de doi metri a fost văzut înotând cu nonșalanță aproape de țărm în Cala Galdana, un golfuleț turistic popular. Era înfometat și rău ca naiba. Oamenii l-au

filmat — Andrew mi-a arătat o înregistrare video de pe telefonul său — apoi a murit, pentru că autoritățile insulei au ezitat să-l îndrume înapoi spre ape mai adânci; am fost destul de supărat din cauza asta.

— O fi vreme frumoasă astăzi, dar sigur nu va dura. Mâine vor fi vânturi foarte puternice, știai că vântul tramontana este asociat cu o creștere a ratei sinuciderilor pe insulă?

— Cadavrul unui copil a fost găsit într-o valiză, cea mai mare crimă din Menorca. Misterul nu a fost niciodată elucidat. (Am aflat mai târziu că acest lucru s-a întâmplat cu mai bine de 30 de ani înainte: el îl prezentase ca pe o știre de ultimă oră.)

— Cică unu' s-a dus să înoate, avea gura deschisă și pe-acolo erau meduze, iar una dintre ele…

La ultima mi-am pus mâinile pe urechi și am strigat la el să înceteze. Voiam să stau într-o liniște agreabilă, să privesc culorile mării și să fac tot ce-mi stătea în putință să nu-i văd scrotul întors în sus, care se bronzase ușor, dar Andrew cel Despuiat nu era genul de om care să lase liniștea contemplativă să stea în calea unei conversații plăcute.

În majoritatea zilelor, marea de aici părea ireală, ca și cum ar fi fost retușată și cosmetizată, ca un model cu buzele țuguiate dintr-o revistă glossy. În zilele însorite părea seducător de tropicală, ca un cocteil de vară care se topește, o iluzie ce plesnea rapid când mă afundam în ea gâfâind de frig și țipând — „Să dea naiba de nu-i ca o *banshee*[*]", spunea Andrew.

---

[*] Este o zână prevestitoare a morții, în folclorul irlandez și scoțian, descrisă e obicei ca o femeie cu un strigăt înfricoșător, care se aude în apropierea unei case sau în locuri izolate, semnalând că cineva va muri curând. Ea poate fi reprezentată ca o femeie bătrână, cu părul zburlit și fața palidă, sau ca o tânără cu părul lung, învești mântată în alb sau în negru. (n. red.)

În unele zile îmi era dor de vremea când înotam singură în mare, dar de cele mai multe ori mă bucuram de compania lui. Andrew intra întotdeauna în apă mai repede decât mine şi mă tachina că eram o laşă, o papă-lapte, o femelă alfa incompetentă în timp ce mă băgam tremurând în apă, dar eu înotam întotdeauna mai mult timp, aşa că situaţia se echilibra. Încercam uneori să ajung mai devreme pentru a încerca să meditez, dar Andrew mă întrerupea cu un strigăt de salut entuziast în timp ce cobora treptele de piatră spre mine, sporovăind chiar dacă eram prea departe ca să-l aud. Exuberanţa apei albe ce urca peste stânci şi se înălţa în văzduh era ca şi cum ai azvârli confetti la o nuntă în care chiar crezi. Simţeam cum apa se încălzea pe măsură ce zilele se scurgeau, puteam sta mai mult în ea, tremuram mai puţin când ieşeam.

— Ce zi frumoasă să trăieşti! strigam la Andrew, schimbul nostru ritualic de replici în apă, de îndată ce respiraţia mea îşi revenea la normal.

— Ce zi frumoasă să trăieşti! striga el la rândul lui, în timp ce eu mă rostogoleam în valuri.

Este foarte uşor să inventez poveşti printre rânduri, dar realitatea nu este niciodată aşa cum mi-o imaginez. Povestea lui Andrew, care părea la prima vedere o comedie, era de fapt tragică. Lucrase ani de zile la Nottingham împreună cu soţia, care era agent de bursă de mare calibru. Au ajuns întâmplător pe insulă în anii ’80, după ce un agent de turism le-a vândut greşit o vacanţă; s-au îndrăgostit de acest loc şi au hotărât să nu aibă copii pentru a se putea retrage aici cât mai curând posibil. Cu un an înainte de data pensionării spre care ţinteau, soţia lui s-a îmbolnăvit foarte grav. L-a rugat să o ducă în Menorca să moară. Când era pe moarte, i-a spus lui Andrew să îşi găsească o iubită spaniolă, iar la un an după moartea ei,

a cunoscut-o pe Carmen, designer de interior și budistă, care, după spusele lui Andrew, era „o mare teoreticiană a conspirațiilor". Printre convingerile lui Carmen se numărau faptul că Pământul ar fi plat și că aterizarea pe Lună ar fi falsă și era foarte interesată de nanotehnologia grafenului*, din motive pe care nu era pregătită să le dezvăluie. „Sunt îndrăgostit nebunește de Carmen, viața este atât de interesantă cu ea", a spus Andrew, iar eu am perceput adevărul spuselor lui, le-am perceput dulceața. Spunea că singurătatea îl rosese ca șoarecii în timpul anului de doliu, că se îngrășase, că băuse prea mult. „Nu ai înțelege", spunea el, „cum e să fii atât de singur." Știam și eu câte ceva despre asta, dar nu am spus nimic. Și am avut grijă să-l tachinez neîncetat cu privire la șoarecii singurății.

Voiam să imortalizez această perioadă ciudată, să îl fotografiez pe Andrew în golfuleț. Încercam să-i fac un portret în alb-negru și i-am regizat artistic nuditatea, sugerând o anumită poziție a coapselor și a mâinilor care să lase cel puțin câteva lucruri în seama imaginației. Am apăsat pe buton și am încercat unghiuri diferite până când, în cele din urmă, era acolo, pe ecran. Camera mea a surprins o anumită noblețe, Andrew cel Despuiat privind spre mare, cu un picior ridicat, pielea lui și stâncile părând să se contopească. O creatură a țărmului.

— Nu e un corp prea urât pentru un bătrân de 70 de ani, nu-i așa?

---

* Adeseori considerat un „material-miracol", grafenul este unul dintre cele mai ușoare materiale descoperite vreodată. Compus din carbon, el a fost identificat în 1947, dar izolat abia în 2004, de către olandezul Andre Geim și ruso-britanicul Konstantin Novoselov, o reușită care le-a adus celor doi cercetători Premiul Nobel pentru fizică în 2010. (n. red.)

— Nu știu, Andrew, nu am văzut mulți bărbați goi de 70 de ani, din păcate. Nu am un punct de referință.

— Ei bine, eu cred că arăt destul de bine, a spus el, smulgându-mi telefonul ca un copil mic, pentru a se privi cu ochii mijiți din pricina soarelui. Destul de bine, s-a liniștit el, trimite-mi și mie poza, fato.

— Pare atât de ciudat, a spus tatăl meu când i-am povestit ultimul episod din telenovela Andrew cel Despuiat, tu înoți și eu stau lângă Bertha. El îi spunea Bertha sobei cu lemne din casă, după o mașinărie dintr-un desen animat care îmi plăcea când eram copil. Mi-am dat seama mai târziu cât de multe nume le dădea tatăl meu lucrurilor și oamenilor. Toți cei pe care îi plăcea în mod deosebit aveau un pseudonim, o poreclă, un nume de alint, adesea combinat cu localizarea geografică. Prietena mea Katharine nu era niciodată doar Katharine pentru el, ci întotdeauna „Katharine Calul", pentru că o văzuse prima dată interpretând rolul unui cal într-o piesă în care jucam la universitate, o prestație ecvestră pe care o admirase foarte mult.

Nu am vorbit mult, se simțea obosit. „Te iubesc", îi spuneam acum de fiecare dată când îl sunam, iar el îmi răspundea imediat, ceea ce nu făcea înainte. Cred că a fost una dintre schimbările provocate de cancer, mai multă dragoste, sau cel puțin mai multă capacitate de a-i da glas cu ușurință, în ciuda tuturor lucrurilor. Când o spunea, îl simțeam brusc mai aproape de mine, dar și mai departe.

Într-un weekend, când aproape îmi încheiasem circumnavigația, m-am abătut puțin de la *Camí* spre Torre d'en Galmés,

un sat preistoric construit de poporul talayotic, aceiași care transformaseră Cales Coves în necropolă. Aceștia au trăit pe insulă în Epoca Bronzului și aveau o pasiune pentru pietrele în formă de T, petrecându-și mult timp creând aceste structuri monumentale prin stivuirea a două pietre colosale — fiecare având până la cinci metri înălțime și cântărind până la 13 tone — fără mortar, folosind „tehnica ciclopică" (din nou monstrul cu un singur ochi). Legendele spun că acestea ar fi fost mese pentru giganți și, deși arheologii au diverse teorii cu privire la funcția lor, cea care îmi place cel mai mult este că reprezintă uși către lumea zeilor — uși închise prin care muritorii de rând nu pot trece, dar prin care zeii pot pătrunde în lumea noastră, dacă sunt îndeplinite ritualurile corespunzătoare. Soarele strălucea într-un colț al ruinelor templului, iar eu stăteam și mă gândeam la uriașii care străbăteau acest peisaj și priveam cum lumina se prelingea pe pietre și, dintr-odată, am rămas fără suflare în acest loc sacru, vechi și tăcut, construit de puteri ancestrale pentru zei necunoscuți. Nu-mi mai văzusem tatăl de aproape opt luni.

Ce tot făceam? Care era rostul acestui umblet în cerc?

M-am întors pe cărare, amintindu-mi de un vers vechi dintr-o poezie pe care am învățat-o la școală:

I have promises to keep
*And miles to go before I sleep.**

M-am întors agale, în timp ce soarele pătrundea printre pini și apele străluceau albastru electric.

---

* *Înainte să adorm, am promisiuni de ținut / Și mile întregi de străbătut.* Versurile îi aparțin lui Robert Frost și sunt din poemul *Stopping by Woods on a Snowy Evening*. (n. trad.)

Abia mai târziu, după ce am încheiat plimbarea, mi-am dat seama că înlocuisem *Camino* cu *Camí*. M-am gândit la cât de mult mă învârtisem în cerc în jurul celor mai importante lucruri din viaţa mea fără să iau vreodată o decizie. Cât de mult timp irosisem.

— Mai are doar câteva luni, a spus mama. Era o convorbire telefonică strict secretă, se încuiase în maşină, în garaj, pentru ca el să nu audă, dar tot mi-a spus-o în şoaptă. Probabil între trei şi şase luni, noi sperăm la şase.

Am simţit cum pufnesc ca o viperă, indignată, cum de nu îmi spusese?

— Ţi-a spus ce a vrut să-ţi spună, a zis ea şi am simţit din vocea ei că ridică din umeri. Trebuie să-i respectăm deciziile.

Mama mea, asistentă medicală de profesie, ştia că totul trebuie să fie dirijat de pacient. Dar pacientul în acest caz era tatăl meu, iar ea trebuia să fie mama mea. A abdicat de la acest rol atunci când a fost diagnosticat, redevenind ceea ce fusese înainte de toate: partenera şi soţia lui. Orice spaţiu pentru a fi mama unei fiice adulte se comprimase. Era un lucru obişnuit, am înţeles asta din ceea ce mi-au spus unii dintre cei mai vechi prieteni ai mei din Clubul Taţilor Morţi, atunci când i-am consultat. Încă aveam nevoie de mama mea, dar o şi înţelegeam. Toate deodată şi amestecate.

— Să vin?

Mi-a spus să rămân. El voia să aibă intimitate în casă. Nu prea aveam ce să fac, trebuia să intru în carantină în altă parte, nu puteam sta cu ei, iar asta mi se părea inutil.

— Îți voi spune când trebuie să vii, mi-a zis, promit.

— Intimitate pentru ce? am întrebat.

— Păi, draga mea, vomită mult.

Luni, m-am gândit. Șase.

Porumbeii guleraţi uguiau din copaci, sunetul copilăriei mele. Mi-era dor de casă, voiam ca totul să revină la normal.

L-am sunat pe fratele meu, medic şi el. Mi-a spus că nu doar chimioterapia îi provoca tatei vărsături. Şi cancerul în sine te poate face să vomiţi. A spus că mama îl suna des din maşină. Încerca să vorbească cu amândoi în fiecare zi. În acest sens, fratele meu era mai bun decât mine.

Mi-a trimis o poză cu tata şi cu Willow, noua mea nepoţică. Theo, fratele ei, nu era în cadru. Fetiţa era plinuţă şi cu obrajii trandafirii, iar tatăl meu o ţinea sus în braţe şi, cumva, contrastul dintre ei m-a făcut să văd ceva ce evitasem să văd. Îmi configurasem simţurile, un limbaj pe care îl auzeam, dar refuzam să îl înţeleg, îmi schimbasem ochii ca să nu văd deteriorarea. Nu poţi vedea dacă nu te uiţi. Nu am vrut să ştiu cât de mult îl diminuau, inevitabilul tremur de la medicamente. La fel cum am refuzat să aud nota falsă de optimism din vocea lui când vorbea despre ultima carte de jucat, nu am vrut să aud că nu crede în ea, că se preface pentru mine, îndulcind pastila, un protocol mai experimental. Nu am putut să mă uit mult timp la fotografia cu el şi copilul, pentru că se vedea totul acolo. Se vedea în subţierea obrajilor, de parcă i se schimbase structura osoasă. Am vrut să-l văd aşa cum era, nu cum devenea. Erau lucruri pe care nu puteam să nu le aflu. Ceva se schimbase în vocea lui. Era mai greoaie, mai ezitantă, avea o fluenţă lichidă, fluiditatea cuvintelor era rigidă, la fel cum, în fotografiile cu nepoata mea, chipul lui frumos şi arhitectural,

cu pomeții înalți, era tras. Mi-am preschimbat vocea, făcând-o mai veselă, mai caldă drept compensație. Am devenit mai amuzantă, m-am gândit cum să-i spun poveşti, să-l fac să râdă, să-l aud zâmbind. Să asculți un zâmbet cred că este chiar mai frumos decât să îl vezi. Sunetul unui zâmbet este unul dintre cele mai frumoase lucruri la care mă pot gândi.

O ținea sus în brațe. Zâmbea şi tot zâmbea. Cred că la asta se referă oamenii când spun că lucrurile sunt întotdeauna mai clare când priveşti înapoi.

Încă nu mă pot uita la această fotografie.

Vorbeam cu tatăl meu despre lucruri plictisitoare, despre ipoteci, îi ceream sfatul.

După ce am închis, am sunat-o pe Katharine.

— Cred că asta a fost poate ultima dată când tatăl meu mi-a spus ce să fac, i-am zis.

— Știu, a spus ea.

— El nu are o dobândă fixă pe cinci ani, am spus eu.

— Ce glumă îngrozitoare!

Am început să plâng în hohote, cu ochii la cer.

— Urăsc să plâng, am spus în timp ce plângeam, e prostesc.

— Știu, mi-a zis.

Uneori știa exact ce să spună.

Mă simțeam rău în toate privințele. Mă simțeam rău că nu vorbeam mai mult cu tatăl meu. Iar când vorbeam, mă simțeam rău şi atunci, pentru că vorbeam despre lucruri banale, presată să fiu inteligentă, amuzantă, să dansez step pentru el.

Mă simţeam rău când îi auzeam noul tremur în voce, oboseala. Simţeam că ar fi trebuit să purtăm conversaţii formidabile, măreţe. Ar fi trebuit să vorbim în poezie, cu cadenţă şi ritm, şi să nu lăsăm nimic nespus, dar eram atât de obosită, încât îmi venea să dorm tot timpul. Se pare că era unul dintre farmecele acestei insule. „Oamenii de aici au cea mai mare speranţă de viaţă din toată Spania", mi-a spus Francesca, „pentru că oamenii dorm mult pe insula asta." Somnul este o evitare. Dar este şi pregătire.

— Doarme mult acum, a spus mama. Uneori se trezeşte şi spune că nu ştie dacă a dormit sau nu. Îmi pare atât de rău pentru el.

Când am auzit-o, ceva s-a rupt în mine. Mă gândeam la asta tot timpul, la el dormind tot timpul, la cum se trezea şi nu ştia dacă dormise. În casa de vară neîncălzită, frigul urca din subteran. Cerul devenise cenuşiu.

Când voi înceta să mai cred în mituri?

Când voi înceta să inventez poveşti despre finaluri diferite?

Amurgul a căzut albastru şi greoi, înmiresmat de promisiunea primăverii, în timp ce mergeam printre casele albe din St Lluís şi pe aleea către casa de vară, cărând o pungă de portocale pe care să le storc pentru micul-dejun de a doua zi. Aveam părul ud la spate de la înot, iar picioarele mă dureau, într-un mod plăcut, din cauza drumeţiei lungi din după-amiaza aceea. Totul mi se părea uşor pe măsură ce semiluna ascuţită aluneca pe cer, iar stelele începeau să răsară. Un câine de fermă a lătrat ca un avertisment în noapte, iar telefonul mi-a vibrat în buzunar.

— Trebuie să vii acasă.

— Ce? Era fratele meu şi avea o anume gravitate în voce.

— Se degradează rapid, vino acasă cât de repede poți.

Avea o voce ciudată.

Am știut când mi-a intrat măcăleandrul în casă. Am știut atunci.

Capitolul zece

Zorii întoarcerii mele

Oxfordshire, Anglia

Moartea îți va fi ușoară,
departe de mare, la o vârstă înaintată,
cu poporu-mbelșugat. Așa va fi[*]

Profetul Tiresias către Odiseu

[*] *Iar moartea-ți în afară / De mare o să-ți fie prea ușoară / Muri-vei doar împovărat de-o lungă / Și verde bătrânețe și-mprejuru-ți / Cu totu-ndestulat va fi poporul. / Acestea ți le spun pe nesimțite.*

— Starea lui se degradează, îmi spune mama când ajung.

Ea este asistentă medicală. Fratele meu este medic. Logodnica fratelui meu este medic. Tatăl meu a fost doctor înainte să devină Pacientul. Toți membrii familiei mele vorbesc între ei în jargon medical.

— Ce înseamnă asta? spun eu.

— Înseamnă că e mai puțin stabil pe picioare. Scările sunt cam greu de urcat. Nu poate vorbi la telefon, nu mult timp. Gândește mai greu. Analgezicele îl fac somnoros și confuz. Vreau doar să te pregătesc, draga mea, înainte să intri să-l vezi.

Eu nu sunt pregătită. Este un om-pasăre pe un pat de spital, cu gura deschisă și ochii închiși, arătând din toate punctele de vedere ca un macabru tablou victorian al morții.

Îmi amintesc că atunci când pisica mea era pe moarte, încă mai dorea să fie mângâiată și își împingea capul în mâna mea, dar îi simțeam toate oasele, așa că nu-mi plăcea să-i ating coloana vertebrală. Ar fi trebuit să o mângâi. Era o pisică bună. Ar trebui să încerc să fiu un om mai bun.

❄

— Simte un oarecare disconfort. Încercăm să ținem durerea sub control. Markerii inflamatori sunt ridicați. I-am pipăit abdomenul și nu există niciun blocaj, spune fratele meu.

Vorbește cu medicul tatălui meu, care a venit să îl consulte.

— Încercăm să controlăm aspectele controlabile, îmi spune fratele meu.

— Îngrijirea de la finalul vieții era partea preferată a tatălui tău din meseria lui de medic generalist, spune mama, credea că este cea mai specială perioadă.

Știa despre îngrijirea de la sfârșitul vieții. Știa ce avea să se întâmple cu el. Știa. Simt că am ceva în gât.

— Cred că se simte mai confortabil acum, spune medicul tatălui meu.

Este în poziție fetală, cu picioarele strânse, ghemuit. Mie asta nu mi se pare confortabil. Aici există o conspirație: fiecare îi spune celuilalt ce vrea să audă.

— Este stoic, spune mama, iar asta chiar e adevărat.

❄

Este o dimineață însorită. Îl ducem în scaunul cu rotile în bucătărie ca să stea la soare. Este nevoie de trei persoane să îl transferăm, să îl ridicăm, să îl rotim, să îl ținem sus, să poziționăm scaunul în spatele lui, să îl așezăm din nou.

— Hai să ne ținem de mână, tată, spun eu când ajungem în cele din urmă acolo.

— Ai mâinile lipicioase? spune el, pentru că nu vreau să-mi devină și mie mâinile lipicioase.

Este cea mai lungă frază pe care mi-a adresat-o.

Îmi vărs nervii în fața asistentului de afară cu privire la această risipă de cuvinte, sunt lucruri mult mai importante de spus, nu-i așa?

— Oamenii care sunt pe moarte își restrâng spațiul de control la mediul lor fizic imediat, spune asistentul, el vrea ca mâinile lui să rămână nelipicioase, fiindcă nu le poate spăla singur, și este adevărat, tatăl meu a fost întotdeauna cusurgiu, dar de ce să rezervăm cuvinte pentru asta? Când eu îmi doresc atât de mult să aud cuvinte diferite, alte cuvinte: De acum înainte, de fiecare dată când te vei gândi la mâini lipicioase, îți

vei aminti de tatăl tău, spune asistentul. Îmi explică că muribunzii au tendința de a nu vorbi cu familia, căci trebuie să-și păstreze energia pentru momentul în care vine doctorul sau preotul.

— Nu-mi pasă, îi spun asistentului, se comportă ca un nesimțit.

Asistentul aprobă din cap. Este cel mai bun asistent. Tatăl meu a lucrat cu el ani de zile și a cerut special ca acest om să fie acolo, la final, să aibă grijă de el. Acest asistent l-a vizitat în fiecare zi. Acest asistent mi-a dat numărul lui de telefon și mi-a spus că îi pot trimite mesaje sau îl pot suna oricând. Dar eu nu vreau să sun sau să trimit mesaje oricând. Vreau să țip și nu pot ieși din casă și nu am unde să țip. Mi-e cald.

— Eu mă duceam să țip în mașină, în garaj, spune mama, unde nu mă putea auzi.

❄

Tatăl meu stă în scaunul cu rotile, iar eu îi țin telefonul la ureche și vechiul său zâmbet strâmb revine în timp ce îl ascultă pe vărul nostru John din Irlanda și arată din nou ca un băiețandru.

— Nu poate vorbi, îi spun irlandezului John, dar zâmbește.

Zâmbește.

❄

— Să vă explic cum funcționează patul de spital. Vedeți telecomanda asta?

Asistenta ocupațională este unul dintre cei mai drăguți oameni pe care i-am întâlnit vreodată. Este veselă, dar nu

mieroasă, nu falsă. Oamenii aceştia care îşi petrec viaţa atât de aproape de moarte mă fascinează. Mi se par plini de har, au grijă de pragul dintre cei vii şi cei morţi, uşurându-le calea. Nu înţeleg cum pot face treaba asta.

— Aşa ridici şi cobori gratiile, vezi? Acum încearcă şi tu.

Le apăs în sus şi în jos. Un pat. Un pătuţ. Ridic şi cobor. Siguranţă. Prizonierat.

— Nu-l mai putem lăsa să se ridice în scaunul cu rotile pentru a merge la toaletă, este prea instabil, spune fratele meu, dacă ar cădea, şi-ar rupe şoldul, ar ajunge la spital şi ar muri acolo. Trebuie să minimizăm toate riscurile. El vrea să moară acasă.

Asistenta ocupaţională dă din cap. Trage în sus gratiile. Corpul meu ascunde în el o tresărire.

Mai târziu.

— Dă asta jos, spune tatăl meu imperios, adică să cobor gratiile ca să se poată da jos din pat. Vechiul albastru al ochilor lui a devenit cenuşiu de la medicamente.

Încet, mâinile lui se întind spre gratii.

— E în regulă, îi spun, trebuie să stai în pat, nu te putem scoate pentru că e prea periculos, e în regulă.

Continui să spun că e în regulă ca o idioată. Bineînţeles că nu e în regulă, el vrea să iasă.

Mâinile lui albe ca peştele se întind încet, găsesţe gratiile, se ţine de ele.

Îi descleştez mâinile şi le ţin în ale mele.

Mâini amărâte.

Atât de moi şi exact de aceeaşi mărime ca mâinile mele.

Le-am apăsat ca să verific, una de-ale lui pe una de-ale mele. Din vârful degetelor până în palmă, ale mele sunt o copie perfectă.

— Ai mâini de bărbat, mi-a spus prietena mea Pella, râzând, când ne-a văzut făcând asta la cină, cu ani în urmă.

Mie nu-mi pasă. Îmi place să am mâinile lui.

Tatăl meu a fost întotdeauna un om care a ţinut la intimitatea lui. Mama şi fratele meu îl schimbă. Eu nu am voie în cameră când se întâmplă asta.

— Nu i-ar plăcea, spune fratele meu.

— Au fost atât de buni, îmi spune tatăl meu, într-una dintre rarele dăţi când vorbeşte. I-o repet mamei, care se luminează precum cerul în zori.

— Chiar a spus asta?

Mai târziu.

Schimbăm aşternuturile. Asistenta ne-a arătat cum sunt proiectate să alunece, astfel încât tatăl meu să poată fi mutat uşor de-a lungul patului, fără să-şi rupă nimeni spatele.

— Sunteţi gata? spune fratele meu.

Eu şi mama dăm din cap, ţinând cu pumnii de cearşaf.

— La trei, ridicăm şi glisăm spre nord, spune fratele meu, e clar?

Eu şi mama începem să râdem şi nu ne mai putem opri. Dăm drumul cearşafului.

— Ce e atât de amuzant?

— Glisăm spre nord, gâfâi eu printre chicoteli, evident, doar îl tragem în sus pe pat.

— Uite, dacă eu sunt șeful acestei echipe… dă să spună fratele meu.

— Tu nu ești șeful nimănui, zic eu. Fratele meu își dă ochii peste cap.

Mai târziu.

— Ascultă, el simte o mare responsabilitate ca medic, spune mama. E greu pentru el, e stresat.

Și atunci îmi pare rău pentru frățiorul meu și mă simt norocoasă că este doctor, lucru pentru care a avut întotdeauna o atitudine superioară, însă când intră în cameră tot îi spun:

— Scuze, mergem spre nord? iar mama pufnește în râs și el se uită urât la mine.

❄

— Când va muri bunicul? întreabă Theo. Este aplecat peste patul de spital, jucându-se printre gratii.

— Când va fi pregătit, spune fratele meu. Un răspuns perfect.

Theo îl ține de mână pe tata, nu pare deranjat că arată atât de diferit și nici de faptul că stă întins acolo cu ochii închiși. Îl acceptă așa, îi arată o mașină Lego construită de el.

— Uite, are cauciucuri pe plafon! Dar el nu poate să deschidă ochii.

— Cauciucurile pe plafon sunt o idee extraordinară, spun eu, vorbind în numele tatălui meu.

Mai târziu.

Theo mă ține de mână.

Simt ceva mișcându-se în palma mea.

— Ce faci?

— Te mângâi, îşi mişcă degetul mare peste mâna mea, iar şi iar.

Îl îmbrăţişez. El se zbate. O ia la fugă.

❄

— I-ar plăcea asta foarte mult, spune mama, să fim din nou toţi împreună în casă, vrea să stea cu noi, cred că se bucură. Ca de Crăciun.

Nu e ca de Crăciun.

❄

Fratele meu o aduce pe nepoţica mea în cameră. Din cauza pandemiei, tatăl meu a întâlnit-o doar o dată. Fetiţa doarme. El nu a deschis ochii de zile întregi, dar când îi aude numele, deschide ochii.

Şi ea deschide ochii.

Se uită unul la celălalt mult timp.

Se privesc.

Ceva se întâmplă cu lumina din cameră.

❄

În seara asta, în scaunul lui cu rotile, o îmbrăţişează la nesfârşit pe mama îngenuncheată lângă el. Îi mângâie părul. Nu-i dă drumul.

❄

Încet-încet, i se ia totul. Medicamentele pentru cancer sunt oprite. Înghițiturile se transformă în paie, în seringi de apă pe care i le turnăm cu grijă în gură. Înghițitul lui migrează. Acum înmuiem linguriţe medicale roz sub formă de acadele în apă cu gheață și i le mișcăm ca niște dentiști prin gură. „Îngrijirea gurii este foarte importantă", spune fratele meu, „nu vrem să facă leziuni din cauză că stă deschisă tot timpul."

❄

Și-a ridicat picioarele în poziție fetală. Ocupă din ce în ce mai puțin loc în pat. Uneori îi tremură picioarele. Mi-e teamă că îl doare și nu poate vorbi ca să ne spună, așa că îi apuc picioarele și îi fac un suport din perne de yoga, formând un triunghi. Încet-încet se relaxează în mâinile mele, încet-încet încetează și tremurul. Picioarele lui au devenit tare subțiri. Mai tot corpul lui este acum ca o pasăre.

❄

A trecut o săptămână, a trecut mai mult de o săptămână, și îi întreb pe toți cei care vin, preoți, asistente, specialiști în îngrijiri paliative, medicul de familie, când, când va muri?

— Probabil că nu mai are mult, dar e imposibil de prevăzut, un cor grecesc, zumzetul grav al vocilor bisericești respectuoase. Vreau să-i oblig cu pistolul la tâmplă să-mi dea un răspuns cinstit, vorbind normal, la dracu'.

— Poate că tatăl tău are sânge de leu sau de dragon sau ceva de genul ăsta, spune asistenta mea preferată. E foarte puternic.

Îi spun lui Theo că are sânge de leu și sânge de dragon în el. Theo rage. Rag și eu.

— Spune-i noapte bună lui tati, zice mama în fiecare seară, insinuând că s-ar putea să nu mai fie în viaţă dimineaţa. Acest lucru este epuizant. Una dintre asistente îmi spune că „majoritatea oamenilor se sting la patru dimineaţa". Stă liniştită, tricotează, priveşte, pregătită să ofere alinare. „Se agită noaptea, vor să se dea jos din pat, parcă vor să fugă", spune ea. Nu zău!

❄

Suntem singuri. Îi trag braţul peste mine şi mă întind acolo, sprijinită de gratiile incomode de la marginea patului de spital. O îmbrăţişare regizată.

❄

În cameră este o vază cu clopoţei. Sunt clopoţei în pădurea în care obişnuiam să ne plimbăm. Zilele astea au o frumuseţe sălbatică. Este o primăvară săltăreaţă, frumoasă. Afară sunt clopoţei.

❄

— Poţi să mă conduci tu la altar? spune Sarah, logodnica fratelui meu, dând buzna în biroul tatălui meu de la etaj, unde mă ascund, chipurile să lucrez.

— Ce?

— Ne căsătorim! Acum! Şi îmi aruncă un zâmbet larg, enorm. Mă ia de mână şi trage de mine.

Jos e un preot pe care nu l-a mai întâlnit nimeni, nu-i reţin numele. Ştiam că va veni pentru a oficia ultima împărtăşanie şi a aduce un ultim omagiu, dar trebuie să se fi întâmplat ceva.

— Ce se întâmplă? spun eu.

— Draga mea, poți să-mi ții telefonul, stai puțin, cum inițiez un apel video cu mama Sarei? spune mama. O, e butonul ăsta? Mă auzi?

— Te aud! spune mama Sarei din Trinidad. Bună tuturor!

— Ascultați, nu este oficial, spune preotul, dar cel puțin tatăl tău va fi prezent. Nu va fi valid din punct de vedere legal, pot doar să vă ofer o binecuvântare, nu vreau să mai am probleme cu arhiepiscopul pentru așa ceva, apoi îi face cu ochiul fratelui meu, iar fratele meu zâmbește, după care pare serios și emoționat.

Mama începe să plângă.

— Nu-i așa că e minunat? spune ea. Eu nu știu ce să spun.

— Douglas, o iei pe această femeie… spune preotul.

— Duncan, spune fratele meu.

— *Duncan*, o iei pe această femeie, Sarah, de soție? intonează preotul. Stă de o parte a patului de moarte al tatălui meu, iar fratele meu și Sarah stau împreună de cealaltă parte.

Tatăl meu este în poziția sa obișnuită: tăcut, cu gura deschisă și ochii închiși.

Mă doare brațul de la ținut telefonul în unghiul potrivit, astfel încât mama Sarei să poată vedea. Trebuiau să se căsătorească în Trinidad, în primăvara în care pandemia și-a scos ghearele.

Preotul oficiază întreaga slujbă de cununie. Nu pare doar o binecuvântare, pare că fratele meu s-ar putea să fie acum însurat.

— Amin, spune preotul.

— Amin, spune tatăl meu cu o voce stinsă, și toată lumea se răsucește simultan ca la un meci de tenis: nu a mai vorbit de zile întregi. Deschideți șampania! spune tatăl meu cu noua lui voce stinsă, care de fapt e doar o șoaptă.

— Ați auzit? spune fratele meu. A spus să deschidem șampania! Sarah, ai auzit?

Tatăl meu nu este complet sedat cu medicamente, în ciuda aparențelor, el este de fapt prezent, este cu noi, este *aici*. Toată lumea râde, șampania pocnește. Mama jubilează. Ochii fratelui meu au devenit roz aprins, ca ai iepurilor albi. El o îmbrățișează pe Sarah, mama vorbește la telefon cu mama Sarei, preotul îl ține de mână pe tatăl meu. Eu respir precipitat, puternic și sacadat, dar oxigenul nu funcționează corespunzător, trebuie să ies afară în aerul rece al nopții ca să-mi revin.

Cred că am un atac de panică. Încet-încet, respirația mea revine la normal.

Mai târziu.

— A avut loc o nuntă la patul de moarte, îi spun lui Rachel la telefon.

— Ce? spune ea. Vorbești serios?

— Tocmai când credeai că nu poate deveni mai melodramatic de atât, încep să râd, a fost chiar uimitor, spun eu.

❄

— Acum organele lui încep să cedeze, se vede că ficatul devine prea mare pentru capsula hepatică. Dacă nu ar fi luat aceste analgezice, ar fi avut dureri groaznice, cumplite, spune mama din postura ei de asistentă medicală. Rachete de precizie în limbaj clinic.

❄

Nu poate vorbi. Nu mi-am închipuit niciodată că îi vor lua şi asta, medicamentele, întotdeauna am crezut că vom putea discuta. La conversaţii, tatăl meu e cel mai priceput. Nu am anticipat că eu voi fi amorţită, el va fi sedat, că vorbitul va fi un efort pentru amândoi. În cele din urmă, nu mai încerc să spun lucruri luminoase şi vesele. Încep să mă aşez. Asta înseamnă veghe, să stai de strajă acolo unde lumile se ciocnesc. Lumea cunoscută, lumea celor vii, şi lumea zeilor, de unde vin miturile şi poveştile şi copiii. Alunecă încet spre ea. Nimic nu-l poate opri în afară de el însuşi, iar el nu vrea să plece, *nu încă, nu încă*, spune el, cred.

❄

Încerc să nu plâng, să-mi ţin buza de sus încordată. Fratele meu plânge fără opreliști în faţa tatei. Acest lucru mă surprinde.

— El ar fi detestat o asemenea exteriorizare a emoţiilor, îi spun lui Katharine la telefon, ura când cineva plângea.

Mama mi-a spus că şi-a asigurat o dispensă, înainte ca el să se îmbolnăvească atât de tare. „I-am spus că trebuie să mă lase să plâng", spune ea. Când au mutat patul la parter, tatăl meu i-a cerut mamei să ţină lumina aprinsă toată noaptea şi să nu-l părăsească. Ea i-a promis. Aceasta este înţelegerea lor, dar ea nu poate parcurge decât o parte din drum alături de el. Ea doarme lângă patul de spital în fiecare noapte. „Sunt aici, dragul meu", spune ea cu voce tare de fiecare dată când intră în cameră, toată lumea vorbeşte mai tare acum, tatăl meu devenise un pic surd, chiar şi înainte de toate astea. „Te pregăteşti de călătorie, nu-i aşa, dragul meu?" spune ea, mângâindu-i

părul, fața. „Poți pleca oricând ești pregătit", spune ea, „voi fi bine, dragule." Asistenta a spus că este important să îi dai muribundului permisiunea să plece.

— Poți să plângi și tu dacă vrei. El nu mai e ce era odată, spune Katharine, în sinea lui este un om cu simțăminte adânci.

— Nu vreau să se schimbe. Vreau să fie exact așa cum era sau mort, spun eu.

Nu voi plânge în fața lui.

Nu așa cum este acum: cu gura deschisă, cu ochii sticloși, înotând undeva în adâncuri, fără să vorbească, sub efectul medicamentelor, ci așa cum era, cum ar trebui să fie: amuzant, animat în conversații, plimbându-se alături de mine prin pădure, căutând străini cu care să discute, amuzându-i, interogându-i, alert în fața distracției.

Se distilează în el însuși, devine mai ușor pe zi ce trece. Se evaporă.

❄

Au trecut zile nenumărate. Acest spațiu liminal, această stagnare, această soluție suspendată, albă ca varul într-o eprubetă ținută la lumină, este prea greu. Totul îmi provoacă o durere în gât. Urlete sufocate și cuvinte prinse ca oasele de pește. Ar trebui să mă pricep la cuvinte, să le pot înșira, și nu-mi dau seama care să fie Ultimele Cuvinte, ce să-i spun.

Îl interoghez pe fratele meu, cu povara asta grea atârnându-mi de gât.

— Tu ce-i spui?

— E ceva personal, nu-ți spun.

Stă singur cu el ore în șir și îi șoptește. Ce îi spune?

— Ce ar trebui să spun? o întreb pe mama.

— Spune ce vrei, îmi zice, dar eu vreau să mi se spună exact.

Eşti cea mai nerecunoscătoare persoană din lume.

Amintirea acelei cerţi aprinse mă arde. Voi da greş. Mă simt presată, stoarsă, ultima şansă. Parcă ar fi uşile unui bar western care se clatină. Mă documentez. Există un răspuns recomandat algoritmic. Îl încerc cu voce tare şi sună îngrozitor de fals.

Nu găsesc cuvintele.

El face scufundări la mare adâncime. Se mişcă între lumi, explorând şi retrăgându-se, ţinut pe loc de durerea mamei mele. Se pregăteşte să plece în lumea celor nemuritori.

❄

Morfina i-a răpit tatălui meu isteţimea, umorul, vocea. Acum înoată încet, respiră ritmic. Mama a început să vorbească cu el şi pentru el, aşa cum faci cu un copil care încă nu a început să vorbească.

❄

Ochi albaştri şi ageri deveniţi cenuşii.

Nu mai suport această aşteptare chinuitoare. Nimeni nu doarme. Casa e o cuşcă. Îmi doresc să înot, să alunec în apă, să am ceva care să-mi susţină greutatea, să-i ia greutatea lui.

❄

Cei vii traduc graiul muribunzilor. Când aceştia nu mai pot vorbi, purtătorii de cuvânt autoproclamaţi le ghicesc nevoile,

le interpretează emoțiile, vorbesc în locul lor și, în felul acesta la mâna a doua, îți spun că te iubesc, că sunt bucuroși că ești acasă, chiar dacă nu pot vorbi, chiar dacă ți-a luat prea mult timp.

Există o statistică, nu-mi amintesc detaliile, oricum, ceva despre cum oamenii se sting atunci când cei dragi ies să ia mâncare sau să meargă la baie. Acesta este momentul în care mulți oameni aleg să moară. În spațiul de mijloc, când nu sunt reținuți de iubire, cred. Când e mai simplu și mai ușor să alunece în apă.

❄

Vreau să moară mai repede și să ne elibereze pe toți. Vreau să nu moară niciodată. Nu ai pune niciun câine să treacă prin așa ceva, cred eu. Nu îi spun asta mamei sau fratelui meu.

❄

Îi citesc cu voce tare toate e-mailurile lungi și amuzante pe care mi le-a trimis de prin vacanțe. Îi citesc propriile lui cuvinte și călătorim de la munții Annapurna din Nepal până în Kerala, în sudul Indiei, de la Lacul Geneva până la o furtună din Italia, de-a lungul unui vechi traseu de pelerinaj din Spania și pe străzile din Cuba. O ultimă mare călătorie către toate frumusețile lumii.

❄

Se aude soneria. Pe pragul ușii: niște rubarbă de un roșu aprins, legată cu sfoară, și câteva flori. „M-am gândit că v-ar plăcea, sunt din grădina noastră", scrie în bilet, „ne gândim la

voi", scrie în bilet, „vă rugăm să ne spuneți dacă putem face ceva", scrie.

Dar nu puteți face nimic.

Fratele meu face plăcintă cu rubarbă. Mâncăm ca niște animale sălbatice înfometate. Tatăl meu nu a mai mâncat de nouă zile. Sunt îngrijorată că îi este foame și nu ne poate spune. Asistentul spune că nu este cazul, dar nu sunt sigură că îl cred.

❄

Se întâmplă și alte lucruri, dar nu le pot scrie. Groază, rămășițe carbonizate. Mintea mea devine o ceață neagră și goală. Urc la etaj să lucrez la tatăl meu în birou, pentru că sunt liber-profesionistă și sunt plătită cu ziua. Totodată, dacă e să fiu sinceră, pentru că vreau să evadez. Lucrez în ceață. Mai târziu, șeful meu mă va întreba despre o întâlnire. Nu-mi voi aminti nimic.

— Dar ai prezentat, ai răspuns la toate întrebările, va spune el.

— E doar Rohypnol, îi voi spune eu.

O ceață neagră și goală, mintea mea mă protejează. Nu ar trebui să lucrez, dar ce altceva aș putea face? Mă întind pe covor și mă uit în tavan, mă ridic și mă uit prin biblioteca lui, a păstrat un bilet de la mine din adolescență, l-a înrămat:

— Înregistrez *Shallow Grave* (*Triunghiul morții*), nu opri caseta sau vei sfârși într-unul.

❄

Când Odiseu ajunge în sfârșit acasă, își vede tatăl bătrân în livadă, „îngheboșat de greul bătrâneții", și este atât de „înduioșat"

să-l vadă așa, încât trebuie să se oprească lângă un păr pentru a plânge. Apoi îl minte pe tatăl său, care nu îl recunoaște, pretinzând că este un prieten al fiului său de mult pierdut. Când îi dezvăluie adevărul, bătrânul leșină, copleșit de emoție. Să-l ia dracu pe Odiseu!

❄

Întregul său corp a devenit o inimă, pare să bată cu totul. Linia părului i se schimbă, nasul i se subțiază, devine mai acvilin. Arată nobil. Oare suferința este nobilă? Eu nu cred asta. Mă gândesc la Iisus pe cruce, sfânt, zvârcolindu-se, în agonia morții. Cel puțin El știa exact unde se duce.

❄

Trupușorul siropos al lui Theo se estompează și se preschimbă de sute de ori pe zi, alunecând între tărâmuri, reale și imaginare, la fel cum tatăl meu alunecă între această lume și cealaltă. Este un lemur, o broască țestoasă, un tigru curcubeu, apoi din nou un băiat.

❄

„Pur și simplu îl ADORĂM pe tatăl tău. L-am adorat dintotdeauna. Și așa va fi mereu", îmi scrie verișoara mea. Citesc acest mesaj iar și iar. Îmi place cuvântul „adorăm", îmi plac majusculele pe care le-a folosit, îmi place foarte mult verișoara asta și îmi place că tatăl meu înseamnă ceva pentru ea.

❄

„Urmează să-ți trimit rozariul străbunicii tale. Când vei simți mărgelele între degete, vei ști că bunica ta și mama ei s-au rugat cu aceste mărgele la Fecioara Maria. Sperăm că acest lucru te va alina", spune cineva din Irlanda, o persoană pe care nici măcar nu am cunoscut-o.

Când sosește rozariul, timbrele înfățișează imagini cu *Father Ted*, un serial pe care tatăl meu îl iubea. Câte mici detalii, câtă grijă. Îi înfășor mărgelele în jurul mâinilor, nu știu cum să mă rog folosind un rozariu, cred că în mare parte se repetă Ave Maria.

❄

„Te rog, spune-i lui Paul că ne rugăm Sfântului Martin să intervină pe lângă Cel Atotputernic în favoarea lui", spune prietenul tatălui meu.

❄

Vreau înapoi marea, ținutul și cerul.

❄

— Tata mi-a spus „te iubesc" în dimineața asta, îi spun fratelui meu, încă o dovadă că eu sunt favorita lui.

— Da. Amăgește-te în continuare, spune el.

Seamănă cu tatăl meu. Când trece pe lângă mine, îmi pune mâna pe umăr, mă strânge.

— Tu ești favoritul meu, îi spun lui Theo.

— Ba nu, tu ești favorita mea, spune Theo, începând un joc.

❄

Mama stă încolăcită în jurul dragului dragului dragului ei.

❄

Am ieşit din casă pentru prima dată în zece zile.

15:23.

Telefonul sună o singură dată.

— Laura? spune fratele meu. Fratele meu genial.

❄

Domnul doctor Paul Coffey a murit astăzi, la ora 15:20, acasă, înconjurat de familie.

❄

(Eu nu eram acolo.)

❄

El este/era tatăl meu.

Capitolul unsprezece

Sub zăpadă

Oxfordshire și Londra, Anglia

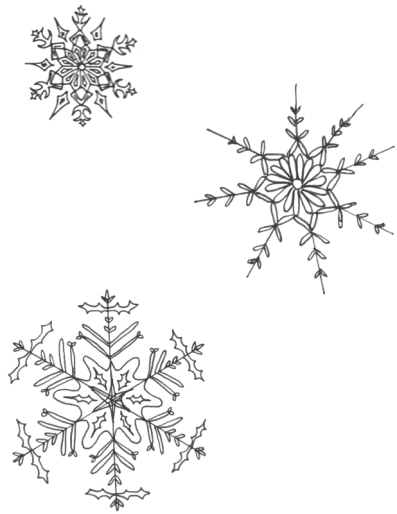

Durerea o cuprinse, sfâșiindu-i inima[*]

---

[*] *De-o crâncenă durere fu cuprinsă.*

În *Odiseea*, zeii sunt nemuritori imorali, ambivalenți, meschini și neiopliți. Atena, apărătoarea lui Odiseu, intervine chiar la sfârșitul poveștii să facă pace în haosul pe care ea l-a provocat. Ceva prestidigitație, niște știri false ale vremurilor respective, dar totul se rezolvă. Așa ar trebui să decurgă finalurile.

Acesta era un moment lipsit de Dumnezeu. Zăceam în patul copilăriei mele, cu somnul spulberat, ascultând-o pe mama plângând. Înainte de asta, mersesem cu ea să vizităm mormântul proaspăt săpat, ca să poată vorbi cu el: „Bună, dragul meu, sper că ești liber, sper că ți-a trecut durerea și greața".

Lumea s-a deblocat, învârtindu-se din nou după ridicarea restricțiilor pandemice, iar eu eram sub zăpadă. Rămăsesem liberă în timpul izolării, acum eram captivă în casa în care crescusem, venisem acasă pentru a fi alături de tatăl meu în clipa morții doar ca să pierd cea mai importantă parte. Era ironic. Ar fi trebuit să fie amuzant, dar nimic nu mai părea amuzant.

În biserică, mama a tresărit când am încercat să o cuprind cu brațul. Mi-era teamă că oamenii din băncile din spate ar putea crede că e ciudat și crud să nu o ating. O fiică rea, fără inimă, defectă. Am încercat din nou, și din nou a înlemnit, și mi-am dat seama că se aduna singură, cu oase și tendoane și ligamente. Atingerea mea risca să-i străpungă calmul, trebuia să îndure singură această nouă singurătate. Era curajoasă.

— Mi-aș fi dorit să fi picat mort dintr-odată.

Nu aveam voie să spun asta. Nu era frumos să spui așa ceva. Replica a fost cenzurată de fratele meu. Ceea ce am vrut să spun a fost că l-aș fi scutit de toate prezicerile, l-aș fi făcut să fie lovit de fulger în locul acestei stingeri lente, aș fi ales moartea subită în locul tuturor cântăririlor și măsurărilor opțiunilor de tratament care l-au ținut pe linia de plutire, până când toate au dat greș una câte una pentru a fi înlocuite de otravă, apoi de opiacee. Ceea ce am vrut să spun este că am fost foarte geloasă pe o prietenă care și-a pierdut brusc bunicul în timpul pandemiei, că am fost invidioasă, chiar dacă am văzut cât de șocată a fost. Am stat ca un animal în biserica greoaie, pe băncile întunecate și parfumate, și m-am gândit totuși să o spun, când m-am ridicat să vorbesc, dar am sfârșit prin a nu rosti fraza și am simțit că m-am trădat, că am fost trădată. Durerea incompletă, suspendată, hibernează în zăpadă.

Există mici lucruri ciudate pe care le facem pentru a ne simți în siguranță. Fratele meu, când era foarte mic și foarte blond și frumos, avea o colecție mare de pietricele pe care le adunase din diferite plimbări, atât de multe, încât formau un fel de instalație artistică în dormitorul lui. Înainte să iasă din cameră, din casă, trebuia să le atingă pe toate într-o anumită ordine. Era o formă de gândire magică, un ritual, iar după moartea tatălui meu, am văzut-o pe mama făcând același lucru. Lovea ușor un anumit întrerupător de un anumit număr de ori înainte să apese pe el.

Întoarsă la Londra, eram absentă, făceam lucrurile mecanic, o fată greoaie, cu mecanism de ceasornic. Am aterizat rău pe

trambulina mea din perioada de lockdown, am auzit un pocnet ascuțit, am pedalat doar cu un picior până la spital. Mi-am rupt glezna. Fac exerciții pentru a mă îndepărta de lucruri, pentru a mă regla, pentru a mă simți mai bine, era un „mecanism de adaptare", a spus medicul, iar acum îmi era imposibil. De la mișcare constantă, am fost forțată să încetinesc, să stau pe loc, să aștept între opt până la douăsprezece săptămâni. Mi-am înghițit durerea, tăișul ei îmi trasa niște hotare. Poate că îmi dorisem să mă rănesc. Ar fi fost cam stângaci să spun că îmi pierd echilibrul în lume, prea evident să interpretez acest lucru ca manifestarea exterioară a ceva profund, frânt și dureros din mine, prea banal să constat că îmi fugise pământul de sub picioare.

Am mers în orteza pe care mi-a dat-o medicul, dar nu mi-a imobilizat oasele așa cum trebuia, nu m-a ținut suficient de strâns. Durerea răzbătea prin ea. Fratele meu a venit cu o orteză mai bună și mi-a legat-o ca unui copil.

Lunile se scurgeau, cerul devenea cenușiu și lipsit de culoare pe măsură ce vara lua locul primăverii și simțeam cât de subțire și fragil era totul. Devenisem o insulă, îndepărtată, de neatins, acoperită de ceața mării.

— Știu de ce ești trist, tati, i-a spus Theo fratelui meu, ți-e dor de bunicul, vrei să mergi în Rai să-l găsești.

Îmi era dor de Theo.

— Crede-mă că-ți va reveni simțul umorului, mi-a spus un fost iubit.

— Serios?

— Îți promit.

— Când?

Nu simțeam că se va schimba ceva vreodată. Șchiopătam, târând orteza după mine.

M-am dus să înot, în sus și în jos, mă răsuceam și mă întorceam în apa cu clor, de un albastru artificial, în piscine supraîncălzite în locul mării reci și expansive. Continuam să-mi folosesc glezna chiar dacă mă durea. Un sine robotizat înăuntrul unei fete adevărate, pe mod automat, dar o parte din mine știa cum să devină mai puternică.

Uneori mă gândeam pe cine aș fi dat la schimb pentru el. Cine mi-aș fi dorit să moară în locul lui. Dacă mi-ar fi fost dat să aleg. Dacă aș fi putut alege.

Eu încă îmi doream discursul de nuntă, chiar dacă nu era nicio nuntă la orizont.

— Draga mea, nu a putut să ți-l scrie, nu mai putea să scrie sau să vorbească prea mult în ultimele săptămâni, a spus mama.

— I l-am cerut cu ani în urmă, i-am zis, cu un nod în gât.

Ea, purtătoarea de cuvânt oficială și apărătoarea până la capăt a memoriei canonizate a răposatului meu tată, nu înțelegea de ce eram atât de supărată. Întotdeauna au existat goluri de înțelegere între noi. Eu sunt mai mult cum e tata. Cum era. Noi doi ne înțelegeam mai bine.

— Și-a dedicat mai mult timp acțiunilor caritabile chirurgicale decât nunții mele false, i-am spus Pellei, percepând absurditatea afirmației exact când îi dădeam glas, iar ea mi-a explicat, cu blândețe, în liniște:

— Poate că era ceva prea trist pentru el, poate că pur și simplu nu putea face față.

Era prea trist pentru el.

Era prea trist pentru mine.

O parte din mine știa că nu eram furioasă din cauza discursului. Eram furioasă pe el. Pentru că dispăruse.

M-am întins în zăpadă, ținându-mă de fărâma mea, este/era.

M-a îngrozit ce am citit despre „suferința nerezolvată". Ce ar putea să o rezolve? I-am vizitat mormântul o singură dată. El nu era acolo.

Am pedalat până la apartamentul lui Katharine purtând orteza, chiar dacă era, evident, foarte stupid. Aveam nevoie de bicicleta mea, nevoia de a fi în mișcare era mai mare decât teama de a mă răni din nou. Știam că sunt o companie neplăcută, știam că îmi păstrasem forma, dar nu și conținutul. Katharine a aprins o lumânare galbenă la masă și a început să-i spună LumiTati. Era ciudat și perfect.

— Salutări, Paul Coffey, a spus ea, ce naiba faci?

Am vorbit amândouă cu LumiTati a cărei lumină pâlpâia prin cameră. M-a pus să mănânc bine, a ars salvie și m-a tămâiat, mirosul înțepător și fumul cenușiu umplând aerul până când a început să se teamă că o să se declanșeze alarma de

incendiu. Am pedalat spre casă prin parcul verde și întunecat. Lumina stelelor nu putea pătrunde dincolo de ușoara poluare, dar luna portocalie atârna greu pe cer.

Am țipat tare, o dată, când am ajuns acasă, și am negat când un vecin îngrijorat a bătut la ușa mea să mă întrebe dacă am auzit pe cineva țipând în clădire.

— Nu, am spus, fără să ezit.

— Sunt foarte îngrijorat. A fost înfiorător. Ești sigură că nu ai auzit nimic?

— Izolarea fonică este ciudată aici, am spus, ridicând din umeri.

— Sper că e bine, oricine ar fi, a spus el, uitându-se bizar la mine.

M-am holbat la el până când a plecat.

În oraș nu există locuri sigure în care să țipi.

Am scăpat un pahar de vin pe pardoseala din bucătărie și s-a spart într-un milion de cioburi mici, care s-au împrăștiat peste tot. Am închis ușa de la bucătărie, am ieșit din apartament, m-am urcat pe bicicletă și am plecat. Când m-am întors, pardoseala era încă acoperită de sticlă. Am călcat pe ele cu orteza ca să iau un pahar cu apă. M-am dus la culcare.

Creierul meu era ciudat. Am citit că funcțiile cognitive se diminuează în cazul persoanelor îndurerate. Care era diferența dintre durere și doliu? Mi-au revenit în minte anumite momente: picioarele lui tremurând, o vecină care m-a întrebat cum mă simt, iar eu i-am răspuns că nu aș pune nici un câine să treacă prin asta, iar ea s-a îndepărtat fizic de mine, cuvintele mele erau mârâite, violente. Clopoței în pădure.

Prietena mea Ros, care făcea parte din Clubul Taţilor Morţi, mi-a spus să îmi amintesc că durerea este fizică, îţi intră în corp, te oboseşte. „Vei crede că gândeşti limpede", a spus ea, „dar nu va fi aşa." Eu încercam să nu gândesc deloc.

În *Odiseea*, Elena din Troia pune în vinul de la cină un medicament care îţi ia capacitatea de a simţi supărarea, furia, durerea. Aveam nevoie de medicamentele Elenei.

Voiam să mă topesc în mare. Voiam să mă dizolv în sare şi atomi. Francesca mi-a spus: „Urcă-te într-un avion, vino la Menorca, pot să te iau într-un scaun cu rotile", dar zăpada era prea mare şi nu mă puteam mişca.

— Mi-aş dori să îţi pot spune nişte cuvinte de alinare, mi-a spus tatăl meu într-o zi înverzită de primăvară, în timp ce ne plimbam împreună prin pădurea mea preferată, eu supărată din cauza vieţii care în acel moment părea zadarnică, din cauza viitorului care părea că se închide. El se prefăcea că nu plângeam, iar apoi am ţipat la el, fiindcă încerca să-mi facă lacrimile invizibile. Reacţia lui prestabilită la toate emoţiile era să le ignore, să simuleze că nu existau, să nu simtă, ci să gândească: mi-aş dori să îţi pot spune nişte cuvinte de alinare. Un lucru ciudat de formal pe care să-l spui, dar el chiar avea un anumit formalis al lui. Poate că acesta este motivul pentru care nu pot să scriu „tata", trebuie să spun „tatăl meu".

Cel mai mult mi-e dor de conversaţiile noastre. Acum aş avea nişte ultime cuvinte mai bune de spus. Aş fi în stare să le găsesc pe cele mai potrivite pentru iubire. Pentru imperfecţiune.

Capitolul doisprezece

Poezia *Odiseei*

Întoarcerea pe insule

Zâna zorilor porni a străluci pe tronul ei de aur[*]

* Și-a zorilor zeiță / Pe tron de aur răsări în zare.

Poeziile se repetă. Şi oamenii la fel. În cele din urmă, glezna mi s-a vindecat. În cele din urmă, m-am mişcat.

În timpul drumului cu maşina de la Palermo la Trapani, pentru a prinde feribotul, m-a străfulgerat un gând: dacă de data asta nu mai merge? Mi s-a strâns stomacul: dacă insulele mele nu mă puteau vindeca, nu ştiam ce altceva ar fi putut. În mod normal, nu vreau niciodată să mă întorc, să repet. Prefer să călătoresc mai departe, să găsesc noi locuri de explorat. Se presupunea că pandemia se terminase. Nu-l mai urmăream pe Odiseu — o fată se pierduse pe mare după o furtună, dar dacă nu o puteam găsi nici măcar aici? Aveam rău de maşină şi mi-era cald, m-am întins pe bancheta din spate şi am închis ochii. Noaptea siciliană întunecată se învârtea sub pneuri, caldă şi nesfârşită.

Dacă nu poţi găsi o persoană pe lumea asta, poţi găsi un peisaj. De data aceasta, nu voiam să mă aflu în mişcare, ci să fiu ţintuită locului, dar când am ajuns, insula era mai mult ciudată decât familiară. Cunoscută şi necunoscută în acelaşi timp. Avea aceleaşi contururi, dar înăuntrul lor totul se schimbase. Era un sentiment ciudat, de dislocare, de parcă m-aş fi întors în New York şi aş fi descoperit că restaurantele şi magazinele pe care le iubeam se mutaseră sau se închiseseră, că oraşul evoluase. Nimic nu rămâne la fel pentru totdeauna, decât prin înfloriturile imaginaţiei.

În Favignana totul era deschis şi degajat, barurile şi restaurantele aveau mese pe terase pline de turişti, coşurile de paie din faţa magazinelor se legănau în vânt, în Caffè Aegusa din piaţa principală italienii savurau *brioche con gelato* la micul-dejun, plajele erau ameţite de umbrele şi corpuri afumate de soare şi prosoape colorate cu dungi şi şezlonguri portocalii care dădeau spre mare. Întregul loc se simţea luminos şi estival, era cald

chiar dacă era aproape toamnă, pe când eu, cu totul pe dos, devenisem greoaie, pe jumătate fantomă, bântuind vechile locuri în căutarea unei rezolvări. Apa strălucea în nuanțe vărătice de albastru și nu era suficient de rece să mă șocheze, totul părea mai normal. Mi-era dor de ciudățenia pustie, simțeam nevoia să simt cum mă inundă frigul, îmi doream adrenalina, să mă simt din nou un trup în carne și oase, nu doar o minte încinsă care bâzâia în capul meu îngreunat. Acum că totul era din nou normal, nimic nu mai era normal. Andrew cel Despuiat mi-a trimis un mesaj în care îmi spunea că fusese internat în spital, că i se făceau niște investigații. Nu puteam suporta ca altcineva din apropierea mea să fie bolnav, să aibă cancer.

Ar fi trebuit să știu că nu mă pot repeta, că nu pot călători niciodată înapoi. Prin natura lor, insulele mitice sunt deosebit de evazive. Tocmai când crezi că le-ai cartografiat, ele se mișcă și se schimbă. Mă simțeam ruptă de timp, de loc, dezmembrată.

Există multă repetiție în Odiseea. Homer folosește un limbaj încărcat de formule, descriind lucrurile într-un anumit fel, iar aceste expresii se repetă, reluându-se de-a lungul poemului. Marea, de exemplu, este întotdeauna „întunecată" și sub influența lunii, Atena are „ochi lucii", zorii „se ivesc trandafirii". Emily Wilson remarcă faptul că repetiția era importantă în tradițiile orale, deoarece îi oferă „ascultătorului o ancoră într-o poveste care se derulează rapid". Cu toate acestea, acum consumăm poeziile prin lectură, nu prin ascultare, iar Emily recunoaște că toată această repetiție intenționată devine destul de plictisitoare. Prin urmare, ea improvizează, creând traduceri înflorite și adaptări, jucându-se pe cât posibil în limitele constrângerilor anumitor formulări. În traducerea lui Emily, Zâna dimineții devine năbădăioasă. Se schimbă de fiecare dată când luminează cerul, înălțându-se în „tronul

ei de aur". „Zâna dimineţii cu degete trandafirii răsare, sau „zorile trandafirii veniră" sau „a zorilor zeiţă pe tron de aur răsări" sau „şade zâna dimineţii şi soarele răsare", deşi rămân descrierile tulburătoare ale „degetelor trandafirii" şi, deosebit de ciudat, „zorile-nzoriră trandafirii"*, care reapare mai des decât mi-aş fi dorit.

Nu am considerat niciodată că traducerea ar fi un act creativ, nu că m-aş fi gândit foarte serios la asta, dar când am citit poemul din nou şi am observat acest joc de cuvinte, am văzut că Emily îşi expunea puterea, arătându-mi că un traducător poate nuanţa un text în timp ce patinează pe o limbă, făcându-l să alunece în cealaltă. Un traducător alege ce să sublinieze, ce să retuşeze, cât de colocviale, libere şi flexibile pot fi cuvintele sau, dimpotrivă, cât de mult trebuie să fie restricţionate, îmbrăcate formal. Emily este cea care determină textura şi cadenţa: traducerea este mult mai mult decât o simplă conversie. Ea spune că „nu există traducere care să ofere o fereastră transparentă prin care cititorul să poată vedea originalul" şi citind versiunea ei, am observat cum s-a distrat, jonglând cu cuvintele şi metrul, iar în toată această libertate măiestria ei e vizibilă şi mi-a transmis ceva. Am început să mă gândesc mai mult la traducere şi la a fi tradus. Este un act fundamental interpretativ, de a oferi o lectură a poveştii, la care adăugăm, desigur, propria noastră interpretare. Straturi peste straturi. Are logică faptul că Penelopa ţese şi destramă constant, pentru că aşa se desfăşoară o poveste. Nu există nicio traducere definitivă, niciun mod unic de a reda un text, de a-l recepta. Întotdeauna vor exista lacune în înţelesurile cuvintelor, în adevărul lucrurilor. Nu există o modalitate absolută de a

* Citate corespondente preluate din traducerea lui George Murnu. (n. trad.)

preveni interpretarea eronată, de a diminua riscul unei traduceri proaste.

Aveam nevoie de apa mării ca să-mi aline ultimele luni, să amorțesc, să mă dizolv în sare, să înot, să-mi refac glezna, să simt din nou pământul sub picioare. În fiecare zi, la amurg, mă strecuram în asfințit și înotam, lumina era rozalie și marea strălucea. „Opacarophile" este o combinație de cuvinte latinești și grecești care înseamnă vânătorii apusului de soare. Tradus mot à mot, înseamnă „iubitorii amurgului", tradus imaginativ, conține ceva vampiric în el, cred eu. În Londra, rareori observam un răsărit sau un apus de soare. Eram detașată de ciclurile lunii și de cerul nopții, de mare și de ritmurile ei, neștiind niciodată viteza vântului sau direcția din care sufla. Odată întoarsă pe insulă, mă trezeam foarte devreme în fiecare zi ca să văd răsăritul. Priveam cum rozul pătrunde pe cerul ca de înghețată, dispărând la fel de rapid. Trebuie să fii atent ca să-l surprinzi. Trebuie să privești în sus ca s-o vezi pe Zâna Zorilor, ca să vezi cum se mișcă pe cer, cu brațele pline de flori.

Odiseu a repetat o parte a călătoriei sale, s-a întors și el ca mine, doar că nu a vrut să o facă. Erau la un pas de casă, când echipajul a deschis sacul cu vânturi care a dus corabia înapoi, în largul mării, până la locul de unde plecaseră. Când Odiseu a eșuat pentru a doua oară pe țărmul său, exasperatul Eol, stăpânul vânturilor, a fost ceva mai puțin primitor.

Ieși afară!

Creatură nesuferită, pleacă de pe insula mea! Acum!…

*Tu, bestie de zei uitată, cum îndrăznești să vii aici?**

---

* *Din țara mea mai repede te cară, / Tu, om netrebnic, cel mai de ocară!… / Afară, tu care-mi vii în casă, oropsitul de dumnezei.*

Lui Theo îi place repetiția. Cere să i se spună aceleași povești iar și iar. În cărțile pentru copii te poți întoarce mereu la început. A doua zi după înmormântare, ne-am plimbat împreună prin pădurea înverzită, adunând bețe și scufundându-le în băltoace și în apa râului. Protecție dublă împotriva monștrilor.

— Ce parte ți-a plăcut? Partea în care am cântat cântece sau când am spus povești despre bunicul?

— Mi-a plăcut partea în care l-am plantat pe bunicul.

Se referea la înmormântare, urmărise cum sicriul a fost coborât în groapă pe frânghii și acoperit cu pământ și iarbă.

Plantat. Cea mai frumoasă traducere. La câțiva ani după această întâmplare, cineva cu care lucrez îmi va spune că i-a murit bebelușul și că cel mai tare o chinuie gândul îngropării lui în pământ. „L-ai plantat", îi voi spune eu, iar cuvintele lui Theo vor descătușa ceva și în sufletul ei. Limbajul contează. Evenimentele pot fi interpretate în multe feluri și există întotdeauna cuvinte de alinare, dacă găsești traducătorul potrivit.

De ce m-am întors pe insula asta? Încercam din răsputeri să privesc lucrurile altfel sau, mai exact, să găsesc un nou mod de a le privi. Sau poate că era mult mai simplu decât atât, voiam să mă întorc înapoi pentru că viitorul mi se părea distrus.

Era din nou decembrie în Menorca, din nou aproape de Crăciun, iar cerul rece era de un albastru senin. În fiecare dimineață beam o cafea pe terasa de pe acoperiș, stăteam în tonurile albăstrii, în palton și cu o eșarfă la gât, și priveam cum se învârte girueta. Citeam o poezie și plângeam, emoții comprimate,

împăturite ca un origami în interiorul poeziei, în interiorul meu. Plângeam şi citeam poezii. Ştiu cum sună, dar la înmormântare cineva mi-a spus că fiecare dintre noi are o rezervă de lacrimi care trebuie vărsate şi că nu poţi face nimic în privinţa asta. Amintindu-mi acest lucru, mă simţeam mai bine când lacrimile îmi alunecau de pe maxilar pe gât. Le ştergeam cu nerăbdare.

Nu ştiu exact ce credea tatăl meu despre versiunea catolică a vieţii de apoi. Nu mi-a spus niciodată, deşi l-am întrebat în diferite feluri. După înmormântare, l-am interogat chiar şi pe preotul lui în sacristie, dar şi el a refuzat să îmi răspundă. Confidenţialitatea spovedaniei se aplica, se pare, şi dincolo de mormânt, ceea ce era foarte enervant. Am vrut să-mi povestească despre tatăl meu, să intermedieze, să-i interpreteze credinţa într-un mod pe care să-l pot înţelege. Nici eu nu sunt sigură de ceea ce cred, dar există ceva în ideea de spaţii liminale, coridoare şi praguri care delimitează spaţii intermediare, vremelnicie, trecere şi traversări în alte locuri. În vegherea, păzirea celor muribunzi. Văzusem cum echipa de îngrijitori paliativi păzea aceste spaţii cu o graţie tăcută, deschizând uşi între lumi.

M-am întors în satul St Lluís, cu căsuţele sale albe, pe străzile pe care umblasem de atâtea ori. În drum spre insule, m-am ciocnit cu Javier, ornitologul, care mi-a spus că se duce să ineleze păsări. Felul în care a spus-o suna a clopoţei*, dar ştiam că se referă la ştiinţa de a prinde păsările şi de a le pune inele, pentru a le înţelege tiparele de migraţie şi pentru a contribui la acţiunile de conservare a speciilor.

---

* Observaţia se datorează faptului că, în limba engleză, substantivul „ring” („inel”) este omonimul verbului „to ring”, care înseamnă şi „a suna” sau „a bate clopotele”. (n. trad.)

— Aș putea să vin și eu? am rostit impulsiv.

Javier s-a uitat la mine cu capul înclinat, urma aceea de pasăre din el, și a zâmbit.

— O să mă uit la vremea de săptămâna viitoare și o să-ți spun în ce zi merg.

M-am agățat cu toată forța de acest plan vag, dependent de vreme. Chemarea viitorului în locul atracției obositoare a trecutului. Am așteptat mesajul lui Javier, verificându-mi telefonul cu obsesia noilor îndrăgostiți. Când, în sfârșit, a țiuit cu instrucțiuni, eram prea emoționată să dorm. Trebuia să fiu gata dis-de-dimineață, pentru că plasele trebuiau instalate în întuneric, înainte ca păsările să se trezească. Când așteptam afară farurile lui Javier, în întunericul de decembrie, cu ochii încețoșați, privind cum respirația mea scotea aburi prin aer, am simțit un început, o promisiune a ceva nou.

În întunericul rece, luminat în verde de lanternele noastre, eu și Javier am așezat plasele în jurul locației, la o fermă de lapte, mergând prin câmpuri de ciulini și urzici. Nu-mi mai simțeam degetele, mi se udaseră picioarele din cauza ierbii lungi și mă tot împiedicam de lucruri nevăzute, fiind înțepată și pișcată, în timp ce Javier, cu ochii verzi strălucind în întuneric, înainta sigur pe picioare. Am lucrat împreună în liniștea întunecată, desfășurând plasele. Când le-am atins, se simțeau lipicioase, prinzându-se de degetele mele. Javier a spus că erau japoneze, se pare că plasele spaniole nu erau la fel de bune. Când am terminat, s-au format plase laterale lungi, versiuni puțin mai înalte și mai lungi ale celor care se întind în zilele leneșe de vară pentru a juca badminton desculț în grădină. Trebuiau să fie plasate în același loc de fiecare dată, ca să asigure continuitatea. La urma urmei, aici era vorba de

ştiinţă. Am întrebat de ce păsările nu zboară pur şi simplu în sus, evitând plasele. „Dar ele nu le văd", a spus Javier încet, mirându-se evident de enormitatea prostiei mele. Având în vedere locul în care am pus plasele, se pare că păsările zboară mult mai aproape de sol decât crezusem. După câteva ore, toate câmpurile au fost pregătite şi am aşteptat în faţa fermei ca soarele să răsară, ca păsările să înceapă să zboare.

Nu a fost un răsărit spectaculos, ci doar un portocaliu domol de culoarea gălbenuşului de ou. În întunericul de dinainte de răsărit, am devenit alertă ca un animal şi am început să sar de pe un picior pe celălalt în frig, pe când cerul se lipea de copacii întunecaţi de pe câmpuri, conturându-i încetişor. Aveam picioarele înţepate de urzici, tălpile ude, braţele zgâriate, cu porţiuni dureroase care începeau să se învineţească din cauza loviturilor, şi eram fericită, bătând din picioare, încercând să mă încălzesc, aşteptând.

Soţiei fermierului i s-a făcut milă de noi şi ne-a adus ceşti cu cafea fierbinte şi biscuiţi într-o cutie roşie. Mi-am încolăcit palmele în jurul ceştii, degetele mi s-au încălzit suficient pentru a-mi scoate încălţările şi şosetele ude, preferând să-mi fie frig decât să stau udă. Mă mâncau picioarele şi ştiam că depăşisem o limită. Să mergi la inelat păsări era cu siguranţă un nivel superior în jocul pasionaţilor de zburătoare. Câteva înţepături erau un preţ mic de plătit.

În această locaţie, plasele trebuiau întinse de trei ori în timpul iernii şi de şapte ori în timpul verii. A fost nevoie de o zi întreagă pentru a aranja totul, pentru a pregăti stâlpii şi de încă o zi pentru a deschide plasele, pentru a prinde şi număra păsările şi pentru a raporta rezultatele. Javier se ocupa de mai multe locaţii de pe insulă şi, în mod normal, nu avea pe nimeni care să îl ajute.

— Se plătește?

— Destul cât să înlocuiesc plasele atunci când se rup. A ridicat mâna să mă împiedice să mai pun întrebări: Ai auzit?

Ceva striga în întuneric, prelung, grav și insistent.

— O potârniche, a spus Javier încântat, ca și cum nu ar mai fi auzit asta de un miliard de ori.

Am ascultat din nou în tăcere. Un alt strigăt, de data aceasta mai degrabă un țipăt, a străpuns zorii zilei.

— Este pasărea ogorului, o pasăre de apă, care vânează noaptea. Acum caută un loc unde să-și petreacă ziua, să se relaxeze.

— Să se relaxeze? am întrebat ca să mă asigur dacă acesta era planul păsării pentru întreaga zi.

— Da, să se relaxeze.

Îmi plăcea cum traducea Javier sunetele nopții, cum potrivea strigătele cu păsările. O decodificare. Ca astrologia pentru stele. Mi-am îndoit picioarele amorțite și mi-am lipit cana cu cafea de stomac. Purtam mai multe straturi de haine pe mine, conform instrucțiunilor, dar frigul umed al iernii din Menorca mă pătrundea oricum.

Pe măsură ce soarele se înălța pe cer, Javier devenea din ce în ce mai serios. M-a informat cu privire la programul nostru strict: trebuia să verificăm toate plasele din oră în oră.

— Păsările nu trebuie lăsate mai mult de atât, a spus el sever, de parcă urma să propun să le lăsăm pentru perioade lungi. Prima prioritate, numărul unu, este bunăstarea păsărilor.

Am dat solemn din cap. Am așteptat să se lumineze mai tare.

Zorii s-au prins în plase, aurindu-le, în timp ce Javier amenaja biroul nostru temporar pe o masă din faţa staulului de muls. Şapte inele de păsări de mărimi diferite, înşirate în jurul unor spirale mari, au zăngănit când le-a aşezat lângă un creion ascuţit cu un cuţit. Trei cărţi despre păsări stivuite în ordinea înălţimii, inclusiv autoritara *Collins Bird Guide*. Doi cleşti fini de mărimi diferite, de genul celor mânuiţi de bijutieri, o riglă de metal, un mic set de cântare digitale, două pahare de plastic: unul albastru şi unul alb mult mai mic. Un clipboard negru care ţinea un teanc de hârtii deja marcate cu coloane subţiri, gata să fie completate.

Un ţipăt dintr-un gât galben a străpuns dimineaţa. Părea a fi o persoană, un bebeluş, nicidecum o pasăre. Aripile băteau în plasă, picioarele se agăţau, împleticindu-se, pasărea maro devenea din ce în ce mai agitată pe măsură ce ne apropiam. Ne adresa insulte, înjurături ascuţite, şi cum invectivele nu au avut niciun efect asupra apropierii noastre, a schimbat tactica şi a început să plângă jalnic. Plângea de parcă îi omoram puii şi o obligam să se uite, plângea de parcă îi spărgeam ouăle în faţă, le făceam omletă la micul-dejun şi ne lingeam pe degete.

— Mereu fac aşa. Javier a ridicat din umeri. Omul era calm ca un lac.

Era un sturz cântător, destul de mare şi greu, cam de mărimea unei mierle. Când îi văzusem în sălbăticie, nu mi s-a părut că arătau deosebit — aripile lor sunt de un maro tern — dar, de aproape, îi vedeam burta grasă, cu pete albe, fiecare picătură având forma unei lacrimi, frumoasă în lumina dimineţii, şi galbenul neon aprins din interiorul ciocului, când îl deschidea să ţipe. Javier l-a desprins uşor din plasă, dar eu a trebuit să îmi întorc privirea. A fost de parcă urmăream acea parte

dintr-un film de groază în care monstrul se apropie din ce în ce mai tare, iar eroina încearcă să scape, dar tot se chinuie cu cheile de la mașină. Aveam aceeași senzație de amețeală accentuată de țipetele păsării. Panica ei pătrunsese în mine. Voiam ca Javier să se miște mai iute, să o elibereze mai repede, dar el a rămas calm, lent și metodic, savant până la capăt. Pasărea asta nu știa, dar era pe mâini experte.

Văzându-mi supărarea, Javier a devenit filozofic.

— Stresul merită, pentru că doar așa putem obține informațiile necesare protejării lor și a habitatelor lor.

Cumva, nu m-am gândit la asta, la faptul că voi asista la zbateri, teroare, țipete. Ce îmi închipuisem eu? Că ne vom perinda cu plasele de fluturi prinzând păsărele frumoase care nu se vor supăra? Prinsă în zbor de ceva invizibil, aș țipa și eu.

— Nu le place, a spus Javier, tu cum te-ai simți dacă cineva te-ar prinde, te-ar băga într-un sac și ți-ar pune o brățară?

M-am gândit cum ar fi să fiu prinsă într-o plasă. M-am gândit cum ar fi să îmi tragă cineva un sac peste cap.

Am deschis un sac de bumbac moale cu pete mov de la ocupanții anteriori speriați, care se căcaseră pe ei de frică, la propriu, și Javier a pus sturzul cântător înăuntru, cu capul în jos, încă țipând. A țipat, a țipat și s-a zbătut în pungă, nu se mai oprea din zbatere și țipat. Îi admiram furia, o cunoșteam bine. Eu și Javier ne-am mișcat în sensul acelor de ceasornic în jurul plaselor, descâlcind păsările. Un măcăleandru mic, demn, tăcut, calm, mai puțin panicat și, deci, mai ușor de eliberat, a intrat într-un sac separat. Treaba mea era să deschid sacii pentru Javier și apoi să țin sacii plini cu păsări. Am întins brațul, iar Javier a trecut fiecare sac peste antebrațul meu, trăgându-l în sus. Când am terminat, aveam ambele brațe

întinse rigid în față, ca un zombi, și m-am întors cu grijă, conștientă de fluturări, de greutatea aproape imponderabilă, de mișcările ca de peștișor auriu într-o pungă de plastic la iarmaroc.

Apoi, ne-am ocupat de păsări strict în ordinea colectării. Contribuția mea s-a limitat la introducerea datelor: pentru a face ce făcea Javier erau necesare două examene diferite și o autorizație. Am notat numărul de serie de pe inelul pe care Javier îl avea pregătit, inele de mărimi diferite pentru păsări de mărimi diferite, iar măcălendrii le-au primit pe cele mai mici și mai ușoare dintre toate. Primul sturz cântător nu s-a oprit din țipat nici măcar o secundă. A protestat când l-a scos din sac, când l-a măsurat și cântărit, a țipat când Javier i-a atașat inelul minuscul cât de repede a putut și, în tot acest timp, i-a ciugulit degetele cu ciocul lui puternic care putea să sfărâme melci. Javier se uita cu drag, cu indulgență, la sturzul revoltat, în timp ce eu scriam un zero, codul păsărilor pentru „fără sex", genul neutru, fiindcă nu li se putea determina sexul în timpul iernii. Vara, se pare că este ușor, întrucât femelele își scot penele de pe piept pentru a-și încălzi mai bine ouăle, în timp ce masculii au pieptul complet acoperit.

— Nu îl dezechilibrează inelul? l-am întrebat pe Javier.

— După câteva zile se va obișnui cu el, este foarte ușor.

Mi-a spus că dispozitivele moderne de monitorizare prin GPS au o tehnologie superioară, dar costul lor împiedică adoptarea la scară largă, și chiar și cele mai mici sunt încă prea grele pentru a fi purtate de păsările mai ușoare.

În coloane înguste am notat vârsta păsării, pe care Javier o stabilea uitându-se la pene, plus anvergura aripilor și lungimea penei celei mai lungi. De asemenea, am notat valorile

masei adipoase și musculare. Javier stabilea acest lucru suflând ușor pe abdomenul păsării și apreciind vizual cantitatea de grăsime galbenă. Mi-a arătat cum unele păsări sunt grase, bine făcute și pregătite pentru iarnă, dar altele trebuie „să mănânce cât mai curând dacă vor să supraviețuiască". Putea chiar să prezică vremea după burțile păsărilor: „Va fi frig în nopțile următoare", a proclamat el mistic, ca un ghicitor. Păsările se îngrășaseră deja mai mult pentru a se proteja, ele prezic vremea înainte ca aceasta să se schimbe și se pregătesc. Speram la valori ridicate ale masei și grăsimii, ceea ce însemna că pasărea era robustă, și îmi încrucișam degetele ca Javier să nu atribuie un F4, ceea ce însemna o problemă: paraziți sau infecții fungice. F4 părea să afecteze în principal măcălendrii. Majoritatea măcălendrilor pe care i-am prins erau bine, dar a existat unul foarte mic, periculos de subponderal, care a obținut un punctaj scăzut la toate categoriile și mi-am făcut griji pentru el. Am trasat o coloană suplimentară pentru sturzii cântători și am început să le evaluez țipetele de la una la cinci stele. Primul sturz a primit cinci stele.

Încercarea de a surprinde sunetul ciripitului păsărilor mi se pare la fel ca tentativa de a nota mirosul unui parfum, imposibil de redat. Înfumuratul Collins nu are nicio problemă în a găsi cuvintele pe care eu nu le pot găsi, declarând că sturzul cântător scoate „o serie entuziastă de sunete «electrice» de mustrare tix-ix-ix-ix-ix-ix… încrezut și dogmatic". Dogmatic este cuvântul perfect. „Plâng și ciuoesc mereu", spune Javier. Spre deosebire de sturzii cântători isterici, măcălendrii nu intră niciodată în panică. Tăcuți în mrejele lor, ei au rămas liniștiți și demni în timp ce Javier le lua măsurătorile. Are sens: se presupune că măcălendrii sunt capabili să ducă sufletele oamenilor morți, așadar, bănuiesc că ar fi nevoie de mai mult

decât de rigle și cântare pentru a-i speria. De aproape, penele lor roșii sunt la fel de joviale cum ai spera după reputația lor crăciunistică, iar ochii lor sunt rotunzi, lucioși și vigilenți. Collins spune despre măcăleandru: „face reverențe și [își] ridică coada scurtă… Scoate un «tic» scurt și dur, când este nervos… ticăitul este prelung… sună ca ceasul bunicului când este întors". De asemenea, este extrem de teritorial, masculii luptându-se până la moarte pentru o grădină.

Pentru a le cântări, păsările trebuiau să stea cu capul în jos într-una dintre cele două tipuri de pahare de plastic, puse apoi pe cântar, cu fundul în sus și picioarele pedalând. Ultima umilință înainte ca Javier să le elibereze cu noile lor brățări de gleznă. Pentru a le da drumul, Javier așeza ușor păsările în palmă. Acestea rămâneau acolo câteva secunde, privind cerul albastru, înainte de a se rostogoli ca trupele comando și a se avânta în zbor. A lucrat cât a putut de eficient, spunându-mi statisticile-cheie ale păsărilor în ritm rapid. M-am gândit la Marilyn Monroe, 66-60-86, în timp ce încercam să țin pasul cu el. Javier voia să le elibereze pe toate în cel mai scurt timp posibil. În toți anii lui de observare a păsărilor, pierduse o singură pasăre în plase — cu mult sub media de o pasăre moartă la o sută de păsări prinse, iar această moarte s-a întâmplat doar pentru că o răpitoare oportunistă, văzând o pasăre mică zbătându-se în plasă, a ucis-o pentru masa de prânz. Încă se mai gândește la asta uneori.

Soarele era deja sus pe cer și începea să se încălzească, eram desculță, cu șosetele și pantofii uscându-se sub un petic de soare. Mary Oliver spunea că „o poezie trebuie să aibă întotdeauna păsări în ea". *Odiseea* este plină de păsări, ele sunt mesageri, semne și simboluri. Atena, zeița cu ochi albaștri, este asociată cu simbolul unei bufnițe și se transformă în

rândunică și în vultur de mare în diferite momente ale poveștii. Păsările sunt folosite pentru a prevesti evenimente și a da avertismente. La un moment dat, Penelopa visează un „vultur uriaș cu un cioc ascuțit" care ucide 20 de gâște, ceea ce simbolizează (evident) moartea iminentă a tuturor potențialilor ei pretendenți. Când Odiseu se pierde pe mare, după ce părăsește insula lui Calipso, zeița Ino vine la el sub forma unui pescăruș. Păsările sunt mistice, au capacitatea de a transcende lumile, deplasându-se între tărâmul nostru muritor și lumea zeilor. Simbolistica lor în poveste este complexă, zborul sugerează libertate și speranță, dar prezența lor poate dezvălui, de asemenea, intervenția zeilor în treburile oamenilor, o prescurtare pentru destin și soartă. Păsările pot prezice viitorul.

Ne-am întors la plase din oră în oră. Pe măsură ce ziua se scurgea, numărul păsărilor capturate scădea. Ele sunt mai active în zorii zilei. O vrabie a reușit cumva să prindă plasa sub limba ei miniaturală. Mi s-a făcut rău doar uitându-mă la Javier cum o desprinde, dar el, ca un chirurg blând, nu s-a pierdut nicio clipă cu firea. Minuscula limbă roz a păsării a fost eliberată teafără. La prânz, pe drumul de întoarcere spre fermă, Javier, care vedea tot, mi-a arătat o țestoasă mică, de mărimea degetului meu mare. Cu multă delicatețe, a ridicat-o și a mutat-o într-un colț însorit: „Trebuie să se încălzească". Carapacea țestoasei era mai mult galbenă decât verde. Nu știam că pot fi atât de mici, atât de delicate.

Mi-a dat voie să eliberez și eu o pasăre. Măcăleandrul stătea întins în palma mea, uimit, parcă era o păpușă, iar eu abia mai respiram.

— Când îi pui pe spate și cerul este deasupra lor, a spus Javier, se simt derutați și cred că zboară.

În cele din urmă, măcăleandrul meu s-a dumirit și a făcut aceeași rostogolire în stil comando ca toate celelalte, răsucindu-se și înălțându-se în văzduh. I-am trimis un mesaj pe care să îl poarte în zbor peste pragurile pe care eu nu le puteam vedea și să i-l șoptească tatălui meu în limba pe care o folosesc păsările atunci când nu cântă.

Există o lume ascunsă a ornitologilor care colaborează în întreaga lume, inelând și înregistrând păsările, adunându-și datele pe clipboarduri de modă veche cu creioane ascuțite, introducând detaliile în computere conectate în rețea, informându-se reciproc atunci când găsesc o pasăre cu inel, interpretând numerele de serie, codurile, trasând traiectoriile de zbor. Păsările pot zbura mii de kilometri de-a lungul unor super-autostrăzi magnetice din aer, în fiecare an, de parcă ar fi o nimica toată. Ele fac lucruri extraordinare în fiecare zi, iar acești oameni sunt martorii și admiratorii lor. Încercările lor de a urmări și proteja populațiile cu săbiile trase, în fața schimbărilor climatice, în toiul disperării, mă fac să simt speranță și îngrijorare în același timp, o tristețe amestecată.

— Am o surpriză pentru tine, mi-a zâmbit Javier când s-a întors de la plase.

Eu rămăsesem la birou pentru că nu mai erau atât de multe păsări și nu mai avea nevoie de mine. Se apropia mijlocul după-amiezii și, în curând, toate păsările aveau să „își facă siesta", iar noi am dat jos plasele. Încet, cu un efect dramatic, Javier a scos o pupăză din primul sac. În catalană, a spus el, se numește *un pupet*. Aceasta este pasărea emblematică din Menorca și pe bună dreptate: arată ca o vedetă rock. Destul de mare, puțin sub 30 de centimetri, pupăza are un cioc lung, subțire și curbat, aripi cu negru și alb și o creastă de un

portocaliu aprins. Mănâncă mai ales insecte, uneori broaşte. Mi s-a permis să o ţin în mână câteva secunde, iar Javier ne-a făcut o fotografie: penele de pe capul păsării se ridicau mândre, de un portocaliu aprins în lumină, iar eu rânjeam ca un copil mic.

Următorul sac conţinea un florinte, iar când Javier i-a desfăcut aripile, acestea s-au deschis uimitor de irizate, de la verde-strălucitor la galben ca budinca şi gri-deschis. A treia pungă conţinea o cinteză, despre care Javier spunea că este „o pasăre foarte comună", iar pufoşenia ei mi-a amintit de puii eclozaţi care se nasc în fiecare primăvară acasă. M-am uitat la curbura picioarelor sale, la robusteţea surprinzătoare a ghearelor lungi, la ochii ei magnetici întunecaţi, îndrăzneţi şi melancolici în acelaşi timp. Nu protesta, doar cerea în tăcere să fie din nou liberă.

Ultimul sac al zilei conţinea un piţigoi mărunt cu cap negru, o pasăre gri foarte micuţă care părea să poarte o pălărie în miniatură. Înainte de a vedea una de aproape, preferata mea dintre păsările cele mai mici fusese silvia mediteraneeană. Aceasta nu este spectaculoasă sau ostentativă, ci doar incredibil de voioasă cum stă ea prin tufişurile mici, cântând despre insulele italiene în „versuri aspre, stridente, la viteză mare, cu note fluierate foarte scurte, inserate", după cum spune Collins, dar preferinţa mea s-a schimbat când am văzut acest piţigoi cu cap negru. Soarele era sus pe cer şi îl făcea să arate de parcă era vopsit cu aur pe penele de la piept pentru o prezentare de modă. Ochii lui rotunzi şi întunecaţi se uitau direct într-ai mei, simţeam că vede totul din mine, că înţelege tot. Collins, ca de obicei, era disprețuitor: „o constituţie mai degrabă robustă… gri-murdar deasupra şi măsliniu-deschis dedesubt", dar această pasăre era frumoasă.

M-am întors la St Lluís după-amiaza târziu, plină de noroi și obosită și ușoară ca o pasăre. Amintirea penelor moi la mine în palmă, acea senzație uscată și lemnoasă a picioarelor delicate de pupăză încovoiate pe degetele mele. Păsările sălbatice sunt inaccesibile, de neatins, dar eu am ajuns să le văd de aproape. Există întotdeauna lumi paralele. Un oraș mare, aglomerat, plin de coate, singurătate și agresivitate și, alături de el, o altă lume. O lume a insulelor însorite, unde păsările sunt luate din cer și eliberate înapoi în văzduh. O lume în care poți schimba elementele cu ușurință, trecând din aer în apă, mutându-te de la atracția gravitațională la suspendarea pe mare. Poți înota departe de țărm chiar atunci când zorii roz aprind cerul, despicându-l la fel cum inima ta se sfâșie pentru această viață și pentru toți cei din ea. O insulă unde păsările țipă și zboară. Știu că voi visa în noaptea aceea privirile strălucitoare ale păsărilor cu ochi magnetici: ușurarea lor, felul în care măcăleandrul s-a odihnit pentru scurtă vreme, întins în palma mea o clipă, înainte de a-și lua zborul.

— A fost cea mai bună zi din ultima vreme, i-am spus lui Katharine la telefon.

În timp ce vorbeam, mă simțeam la fel de ușoară ca înainte. Culorile penajului meu reveneau, penele mele străluceau, doar un pic. I-am povestit despre sturzul cântător isteric și despre măcăleandrul demn.

— Tu ai fi cu siguranță un sturz cântător, a spus ea.

Tatăl meu a fost un măcăleandru.

Ușurarea a durat toată ziua și chiar și pe parcursul săptămânii. Păsările coborau din cer și mă scoteau de sub zăpadă. A fost prima dată când m-am simțit din nou eu însămi, complet absorbită, pe deplin prezentă în lume. În timp ce scriam

în jurnalul meu la masa din grădină, înfofolită într-o haină și cu un fular la gât, am văzut un măcăleandru care fura bobițe de mâncare uscată pentru pisici direct din bolul pisicii și l-am aplaudat în tăcere. Și-a mișcat coada și a făcut o plecăciune. Nu purta inel.

Capitolul treisprezece

Portretul unei portocale

Londra, Anglia

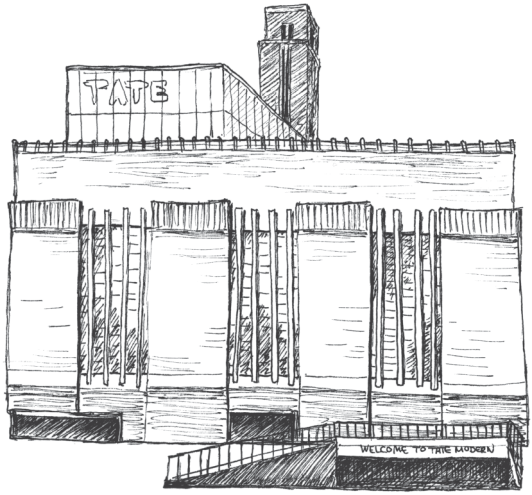

Dar când urcă pe cer cea mai strălucitoare stea care aduce vești
despre ivirea Zorilor,
vasul se-apropie de țărm[*]

---

* Când se ivi luceafărul deasupra, / Îndătinatul sol al dimineții, / S-apropie de insulă și vasul / Pe mare plutitor.

În drum spre metrou, trec pe lângă un perete cu afişe pentru expoziţia lui Cézanne din Londra. Litere albe peste celebrele portocale, deşi e-ul şi-a pierdut accentul zilele acestea. Se infiltrează în mine această „portocalitate", în ciuda eforturilor mele de a-mi feri ochii, îi las să se îndrepte spre trotuar, studiez contururile pulverizate şi înnegrite ale gumei de mestecat pe cenuşiul tern şi umed al dalelor şi mă întreb pentru a cincizecea milioana oară de ce trăiesc aici. Chiar dacă nu mă uit direct la ele, nişte portocale grase stau la periferia subconştientului meu toată ziua. Portocalele au o greutate neaşteptată, o corpolenţă.

Ştiu ce încearcă să-mi spună portocalele lui Cézanne, dar le tot rostogolesc de lângă mine. Sunt evazivă. Mă îmbufnez. Apoi fac ceea ce fac întotdeauna, intru în panică, transpir şi mă agăţ cu ghearele în ultima clipă, cuprinsă de adrenalină, arzând, dorindu-mi brusc, ca un copil, dar toate biletele pentru expoziţie sunt epuizate. Trimit emoticoane cu ochi mari prietenilor, recurg la şantaj emoţional, fac trimiteri indirecte la ultime dorinţe, trimiteri explicite la moarte şi la urmările ei. În cele din urmă, Rachel obţine cumva un bilet, pentru că ea este genul acela de prietenă, dar nu poate veni cu mine. E doar unul şi este pentru după-amiaza asta. Îmi găsesc o scuză, fug de la serviciu, cu o umbrelă furată deasupra capului pentru a mă apăra de ploaie. Urmăresc stâlpii portocalii de iluminat şi am ajuns. Sunt acolo, în faţa galeriei Tate. Sunt acolo, în faţa portocalelor.

„Cu un singur măr, voi uimi Parisul", a spus Cézanne. Cuvintele sale sunt imprimate sus, pe peretele de la intrarea în expoziţie.

Portocale şi stâlpi de iluminat portocalii.

Paul și Paul.

Pictorul și tatăl meu.

Îmi îndrept gândurile în trecut căutând începutul.

Nu știu câți ani am. Desigur, aș putea verifica, clasifica, ști cu certitudine, dar prefer neclaritatea stocată în memorie, întâmplarea se petrecea cu mult înainte de epoca marcajelor temporale digitale deprimant de specifice. Bănuiesc că aveam între 10 și 13 ani. Știu că eram ciudată și aproape adolescentă. Îmi amintesc că am stat mult timp la coadă pentru bilete în fața Galeriei Tate din Londra. Incertitudinea creștea. Întrucât eram singură cu tatăl meu, iar eu nu eram niciodată singură cu el, copilăria noastră a fost una clasică din punctul de vedere al împărțirii pe sexe — fratele meu ieșea cu el pe terenurile de golf, eu stăteam cu mama făcând ce fac de obicei fetele –, această amintire nu mi-a fost niciodată pe deplin clară.

Când eram mică, tatăl meu era nestatornic, imprevizibil, la fel de iute la mânie ca și la spus glume, putea fi foarte distractiv, dar și dur. Mi se părea derutant și nu știam încotro avea să se îndrepte ziua. Furia lui era întotdeauna însoțită de semne de avertizare: o ușoară scrâșnire a fălcilor, o încordare a mușchilor temporo-mandibulari, obișnuința de a-și învârti în aer degetul arătător în timp ce vorbea, rotindu-l cu o intensitate crescândă. Nu eram chiar speriată de el, țineam și eu furia în palme și o puteam iradia la nevoie, egală și contrară, dar eram în gardă, îl urmăream cu atenție, așa cum trebuie să dresezi lupii să nu-și ia niciodată ochii de la tine printr-un comportament imprevizibil. Până acum, coada nu părea să-l facă nerăbdător și ulterior irascibil, lucru care se putea întâmpla foarte ușor. Nu eram obișnuiți cu Londra, cu aglomerația,

cu excursiile de o zi, cu arta, cultura, galeriile. Mama trebuie să fi fost în altă parte a oraşului cu fratele meu mai mic.

Eram doar eu, tatăl meu şi Cézanne, care, pe vremea aceea, încă mai avea é-ul. Am fost crescută într-o zonă rurală înverzită şi singuratică, lipsită de aproape orice preocupare culturală, în afară de plimbările umede demne de un roman de Brontë. Aceasta era prima mea vizită la o galerie de artă. M-am simţit de două ori mai nesigură odată ce am intrat, neştiind cum să mă comport în acel spaţiu al contemplării. Portocalele se revărsau pe feţele de masă sau stăteau în boluri, amestecate cu mere şi uneori cu pere. Era bucurie în ele, asta o ştiam sigur, era limita analizei mele critice de artă, pe atunci. Tatăl meu părea foarte fericit, uitându-se la tablouri. Eu eram fericită, uitându-mă cu el. La el. Imitam: cum să priveşti tablourile, cum să-ţi ţii braţele la spate, cu palma pe încheieturi, cum să te apleci în faţă cu intenţie. Şi mă simţeam uşurată. Părea să meargă bine. A fost alegerea lui, dintr-un motiv sau altul, el a vrut să-mi arate aceste picturi. Mă simţeam ciudat de matură, egalul său.

După aceea, în magazinul galeriei, tatăl meu s-a comportat ciudat. Mama mi-ar fi cumpărat ceva, un lucru mic, ieftin, dar ceva. Eu i-am cerut un poster cu portocale, dorindu-mi o amintire reală a acestei zile ciudate, dar el a ales în schimb o reproducere a *Grădinarului Vallier*, fără să ţină cont de dorinţele mele. Şi-a cumpărat lui un cadou. Nimic pentru mine. Acest lucru m-a uluit. Un tip de comportament din partea unui adult cu care nu eram obişnuită. Însă nu ştiam la ce să mă aştept de la el, petrecuserăm foarte puţin timp împreună la vârsta aceea. La întoarcere, în tren, eu eram cu mâinile goale, el ducea un tub lung de carton. Acasă, reproducerea a fost desfăcută, înrămată, atârnată. A rămas în camera de zi pentru

tot restul vieții lui. Când a murit, în camera aceea, tabloul era agățat pe perete lângă el.

Reproduceri și originale. Părinți și copii. Poate că e prea simplist, reductiv. Cu toate că era original, tatăl meu. Nu excentric, dar avea ceva pentru care mi-ar plăcea să găsesc un termen mai bun decât neobișnuit. Un caracter puternic, presupun. Era memorabil, și nu doar pentru mine. După ce a murit, mi-au venit ca niște săgeți amintirile prietenilor, pacienților, colegilor săi. Era, desigur, mai mult decât rolul său de tată, personalitatea lui mi s-a dezvăluit pe deplin doar în absența lui. Le-am adunat pe toate, am recitit scrisorile, mesajele, e-mailurile. Recitind și încercând să înțeleg, presupun, acel prim text care era el. O istorie revizionistă. Originalele contează. Poți observa detalii în picturi pe care nici măcar reproducerile la calitate muzeistică nu le pot reda. Detalii și amploare.

Când, în sfârșit, ajung din nou în fața *Grădinarului Vallier*, familiar și nu prea, acest tablou anume este surprinzător. El înfățișează un bărbat în pantaloni albaștri și cămașă galbenă, așezat pe un scaun de lemn pe un fundal întunecat, dar în colțul din stânga albastrul pantalonilor și galbenul cămășii se oglindesc, sugerând poate o legătură afectuoasă între persoană și peisaj. Mult mai mic decât mă așteptam, probabil că l-au mărit pentru copia pe care a cumpărat-o el. Ochii grădinarului sunt ascunși de o pălărie de paie cu boruri joase, însă există un soi de animație, o așteptare poate la amuzament, pe care nu le-am observat înainte, care nu s-au tradus în copie. Și piciorul său, ținut rigid, într-un unghi ușor stânjenit, chiar teatral, și pantoful, de asemenea, mai ușor decât în reproducere. Desigur, nu este în niciun caz un tablou al tatălui meu, însă eu văd în el un portret al lui.

A şi pozat pentru el. Tatăl meu, adoptând aceeaşi poziţie, pe un scaun aşezat în grădina de legume proaspăt săpată de mama în timpul lockdownului. Probabil că au adus scaunul special pentru asta. Îşi ţine piciorul cu stângăcie, îndreptat în jos. Afişează zâmbetul lui strâmb şi poartă un pulover albastru. Îmi vine în minte această fotografie. Fratele meu a ales-o pentru ultima pagină a programului pentru slujba de înmormântare. Mă uit la tabloul original, cu tălpile înfipte în pământ, cu o senzaţie ciudată de atracţie magnetică în picioare, stând exact în faţa lui, refuzând să fiu strămutată. Las oamenii din galerie să se învârtă în jurul meu. Mă holbez neîncetat. Nimic nu se rezolvă.

Mă întorc la portocalele de la început şi mă uit la toate versiunile diferite, încercând să îmi imaginez care dintre ele ar fi fost în expoziţia noastră originală. La care dintre aceste picturi ne-am fi uitat împreună. O fată emoţionată, cu picioare lungi, cu ochelari, cu stomacul strâns, stând alături de tatăl ei, mândră să fie cu el. Fac o selecţie, decid care dintre ele ar fi fost acolo şi mă uit cel mai atent la ele, încercând să îmi dau seama care i-ar fi plăcut cel mai mult. O scenă dintr-un sat de pe stânci, franţuzismul urlând din pânză. Iubea Franţa. Resping anumite reprezentări ale portocalelor, perelor şi merelor, dar sunt atrasă de altele. Refuz să mă uit la picturile cu îmbăieri, considerând că nu se aflaseră în cealaltă expoziţie. Nu am dovezi pentru niciuna dintre aceste teorii. O natură moartă cu fructe rostogolite îmi acaparează atenţia clipe în şir. Mă uit şi mă tot uit. În jurul meu, bebeluşii sunt plimbaţi în cărucioare şi li se povesteşte ce se întâmplă, un bărbat vorbeşte tare şi răspicat cu o femeie, povestindu-i întreaga traiectorie a vieţii lui Cezanne, făcând o serie de observaţii, presupun că nesolicitate, cu privire la aranjarea tablourilor

cronologic și apoi tematic. Mă îndepărtez, nu vreau să aud, nu vreau ca vreo interpretare să se strecoare între mine și ceea ce privesc. Mă întorc la *Grădinar*. Îl cercetez. Nu este un tablou al tatălui meu, dar este un portret al lui.

Moartea este ceea ce îl face însemnat. Dacă aș scrie doar: „O, acest tablou îmi amintește de tatăl meu", ar fi ceva banal, dar tatăl meu mort are greutatea portocalelor. Acum că a murit, nu-mi mai poate aminti singur de el, alte lucruri trebuie să o facă. Există o putere în finaluri, în lucruri moarte, în lucruri moarte care revin la viață. Care bântuie din nou, în felul acesta, foarte specific. Nu era ca și cum altcineva din galerie ar fi fost urmărit de fantoma tatălui meu. Doar eu. Să fii bântuit cu o asemenea specificitate atentă de către morți este ceva mult mai puternic decât bântuirea de zi cu zi a obiectelor fără discernământ, a lucrurilor care trezesc amintiri, care râcâie ceva în tine.

L-am chemat și a venit. Printre portocale și bucuria lor. Fac calculul: a murit la 115 ani după ce Paul Cezanne a lăsat din mână pensulele. Așa se manifestă *numinosul*. Așa se manifestă durerea. Te pune la pământ, dar câteodată te ridică, te poartă iute de partea cealaltă a orașului, către galerii de artă, pentru a căuta fantome în tușe de vopsea. Îți aduce portocale, portocale, portocale.

Capitolul paisprezece

Da este o lume

Londra și pretutindeni

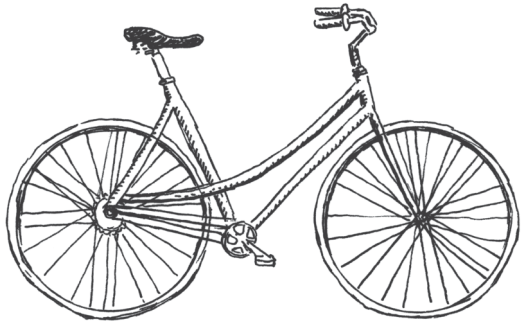

Tu chiar ești
extraordinară[*]

Odiseu către Penelopa

[*] *De ce tot stărui să ți-o spun, sărmano?*

A început cu un băiat, dar se termină cu mine, transformând faptele în povești, schimbând firul narativ după bunul meu plac, la fel ca bătrânul și vicleanul Odiseu, dar oare nu exact asta ar trebui să facă o eroină? Să-și modeleze propriul text?

Mi-e dor de tatăl meu într-un mod acut și surd. Acute sunt amintirile bruște care mă înșfacă de gât — ard pâinea prăjită și iată-l cum o ține deasupra chiuvetei, răzuind-o cu un cuțit, împrăștiind firimituri negre peste tot. Telefonul meu mă atacă din senin cu o fotografie și sunt din nou în Oxfordshire, ne plimbăm iar împreună și eu râd de felul delicat în care își croiește drum printre câmpurile inundate, refuzând meticulos să își ude pantofii. Cineva face cu ochiul într-un film și mi se taie răsuflarea, pentru că el obișnuia să-mi facă mie cu ochiul, ca un aliat la ciorovăielile de la masă cu fratele meu, în momentele de nervi întinși la maxim. Am luat din casă o cutie goală de filtre de cafea pentru că m-am gândit că poate el a atins-o ultimul. Își are locul deasupra cănilor mele. Nu o pot arunca. E doar o cutie goală de carton, dar într-o zi cade în mâinile mele, când nu are niciun motiv să cadă.

Modul surd este mai mult o durere, amintirea unei vânătăi pe care îmi apăs degetele pentru a testa dacă mai doare, pe măsură ce își schimbă culoarea și se estompează până nu mai rămâne aproape nimic. Trag pe mine puloverul lui de cașmir de culoarea fructelor de pădure, lucrul care mă apropie cel mai mult de el acum. Să port pe pielea mea lucrurile care i-au încălzit pe cei pe care i-am iubit înseamnă să simt încă o legătură. Este poate o formă de devotament, o invocare. Iată-l încă o dată în timp ce scriu. Până la urmă, el nu a fost eroul, nici măcar vreun zeu minor, doar un alt personaj imperfect.

„E prea multă presiune", spunea tatăl meu, „să trăiești fiecare zi ca și cum ar fi ultima." A ajuns să urască expresia. Însă există bucurii mici, înotul în apă sărată și păsările. Zâna Zorilor, cu brațele pline de trandafiri. Tatăl meu a vrut să scriu, mi-a tot spus să fac asta, până la sfârșit.

„Trebuie să te ridici singură", mi-a spus o prietenă când eram înghețată sub zăpadă. Pe atunci suna prea brutal, prea greu de făcut. Acum cred că am înțeles. Cel puțin învăț.

„Ești o fetiță mare, în toată firea", îi spun lui Willow, nepoata mea de doi ani care uneori vrea să fie bebeluș și alteori vrea să fie fetiță mare. Știu cum se simte.

Dacă ar fi un final mai ordonat, ți-aș povesti despre lecțiile pe care le-am învățat, despre cum m-a schimbat călătoria, despre cât de mulțumită sunt acum în propria mea companie, locuind într-o casă lângă mare. Sau despre cum, în mod convenabil, mi-am întâlnit iubirea vieții, chiar în momentul în care scriu acest ultim capitol, și intrăm în apă ținându-ne de mână, în timp ce la orizont sclipește auriu „fericiți până la adânci bătrâneți". Oricât de progresiste am crede că suntem, există totuși doar două finaluri pentru o fată. Cel feminist sau, dimpotrivă, povestea de dragoste. Poate că, respingându-le pe amândouă, o dihotomie falsă, voi scrie despre înțelepciunea pe care o conține durerea, despre cum am fost transformată de atingerea morții, cum am găsit o cale de a metaboliza pierderea, de a o accepta, de a o transforma în combustibil. Despre faptul că trăiesc diferit acum, mai radical, mai curajos. Da, voi spune, am fugit, dar acum fug spre mine, chestii de genul ăsta. Dar nici asta nu este tocmai adevărat.

Dacă aș putea, aș lega totul cu o fundă frumoasă pentru tine, ți-aș dărui panglici, ți-aș trimite pescăruși albaștri plutind

pe deasupra valurilor. Ți-aș spune că totul va fi bine. Dar adevărul este mult mai puțin satisfăcător decât o aventură din povești, viața este mai încâlcită decât miturile. Întotdeauna mi-a fost teamă de sfârșiturile definitive, de eliminarea posibilităților. Și uneori fuga este cel mai bun lucru pe care îl poți face.

După ce i-a măcelărit pe toți pretendenții Penelopei, Odiseu s-a dus să se culce cu ea. Au făcut dragoste și după aceea:

au împărtășit o altă plăcere — să depene povești
Îi spuse ea cum a suferit văzând
mulțimea de pretendenți distrugând casa…
Odiseu i-a spus cât de mult a rănit
Atâția oameni și apoi
cât de multe a îndurat și el. Ei îi plăcea
să asculte și nu a adormit până ce el nu i-a spus tot[*]

Este o dulce intimitate în asta, cuplul despărțit de multă vreme, în sfârșit împreună, stând în pat, depănându-și poveștile, ascultându-se unul pe celălalt. Nu este chiar sfârșitul poemului, dar aici am ales să-mi iau rămas-bun de la el. Poveștile noastre și modul în care ni le spunem unii altora contează, chiar și Odiseu știe asta. Călătoria lui l-a smerit, după ce „așa de mult în viață pătimise", s-a întors mai înțelept, schimbat în

[*] *stau de vorbă / Și petreceau istorisind trecutul. / Ea-i povesti tot răul ce-ndurase / De la femei și de la urgisitul / Duium de pețitori… / Iar el viteazu-i povestea tot răul / Ce altora-l pricinui și câte / Mai suferi el singur la nevoie. / Ea cu nesaț îl asculta și somnul / Pe gene nu-i veni până ce dânsul / Nu încetă de-a povesti.*

bine. Dar, într-un fel, era uşor, casa era un loc fix, sfârşitul căutării lui era clar.

Întotdeauna vor exista naufragii şi furtuni, eroii noştri vor muri. Uneori suntem captivi pe insula greşită pentru multă vreme, hărţile sunt neclare, busola este defectă: nordul adevărat este cu câteva grade mai departe. Acasă nu este întotdeauna un punct fix, nu este întotdeauna uşor de găsit. O parte din ea, pentru mine, înseamnă să simt o conexiune, oamenii pe care i-am întâlnit mi-au arătat asta. Învăţ să am încredere în propria mea poveste, şi nu în istorisirile şi traducerile greşite pe care le-ar putea avea alţi oameni.

Trăim înăuntrul poveştii noastre, ţesându-ne propriile mitologii, fiecare viaţă fiind propriul poem epic cu monştri din adâncuri şi zei vicleni, dragoste şi trădare şi călătorii departe de casă. Tristeţile acestei lumi şi frumuseţile ei. Frumuseţile ei eterne. Cred că putem alege încotro să ne îndreptăm atenţia, către insulă sau către închisoarea din mijlocul ei. Toate stau unele lângă altele, paradisul şi ceea ce i se opune. Nu putem trăi fermecaţi toată viaţa. Există durere, suferinţă şi moarte, dar există şi insule intermediare, dacă ştii cum să ajungi la ele. Acele colţuri încântătoare câştigate cu greu, unde timpul visează, unde vremea este mereu senină şi unde marea de un albastru intens te învăluie.

Ştiu că trebuie să las miturile deoparte şi să privesc spre viitor, să trăiesc în sânul propriilor mele poveşti.

Noi lumi se deschid, romantismul şi aventura invocă vântul, străbat valurile, înflăcărează luna. Vreau să-mi dau jos toate hainele, vreau să alunec în apa neagră a mării, să înot noaptea, să simt cum mă mişc prin întuneric, să mă întorc pe

spate și să privesc stelele, susținută de valuri, susținută de toate aceste lucruri. „Da este o lume", scria cândva un poet*.

„Găsește începutul", îi spune Poetul Muzei la începutul Odiseei. Zorii, la urma urmei, sunt întotdeauna nou-născuți, întotdeauna trandafirii. Putem începe din nou. Într-un fel, aceasta este o poveste de dragoste — cel puțin așa sper eu.

Mă machiez în baia mea verde smarald, aplicând o linie perfectă de tuș lichid. Nu știu cum se va termina totul, dar vreau să aflu. Mă simt ușoară și ametită de dorință, mă gândesc că poate îmi place cu adevărat de tipul cel nou, că poate aș putea urca munții înzăpeziți cu el, dar mă stăpânesc. E prea devreme să-mi dau seama, nici măcar nu-l cunosc bine încă, iar eu trăiesc de prea mult timp în miez de poveste. Inspir adânc și expir prelung, revenind la reflexia mea din oglinda argintie. Se uită la mine, cu o provocare în ochi.

Nu există nicio hartă pentru ceea ce urmează. Merg pe stradă și tocurile mele izbesc ritmic în pavaj de parcă mi-aș tot repeta: Sunt aici, sunt aici, sunt aici. O fată oarecare care umblă prin oraș, îndreptându-se către un străin care așteaptă într-un bar. Jacheta mea de piele mă face să par mai dură decât mă simt. Merg în continuare, de la est la vest. Noaptea albastră dezvăluie posibilități, luminile de pe străzi devin portocalii și preț de o clipă se îmblânzește totul. O bicicletă trece pe lângă mine scânteind în alb și roșu, iar în urma ei zăresc ceva. Încep să alerg din ce în ce mai repede către viitor.

---

* Este vorba despre poetul E.E. Cummings, în poemul „Love is a place", din volumul *Complete Poems .1904-1962*. (n. red.)

Postfață

yes is a world
& in this world of
yes live
(skilfully curled)
all worlds[*]

Am scris această carte la doi ani după moartea tatălui meu și el apare așa cum mi s-a părut mie în momentul respectiv, mai aproape și mai departe în același timp. Este versiunea mea despre „un om complicat", pe care nu l-am descris ca pe un sfânt canonizat unidimensional, fiindcă asta i-ar face un deserviciu, iar el a fost mult mai interesant de atât.

Totodată, nu am scris prea multe despre pandemie și este greu să îmi dau seama cum să scriu această secțiune într-un mod care să reflecte tristețea profundă a acelei perioade, suferința noastră colectivă, durerea mea personală, privilegiul meu, complexitatea tuturor acestor lucruri, fără să sune defensiv. Am rescris această secțiune de multe ori de teamă să nu fiu înțeleasă greșit, și tot nu sunt sigură că am reușit.

A fost o perioadă dificilă în lume. Am fost norocoasă că am putut să călătoresc, să-mi finanțez călătoria prin muncă independentă și să mă întorc acasă înainte ca tatăl meu să

---

[*] *da este o lume / și în această lume a lui / da trăiesc / (iscusit încolăcite) / toate lumile*. Versuri din poemul „love is a place" al lui E.E. Cummings. (n. trad.)

moară. Alte persoane au suferit pierderi mai mari, mulți nu au putut fi alături de familia lor, nu și-au putut lua rămas-bun de la oamenii dragi.

Așa cum am menționat în comentariul meu de la început, eram perfect conștientă de privilegiul de a călători și de riscurile existente atât pentru mine, cât și pentru cei din jur. Îmi făceam griji că nu procedez corect, deși eram aproape sigură că, dacă mă întorceam la Londra, probabil că m-aș fi îmbolnăvit de Covid și mi-aș fi pus sănătatea în pericol în alte moduri. Am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să atenuez riscurile călătoriei, respectând reglementările din locurile pe care le-am vizitat și ținând cont de indicațiile locale. Aproape tot ce este menționat în carte s-a întâmplat afară, inclusiv mesele; oamenii purtau măști, își dădeau cu gel dezinfectant pe mâini, păstrau distanța. Aceste măsuri de precauție au devenit o normă și au constituit fundalul poveștii. Călătoriile s-au desfășurat în conformitate cu criteriile de acces în diferite țări, care au fost stabilite în funcție de riscurile evaluate la momentul respectiv de guvernele lor.

Cu toții am făcut tot ce am putut. Toată lumea s-a chinuit în pandemie în fel și chip. Desigur, nu există o ierarhie a durerii. Pentru mine, să stau departe de casă s-a dovedit a fi cel mai bun lucru pe care îl puteam face pentru a mă îngriji de sănătatea mea mintală și fizică în acea perioadă. Fiind o persoană extrovertită, care învârte cercuri de oameni în jurul său, am urât să stau singură în perioada de lockdown, chiar dacă recunosc că alții se confruntau cu probleme mult mai mari. Fragilitatea subită a lumii a scos în evidență faptul că eram singură. Așadar, privilegiul și libertatea care m-au făcut să nu fiu legată de nimeni și de nimic în Londra, permițându-mi să găsesc o formă de evadare, au constituit, în același timp,

o mare tristeţe. De multe ori, ne dorim ce au alţii. Să fi stat împreună cu partenerul şi copiii tăi în perioada aceea poate fi considerat, de asemenea, un fel de privilegiu: unul care nu este recunoscut prea des.

În altă viaţă, mi-aş fi petrecut această perioadă de lockdown cu o persoană pe care o iubeam şi aş fi lucrat de acasă. Într-o altă lume, tatăl meu nu s-ar fi îmbolnăvit niciodată, dar în această realitate m-am confruntat cu propriile mele limite şi cu adevărul imposibil al mortalităţii lui. Aşa că am plecat de acasă şi, într-un fel sau altul, încă îmi caut drumul de întoarcere.

Peregrinarea mea şi călătoria lui Odiseu au început ca o paralelă interesantă şi, treptat, au devenit ceva mai mult. Odiseu tânjea să se întoarcă acasă, în timp ce eu nu puteam da piept cu ceea ce mă aştepta acolo. Dar eu nu sunt vreo expertă în Grecia antică, am oferit interpretări simpliste ale mitului în calitate de cititor profan, extrăgând anumite fragmente din poveste pentru a le raporta mai bine la insulele pe care mă aflam. Acestea nu sunt ordonate cronologic, iar cartea de faţă nu se doreşte a fi o repovestire completă a *Odiseei* sau o trecere în revistă a tuturor teoriilor geografice asociate acesteia: unele dintre cele pe care le-am inclus sunt în mod intenţionat mai puţin cunoscute. Pe alocuri, le-am descris pe femeile şi zeiţele din poem ca fiind focoase sau sexy, pentru a fi provocatoare şi pentru a dezvălui intenţionat limbajul şi limitele patriarhatului. Sunt sigură că există lacune atât în felul în care am înţeles mitul, cât şi în prezentarea unora dintre teorii şi îmi cer scuze pentru asta. Eventualele greşeli îmi aparţin în totalitate.

Sper că perspectiva mea te va încuraja să citeşti poemul şi să vezi ce poţi găsi tu în el. La urma urmei, este una dintre

cele mai vechi povești de aventură din lume și poate că te va purta în propria călătorie.

Traducerea sclipitoare a lui Emily Wilson a devenit ghidul meu, iar oricui dorește să studieze mitul mai în amănunt îi recomand să o citească.

Anumite pasaje din acest text au apărut anterior sub formă de articole în *The Guardian* și *Condé Nast Traveller*.

Laura Coffey,
noiembrie 2023

...eroii din toate timpurile au trăit înaintea noastră.
Labirintul este bine cunoscut; nu trebuie decât să
urmăm firul căii eroilor. Și acolo unde ne-am gândit
că vom găsi o abominație, vom găsi un zeu. Și acolo unde
ne-am gândit să ucidem pe cineva, ne vom ucide pe noi
înșine. Și acolo unde ne-am gândit că vom călători în afară,
vom ajunge în centrul propriei noastre existențe.
Și acolo unde ne-am gândit că vom fi singuri,
vom fi cu lumea întreagă.

Joseph Campbell

Mulțumiri

Această carte a fost o promisiune făcută tatălui meu, dar la momentul respectiv nu știam exact ce îi promiteam sau cum aveam să mă țin de cuvânt. Din fericire, toți acești oameni m-au ajutat.

Jess Molloy, colaborarea cu tine, nu doar la această carte, ci la tot ce realizăm împreună, aduce bucurie, consolidează munca și este cea mai distractivă — ar trebui să însemne întotdeauna inclusiv să stăm pe o terasă cu margarita înghețată în față, într-un val de căldură londonez. Debbie Chapman, îți mulțumesc pentru că ai crezut în insulele mele imaginare, pentru sprijinul tău incredibil, pentru redactarea ta care a conferit structură și claritate textului, pentru grija acordată acestei cărți și pentru ilustrațiile splendide care o fac atât de frumoasă.

Rachel Wilkinson, pentru că ai venit să mă cauți în locuri întunecate, când eram speriată și singură, și pentru că mi-ai adus lumina unei lămpi: chiar ești extraordinară.

Katharine James, pentru că m-ai ținut în toate mințile (aproape) în timpul pandemiei, pentru comedia de excepție, pentru că ai citit de nenumărate ori părți din acest text și pentru corecturile tale incisive, pentru LumiTati, pentru că m-ai făcut să râd mai tare decât oricine.

Domnule profesor Geoffrey Hawthorn (GPH), vă mulțumesc pentru ceea ce m-ați învățat la Cambridge, în special despre credință. Mi-aș dori să vă pot trimite un exemplar al acestei cărți — mă gândesc la dumneavoastră atât de des. Stuart Oliver, nu puteam cere mai mult, îți mulțumesc pentru grija ta frumoasă. Le mulțumesc și „îngerilor care au venit în noapte", de la Macmillan și Marie Curie. Îi mulțumesc întregii echipe Summersdale, pentru că a pariat

pe o nouă scriitoare: pe Marianne Thompson pentru coperta cu marea viselor, Ross Dickinson, Emma Stuart, Ben Ottridge, Jasmin Burkitt, Hannah Hargrave, Vanessa Schnall, Claire Bradley, Jess Zahra și Philippa Painter. Mulțumesc, Lisa Babalis, pentru că ai venit în ajutor călare pe poneiul tău alb după o lectură șubredă. Noah Charney. Hannah Adams. Lucy Pearson. Bonnie Galvin. Laura Barrowcliffe, Mick Hegarty și Nick Brown, vă mulțumesc pentru sprijin și pentru că mi-ați încredințat activități care mi-au îngăduit să călătoresc. Mario Rauter — pasărea către bază, pentru ultima oară. Rupert Lancaster — pentru înțelepciunea ta. Mulțumesc, Jide Fadojutimi, cu dragoste. Pella Frost, pentru înotul în apă rece purtând fesuri cu moț — o dependență care m-a menținut pe linia de plutire. Alison Francis. Sue Golder. James Willliams. Izzy Coburn. Amme Poulton. Kate Scott. May Kwong. Sarah Harvey — pentru lalele roz și mese de seară cu glezna ruptă. Simone Maini, Carrie Babcock și Thish Nadesan. Clubul Taților Morți — Ros Wall, Jill Worsley, Ruth Brock. Sophie, Matthew și Danny Green — vă mulțumesc pentru sprijinul vostru, pentru muzică. Claudia Nielsen. Billy Palmer. Mohan Mahadevan. Laura și Neal Cohen. Nick Higham. Emma Lindley. Bruce Rigal. Kat Helm — pentru zilele de vis de la New Court și Baker Street. Charlie Owen. Ed Vaizey. Michael Buffham-Wade. Jane Kersel, pentru realismul magic. Marisa Levi, pentru consultațiile legate de copertă și pentru plimbările de la o apă la alta în New York City.

Vecinilor mei din curtea noastră comună, din acea primăvară ciudată a anului 2020, când eu săream pe trambulină, mă întindeam pe salteaua de yoga și citeam distrată în soare, vă mulțumesc că ați umplut locul cu flori și că mi-ați ținut companie de la distanță: Bev, Mo, Val și toți ceilalți, ați făcut ca Londra să nu mai fie un loc atât de însingurat și m-ați făcut să-mi fie mai puțin frică.

Tuturor celor de la Trailfinders, care au navigat cu mine printre restricțiile de zbor și cerințele de acces în continuă schimbare, au găsit rute și căi, au rămas veseli, mi-au oferit terapie, precum și

bilete, m-au ajutat să trec granițele și să rămân curajoasă chiar și atunci când mulți dintre membrii echipei voastre erau în șomaj tehnic. Vă mulțumesc pentru că m-ați dus în siguranță acolo și pentru că m-ați adus înapoi.

Îi mulțumesc Colegiului St John, una dintre cele mai iubite case ale mele. Mulțumesc, Arvon și Diana Evans, James Kay și Elizabeth Jenner. Librăriei Woodstock — pentru că m-ați încurajat să cumpăr traducerea lui Emily Wilson atunci când am ezitat. Le mulțumesc, de asemenea, tuturor librăriilor independente și tuturor bibliotecarilor. Îți mulțumesc, Elizabeth Taylor.

Tuturor celor pe care i-am întâlnit în această călătorie, vă mulțumesc pentru că mi-ați spus poveștile voastre, pentru că mi-ați deschis ușa, mi-ați împrumutat biciclete și mi-ați făcut invitații, pentru că mi-ați arătat minunățiile insulelor voastre și m-ați lăsat să scriu despre ele. Mulțumesc, Sonia Rocher și Liz Gireaux, pentru frumoasa casă de vară din Menorca. Mulțumiri și multă dragoste prietenilor mei din Favi, care nu sunt menționați în carte, Silvano (Lo Squalo) Cannistraro și Beppe Figliomene — pentru pescuit, petreceri aniversare și *cena*. Elisabetta Molla — pentru generozitatea ta și pentru casa de pe plajă, unde am putut scrie înconjurată de frumusețe. Viviana Filippini — pentru cea mai caldă și amuzantă prietenie. Saskia Bogaarts. Fabrizio Pellegrino. Graziella și toată lumea de la Caffè Aegusa. Maria, Daisy și Lorenzo de la La Bettola — *grazie*.

Mulțumesc familiei mele irlandeze, pentru zdruncinarea porților Raiului, pentru Crăciunurile din Dublin și înotul în apa mării în decembrie — Mona, Anna, Lisa, Patrick, Paul și Irish John — Paul England v-a iubit.

Mama, pentru că m-ai lăsat să scriu ce voiam să spun, pentru că m-ai învățat să iubesc poveștile când eram mică, pentru că m-ai învățat să citesc. Patrick. Duncan și Sarah. Lucia — mulțumesc pentru frumoasa caligrafie. Willow, Martha și Marlow.

Dr. Paul P Coffey (PPC), mi-aş dori să pot pune această carte în mâinile tale. Îţi mulţumesc că mi-ai spus de nenumărate ori să o scriu în acel din urmă an. I-ai citit începutul într-o formă incipientă, doar câteva pagini trimise prin e-mail, ultimul meu cadou de ziua ta. Nu ţi-am spus ce era, doar că scriam. Ţi-ar plăcea ca străinii să citească despre tine, chiar dacă s-ar putea să nu fii de acord cu unele detalii şi ai cere un portret mai cosmetizat, mai măgulitor. Partea în care m-ai pus să urc cu scara până la fereastra dormitorului meu rămâne o sminteală totală.

Pentru scumpul Theo, cea mai mică muză, îţi mulţumesc pentru felul în care traduci tu lumea, fiindcă mi-ai arătat minunile ei. Rămâi neîmblânzit.

Despre autoare

Laura Coffey este scriitoare de jurnale de călătorie și cel mai bine se simte în mișcare. Este de puțină vreme dependentă de înotul în apă rece, are o veche dependență de aventură și îi place să scrie despre frumusețea sălbatică a locurilor pe care le vizitează și despre oamenii pe care îi întâlnește în drumurile ei prin lume. Lucrările i-au fost publicate în *Condé Nast Traveller*, *The Guardian* și *BBC Travel*. Este profesoară certificată de yoga, împătimită a călătoriilor solo și pasionată de păsări. Când nu scrie, Laura poate fi găsită umblând pe bicicletă prin Londra, întinzându-se pe salteaua ei de yoga sau, cel mai bine, plănuind o evadare pe o insulă îndepărtată.

Instagram: l_j_coffey

Drepturi de autor

Citate din *THE ODYSSEY*, de Homer, tradusă de Emily Wilson. Copyright © 2018 de Emily Wilson. Folosită cu permisiunea W.W. Norton & Company, Inc.

Citat de la pagina 15 din *The Glass Menagerie* (*Menajeria de sticlă*), de Tennessee Williams, 1944.

Citat la pagina 15 din *The Plague* (*Ciuma*), de Albert Camus, publicat pentru prima dată în limba engleză de Hamish Hamilton, 1948.

Fragment la pagina 68 din *The Group* (*Grupul*), de Lara Feigel, 2020, JM Originals (John Murray).

„Tigers" de Eliza Griswold la pagina 85 din *Wideawake Field*, carte publicată de Farrar, Straus și Giroux, 2007.

„Ithaka" de C.P. Cavafy la pagina 108 din *Collected Poems*, în traducerea lui Edmund Keeley și Philip Sherrard, Londra 1975.

„I Go Down to the Shore", de Mary Oliver la pagina 137, din *A Thousand Mornings* (*O mie de dimineți*), carte publicată de Corsair, 2012.

„Is It", Belfast, aprilie 2009, de Chris Agee, la pagina 154, *Blue Sandbar Moon: A micro-epic* (The Irish Pages Press, 2018). Folosite cu permisiune.

„love is a place”, la pagina 267. Copyright 1935, (c) 1963, 1991 de către Trustees for the E.E. Cummings Trust. Copyright (c) 1978 de George James Firmage, din *COMPLETE POEMS: 1904-1962*, de E.E. Cummings, editat de George J. Firmage. Folosit cu permisiunea Liveright Publishing Corporation.

Fragment la pagina 271 din *The Hero with a Thousand Faces* (*Eroul cu o mie de chipuri*), de Joseph Campbell. Copyright © Joseph Campbell Foundation (jcf.org), 2008. Folosit cu permisiune.